De dichtwerken van Bilderdijk. Deel XIV

Willem Bilderdijk

bron
Willem Bilderdijk, *De dichtwerken van Bilderdijk. Deel XIV*. A.C. Kruseman, Haarlem 1859

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bild002dich15_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

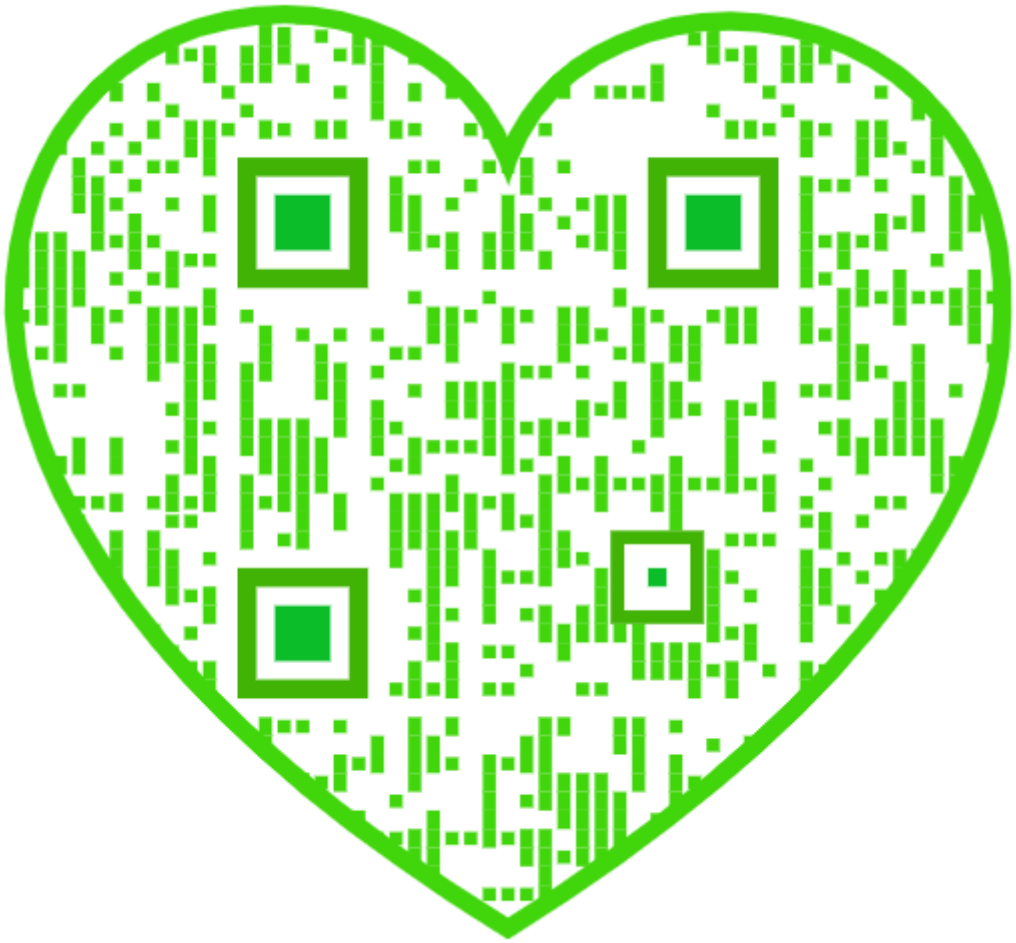

Mengelingen.
(Vervolg.)

De sneeuwen vrouw (van Franciscus van Assise.)*

Franciscus, naast zijn sneeuwen vrouw,
Had grooten hinder van de kou';
Maar, vastgegrepen in zijne armen,
Voelt hy die kou hem 't hart verwarmen.
Zoo heeft ook de armoê rijkdom in
Voor d' ernstig dankbren Christenzin,
En 't lijden stroomt van zielsgenoegen
Voor die zijn hart naar God leert voegen.
Ja 't nijpen van de wareldsmart
Ontgloeit de levensvonk van 't hart.

1824.

Aan God.*

ô God, wy hebben 't met onze ooren gehoord.

Ps. XLIV.

Van 't zacht en streelingvol gekoester
Op lieven Moederlijken schoot;
Uit de armen van die teedre voedster
Die de eerste moedermelk ons bood;
Van dat ons de eerste Vaderzegen
Dien 't kinderlijk gevoel verstond,
Uit Ouderlijke borst gestegen,
Met onvergeetbaar zielsbewegen
Aan huis en Vaderland verbond;

* Rotsgalmen II, 165.
* Navonkeling I, 1.

Van toen reeds werd ons hart doordrongen,
   ô GY, die Neêrland hebt bevrijd,
Wien Neêrlands dank werd toegezongen
   In onzen, in der vaadren tijd -
Doordrongen? ja geheel doortogen,
   Van al de weldaân van Uw hand.
Zy zijn by 't eerste levenspogen
Uit 's moeders warme borst gezogen,
   Uit 's vaders ziel ons ingeplant.

Van toen reeds leerden we U vereeren
   In elk verkwikkend zielsgenot;
Van U in weedom troost begeeren;
   U kennen als der Vaadren God;
Geheel ons uitzicht, ons verlangen,
   Met onverdeeld en brandend hart,
Aan U als Neêrlands Heiland hangen,
En, stond de traan ook op de wangen,
   U danken by de levenssmart.

Gy hebt ons 't slavenjuk ontslagen
   Door Dwang en Bygeloof gesmeed!
Gy deedt ons 't licht der Waarheid dagen
   En dempte d'afgrond van ons leed.
Aan Uw ontzachlijk Alvermogen,
   Aan Uw Weldadigheid is de eer,
Die slaven, diep in 't stof gebogen,
Ten top van grootheid kunt verhoogen,
   En bliksemen den trotsaart neêr!

Niet zy wier bloed ons stroomt door de aâren,
   Maar Gy hebt onzen strijd volstreên;
Maar Gy, ô God der Legerscharen,
   Gy, God van Neêrland, Gy alleen!
Hun arm heeft ons niet vrij gevochten,
   Geen eigen zwaard of heldenmoed;
Maar Gy, aan 't hoofd der Legertochten,

De lauwren om hun kruin gevlochten;
   Ons erf gemest met vijands bloed.

Wat waart ge, ô Aardomvaâmend Spanje,
   Dat Nederland u weêrstand bood?
Wat waart ge, ô uitgeschudde Oranje,
   Van wapens, goud, en erf ontbloot?
De Zon, de wareld rondgedragen,
   Ziet Oost en West, van strand tot strand,
De golven om heur standaart jagen,
De Volken voor heur macht vertsagen,
   En 't knielend aardrijk lekt haar hand.

Maar Gy, ô God, verhoorde 't smeeken
   Van aller Vorsten besten Vorst!
Gy die de kluisters kunt verbreken,
   Stort moed en wijsheid in zijn borst.
‘Ja (spraakt Ge), hier aan Neêrlands zoomen,
   Hier vestig ik mijn tempel-borcht!
Hier wil ik 's Afgronds woên betoomen;
In 't bloed dat Neêrland door zal stroomen,
   Zij de Aspisslang de keel verworgd!’

Gy spraakt, en Neêrland is verrezen;
   De Oranjevlag zwiert d'aardbol rond,
Leert Oost en West haar donders vreezen,
   Rukt Spanjes Rijksvaan uit den grond.
Heur schatten vloeien Neêrlands havens
   By volle zegenstroomen in,
Geen vrucht des zwoegens, ploegens, slavens,
Des zielvermoeiens, woelens, dravens;
   Maar gaven van Uw menschenmin!

En Neêrland durft zijn God miskennen?
   U, God, door wien het werd en is?
Met blinde drift in d' afgrond rennen? -

ô Keer die zielsverbijsternis! -
Ach, dikwerf holde 't uitgelaten,
En hield op 's afgronds oever stand;
Maar - ach, tot welk een trap verwaten!
De Medgenoot der Wareldstaten
Kruipt siddrend in eens muiters band.

Dit is dan vrucht van 't zelfverheffen,
ô Hemel! Neêrland is niet meer.
Doch neen, indien Uw donders treffen,
Genade, ô Almacht, is Uwe Eer.
Ten vierden maal is 't uitgesproken,
Het woord van redding, van herstel:
Gods recht en de afval zijn gewroken,
Ten vierden maal is 't juk verbroken,
Oranje keert; vezink gy, Hel!

ô Juichend aangebroken morgen
Van dien met heil begroeten dag!
Wat was er in uw schoot verborgen
Waarvan zich 't hart beklagen mag?
Waart ge al te schittrend doorgeblonken
Voor 't Heillicht-schuwende ongediert',
Dat met zijn wrevelmoedig ronken,
Met oogen die in 't duister vonken,
Op vale vleêrmuisvlerken giert?

Ja, 't is de haat, aan HEM gezworen
Die ons verzoende door zijn bloed,
Op wien, by 't lied der Englenchoren,
De ontbonden Afgrond brult en woedt.
Dees is 't, die, heet op 't scepterrooven,
't Herboren Vaderland begrimt,
En Neêrlands roepstem tracht te doven,
Wanneer ze, ô God, door 't Hof der Hoven,
In JEZUS naam tot Uwaart klimt.

Ons hart, het hart van Neêrlands braven,
Vergeet zijn God, zijn Heiland niet.
Neen; gy voor 't juk geboren slaven,
Die Hem en 't Zoenaltaar verstiet;
Gy, met Gods vloek gemerkte snoden,
Frankrijks moordpoel opgestaan,
In Heidendom en Zelfvergoden
Den teugel van 't gezag ontvloden,
En barstensvol van eigenwaan;

Gy daagt de wraak, ô Godverzakeren,
Op 't langgeteisterd Neêrland af,
Om 't snood verpeste hart te blakeren,
Dat zich uw moedwil overgaf.
Maar, Neêrlands God, en Vorst der Vorsten,
Gy, bron van Wet en Oppermacht,
Zie ons in tranen uitgeborsten,
Die 't wicht van 's Lands ellenden torschten;
Straf, straf ons niet om 't Wangeslacht!

Gy, die de diepstverborgen holen
Van 't menschelijk gemoed doorziet,
Weet, wie Uw lamm'ren doen verdolen,
Wie, drenken aan den zuivren vliet.
Waak op! wat zoude Uw donder slapen;
Aan U behoort de Heerschappy:
Scheid Wolven uit oprechte Schapen,
En red ons uit hun slaverny!

1824.

Weeklacht.*

Waarom zoudt Gy de menschen maken als de visschen der zee.

HABAKUK.

Hoe lang moet zich mijn klacht verheffen,
ô God van hulp! en onverhoord?
Hoe lang moet ons de woede treffen,
En breekt er geen verlossing voort?
Waar, waarom zie ik gruwlen plegen
En duldt Ge, ô God, en schouwt het aan?
Waarom stroomt my de laster tegen
Van die in vloek zijn opgestaan?
Waar, waarom zwijgen deugd en wetten,
En laat Gy waarheid, eer, en plicht
Door 't Godloos Wangeloof verpletten,
U vliegende in het aangezicht?
Een drom van woestaarts, opgeschoten
Van uit den drek van 't Heidendom,
Dreigt throon en outer om te stooten,
Ja keert des aardrijks grondvest om.
Zie monsters in Uw schaapskooi dringen,
Hyeenen in geweld en list,
Verwoede tijgers in 't bespringen;
Als de avondwolf op roof gespitst.
Zy maken Vorsten tot hun slaven,
En Uw geheiligd recht ten spot;
Verbrijzelen de Koningsstaven;
Hun kracht, hun moedwil, is hun God.
Gy, Almacht, Gy, te rein van oogen,
Dan dat Gy gruwlen aan zoudt zien,

* Navonkeling I, 21.

Wat zwijgt Uw machtwoord voor de logen,
  En laat de wrevelzucht gebiên?
Wat zou 't bootseersel van Uw handen
  Gelijk zijn aan 't geschubde vee -?
De prooi zijn van elkanders tanden
  In wet- en heerscherlooze zee?
Wat zou 't als 't wriemlend ras der wormen
  Zich-zelf verslinden, woest door één;
Hier, weggesleept door blinde stormen,
  En daar, van 's wandlaars voet vertreên.
Doe, Vader, doe de donders klateren
  Die Uw getergde hand besluit.
De boze zet op alle wateren
  Zijn fuik en schakelnetten uit.
Hy zwaait de schalke hengelroede
  Die door 't bedrieglijk aas verlokt,
En juicht in de opgezette woede
  Waar 't moordberamend hart van wrokt.
Wat rookt, wat offert ge aan uw garen?
  Wat aan uw angel? ijdle dwaas!
Nog boozer, in uw hart gevaren,
  Verstikt u-zelv' aan 't eigendst aas.
Hy zweept, hy sleept u tot verdelgen,
  Beeft, slaven van de Macht der Hel!
Maar God, zie neêr op Batoos telgen,
  Dien blinden slaven thands ten spel!
Daal, God der wrake, ja daal neder,
  Verbreek het juk van 't Vaderland;
Herstel den Koningsscepter weder;
  En leg het Heidendom aan band!

1824.

Eer.*

Wat poogt, wat tracht, wat zwoegt, wat woelt ge om Staat of Eer?
Waar dient ze ons toe? of waar, waar wordt ze ons toe geschonken?
Tot hoogmoeds voedsel niet, noch tot een ijdel pronken,
Maar oefning in de kunst van 't moeilijk zelfbeheer.
Wat geeft ze u? - Buiten, nijd; en wreevlen trots van binnen!
Dit zoekt ge in haar, die de Eer om glans of macht verlangt;
Slechts dan wordt ze u tot nut, en zal ze u harten winnen,
Wanneer gy ze aan een school van Christendeugd ontfangt,
Waar mede een hooger kring van plichten samenhangt.

1824.

Tijdverveling.
(Op gegeven rijmklanken.)*

Zeg my wat is tijdvervelen
Waar zoo menig over klaagt? -
Wel u die 't onwetend vraagt!
't Is een pijnlijk zelfontstelen,
't Slimste spook dat iemand plaagt.

't Is een ziekte, niet te heelen
By die ze eenmaal met zich draagt;
Zweep, die elk in 't ronde jaagt,
In gedurig zielsverkwelen;
Adder, die de rust verknaagt: -

* Navonkeling I, 98.
* Navonkeling I, 107.

Vrucht van leêge bekkeneelen
Nooit van 't spinrach uitgeraagd,
Als, voor 't zelfgevoel vertsaagd,
't Hart aan bloote schimtafreelen
Welzijn en vertrouwen waagt: -

Onbestemd verlangen-telen
Als de ziel zich-zelv mishaagt,
Van verholen lust belaagd,
Wreevlig om zijn lotbedeelen;
Nevel, waar geen licht by daagt.

't Is Verbeeldings woelig spelen,
(Maar, door werkloosheid vertraagd,)
Zonder dat haar poging slaagt,
Als zy 't leed wel zoekt te streelen,
Maar geen kwelling van ons vaagt.

Zalig, God, in Uw gareelen,
(Gy, die in ons lot voorzaagt!)
Als Gy onze zwakheid schraagt,
En naar 't Edelst der Juweelen[1]
't Zich mistroostend hart vergraagt!

1824.

Eindnoten:

1 Jes. LXI, 10.

Vrome wensch.*

- Ἀνθρώποισιν οὐκ ἐχρῆν ποτὲ
Τῶν πραγμάτων τὴν γλῶσσαν ἰσχύειν πλέον,
Ἀλλ᾽ εἴτε χρῆς ἔδρασε, χρῆς ἔδει λέγειν.
Ἦιτ᾽ αὖ πονηρὰ, τοὺς λόγους εἶναι σαπροὺς,
Καὶ μὴ δύνασθαι τ᾽ἄδικ᾽ εὐλέγειν ποτέ.

Och, gold der menschen tong niet hooger dan hun daden,
En wierd welsprekendheid aan 't weldoen slechts besteed;
Het goede met geen blaam van wangedrag beladen,
En 't kwade met geen glans van braafheid overkleed!

Niet, Laster, wat ge ook brult, om u den muil te prangen,
Aâmt 's braven hart dien wensch, daar 't met uw boosheid lacht;
Maar om d' onnoozlen hoop, by 't kittlig oor gevangen,
En 't eenmaal voor uw woede aanspraaklijk nageslacht.

Negligis immeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere. -

1824.

* Navonkeling I, 118.

Zelfbewustheid.*

- Ne cui de te plus quam tibi credas.

HORATIUS.

Tracht dat te zijn waarvoor gy gaarne door zoudt gaan.
Men roemt u als gegoed, gezond, en wel gedaan
Wel poog dan ook in ernst om dit met recht te heeten:
Wat anders baat het u by eigen beterweten?
Of dringt ge u-zelven op, gezond en frisch te zijn,
Terwijl ge rilt van koorts of wegkrimpt van de pijn?
De dwaas verbergt uit schaamte in plaats van 't uit te roeien
Zijn stinkend kliergezwel en laat het verder groeien.
Is 't heerlijk, is 't een lof waar ge in u-zelf meê praalt,
Als iemand van uw moed in 't oorlogsveld verhaalt,
En dat ge op Q u a t r e - b r a s de Franschen af deedt wijken,
Gy die nooit degenkling dan siddrend aan dorst kijken?
Of zult ge zelf daar niet om lachen, of 't veellicht
Voor spotlust houden, die uw bloôheid fijn beticht?
Hoe dan, wanneer ge u braaf, verstandig, wijs, hoort noemen,
Kunt ge aan uw eigen hart hetgeen gy zijt, verbloemen,
En zegt u 't kloppertj' in den boezem niet terstond:
‘Mijn arme baasjen, ach, dat prijzen heeft geen grond!’

‘Maar (zegt ge) een mensch wil graag voor braaf, verstandig, gelden.
Ga zelf in uw gemoed, dat zal 't voorzeker melden.’

't Koomt op den naam dan aan. Doch, die dien naam ons geeft,
Neemt morgen dien te rug. Beleefd of onbeleefd,
Hy heeft de macht daartoe. Hetgeen ge u aan laat lenen

* Navonkeling I, 119.

Is recht noch eigendom. Dan loopt men blaauwe scheenen;
De vrijster is ontglipt, als 't wolkjen aan den knaap
Die 's Hemels koningin omhelzende in zijn slaap,
Dien pret bezuren moest in de Acherontsche streken;
De Vorsten heerlijkheid van Krelis is geweken,
Hy ligt weêr neder waar hy t' huis is, op de mest. -
Maar stel, men noemde me eens een zedelooze pest,
Een Vadermoorder of nog slimmer, by de dwazen;
Zou dat my aandoen? ik my storen aan dat razen?
Geen valsche schande of eer slaat neder of vermaakt
Dan slaven, wier gemoed zich-zelve heeft verzaakt,
Of kranken, die men best naar 't Gasthuis heen mocht zenden.

‘Ja (andwoordt ge), evenwel! ik laat mijn eer niet schenden:
‘'k Ben toch een eerlijk man en doe geen stervling kwaad.
Een schoone lofspraak! iets byzonders inderdaad!
Nooit deedt ge een diefstal, nooit een huisbraak. 'k Mag 't wel lijden.
Geen moord (verbeelde ik me) ook, ja zelfs geen beurzensnijden.
Ge liept ook zeker nooit met bellen door de stad.
Zoo braafheid en verstand niet meer dan dit bevat,
Dan hebt ge recht daarop, en moogt op uw verscheiden,
De lof der Redenaars van onzen tijd verbeiden,
Als goed en braaf geroemd, goed vader, man, en vrind,
Gelijk men duizenden in 's warelds omgang vindt.
Kom! uit de menigte van die Genootschapspreeken,
Naar d' een' of andren die u aanstaat uitgekeken,
Dien m' als een lijkdienst, op uw sterven uittrompett'!
Zoo ge anders niet begeert, ga welgetroost naar bed.

Maar braaf of wijs eischt meer (ten minste 'k durf het hopen)
Dan dolhuis of schavot gerust voorby te loopen,
Dan pijpjens rooken in zijn kransjens, en wat meer
De lieden, zoo zy zijn, in vriendschap brengt en eer.
't Eischt inn'gen afkeer van verkeerdheid, wanbegrippen,
En valschheid. 't Eischt een hart, éénstemmig met de lippen;
Uit eigen oogen zien, en handlen naar zijn plicht,
Schoon heel eene aarde 't ook van razerny beticht'
En met heur smaad vervolg'. 't Eischt God en zijn Geweten
Getrouw zijn, wat het koste, en hoe men 't ook moog heeten;

Belang, bezit, en, zoo 't moet wezen, zelfs zijn bloed
Op te offren aan de rust en vrijheid van gemoed.
En dan veracht' of prijz' en rammel' naar believen
Wie wil, het zal geen brave, of echten Christen, grieven.

Vrij gevolgd naar Horat. Epist. I, 16.

1824.

Afkeer.*

‘Hoe afschuwlijk zijn die Blanken
By ons glad en edel git!
Foei! zy zien er uit als kranken,
Met hun kakkerlakken wit.
Ik begrijp niet hoe de vrouwen
Aan zoo'n tronie kunnen trouwen;
Zeker, 't is niet uit te staan’. -
Zoo sprak Aboudul de Neger
In des Sultans Sadibs leger:
En zijn wijfjen hoorde 't aan. -

‘'Daarom hebben ze in die hoeken
Ook maar eene vrouw alleen
En die eenige op te zoeken
Kost wat moeite naar ik meen.
Wel, my dunkt, zy moet wel ijzen
Die hem liefde zal bewijzen
By dat bleeke varkenszwoort.
Zulk een' man een kus te geven! -
Neen, ik deed het niet om 't leven,''
Zei zy, rillende op het woord. -

* Keur van Nederlandsche Letteren XIII, 31.

Maar dat wijfjen kreeg een zoontjen;
   En, als de eerste huid verdween,
Zat een blosjen op zijn koontjen,
   En de rest was elpenbeen.
Onze Reednaar stond verlegen:
‘Ik een witten knaap gekregen!’ -
   Ja, zei 't vrouwtjen, 'k vreesde 't wel,
De afschrik voor die boze witten,
Die me zoo in 'thart ging zitten,
   Zette zich op 'skindjens vel.

Laat zich niemand ooit verlaten
   Op het geen men zoo vertelt!
Na te praten is slechts praten,
   En men weet hoe veel dat geldt.
Veiligst is het voor de vrouwen,
Haar verbeelding rein te houen;
   Die is 't wilde Bingelkruid:[1]
Mannen, wacht u veel te temen!
Ze ergens tegen in te nemen,
   Komt niet zelden kwalijk uit.

1824.

Eindnoten:

1 Gewoonlijk: Kruidjen, roer me niet.

Op een Jacobaas-kannetjen.*

Gy kruikjen, voor een eeuw drie vier
Door 't kusgraag mondtjen leêg gezogen,
En toen met recht galanten zwier
Het Teilingsch venster uitgevlogen,
Herinnert ge ons aan 't lieve dier,
Zoo schoon volleerd in 't tinteloogen?

Kom, meld ons van haar vrijery,
Als 't weeûwtjen van heur drietal mannen,
In klem der lastige voogdy
Op 't eenzaam slotverblijf gebannen,
Een vierden troggelde aan haar zij',
Om met haar weêr in 't juk te spannen!

Vertel ons, wat dat lipjen sprak,
Wiens boord gy eens zoo lieflijk drukte?
Wat honig in dat kusjen stak
Dat braven Borslen zoo verrukte,
En hoe dat pinkend oogjen brak
Toen hy 't verlepte roosjen plukte?

Wat schalkjen, glurende uit dat oog,
Den Burgvoogd 't manlijk hart kon stelen,
Wanneer hy voor haar listjens boog
Om 't olijk spelletje uit te spelen,
En goeden Flips zoo fijn bedroog
Met Glosters walg op 't dons te streelen.

* Gentsche Kunst- en Letterblad, 1843-45.

Vertel van 't willig geldverlies
En 't zoet prieël van wilgentwijgen!
Doch, kruikjen, neen, vertel ons niets!
Zwijg liever, gy die weet te zwijgen,
Van dezen welpoel des verdriets,
Wiens vuil een pestdamp op deed stijgen.

Wy kennen 't kuische wijfjen lang,[1]
In spijt van al haar hoeksche vrinden,
En weten 't welk een harden dwang
Het arme schaap moest ondervinden;
Want viermaal weduw, viel 't haar bang,
Niet met een vijfden aan te binden.

Eindnoten:

1 De plaats wordt ook in het Glossarium Gotbicum van Fr. Junius aangebaald, doch daar zijn er twee misslagen in op te merken. Naamlijk, dat in regel 5 van de aanhaling, W i e staat voor N i e , en in devolgende, g e w e r ü w o r t voor g e w e r e w o r t , d.i. w a a r a c h t i g e w o o r d e n .

Eerezuilen.*

- Monumentum aere perennius,
Regalique situ Pyramidum altius.

HORATIUS.

Een eerzuil hechter dan metaal,
En hooger dan de Pyramieden
Die aan de wolk heur spitsen bieden;
Die regen, wind, noch zonnestraal,
Noch tijdreeks, ooit om verr' zal stooten;
Ik gun u dien, mijn Kunstgenooten,
Zoo goed als kaak of geesselpaal.

Maar dat het laf en dom gebroed
Dat thands den naam voert van Poëeten
(Gezond verstand en taal vergeten,)
Naar paarlen in den misthoop wroet,
En dan malkander wil verplichten
Met zuilen IN HUN HART te stichten,
Dat stuit my, zoo ik 't zeggen moet.

Een EERZUIL, in het HART gesteld!
Een Eerzuil, die de wolk moet trotsen, -
Bestendig als onwrikbre rotsen, -
Zoo groot pas als een bakerspeld!
ô Wat een prachtige vertooning,
Wel waardig een Egyptisch Koning,
Zoo 't hart hun niet de keel ontzwelt!

* Navonkeling I, 123.

't Is waar, zy blazen wonder fel,
En weten 't lijf er naar te zetten,
Als 't aankomt op wat loftrompetten:
Hun longen maken 't overwel!
Maar 't hart...? Och, 't mag wat rooks verslikken,
Een peperkorntjen deed het stikken,
Een druifkorl zat er in den knel.

Nu! Of gy 't rekt of openspart
Met blazen, proesten, poffen, brommen;
Al sticht ge er zuilen of kolommen
Voor ieder uws gelijken Bard;
Ik zal het aanzien zonder pruilen:
Ik wil Paleis noch Eerezuilen,
Ja zelfs geen plaatsjen, in uw hart.

1824.

's Levens pad.*

- - Non haec mihi littora, nautae,
Promisistis, ait; non haec mihi terra rogata est.

OVIDIUS.

Wat toch moeten wy gelooven
Van het pad waarop wy treên:
Gaat de weg tot God naar boven,
Of ten Afgrond naar beneên?
Zien wy om ons, Tochtverwanten,
Eer de weg ten einde spoedt:
Wat ontluiken hier voor planten
Om en onder onzen voet?
Groeien er de Liefderozen,
Met der Onschuld maagdepalm?
Zien wy frissche maankop blozen
Door den vruchtbren korenhalm;
Matelief en veldviolen
't Hoofd verheffen uit het kruid;
Houdt geen padde zich verscholen;
Spuwt geen slang hier zwadder uit?
Ach! ik zie een woest gemengel
Van slechts onkruid langs den grond;
En de dorre distelstengel
Strooit zijn vlokken om my rond.
Dorens steken me in de handen,
Waar ik naar een bloemtjen tast;
Netels doen mijn vingers branden;
Klitten kleven aan my vast.
't Wordt steeds woester voor mijn oogen,
Naar ik verr' en verder stap:

* Navonkeling I, 145.

'k Zie my van een mist omtogen;
'k Hoor het aaklig uilgeknap;
'k Hoor de ravens om my krassen;
Padde en kikvorsch springt my voor!
Neen, dit voert my in moerassen,
'k Ben hier in het Jammerspoor.
't Voert ten stikpoel van ellenden;
Medgezellen, houdt hier stand!
Laten we onze schreden wenden,
Dit 's geen weg naar 't Vaderland.
Hier is slechts de dood te vinden
Als de dag zijn stralen dooft;
Keeren wy, mijn lieve vrinden,
Eer de nacht ons stort op 't hoofd!
De ingang zeker was vermaaklijk,
En zijn schoon beloofde veel.
De eerste braambes was ons smaaklijk,
Schoon wat brandende in de keel;
Sierlijk praalde ze ons in de oogen;
Doch een aantal schreden meer
Was dat eerste fraai vervlogen,
En men zag geen bezie meer.
Telken voetstap meer verwilderd,
Hobbelde 't met bocht by bocht,
En, hoe schoon ook afgeschilderd,
't Werd welhaast een zure tocht.
Effen was het, naar 't vertellen;
Met jasmijn en roos doorbloeid;
En omheind met muskadellen,
Van wier sap de bodem vloeit.
Lichtgeloovige, als wy waren,
Hebben wy dien weg beproefd,
En er meer nog van ervaren
Dan ter kennis had behoefd.
Komt! het ander pad gekoren!
't Zij wat steenig in 't begin;
't Zal ons niet in 't slijk versmooren,
M a a r het leidt ten hemel in.

1824.

't Leven.*

Recuerde el alma dormida,
Avive el seso y despierte,
  Contemplando
Como se pasa la vida
Como se vien la muerte
  Tan callando.

LUIS DE LEON.

  Breek, ô mensch, uw sluimer af,
    Denk aan 't graf
Leer u-zelven recht beschouwen:
't Leven weet geen stand te houen,
  Maar 't ontsnelt ons in zijn draf.
  Haast genaakt u 't oogenblik
  Dat u aller schepslen schrik,
In een blinden hoek verscholen,
Aangestapt op wollen zolen,
  Onzacht toeroept: Hier ben ik!

  Ach, wat is des warelds lust
    Ras gebluscht!
ô Hoe vluchtig is 't genoegen!
Welk een bron van angstig zwoegen!
  Hoe verwoestend voor de rust!
  Achten we ieder morgenrood
  Als een bode van de dood,
't Tegenwoordige als voorleden,
Elk genot voor reeds ontgleden,
  Eer het nog den kiem ontsproot!

* Navonkeling I, 152.

ô Bedrieg' de Hoop ons niet!
Wat ze ons bied',
't Is een schaduwschim van dampen,
Die, wanneer men ze aan wil klampen,
Door de leege vingers schiet.
Ja het leven stort zich uit
Met een stroom, door niets gestuit
In den Oceaan der tijden,
En voert droefheid en verblijden
Der vergetelheid ten buit.

Wat dan ziet men om naar vreugd!
Wat 's de Jeugd?
Ach, een daauwdrop uit den hoogen
Door de zon haast op te droogen!
Wat is Grijsheid? ongeneucht!
Zwakheid, onlust, kommer, pijn,
Onvermogen en gekwijn!
Zoo dit kwellingvolle leven
Ons voor eeuwig waar gegeven,
Hoe rampzalig ware ons ZIJN!

1824.

Oprechtheid.*

Sun, zwei wort eren wol den man. -

WINSBECK.

In twee woorden, lieve zoon,
Spreidt de braafheid zich ten toon;
Zijn ze u heilig t' allen tijd,
Dat ge uw afkomst waardig zijt!
't Een is JA; het ander, NEEN.
Als een fijne flonkersteen
Door den kenner hooggeschatst,
En in 't zuiverst goud gekast,
Siert WAARACHTIGHEID den mond.
En bewijst het hart gezond.
Doch waar 't hart het JA niet meent,
Met de lippen onvereend,
Of aan 't geen het sprak, ontbreekt;
Hou den valschaart die het spreekt,
Met zijn ingewikkeld n e e n ,
Voor geen vleesch tot op het been:
Windzucht zit hem onder 't vel,
En die sleept hem naar .....

1824.

Uit Winsbecks oud Frankisch.

* Navonkeling I, 155.

Nieuwe godsdienstleer.*

‘DRIE-EENHEID! 't is een woord dat de eerste Kerk niet kende.’ -
Maar 't komt hier op de zaak, op geen benaming, aan,
Waardoor we 't Leerstuk met een kunstterm doen verstaan,
Die nooit weêrsproken werd dan door Socinus bende;
En 't Leerstuk liep gevaar indien men 't woord ontwende.
Ik zie niet, hoe men 't missen kan. -
‘Ik hou me aan 't Bijbelblad, en daarom, 'k zwijg er van.’ -
Nu 't zij zoo; maar de D u i v e l dan?
Die wordt er toch vermeld van 't een aan 't ander ende;
En echter, daarvan rept ge ook nooit. -
‘Ja, maar 'k versta dat als een spreekwijs.’ - Wel geplooid! -
‘Ja, 't Oostersch was altijd met beeldspraak opgetooid;
't Was volksvooroordeel dat de Heiland niet dorst storen;
Maar wy zijn wijzer, wy, in wijzer tijd geboren,
En zulk een dwaling moet in 't einde eens uitgerooid.’ -
Maar E i g e n w i l en k r a c h t? die spreekt de Bijbel tegen,
En 'k hoor daar telkens van, by d e e e d l e V r i j h e i d s m i n. -
‘Die leert de Reden ons, die we ook van God verkregen,
Om op haar fijne schaal de waarheid na te wegen.’ -
Voortreflijk! 't is voor 't minst een taamlijk goed begin!
Wat met geen eigen naam genoemd wordt, moet verzwegen;
Wat duidlijk wordt gezegd, dat geeft ge een andren zin;
En Reden doet er by wat best haar komt gelegen.
De schranderheid is hoog gestegen;
Aan de eene zij' verlies, aan de andre zij' gewin!
De zaak is, 't Bijbelwoord allengskens uit te vegen:
Of - JEZUS moet er uit, en S o k r a t e s daar in.

1824.

* Navonkeling I, 157.

Afscheid eens stervenden.*

Ja 't sterfbed is de haven,
Waar 't scheepjen, uit de zee
Eens levens vol van wee
En zielbedriegend slaven,
Komt meeren aan de ree'.
Wat treurt gy, lieve Vrinden,
Wat, teêrgeliefde Gâ,
Indien my Gods genâ
Die blijde ree' doet vinden?
Wat is er vroeg of spâ?
Of wie zal zich beklagen
Die 's levens heilkust zocht,
En d'ondernomen tocht
In minder tal van dagen
Ten einde brengen mocht?
Neen, danken wy d'Algoede,
Voor 't overgunstig weêr,
Hetgeen ons over 't meir
Voor zoo veel andren spoedde;
En geeft Hem lof en eer.
Ja 'k mag u welkom heeten,
ô Hoogstgewenschte kust,
Gy, Paradijs van lust,
Waar, vrij van de aardsche keten,
De Ziel van kommer rust!
Ja, streef mijn hobblend bootjen,
En splintre 't op den rand
Van 't steeds gewenschte land;

* Navonkeling I, 159.

Ik vrees niet voor dat stootjen,
Want Jezus grijpt mijn hand.
Met barningvolle klippen
Zij heel de kant omzet,
En hulk en vracht verplet;
Die hand zal niets ontglippen
Die wat zy aangrijpt, redt.
Ook u zal zy geleiden
Door 't dobbrend zeegebruisch
In spijt van 't stormgedruisch;
Waar ik u ga verbeiden
In 't Vaderlijke huis.
Dus staakt uw teder weenen;
En geeft my d'afscheidsgroet
Met onberoerd gemoed:
Haast zullen wy hereenen
By 's Hemels Englenstoet.

1824.

Op of neêr.*

Op 't gebergte van de Reden
Wordt geklouterd, afgegleden,
En een ieder doet zijn best.
De een wil op naar 's arends nest
Boven op de spits verheven,
En met dien ten hemel streven;

* Navonkeling I, 162.

De ander, naar den modderpoel
By het vorschengekrioel.
Wie doet beter? - 'k Moet bekennen,
Zoo 't slechts aankomt op het rennen,
't Gaat naar boven traagjens op,
En niet veel bereikt den top.
Maar naar onder -! Dat heet hollen!
't Is om van te zuizebollen.
Ja, dat vordert met een spoed
Dat er 't hart van beven moet.
Glijden, glibbren, tuim'len, storten,
ô Dat 's recht den weg verkorten,
En wie 't eerst is aangeland,
Is de driftigste onverstand.

Doch het juichend handenklappen
Is voor 't vast maar langzaam stappen -
Is voor 't opwaart klimmen niet,
't Geen men weinig vordren ziet.
Niemand kijkt er naar de wolken
Of de vuile modderkolken,
't Doel of de uitkomst van den tocht
Die men met zijn moeite zocht.
Dit kan niemand iets verschelen;
't Is die toekijkt enkel spelen,
Maar die snelheid als de wind,
Die is 't die men aartig vindt.
Die beschouwt men recht met graagte,
't Ga dan op, of in de laagte.

Vrinden, wilt gy roem of eer,
Glibbert maar van boven neêr.
Breekt ge mooglijk hals of beenen;
Moet ge 't levenslang beweenen;
Wordt gy door den val verplet;
Smoort gy in het kikkrenwed;
Moet gy, van hun slijk bekrozen,
Om uw eigen dwaasheid blozen;
Walgen van uw eigen vuil;

Worstlen in den diepen kuil,
Hulp- en reddingloos verloren,
En, dan elks bespotting hooren;
ô Gy hebt den rijken schat
Van het handgeklap gehad!

1824.

De drukpers.*

Thou God of our idolatry, the Press!

COWPER.

Wat zeg ik thands van d'Afgod dezer dagen,
De Drukpers, bron van onopnoembre plagen? -
De zege van Geweten, Vrijheid, Recht,
Is mooglijk door haar invloed eens beslecht;
Doch bozer plaag dan Faroos Rijk bezwaarde
Maakt thands door haar een Helpoel van deze aarde.
Zy is een wel die braaf- en wijsheid drenkt,
Maar bobbelt op met al wat waarheid krenkt,
En werd de mond des Vaders van de logen,
Wiens kennisgaaf heel 't menschdom heeft bedrogen.
Rampzalige Eeuw, die door dien mond misleid,
Zich-zelf den val moedwillig toebereidt!

(N a COWPER.)

1824.

* Navonkeling I, 190.

Steendruk.
(Aan iemand die my op die wijze wilde afbeelden.)*

Een steenen hart, een hoofd gevuld met keien,
Beelde aap of hond in kouden steendruk uit,
Waar gloed noch smaak heur warmen glans in spreien,
En 't zielsgevoel de teedre borst voor sluit!
Ja, 't voegt eene Eeuw, versteend by 't snood gebroedsel
Dat vatbaarheid voor God en Heiland dooft,
Behoeftigheid vergiften schenkt voor voedsel,
En 't Oudren hart zijn dierste panden rooft;
Maar weg dat tuich, dat kunstverwoestend knoeien,
Van al wie smaak, wie menschlijkheid belijdt!
En zij zijn naam het doel van elks verfoeien,
Die de eedle stift zoo duldeloos ontwijdt!

1824.

* Navonkeling I, 200.

Zorg.*

Gezegend is de zorg die 't onheil voor kan komen;
Maar vruchtloos kwelt zich 't hart om 't geen onkeerbaar naakt.
Lafhartig is 't, een leed, ons toebestemd, te schroomen:
In de onderwerping slechts wordt ware troost gesmaakt.

Zie daar den Christenmoed, die alle leed ontwapent!
Gelatenheid in God is balsem aller wond'.
De kranke zuigling lacht, aan 's moeders boezem slapend;
Maar zachter rust de ziel die troost in Jezus vond.

Wat 's lijden op deze Aard? De hartkwetsuur moog schrijnen;
U wacht ik, Hemelsche Arts, die haar verbinden zult.
De prikkling van de pijn zal by Uw komst verdwijnen,
Uw hand verzacht en heelt. - Mijn boezem, heb geduld!

1824.

* Navonkeling I, 205.

Thands.*

There is no vice so simple, but assumes
Some mark of virtue on his outwart parts.

SHAKESPEARE.

Geen ondeugd ooit zoo slecht of schaamtloos, of zy steelt
Van de eene of de andre deugd het masker waar ze in speelt,
En de onschuld door dien mom begoochelt. Onzen dagen
Was 't voorbehouden, om den Helsnuit bloot te dragen,
Die thands de harten met geen afschrik meer vervult.
Ja, openlijk, en 't hoofd met eereloof gehuld,
Wordt ze, op de schouders van heur aanhang opgeheven,
Met razend feestgejuich waarvan de stranden beven
In zegepraal gevoerd. Een dolle Bacchusstoet
(Beschaafder mooglijk, maar nog inniger verwoed,
Dan Pentheus daken scheurde, en moederlijke handen
Deed wroeten in zijn bloed en lillende ingewanden,)
Vliegt met den thyrs vooruit in trippelenden dans
En slingert de epperank om de opgestoken lans,
En zingt haar 't Evoë, en zwiert de baanderollen
Van Oproer en Geweld in 't voorbedachte hollen
Waarin m' een dommen hoop omwikkeld medesleept,
Of als een varkenskudde al krijschend voor zich zweept;
Terwijl de Geest der Eeuw, op zwarte nevelwolken,
Zijn donders buldren doet in 't oor der dwaze volken,
In zielsverbazing door die wondren als verplet,
En bevend neêrgeknield voor 's Afgronds gruwelwet.

Maar wie is 't Helspook, dus afgodisch aangebeden?
Is 't Wellust, Frankrijks boel, die op den naam van Reden

* Navonkeling II, 180.

In 't heerlijk Marsveld by 't ontchristend Heidendom
Het Godgewijd altaar met zoo veel glans beklom? -
Neen, 't is haar Zuster, of haar Broeder, die, in konne
Onzeker, (hier een man, daar vuile Venusnonne!)
Zich eenmaal 't meesterschap des aardrijks heeft beloofd,
En, met van 's Hemels hand ter neêr gebliksemd hoofd,
Aan 't hem bestelpend puin zijns zetels weêr ontkropen,
In gladden slangenhuid de boezems ingeslopen,
En daar in 't zwellend hart met tederheid gevoed,
Op nieuw ten hemel stormt met d' ouden overmoed.
't Is Hoogmoed! Wee eene Eeuw die haar en haar verwanten
Het outer bouwen durft of heur standaarden planten!
Als mieren, in hun nest door 's Wandlaars voet gestoord,
Breekt, waar ze een voetstap zet, een zwerm van gruwlen voort.
Begeerte voedstert haar, en wordt door haar gevoedsterd,
En broeit op 't addrennest dat ze in heur slijkpoel koestert,
En schraapt en krabbelt met den krauwel, rooft en nijpt,
En zwelgt met oog en hart wat hand noch arm omgrijpt:
En Eer- en Heerschzucht stijft ze en reikt naar 's aardrijks teugels,
Vliegt de Almacht in 't gezicht op zwarte vleêrmuisvleugels,
En tuimelt duizend- en nog duizendwerf daarby,
Maar geeft den staf niet op van 's warelds heerschappy.

Kniel, Neêrlands Israël! zie daar, zie daar uw Goden,
Door hen zijt ge aan het juk der dienstbaarheid ontvloden!
Neen, 't is die God niet meer, die Spanjes heirkracht sloeg,
Die Frankrijk andermaal van uit uw binnenst joeg,
Door wondren Englands vloot van uwe stranden weerde,
Europa voor uw naam door Nassaus zwaard verneêrde,
Het Oost en de avondkust in uwe banden klonk,
Uw vlag geleidde op zee waar zon noch noordstar blonk,
De schatten van 't Heelal in uwen schoot deed vlieten,
De welvaart in uw slib haar takken uit deed schieten,
Zijn Kerkbruid op uw grond de zeekre toevlucht gaf,
En... Doch waar breekt de draad van al Zijn weldaân af,
(Onnoemlijk zijn ze aan u, ondankbaar Volk, bewezen,)
Waarom u de Englen-zelf als Godgezaligd prezen!
't Is Hoogmoed, Eigenliefde, en Heerschzucht, nooit verzaad,
't Is Wellust, Laster, Wraak, en vloekbare Eigenbaat,

't Is, met den Godsvloek op het voorhoofd, Eigenwaarde,
En dweepzucht van 't Verstand dat zich voor God verklaarde
En Godlijke eer eischt, wat Gods Almacht heeft ontthroond.
Die Almacht wreekt niet meer, hoe fel zy wordt gehoond.
't Ontzach voor Haar is thands belachlijk: Haar te erkennen
Waar' 't Oppermachtig volk misdadig aan te schennen,
(De bron uit wie 't gezag van Vorst en Vader spruit!)
Dat recht en majesteit, als oorsprong, in zich sluit,
De plechtigste eeden breekt, zijn Vorst voor zich doet knielen,
En heilge plichten maakt van plondren en ontzielen.
  Zie daar de Goden, thands door heel Euroop vereerd,
En zegge een David hier: D e H e e r i s 't, d i e r e g e e r t!

  Ja, Monsters, Hy regeert. - Afvallige verraders
Uws-zelven, bastaartkroost van Godgetrouwe Vaders!
Hun Geesten zien van voor Zijn zetel naar beneên
En vragen, of gy 't zijt voor wie hun arm gestreên,
Hun bloed gevloeid heeft? Ach! zy vragen 't aan Gods Engelen,
Die de oogen neêrslaan en hun handen samenstrengelen,
Maar zwijgen! - En gy mede, ô Wraak- en Heilprofeet,
Joannes, zwijgt met hun: de Hemel-zelf draagt leed:
De zielen roepen weêr van onder 't outer. Beven
Bevangt de wachters, die den Wreker aan zien streven,
Tot geen kastijding, neen, die de Afval stout versmaadt,
Maar tot verdelging van 't der Hell' gewijde zaad.
Vaar voort dan, beur uw troon, ô Satan, tot de starren!
Ik zie de schuddende aard heur kaken opensparren,
Verslonden wordt hy - en uw aanhang...! Hemel, ach! -
Mijn oogen, boort, ja boort dien naderenden dag,
Dien dag van wraak, van bloed, van ijzing, van verzwelgen,
Niet in! - Genade, ô God, voor Adams blinde telgen!
Ontsluit hun 't harte; doof 't verbijstrend fakkellicht
Welks damp hun 't brein bedwelmt, gevoel rooft en gezicht.
Stort, Heiland, stort uw Geest, schoon roekloos weggezondigd,
Waar Ge uw geheiligd Woord gezaaid hebt en verkondigd,
Waar 't eenmaal wortelde, en zoo heerlijk heeft gebloeid.
Zoo 't onder 't onkruid schuilt, het zij niet uitgeroeid!
't Verstikte, 't kwijnde, 't boog, zich machtloos op te heffen;
't Werd met den voet vertrapt; de hagel moest het treffen,

De wormbeet knagen, en de seis van 't Ongeloof
Bedreigt het: Geef gy 't aan den aardmol niet ten roof
Die 't omwroet! Laat de hand van wakkre Gaardenieren
Het kweken! Schenk 't uw daauw om groenende op te tieren,
En vloek den sprinkhaanzwerm die 't afweidt! In uw hand
Beveelt uw Lamm'renkudde en zich en 't Vaderland!

1824.

Vrolijkheid.*

Wie is er die ons 't lied
Verbiedt,
Waar vreugde en lust in klinken?
De blijde vogel zingt op 't nest,
En de Engel boven 't luchtgewest
Waar zon en starren blinken.
Een vrij en onbeklemd gemoed,
Gezond en vrolijk bruischend bloed,
Is meer dan schat en overvloed,
Die ons by 't graf ontzinken.

Hoe 't nijdig oog een dronk
Belonk',
Geen wijsheid zal dien wraken.
Het roosjen drinkt by 't morgengraauw
Zijn frisschen teug van d' uchtenddaauw
Met nieuw gebloosde kaken.
Het wolkjen drenkt het scheutig gras,
De grond het wortlend veldgewas,
En 't vischjen dartelt in den plasch
By 't schroeiend zonneblaken.

* Keur van Nederlandsche Letteren XIII, 45.

Ook d' eerbren kus ontzegt
Geen Recht.
Het frissche lenteluchtjen
Kust argloos bloem by bloemtjen rond,
En 't biedt het koontjen aan zijn mond,
En lept zijn liefdezuchtjen.
Een lieve kus in deugd en eer
Op 't maagdenlipjen zacht en teêr
Doet aan 't onschuldig hart geen zeer,
By 't zedig zielsgenuchtjen.

Slechts kort is 't vrolijk uur
Van duur,
Een losse greep van 't leven.
't Is eenmaal Jeugd, en eenmaal Lent';
Welhaast is 't spoedend jaar ten end,
Geleend is 't, niet gegeven!
't Is alles voor een korte stond;
Het zwelgziek graf ontsluit zijn mond,
En 't spooksel wemelt om ons rond,
Waar oud en jong voor beven.

Hem zien we in 's levens zoet
Te moet',
En welkom moet hy heeten.
In 't dankbre smaken van 't genot
Vereeren we U, weldadig God
In 't eeuwig licht gezeten!
Geheel ons aanzijn dag en nacht,
(Wat om of met ons grijnst of lacht)
Verbreidt Uw goedheid by Uw macht,
Met opgeruimd geweten!

Naar 't oud Allemannisch of Zwaabsch.

1824.

Betreuring.*

't Geen ik aan u zegge, dat zegge ik allen: Waakt!

MARK. XIII, 37.

Daar was een tijd toen Ouders kinders minden,
  En 't kinderhart aan de Ouders was gehecht;
Toen handentrouw ook tevens hartverbinden,
  En zielsvereen het zegel was der Echt.
Ach, welk een tijd! Wat oceaan van weelde,
  Toen d' Echtgenoot zijn huis een hemel was,
En 't lieve kind op 's Vaders knien speelde,
  Als Moeders borst zijn dorstig hart genas!
Als - elken dag, geheiligd met gebeden, -
  De blijde disch, gezegend by 't genot,
De stille koets, door de onrust nooit bestreden,
  Zich spreiden mocht als onder 't oog van God! -
Hoe vruchtbaar toen was de arbeid aller handen!
  Hoe zoet de zorg voor 't dierbaar huisgezin!
Hoe zoet de last der teedre huwlijkspanden,
  En elke vrucht van 't eerlijk vlijtgewin!
Hoe rijpte toen in zedig plichtbetrachten
  De frissche Jeugd voor Godsdienst-zucht en Eer!
Hoe rein van hart, onstrafbaar van gedachten,
  En 't hart gekneed door d' Euangelieleer!
Maar ach! mijn ziel, die tijd is weggevlogen!
  Vervlogen, ja, en keert ons niet weêrom: -
En nu, helaas! wat zien mijn weenende oogen!
  Wat, wat beleeft mijn kwijnende ouderdom! -
Ruk, ja ruk voort, gy Eeuw van heilverslinding,
  Leen wieken van den stormwind, vlieg voorby!

* Oprakeling, 79.

En gy, ô school van woeste zelfverblinding,
   Verzink in 't niet met Satans tyranny!
Waar, Hollands kroost, en kroost van Christenvaderen,
   Die thands u de eer van hunne braafheid schaamt,
(Of, vliet u 't bloed van vreemden slechts door de aderen,
   Waar-, waarom U naar beide, valsch genaamd?)
Waar, menschenkroost, (of hebt ge in 't dol vermeten
   De menschlijkheid ten boezem uitgerukt,
Om eeuwig vast aan 's helhonds slavenketen,
   In 't Juk te gaan dat U te plettren drukt?)
Waar, schepsel Gods, waar zijt gy toe vervallen!
   De blinde prooi van Godgevloekten waan,
In 't zwaarst getij' van 's Hemels donderknallen
   Verheft ge uw kruin om zeker te vergaan.
Verga dan, Gy die 't Godlijk bloed verworpen,
   En die u redde, ondankbaar hebt gesmaad!
Ja de aarde splijt, zy moet het uwe slorpen,
   De Hel ontbrandt en schokt haar, waar gy gaat.
Maar, ô mijn Wieg, door zooveel machtbewijzen
   Van 's Hoogsten hand, zoo reis op reis, gered,
ô Mocht gy nog uit dezen poel herrijzen,
   En wierdt ge niet ten laatsten steen verplet!
Keer weêr, keer weêr van d' oever dier ellende
   Die voor uw voet naar uw verzwelging gaapt;
Bid, dat Zijn hand u van dien afgrond wende!
   't Geweten schokk', dat in uw boezems slaapt!
De Ontfermer leeft, nog ademt Hy genade:
   Maar 't uur rukt aan, dat geen te rug keer duldt.
Een oogwenk nog, en (mooglijk) 't is te spade;
   En Neêrland stort door meer dan Duivlenschuld.

1824.

Vrouwen.*

Felices ter et amplius
Quos irrupta tenet copula. -

HORATIUS.

Een akker, huis, en hof, of wat een mensch bezit,
Is heden 't goed van d' een, en morgen weêr van d' ander,
De nacht ziet Flippus vorst, de morgen Alexander,
Naar 't toeval geeft of neemt, dat niemand ooit verbidt.

Het zij zoo! Maar door God ter Wederhelft gegeven,
Vliegt de Egâ uit den arm van d' een naar d' andren man? -
Zoo is ze al meê een ding dat ook verwisslen kan;
Geen deel van 't hart des mans, geen adem van zijn leven?

ô Vrouwen, dus verlaagd! Bedenkt gy 't geen ge zijt!
Gy moet zelfstandig zijn - in ziel en inborst, mannen; -
Wat volgt? Gy maakt u-zelf slavinnen of tyrannen,
En gaat des levens zoet als Gade en moeder kwijt.

Ja, 't Godlijk heil der Echt, by 't huislijke, is verloren,
Die zoete aanhanklijkheid, dat saamgesmolten hart,
Die teedre eenzelvigheid in levenslust en smart!
Rampzalig menschenkroost, waar wordt gy toe geboren!

Geen zucht, geen vatbaarheid, voor 't plichtgenoegen meer;
Maar blinken, met zijn ziel aan windgebrom te hangen,
Verstand en zielsgevoel in 't modejuk te prangen;
Zie daar den Geest der eeuw, zie daar zijn wijsheidsleer!

* Nieuwe Oprakeling, 40.

Verzaken van zich-zelf....? Ja 't lijdloost zelfverzaken
In de Afgodsdienst der Hel; ondraagbrer tyranny
Dan de eeuwgeschiednis kent, op d' ijdlen naam van VRIJ;
Daar hart en ingewand van laffe glorie blaken.

Neen, God regeert niet meer; een Helsche Tegengod
Bruischt door 't ontstoken bloed, om orde en plicht te schenden,
Drijft elk, in 't ijzren juk, zijn prikkels in de lenden,
En werwaart...? Menschdom, beef! en ken uw ijslijk Lot!

Maar Gy, 't beminlijkst deel, der schepping roem op aarde,
Tot week- tot zachtheid, tot versmeltinggloed gestemd,
Wees vrouw, als God u schiep, uw' Gade aan 't hart geklemd!
Geen heil of 't is uit u, geef gy aan 't leven waarde!

Afvallig van uw God...! Geen Vrouw is 't die dit wierd,
Maar vloekbaar wangedrocht, dat mensch en Englen wraken.
Aan u is 't, de aard tot hel of hemelrijk te maken;
Verkies, en wees - of vrouw, of - lager dan 't gediert'.

1824.

Godsdienstverval.
(Na Cowper gevolgd.)*

Wanneer een Volk in zonden moet vergaan,
Vangt in de Kerk de zielsmelaatsheid aan.
De Priester, die de zuivre heilfontein
Bewaken moet en houden 't water rein,
Slaapt zorgloos voort en voedt geen achterdocht,
Daar 't snoodst venijn zich mengt aan 't heilig vocht,
Of stort er soms uit dartlen wrevelzin
By vreemd vergift zijn eigen dwaling in.
Het schaapjen drinkt, op 's Herders trouw gerust,
De onzuivre bron met argelooze lust,
En zwelgt den smet in zijne onwetendheid,
Die heel de kooi het wis verderf bereidt.
Dan wordt de stem der Waarheid stout verstikt,
't Beangst gemoed in 't duivlennet verstrikt;
Dan wordt het woord, dan de indruk van een God,
Dan wordt Geloof, Verzoening, elk ten spot;
De wortel-zelf waar alle deugd uit groeit,
Wordt in de borst door moedwil uitgeroeid.
Genade wordt by rijp en groen veracht,
Aan eigenwil het wierook toegebracht,
Het eeuwig heil verknocht aan eigen deugd,
En 't kankrend kwaad gezaaid in 't hart der jeugd,
Daar 't ongeloof met dweepzucht samensmelt,
En de eerdienst voor een bloot spektakel geldt,
De Waarheid heeft noch vriend noch aanhang meer;
Maar ieder knielt op 't Veld-kommando neêr.
De mommery van uiterlijk gebaar
Neemt in de kerk de plaats van Godsdienst waar.
En, waar de stem van 't Euangelie klonk,

* Nieuwe Oprakeling, 47.

Is 't predik-ampt een laffe redepronk,
Genootschapsfeest, waarnaar het volkjen loopt
Als naar den man die orviaat verkoopt.

* * *

Zie daar een schets. Verhoed, ô God, verhoed
Dat ze ooit by ons bewaarheid worden moet!

1824.

Menschlievendheid naar den heerschenden tijdgeest.*

Wat uit den geloove niet is, dat is zonde.

PAULUS.

Menschlievendheid! 'k Beken 't, zy heerscht in onze dagen,
Voortreflijk is eene eeuw die zoo voor 't menschdom waakt!
En, zit de Hoogmoed voor, wat valt daarvan te klagen,
Zoo ze alle kwaad verdrijft en alles beter maakt? -
Nu ja! gevoelt gy 't niet, gy lang geschokte Staten?
Gy kwijnt hoe langs hoe meer; gebrek en kommer woedt:
Men mint het menschdom, ja, maar om den mensch te haten,
En 't masker van de deugd vermomt een helsch gemoed.
Wat werd in 't eind de deugd? - Verachtbre hoerenstreken:
Zy veinst een' ieder liefde, en mint zich-zelve alleen;
Ja, offert, om den kop Godtergend op te steken,
Aan Hoogmoeds zelfbelang 't vertrappelde algemeen.
Verblinden, ziet gy 't niet, die, in dat net verstrengeld,
Meê in de gruwlen stemt, die God en reden doemt?
Verwerpt den blinddoek, keert! De WARE Deugd verengelt;
Maar duivlen teelt de Waan die zich aan 't hart verbloemt.
Geen goed, dan uit de bron der Godheid afgevloten!
Gy Christnen, dankt ge uw' God de weldaad die gy wrocht,
't Zal weldaad, zalig, zijn; en zalig zijn genoten; -
Maar niets uit menschendeugd, of 't is den vloek verknocht!
Ontfange en geve in dank, wie geven of genieten:

* Nieuwe Oprakeling, 79.

Geen Christen eigent dien, wanneer hy wel mag doen.
Niets heeft hy; 't is Gods gaaf die door zijn hand mag schieten,
En wee, wien Gods genâ den hoogmoed aan zou voên! -
De ondankbaarheid is snood. Maar durft ge u des beklagen,
Gy die trouwloos verzwelgt wat God' verschuldigd waar?
Men geeft niet met in 't hart naar dank of loon te jagen;
't Is valsche koopmanschap van Dief of Huichelaar.
Godslastring is die gift! - en durft men die verheffen? -
ô Tijden van ellende en reddingloozen val!
Waar zijt ge, ô Christendom? waar Rede en Rechtsbeseffen?
Ja, Hel en Heidendom zijn meester van 't Heelal.

1824.

Filozofie uit de tegenwoordige eeuw.*

- Our soul can nothing be but blood,
Or nerves, or brains, or body modified.
Whence it will follow that cold stopping crud,
Hard mouldy cheese, dry nuts when they have rid
Due circuits through the heart, at last shall speed
Of life and sense, look thorough our thin eyes,
And view the close wherein the cow did feed,
Whence they were milk'd: gros piecrust will grow wise,
And pickled cucumbers philosophise.

MORE.

‘Een woordtjen, goede vriend! Ik hoor daar wondren preêken:
Gy, Filozofen, hebt de zaken doorgekeken,
Daar twijfelt niemand aan in dees verlichten tijd,
En dit moet waarheid zijn, ten trots van wien 't ook spijt!
Dus, die wat leeren wil, moet zich tot u vervoegen.
My draait het hoofd sints lang met over iets te zwoegen
Dat zekerlijk by u zoo klaar is als de dag;
'k Verlang dus om 't van u te hooren, zoo ik mag.

* Nieuwe Oprakeling, 87.

Gy vindt geen zwarigheid in 't geen wy arme blinden
In geest en denkenskracht zoo hoog diepzinnig vinden;
Gy lacht met God en Ziel, en meer nog naar 'k besef,
En yvert, dat de kwijl u neêrloopt langs de bef;
Dus, zegt me eens, zoo gy wilt (het oovrig daargelaten,)
Wat is er van de Ziel? Maar telt het me in dukaten
En niet in stuivers toe; in 't korte, klaar, en goed!
Wat is dat denkend ding?' -

De Ziel is niets dan bloed:
Dit 's zenuw, brein, en vleesch, eerst vochten die verkoudden,
En, eens door kou verstijfd, gestremd, en opgehouden,
Als kaas verharden, en zich vormen tot een korst,
En, lang in 't rond gezwierd by 't stroomen door de borst,
Allengs en op zijn tijd in 't op- en nederstijgen,
Van zelfs dan ook gevoel en zelfbewustheid krijgen
En door 't verglaasde vlies der oogen, van zich zien,
Waar 't zich verspreidend licht een voorwerp aan mag biên;
En, voorts, de muskels met de vezels doen bewegen
Door d'innerlijken aart in alle stof gelegen,
Die zwaarte en trekkracht heet. 't Is alles meelpastei,
En 't zelfde deeg wordt gaâr in de oven en in 't ei,
Of waar 't in zijn mag. - 'En dat heerlijk ding, de Reden'? -
Rijst uit de gisting op. Na eens zich-zelf te kneden,
Verzuurt het mengsel, en verheft zich, en wordt vast;
En 't eene baksel gaat op 't andre dus te gast. -

''t Is fraai! - En dus die zucht, die poging tot volmaken,
(Volmaakbaarheid, zoo 't heet,) is, net als 't endenkwaken
En 't exterkaaklen -? Slechts der stoffen eigenschap;
En alles kleinst zich-zelf, en maakt zich-zelf tot pap,
En dan van pap, gebak, en van gebak tot menschen?
De zaak is wonder klaar, hoe kan men 't klaarder wenschen!
Maar toch 't gevoel -!'

Ei kom! dat 's immers reeds verklaard;
Die 't nog niet vatten wil, is 't onderricht niet waard.

'Maar 'k wensch te leeren. De een is zeker wel wat dommer

Dan de ander. - 'k Ben dan één met tuinkers en komkommer.
't Is recht verheven voor die 't eens begrijpen kan;
Maar 'k voel my toch geen plant of steenbrok.' -

Luister dan!
Ja, alles is wel één; maar 't stof is onderscheiden,
Naar 't meer volmaakt is. Steen of heesters aan de heiden
Verschillen: 't een is meer volkomen, 't andre min;
Daar schuilt dit onderscheid van wat bestaan heeft, in.
Wy zijn wat meer volmaakt; wat minder, knoflookscheuten;
Iets minder, champignons; nog minder, peperneuten.
Dat gaat zoo dalende af; doch wy, wy zijn 't het meest,
En hooger is er niet, geen Godheid en geen Geest.
Maar onze hoogheid moet gestaâg nog hooger rijzen;
Lees Kant en Fichte slechts, die zullen 't u bewijzen.
En immers zijn wy ook veel verder in deze eeuw,
Dan in den dommen tijd van Mozes den Hebreeuw,
Ja zelfs in Platoos tijd; ja kortlings nog geleden
Toen we al wat noodig was met menschenhanden deden,
Daar 't nu door werktuigkunst en keteldamp geschiedt,
En 't volk door heel de week zijn zondagsrust geniet,
Zoodat men (of men 't weet, of mooglijk niet wil weten,)
Welhaast uit tijdverdrijf malkander op zou vreten,
Zoo de arbeidsman geen keur van Staatscouranten had,
En in de Politiek den hongers-neep vergat.

1824.

Wijsheid.*

Dies diem docet.

Wie is de wijze man? - 't was Salomo voorheen;
Zou Jezus 't thands niet zijn? - Vooral niet, vrienden, neen.
Dat hebt gy deerlijk mis, en moest gy beter weten;
Of hebt ge uw wijsheidleer van 't nieuwe school vergeten?
Ja, Jezus leer was wel; 't was goede zedeleer,
Maar zulke lessen, zoo gy rond ziet, zijn er meer.
En zoo men 't alles niet op 't naauwste na moog ziften,
't Verstand vindt hier en daar nog wel zoo iets te schiften
Van volksvooroordeel; en dat 's eindlijk afgelegd,
Nu 's menschen reden eens hersteld is in haar recht.
En dan die needrigheid, steeds kruipende by de aarde!
Geen woord van 't zelfgevoel der hooge menschenwaarde!
Geene eerzucht opgewekt, die rijke deugdenbron!
't Was scheemring, maar geen licht van onze middagzon. -
Nu, 't oude Griekenland had eertijds zeven wijzen. -
't Is waar, maar ook in die is 't alles niet te prijzen,
Indien ge 't van naby, en op den keper ziet. -
Wel nu, Pythagoras? - 't Is nog al 't ware niet.
Een rechte Filozoof, zoo als hy zou behooren,
Wordt in geen onrijpe eeuw, als ieder een, geboren;
't Vereischt geen minder tijd en poging der Natuur
Dan 't vormen eens Homeers, en 't valt haar even zuur.
't Was eerst in later tijd, by 't opstaan der Verlichteren,
Dat alles weemlen kon van legioenen Dichteren,
(Homeeren, tot één toe!) en Filozoofsch geslacht,
't Geen 't eindlijk tot den top der Aartsvolmaaktheid bracht.
Doch Sokrates! - ô Ja, dat is een man van waarde,
Die bracht de wijsheid van den hemel af op de aarde,

* Nieuwe Oprakeling, 120.

Dien brengt men immers op den Preekstoel hedendaags;
Indien 't niet Bijbelsch is, het is ten minste Haagsch.
't Scheen, dat Confucius hem eenmaal zou verdringen;
Maar hard was 't, om den prijs met Sokrates te dingen,
En 't was van korten duur. Hy had zijn naam niet meê,
Daar Sokrates, als Grieksch, zoo lief door de ooren gleê.
Die goede Sokrates, die met zijn redetwisten
Zoo haatlijk werd in 't oog der razende Sofisten!
Ja vrienden, vraag eens om, wat ieder van hem zegt:
Wel, 't was een wijsheidsbaas, en meer dan meesterknecht.
En wat dan leerde hy? - ô Zulke brave zeden,
En fijne jokkerny; misschien ook schandlijkheden,
Doch die gelooft men niet, dit deed den man te kort,
Die immers heilig heet, en aangebeden wordt.
't Was laster. Vraag het maar den Hoogeschoolgeleerden,
In onverzoenbren krijg met wie dat ooit beweerden.
Neen, rand den Hemel, tast ons aller Heiland aan,
Maar wacht u, van de hand aan Sokrates te slaan!
Dat 's meer dan blasfemie, dan c r i m e n m a j e s t a t i s ,
Dan p e r d u e l l i o , en boven al wat kwaad is.
Wees des gewaarschouwd, vriend, eer dat ge uit onverstand
Den tijd miskennende, u de handen schriklijk brandt!
Maar lach met Salomo, zoo veel 't u kan vermaken:
Daarover zal men u niet hangen doen of blaken.
Heet dien een hoerendop gelijk men Maurits noemt,
Wanneer men nu ter tijd voor wijs wil zijn geroemd,
Of Dwingland als Filips, maar neen, wat mag ik praten,
Als Tweede Willem was, wien elk Bataaf moet haten,
Die 't zuinig Amsterdam zoo deerlijk had verrast
Had Bicker (en wie nog?) niet waakzaam opgepast,
En 't paard van Knelis Knaecx de kuiten afgeschoten.
Een Salomo verstand? Zoo veel als zeven kroten.
Hy die van Liberaal noch Constitutie wist,
En steeds in 't recht van 't volk zoo schandlijk heeft gemist!
't Is waar - maar neen, 't is niet, 't is zekerlijk gelogen,
Voorheen was 't waar, nu niet, wy zien uit klaarder oogen:
Sints 't nieuwe gaslicht by 't verlichtingsstelsel kwam,
Viel al wat vast was, in één oogwenk uit zijn kram -
't Was dan voor dezen waar: voor de onbeschaafde Joden,

Veel dommer dan een volk geknield voor stomme goden,
(Zoo heet het immers?) was zoo'n koning taamlijk wijs;
Maar by geen kourantier van heden, houdt hy prijs,
Van wien de Vorsten thands hun plichten leeren moeten
Of de ongehoorzaamheid met duizend vloeken boeten;
En die de bron zijn, en de maatstaf, en de leest,
Van Staatskunst, wet, en recht, en waren smaak en geest,
Aan wier Orakeltaal, met eerbied opgevangen,
De volken wijd en zijd met mond en ooren hangen.
Ja, zelfs, bedenkt men 't wel, 't is uit met Sokrates:
Want - geen der Kourantiers gaf d'ouden sukkel les.

1824.

De schoonste.* (In zangmaat.)

La plus belle est ugne qui ne s'en doute.

CLOTILDE.

De schoonste is zy, die van haar schoon niet weet; -
Door 't oog verplet wie 't waagt haar aan te staren; -
Door 't otemgeluid de wellust stort in de aâren; -
Wie, aangebeên van jeugd en grijze hairen,
De ziende schoon, de blinde schooner heet.
Die geen zoo koel, zoo statig, kan ontmoeten,
Die niet verrukt ter neêr stort aan haar voeten;
Maar elk beheerscht.

Lief meisjen, gy wie zang en snaar begroeten,
Alom geroemd, vereerd, geliefd, om 't zeerst;

* Nieuwe Oprakeling, 186.

Wier wenk zijn trots aan 't fierste hart doet boeten,
Wier lieve lach wat smart heet, kan verzoeten!
Waar leeft zy toch, waar, die zich voor liet staan
Om tegen u den wedstrijd in te gaan?
't Biedt alles u, geknield, de wapens aan;
En, wat het koste aan d'ingebeelden waan,
U is de prijs!
Ontfang, ontfang, ô bloem uit duizend schoonen,
In de uit ons hart u opgeheven tonen
Dit eerbewijs!

1824.

Weldadigheid.*

Parcentes ego dexteras
Odi, sparge! -

HORATIUS.

Geef, Christen, zoo gy geeft, en leen;
Maar zonder uitzicht, weêr te ontfangen;
Noch werp een strik om andren heen,
Ten einde, van u af te hangen.

't Is God, die door uw naasten vraagt;
Van Hem hebt gy 't te leen verkregen.
Rampzalig, die hier 't weigren waagt!
't Is diefstal jegens de Almacht plegen.

* De voet in 't graf, 172.

Verkregen hebt gy 't - tot wat doel?
Om lust of dartelheid te vieren?
Neen; om 't met Christlijk zielsgevoel
Te meerdren door een wijs bestieren.

Te meerdren; maar door woeker niet,
Of 't in een schatkist saam te hoopen;
Maar, om als reine watervliet,
Waar 't vruchtbaar zijn mag, rond te loopen:

Dat de akker, dorstende of gedord,
Gedrenkt, gelaafd worde, en begoten;
De hemelzegen uitgestort,
Dat hartendank worde uitgeschoten.

Neen, Christen; hebt ge, wijs niet af! -
Ook hongrend, van het brood te deelen
Dat God tot uw verzading gaf,
Kan meer dan 't zelfgenieten streelen.

Gezegend, dubbel, is de beet,
U-zelv' genomen van de lippen:
Gezegender 't verdeelde kleed,
Dan zevendubble mantelslippen.

God geeft den gever. Die bemint,
Oogst liefde van zijn Hemelvader.
Ook de armoê kleedt zijn troetelkind,
En wee den rijker noodversmader!

Ja, wee die zamelt en niet zaait!
Zijn graan zal in de schuur verderven;
En, als de Winterstormwind waait,
Hy zal veracht, verlaten sterven.

Maar zalig, die zijn akker bouwt,
En de armoê airen gunt te lezen!
Zijn schuur, vervuld van 't groeiend goud,
Zal van omhoog gezegend wezen.

Hy vreez' geen prang van hongersnood,
Schoon wolk en jaargetijde liegen,
Het zaad verstikke in 's aardrijks schoot,
En 't veld zijn arbeid moog bedriegen.

God spijst hem uit Zijn voorraadschat;
Gods schuren toch zijn nimmer ledig;
En, kronkelde ook zijn levenspad,
Zijn eind is opgewekt en vredig.

Dan neigt hy 't hoofd in God getroost,
Van krachten, niet van moed, bezweken;
Gerust voor 't hem gelijkend kroost,
Dat God geen nooddruft laat ontbreken.

824.

Aan Leibnitz.*

Des opinions dangereuses, s' insinuant peu à peu dans l'esprit des hommes du grand monde qui règlent les autres, en se glissant dans les livres à la mode, disposent toutes choses à la révolution générale dont l'Europe est menacée. Si l'on se corrige de cette maladie d'esprit épidémique, dont les effets commencent à devenir visibles, les maux seront peut-être prévenus; mais si elle va croissant, la Providence corrigera les hommes par la révolution même qui en doit naître.
LEIBNITZ, Nouv. Ess. sur l'espr. hum.

ô Gy wien de echte geest der Wijsheid, zoo verheven,
(Indien ze aan menschlijkheid een hooger rang kan geven,)
Niet aan dit aardsche slijk maar hooger Wezenskring
Verbond; gy, Leibnitz, meer dan enkel sterveling!
Wien uw verdartlende eeuw, reeds vaardig tot verbasteren,
En 't dommer nageslacht, gelijk de Waarheid, lasteren
En snood verguizen, voor een Fichtsche razerny
Aanbiddend neêrgeknield. Gy die de moordharpy
Die over gantsch Euroop haar vleêrmuisvlerken spreidde,
En Godsdienst, Recht, en Eer, den ondergang bereidde
Voorzaagt; de gruwlen der verwoesting in heur wel
Eer ze opbruischte, aanweest, met dien zegepraal der Hel
Dien wy aanschouwden, wy beproefden, wy bestreden,
En vruchtloos; dien we (eilaas!) in 't bloed gedompeld, leden
En eeuwig zonder maat betreuren in den val
Van 't dierbaarst, 't heiligst en onschatbaarste in 't Heelal!
Gy waarschouwde ons reeds vroeg by 't naauwlijks hoorbaar kraken
Des Afgronds, als hy 't bit van zijn gebonden kaken
Verscheurde, en ze opensparde, en uit zijn hollen strot

* De voet in 't graf, 186.

In bloedwalm, vlam en rook, en vloeken tegen God,
Zijn sprinkhaanzwermen braakte om 't aardrijk te overdekken
En af te weiden, en den bliksem aan te trekken.
Ge erkende d'eersten (elk onmerkbren) schok der aard
Eer ze opborst tot een poel, voor later eeuw gespaard;
Boodt voor de pestsmet, eer zy veld won, tegengiften;
En 's Hemels balsem aamde uit uw onschatbre schriften;
Gy die de waarheid zaagt, ô Wijsgeer, waard dien naam,
Van Wijsgeers hoogmoed vrij en Wijsgeers beuzelkraam!

Gy voegde ons, by die plaag waarby nooit andre halen,
't Vertroostend uitzicht op een zuiver lichtbestralen
Dat uit dien donkren nacht weêr uit moest schieten. - Ach,
Waar blijft het morgenrood van dien gewenschten dag?
Neen, 't onheil, door geen macht, geen voorzorg, in tetoomen,
Moest als een watervloed heel 't aardrijk overstroomen:
Ontzachlijk was 't geweld dier ingestorte zee,
Maar 't spoelde in heure vaart een nietig ondeel meê
Des wrevels, die, 't Heelal vertrappende in zijn woede,
Den spot drijft met Gods wraak en 't snerpen van heur roede;
En de Ark, waarin 't Geloof op 't golfgebulder dreef,
Wordt overstelpt van 't schuim dat grimmende overbleef.
't Verachtlijk wangeslacht, van d' eersten schrik verrezen,
Heft schaamtloos 't hoofd omhoog, en waant zich niets te vreezen;
Dringt openlijk zich op in 't recht der heerschappy,
En laat geen Scepter meer, geen Rechts- of Krijgszwaard vrij.
't Werd stouter, als de leeuw, geboeid in 't hol gesmeten
En woedende opgestaan na 't breken van zijn keten,
En maakt zich meester van de wetten, schrijft aan 't recht
Zijn grilligheden voor, en oordeelt, en beslecht.
Geen kroon, geen outer meer, is voor den aangreep veilig;
Geen diadeem, hoe fier, geen tempel meer, hoe heilig!
Geen stem, geen tong meer, geen geweten, die 't geweld
Dier snoodaarts niet versmoort of in hun kluisters knelt!
'k Hoor V r i j h e i d , W i j s b e g e e r t e , en M e n s c h e n l i e f d e klinken:
Maar - vrijheid des gewelds om broedrenbloed te drinken;
Maar - wijsheid van 't verdwaasde Afgodendienaars-gild;
Maar - menschenmin die 't zweet van medebroedren spilt,
Hun zeedlijkheid verwoest, hun lichaam sloopt, hun leven

Ten prooi stelt, en ze ontrooft wat God hun heeft gegeven.
ô Wijsbegeerte, die zoo fraaie ontwerpen smeedt!
ô Menschenmin met uw bereeknen, koud en wreed!
Verwaandheid, die zoo pronkt met schijnweldadigheden!
Kwakzalvers marktgebaar met opgeschikte reden,
Die Staat, Natuur, en Kerk het onderst boven haalt!
Wat hebt ge u uitgesloofd, en wy met bloed betaald!

Met bloed! Doch wat is bloed? wat, duizenden van zielen?
Ik spreek van 't aantal niet die op het slagveld vielen,
Maar wie 't gebrek, de nood van echtgenoot en kroost,
Verdrukking, waar 't gevoel der menschlijkheid van bloost,
In wanhoop wegrukte, en wellicht, in gruwbre vloeken,
Die de Almacht (booswichts!) aan uw kindren t' huis zal zoeken!
Neen, dat zegt weinig, by een laffen Koopmans-geest
Of Modefilozoof, geschoeid op Fransche leest;
Maar geld! - Hoe menig ton is daarby niet vervloten!
Hoe Landbouw, neering, bloei, ja handel, ingeschoten!
Een menigte kwam om van nooddruft, ja 't is hard;
Maar werd de Koopman rijk? - Neen, dat 's de grootste smart.

Men wil gelijkheid? Ja, dat is de grootste zegen. -
Wel nu, het ga zoo voort, haast zal ze u zijn verkregen!
Weldra, indien 't zoo gaat, zijn we allen weêr gelijk
Als wilden, moedernaakt, en allen even rijk.
Hier dingt men naar, en dan, dan mogen we in de bosschen
(Jean-Jaques wilde 't dus) naar druif- en dadeltrossen
En geurige applen als 't aaloude voorgeslacht,
Of, vindt men die niet meer van zelven voortgebracht,
Naar eikels grijpen, en, met broederlijke simmen,
Of kruipen langs den grond of in de boomen klimmen
Om voedsel, ons betwist door 't krijschend ongediert',
Dat voor geen koning meer, ontwapend en ontspierd,
Bevreesd is. - Leibnitz, ja! de plaag was onvermijdbaar;
(Ook was zy 't aardrijk nieuw, en daarom niet bestrijdbaar.)
Maar, zegt gy, 't onheil-zelf brengt zijn genezing voort. -
Genezing? - Ja, of dood! Te fel een ziekte, moordt. -
Ja, elke krankte sluit een werking in ter heeling;
Ze is, mits zy 't gift verwoest', een nieuwe krachtherteling;

Doch, is heur worst'ling niet voor 't lichaam door te staan,
Wat blijft den kranke dan? - In 't jamm'ren te vergaan!
Helaas! Voorzienigheid, hebt Gy den val besloten
Eens volks dat Uw Genade opzett'lijk heeft verstooten,
Dat weldaân, meer aan dit dan eenig volk betoond,
Met drieste onbandigheid en eigen Zelfdienst[1] hoont!
Ach, waar dan zal m' Uw naam in reine Godvrucht eeren!
Hier hadt Ge Uw kerk gesticht; hier mocht zy triomfeeren,
Hier werd zy (en waar meer?) gezuiverd, rein, gespaard,
Hier voor de macht der Hel, die om haar loeit, bewaard!
Ach, red haar van 't verderf, dat reeds van alle kanten
Haar instormt om de vaan des Ongeloofs te planten,
En, om die Kerk, het Rijk dat op zijn grondvest schudt!
Wees in dees nieuwen storm Oranjes throon ten stut!
En, moet het, brengt Uw wil, Uw raadsbesluit, dit mede,
Hoor aller braven zucht, vermengd tot ééne bede:
De vlam die uitbarst (zoo 't versmooren niet meer baat,)
Zij loutrend, en verslind' den zetel noch den Staat!

1824.

La Philosophie est venue avec ses projets, la Philanthropie avec ses calculs, la Vanité avec son étalage de bienfaisance, le Bel-esprit avec ses phrases; on a crié contre l'inégalité, - et l'on a bouleversé la nature, parce que tout est natureliement inégal.

BONALD.

Leven.*

Ἐν πίςει ζῶ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ.

GAL. II, 20.

Hy leeft die voor zijn Heiland leeft,
  En niet voor aardsche draf:
Voor Jezus die hem 't leven geeft,
  Ook na den dood en 't graf.

Hem leven is ons dankbewijs,
  Hem juichend toegebracht,
Van wie als zijn verlossingsprijs
  Zijn blijde weêrkomst wacht.

Maar leven in den naauwen kring
  Van zuizlend lijfsgenot,
Wat is dat, dan vermomde dood?
  Ons leven is in God.

Of stelt men daar het leven in,
  Wanneer men dwaasheên kiest
Voor 't eeuwigdurig heilgewin,
  En heel zich-zelv' verliest?

Ja, krank ter dood, met redding spot,
  En diepe wonden draagt,
Slechts heelbaar door de hand van God.
  Maar geen genezing vraagt?

* Avondschemering, 19.

Wanneer men Godsdienst smaadt en schuwt
Geloof begoochling scheldt;
Van Heiland en verzoening gruwt;
Van dollen hoogmoed zwelt;

Het Heilig woord vervalscht, verdraait;
Om Hemel lacht en Hel;
En 't wroegende gewisse paait
Met dartel vreugdespel?

Zou zulk-één leven! - Neen ô neen;
Hy sterft steeds eeuwig voort,
In zielsverscheurende ijslijkheên,
En angsten, nooit gesmoord.

ô Mocht Gods kracht zijn trotschen geest
In tijds met siddring slaan!
Of - kon hy met het reedloos beest
Tot louter stof vergaan!

1824.

Levensles.*

Wees Grijzaart, om de ramp te torsen van dit leven;
Wees kind om 't streelend zoet te smaken van uw lot;
Maar leer, als over 't ijs, door beide heen te zweven,
En hecht uw ziel niet vast aan 't kinderlijk genot!
Wat zoudt ge u aan een vlaag van blijdschap overgeven
Voor nawee dat u 't hart in 't grootst vermaak deed beven?
Neen, stervling, leer naar waarheid streven,
En zoek 't waarachtig heil in God.

1824.

Aan de woelwaters dezes tijds.*

De lippen der wijzen zullen de wetenschap
uitstrooien, maar het harte der zotten niet.

SPK. XV, 7.

Wat wilt ge Land en Volk regeeren,
Onrustig wriemlend mierenbroed!
Betracht dan 't noodigste eerst te leeren,
En wat u 't naaste wezen moet.
Vraagt eerst, wat leven zij en sterven?
En wierdt ge hier toe recht bekwaam,
Leert dan de kennis ook verwerven
U naauwlijks nog bekend by naam.
En kunt ge dan u-zelf besturen,
En waarheid schiften van den schijn,

* Avondschemering, 77.
* Nasprokkeling, 14.

En lachen met theaterkuren,
  En needrig, zedig, matig, zijn;
Uw huis, uw kindren, recht beminnen
  Met waarlijk vaderlijken trek,
En ieder dag met nuchtre zinnen
  U zuivren van een zielsgebrek;
Wel! denkt dan of ge 't nog durft wagen,
  De hand aan 't roer van Staat te slaan;
En, voelt ge uw hart van angst niet jagen,
  Zoo biedt uw dienst den Koning aan!
Tot zoo lang moge ons die verzorgen
  Met wie hy zich tot diensthulp maakt;
Gy - wacht met morren tot den morgen,
  Dat ge uit uw dronkenschap ontwaakt.

1824.

Tijdverloop.*

Als watergolf op golf stuwt levensjaar op jaar
Ons hulkjen, van de wieg naar lijk- en kerkhofbaar.
Herdenken wy 't beleefde in dankbre erkentenisse,
En nutten we ons het t h a n d s in schuldloos zielsgenot;
En, met een Christlijk hart en Godverzoend gewisse,
Bevelen we onbeschroomd de toekomst aan dien God.

1824.

* Keur van Nederlandsche Letteren XIII, 52.

Uitboezeming.*

Onze bede
Zij om vrede,
Groote God!
Vreê van binnen!
Vreê der zinnen!
Vreê met elks besturingslot!
Vreê van buiten,
Zonder muiten
Zonder walging in 't genot!

Schenk die vrede
Te aller stede,
T' allen tijde, God van vreê,
En ons harte
Draagt de smarte,
Die uw hand ons zendt, gedwee:
Ja we danken
Ze als de kranken
't Zich te heelen lichaamswee!

1824.

* Nasprokkeling, 70.

Recensenten.*

Il est une critique obligeante, polie,
Je dirais même affable en sa sévérité,
Qui pour guide toujours choisit la verité,
Balance d' un écrit la force et la faiblesse,
Et gémit en secret du défaut qui la blesse.
Blâmant avec réserve, approuvant sans effort,
Du Parnasse au jeune homme elle applanit l' abord,
Avertit l' Ecrivain mûri par les années,
Qu'il est temps d' accomplir ses hautes destinées;
Au vieillard dont la plume erre presqu'au hazard,
Conseille la retraite avant qu'il soit trop tard
Ne sert aucun parti, ne vend aucun suffrage,
Ne voit jamais l' auteur, ne voit que son ouvrage,
Et par un juste égard, pour le mieux corriger,
Se refuse au bon mot qui pourrait l' affliger.

VIGÉE.

'Uw oordeel zij beschaafd, verplichtende, en beleefd,
Vereerend zelfs voor hem aan wien ge uw lessen geeft.
Men zoeke in iemands werk geen feilen op te delven,
Maar wijz' ze als huivrend aan, in weêrwil van zichzelven,
Weeg 't goede en minder goede op een gelijke schaal,
Bemoedigend in 't een, in 't ander heusch van taal.
d' Aanvangling help men op om 't echte pad te vinden;
d' Ervaarne spoor men aan tot hooger onderwinden;
Den grijzaart maan m' in tijds eer alles hem verzaakt,
Tot afstand van een rol die hem belachlijk maakt.
Geen' aanhang dien' men ooit; en, vrij van wrok en veeten,
Bejaagt men gunst noch goud, maar vonniss' naar geweten;
En wacht' zich, dat geen woord, de vrije pen ontvloeid,
Een boezem kwetsen zou waarin een kunstvonk gloeit.'

Zoo sprak m' in vroeger tijd, maar sints geleerde zotten
Die met gezond verstand, met God en Waarheid spotten
Den plak verhieven, waar heel Duitschland weg voor krimpt.

* Keur van Nederlandsche Letteren XIII, 38.

En wijsheid strafloos van de dwaasheid werd beschimpt,
Was 't razen, tieren, by die wakkre letterhelden,
En openbare krijg, met lastren, vloeken, schelden.
Doch Duitschland had voor 't minst in 't Recensenten gild,
Nog mannen, met een kop van meer dan hoedenvilt,
Waarin geleerdheid school; geen laffe jongensbollen,
Zoo voos als champignons of half verrotte knollen.
Maar koom in Holland, zie den meester van den bent
Den Boekwurm, HOOFDVOLWAAN, die 't brommerkoetsjen ment
En elk die kampen wil, of hameren, of krassen,
Zijn arbeid by het blad als werkbaas af zal passen,
En zelf niet stil zit, maar paskwillen by den hoop
Uit eigen breinkas schudt en maandlijks vent te koop.
Zie Recensenten van hun mederecensenten
Niet minder fier en stout hun gore kool met krenten
Uitmarkten, Magazijn, en ja de Hemel weet
(De duivel zeker 't best) hoe al die poespas heet.
Dat maandgebroedsel, dat met halfgewassen tanden
Den wandlaar op zijn weg baldadig aan durft randen
En naar de kuiten schiet; die bul- en bulhondstroep
Met blaffen, buldren, brand- en moord- en wee-geroep
De lucht doorgalmend, dat een grijzaart op zijn dagen
Van 't nieuwe modekind geen wet belieft te vragen,
Maar op den ouden trant, wien 't lief moog zijn of leed,
Zijn hoed en rok nog draagt gelijk zijn grootvaâr deed;
En, spijt den voorhoofdplooi van al de nieuwe Katoos,
Den Bijbel wijzer houdt dan vijf en twintig Platoos.
'k Zwijg van de menigte van keffers die in 't rond
De lucht doen daveren by ieder morgenstond,
Maar, spoediger van elk belachen en versmeten,
Elkander door 't gedrang gestadig doen vergeten.
Want thands is 't niet genoeg dat dagblad en courant
Elk' Vorst de wet stelt in 't beheeren van zijn land,
En schaamtloos 't oproer stijft, en Staats en volkren rechten
Door 't onbepaald gezag der Drukpers durft beslechten;
Neen Lettren, Poëzy, en wetenschap en kunst,
Hangt van hun oordeel af, en bedelt om hun gunst.
Ja, de Almacht-zelv, verbluft, moet voor hun Rechterbanken
Niet kikken, ja nog wel voor hun genade danken,

Dat ze onder hoon en smaad en spot en kinbakslag,
Met Droes en Filozoof den preekstoel deelen mag,
Mits, dezen wel te ontzien en niet te wederspreken.
Waar zijn wy? in wat land, in welke hemelstreken?
By 't Apendom veellicht, waar 't Filozoofsch geslacht
Zich uit gesproten roemt en op volmaking wacht,
Maar nu by voorraad tot die hoogte is opgerezen,
Dat Englen vast by hen maar kinders zouden wezen,
En zelfs d e r l i e b e r G o t t , indien 't een jaartjen duurt,
Den hemel voor hun ruimt, en hier een kelder huurt.
Maar 'k heb het tegen u, volmakend ras van apen,
Q u a t a l e s , niet; och neen, gy moogt gerust gaan slapen
Maar 't dommer nog dan dom Recensieschrijvrendom
Dat d'algemeenen Leer- en Rechterstoel beklom
En, achter 't sluipgordijn der naamloosheid gezeten,
't Onfeilbre vonnis wijst aan Proza en Poëeten.
Gy, kwakend kikkrengrom uit Neêrlands moddersloot,
(Zoo 't waar is evenwel, dat ge uit ons Neêrland sproot)
Van waar toch komt u 't recht, ik zeg niet om te kwaken,
Kwaakt u te barsten! maar om zwadder uit te braken
Op wie 't ook zij, als waar 't een beedlaar, of een zot
Die met de gekskolf liep of met den rommelpot.
Weet, weet ge uw plicht dan niet, u eenmaal voorgeschreven,
Van wat in 't licht verschijnt een trouw verslag te geven,
Den inhoud van een boek geleidlijk na te gaan,
Het onderwerp, het doel van 't werk te doen verstaan,
En 't naar zijn aanleg, in des Schrijvers geest getreden
Bekend te maken, en uw' Lez'ren dus te ontleden.
Het zij 't met Menno spreke, of Luther, of Kalvijn,
Het zij 't voor Gommer kampe of heule met Armijn,
Voor Kant of Fichte zij, of Wolf of Leibnitz huldig'.
Dit, niet uw oordeel over 't leerstuk, zijt ge ons schuldig.
Wees Wijsgeer, wees Deïst, of Christen, naar uw wil;
Maar buig geen waarheid naar uw lasterlijken gril!
Wat raakt me of wie het zij, die 't boekverslag zal lezen,
Of Domoor N a c h t u i l 't met den schrijver eens kan wezen,
Of Recensent in 't boek iets anders had begeerd,
En of hy 't beter weet of anders heeft geleerd?
Wie, bottriks, geeft u 't recht om lof of blaam te deelen,

Wie om by 't Algemeen den Leeraarsrol te spelen;
Of, van uw vlieringkot, als ander Vatikaan,
Uw bliksems op het hoofd eens schrijvers neêr te slaan?
Nog zou 't verschoonbaar zijn, indien uw woedende ijver
Den burger en den mensch niet aantastte in den schrijver,
Zijn naam, zijn eer, zijn rust, niet duivlenaartig schond,
Den zwakker boezem niet deed kwijnen aan de wond,
Den sterker, u te groot met al uw vloekgenooten
Niet noodzaakte om het zwaard des wederwraaks te ontblooten,
Of, zwijgt hy, 't door uw rot verbasterd algemeen
Ten prooi te laten aan uw strafbre dommigheên.

Doch doet ons Neêrland dan zijn oogen nimmer open,
Begeert het, dat geboefte, uit slijk en asch gekropen,
In 't duister omware om het Englenvrij verstand
Te kneevlen naar hun lust in ijzren zielenband?
De dagen van de ellend die Grijzaarts hier beleefden,
Van plondring, moord, geweld waarvan de harten beefden,
Vernieuwe, Oranje weêr 't zich-zelf verwoestend land
Verlate en 't God beveel' met opgeheven hand,
Om andermaal... ô God, weer zulke gruweldagen
Van 't Vaderland, nog krank van de uitgestane plagen;
Vernieuw ze niet! - Ja 't is het zelfde gruwelrot,
De zelfde leus, die, steeds in opstand tegen God,
De harten 't zielengift doet zwelgen, en de driften
In roer brengt door een zee van lasterlijke schriften,
De drukpers overheerscht, de waarheid stuit en drukt,
De toomen uit de vuist der Staatsbestuurdren rukt,
En, zoo de Hemel ons geen andere uitkomt open',
De Godsdienst, throon, en staat, in Neêrlands naam, zal sloopen.
Vraag Vreemde en Nakroost dan wanneer hy over 't land
De golven spoelen, en de stroomen ziet verzand,
Wat Neêrland, naauwlijks uit zijn jamren opgeheven,
Na versch herrezen bloei den doodsteek heeft gegeven,
Dan zal de Waarheid-zelv' het andwoord doen verstaan:
DOOR 'T HEERSCHZIEK ONVERSTAND IS NEDERLAND VERGAAN.

1824.

Op de twee broederen Joannes en Wilhelmus Rainoldus te Oxford,

den een Roomsch, den ander Protestantsch, die in een redentwist over hun Geloof, elkander over en weder tot des anders kerk overhaalden.*

Twee broeders waren saam in zwaren redenstrijd,
De een voor het Roomsch geloof, en de ander voor 't Hervormde.
Weêrkeerig laat elk los het geen hy-zelf belijdt,
En neemt de meening aan die hy met kracht bestormde.
Dus, elk verwinnaar, was ook zelf verwonneling;
Elk wint zijn broeder, ja, maar met verlies zijns zelven.
Wat strijd, daar elk met smart den zegekrans ontfing,
En elk verheugd was van het onderspit te delven.

N a a r 't L a t i j n .

* Keur van Nederlandsche Letteren XIII, 48.

Naar het Grieksche van Anacreon.*

Zie ik slechts, voor mijn oog, het volle glas gereed,
Dan slaapt mijn zorg, verdwijnt mijn leed.
Wat gaat my moeite en leed en smarte,
Wat gaat my ijdle zorg aan 't harte,
Daar ras my 't sterflot toch verwacht?
Kom, drinken wy, zoo lang wy leven,
Tot Bacchus eer, door vreugd gedreven,
Den wijn, ons door zijn gunst gegeven,
Die alle zorgen straks verzacht.

* Kl. Dichterl. Handschriften XIX, 127.

Aan een schoon en behaagziek meisje.*

Waartoe die ijd'le praal, by uw bekoorlijkheden?
Natuur behoeft geen tooi der kunst;
Waarom, uw' smaak ten hoon, haar' invloed dan bestreden?
Gy, meer dan iemand, ruim bedeeld door hare gunst!
Is dan uw doel, alleen, bewond'ring weg te dragen,
Die, ras geboren, ras vergaat?
Of, zoo ge, om ijd'len schijn, geen duurzaam heil versmaadt
Welaan dan, volg Natuur, om a l t o o s te behagen. -

* Kl. Dichterl. Handschriften XIX, 127.

By de jaarverwisseling.*

Schep my een nieuw harte, ô God

DE PSALMIST.

Hoe vlieden, hoe jagen
De rollende dagen
In wisslende vlagen
Van zoetheên en plagen,
  Van smart en genot!
    Van smarte
    Voor 't harte
  By 't wareldsche lot!
    Van zwoegen
    By 't ploegen,
  Door de uitkomst bespot! -
Maar blijdschap in 't streven
Naar 't hoogere leven,
  Vereenigd met God!

ô Vloeit dan, mijn Zangen,
In 't midden van 't prangen
By tranende wangen,
Van 't innig verlangen,
  Van innige vreugd!
    De pijnen
    Verdwijnen
  Met dwaasheên der jeugd;
    Verdrietig
    Is 't nietig

* Navonkeling I, 115.

Van wijsheid en deugd;
Naar 't hoogere leven
In Jezus te streven,
Zie daar wat verheugt!

Gy, Hoorder der beden,
(U heb ik beleden,)
ô Dat ik, van heden,
Dat pad mocht betreden:
Voor vallen behoed!
't Verkoelen
Gevoelen
Van d'onreinen gloed!
't Ontspringen
Bedwingen
Van 't driftiger bloed!
Met vreezen en beven
In waarheid herleven
Voor 't Eeuwige goed

1825.

't Stervensbootjen.*

Πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν;

MARC. IV, 40.

Eeuwig hongren naar genoegen
Met een onverzade drift,
Eeuwig naar genot te zwoegen,
Is den stervling ingegrift.

* Navonkeling II, 87.

Ja die drift is onverzaadbaar
   Door Natuur ons ingeleid
Maar de stroom is ondoorwaadbaar
   Die ons van dat voorwerp scheidt.

Zoo wy 't hier van verr' ontwaren,
   't Is een ijdel hartewee:
Want doorzwemmen van die baren
   Brengt de menschenkracht niet meê.

Vru chtloos blinkt het ons in de oogen
   By een helder morgenlicht;
Aan den oever neêrgebogen,
   Wenden wy het aangezicht.

Dan is 't, vlijtig schelpjens rapen
   Van den lagen waterkant,
Naar de gladde keitjens gapen
   Van het opgewelde zand:

Dan is 't, ijvrig rietjens snijden,
   Blazen op den hollen halm,
En zich kinderlijk verblijden
   In den uitgedreven galm:

Dan is 't, op zijn fluiten trotsen,
   Uren, dagen, jaren lang,
En met de Echo van de rotsen
   Twisten om den bovenzang.

Dus op 't oevergras gezeten,
   In die werkelooze lust,
Wordt heel de Overkant vergeten,
   En het hart in slaap gesust.

Eindlijk zien wy 't bootjen naderen
   Dat ons overvoeren moet:
Nu bevriest ons 't bloed in de aderen,
   Op het aanzien van den vloed.

‘Och, dat vaartiug met zijn hobbelen
   Is zoo rank en ziet zoo zwart;
't Water schijnt zoo op te bobblen;
   't Wordt zoo aaklig om mijn hart.

't Sloeg' eens om! het mocht eens zinken!
   Och daar was geen redden aan;
't Ware een hulpeloos verdrinken
   't Denkbeeld is niet uit te staan.

Waar het nog een aardig schuitjen,
   Fraai geschilderd naar den eisch,
Met een aangenaam kajuitjen;
   Ja, dan ging ik graâg op reis.

Maar ik hoor den wind zoo ruischen;
   't Water spookt zoo in het rond;
'k Zie het zoo in golven bruischen; -
   Och ik ga gewis te grond.’ -

Arme sukkel! wees te vreden;
   Met dien Veerman geen gevaar.
En - gejammerd of gebeden,
   't Uur van overtocht is daar. -

‘Och, ik zat hier zoo genoeglijk
   In te slapen in dit groen
En het kwam my wel zoo voeglijk,
   Morgen d' overtocht te doen.

Ja, ik wensch wel daar te wezen
  Waar het zoo vol blijdschap is;
Maar, hoe hoog het wordt geprezen,
  't Smart my, wat ik daarvoor mis.' -

Foei, onnoozele! Eerst was 't klagen:
  Hier, hier hadt ge huis noch haard,
Zat in wind- en regenvlagen;
  En - ge dacht u beter waard.

Nu is 't aarz'len by 't vertrekken,
  Kermen dat de tijd verscheen;
Waarom wilt gy 't u bedekken,
  'k Zie door dat vermommen heen.

Wilt ge de oorzaak van my weten,
  Wat u 't hart zoo angstig jaagt?
't Voelt nu 't dwaze zelfvermeten,
  Waar ge u-zelf in hebt behaagd.

Nu is 't twijfelmoedig schroomen
  Dat gy daar verworpen wordt,
Dat uw ziel heeft ingenomen;
  Dat is 't alles waar 't aan schort.

Doch schep moed! dit wanvertrouwen,
  (Valt ge in d' arm van die u riep,)
Zal u voor dat lot behouen,
  Vaar gerust door 't grondloos diep!

1825.

Grootheid en deugd.*

Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν.

ROM. III, 12.

Ja, Grootheid, Deugd, zijn fraai voor ingebeelde dwazen,
Die, van den hoogmoed opgeblazen,
Omwandlen langs den weg in d'avondzonneschijn,
En op hun schaduw zien, zich 't arme hart vermaken,
En roepen met gezwollen kaken:
'Ai, zie hoe machtig groot wy zijn!'
Ja de avond van den dag der wareld, reeds aan 't vallen,
Toont dwergjens zich zoo groot by de ondergaande zon;
Maar wacht u, op dien schijn te brallen;
Die schaduw gaat te niet, gy blijft een Myrmidon.

Maar Deugd? Een heerlijk woord in Filozoofsche boeken,
Doch waar, by wien, of hoe te zoeken?
By God. - Maar zekerlijk, dan is zy 't uwe niet,
Maar gaaf van uit Zijn bron, die ge u niet toe moogt schrijven
Om de eigenwaarde meê te stijven,
Waarop ge u zoo veel dunken liet.
Doch neen! 'Geen stervling heeft aan God zijn deugd te danken;[1]
Die heeft hy uit zich-zelf (men weet niet hoe,) geteeld.' -
Wel, dan zijn 't meer dan ijdle klanken,
't Is lastring van uw God, zoo dra gy ze u verbeeldt.

Neen Grootheid beide en Deugd het masker afgetogen!
En, nietig in onze eigen oogen,
By Hem, by Hem-alleen het eenig heil gezocht,
Die hier op aard 't gemoed de rust der deugd kan geven

* Navonkeling II, 93.

En na de dood het eeuwig leven,
Ons aan 't verzoenend kruis gekocht!
Ons-zelf verloochend als verdorven, als verloren,
Onvatbaar uit ons-zelf voor 't allerminste goed!
En sluiten we ons en hart en ooren
Voor andre deugd of roem dan in 's Verlossers bloed!

1825.

De taal.*

Laat ons nedervaren, en laat ons hare sprake verwarren.

GEN. XI, 7.

ô Hoogste en dierste gift, van God ten deel verkregen!
Waardoor de zwakke mensch der dieren scepter voert,
Gy Hemelërfdeel, Spraak! gy, grond van allen zegen,
En band, die ons geslacht met de Englen samensnoert!
Hoe wordt ge thands miskend; verlaagd en neêrgeworpen,
Als opgestemd verdrag van 't menschlijk wanverstand,
Dat nooit vermoeit of walgt van eigen drek te slorpen,
En nooit een gift erkent gevloeid uit hooger hand!
Gy, die, toen menschentrots, God-zelv'in 't schild gevlogen,
Zich onafhanklijk wilde als aan zich-zelf genoeg,
Voor waarheid uit Zijn bron, verpest werdt met de logen,
En 't dondren van Zijn wraak hen over 't aardrijk joeg,
Verdeeld, verstrooid als zy, in wangeluid ontaardde;
Verduisterd als hun brein, verdorven als hun hart,
Geene éénheid, licht en kracht, geen kennis meer bewaarde,
Maar tot omwolkte nacht en geestverwarring werdt!
Ach! telkens meer en meer door misbruik en verwenning,
En waanwijs onverstand naar willekeur verkracht;
In ketenen geprangd door blinde zelfmiskenning,

* Navonkeling II, 95.

En altijd meer verwoest by ieder nieuw geslacht!
Gy, die de zelfde zijt met die onschatbre Reden,
Geroemd, maar even zeer mishandeld en verzaakt,
En die, van 't Eeuwig licht ons in den schoot gegleden,
Den stervling hier op aard tot beeld zijns Scheppers maakt.
Wat werdt ge? - Laf gezwets; onzinnig woordenkleppen,
Waarvan men noch 't verband noch d' eigen aart beseft;
Waarvan geen enkle klank by 't tong- en lippenreppen
De ziel van die ze ontfangt, naar 't Eeuwig Woord verheft.
Is 't wonder, zoo gy dus tot wangeluid verbasterd,
Tot voertuig worden moet der lessen van de Hel,
Tot vloekspraak van dien geest die God en Heiland lastert,
Of, ijdel luchtgeschal, verachtlijk kinderspel?
Ach, mocht men eenmaal nog in uw geheimnis dringen,
In U den God des heils als in zijn beelt'nis zien!
Hoe heerlijk werd uw lot, verdwaasde stervelingen!
Hoe zou de Geest van God in aller hart gebiên!
Maar neen, Hy heeft ze aan u, verleiders, toegesloten;
Gy blaft, gy tjilpt, gy tiert, in opgezwollen waan:
Uw wantaal is een blijk hoe diep ge zijt verstooten;
Hoe wijd van 't geen ge waart; hoe snellend naar 't vergaan!
Ja, vloek ruste op het hoofd dier laffe dwingelanden
Die 't beuzlig ragkoord slaan om vrije pen en tong;
Omwetend Ezelsras en drijvende onverstanden,
En de Overheersching waard die 't Vrijheidsliedtjen zong!
Gaat, allen die 't verstand met de eer hebt afgezworen,
Ja, draaft doldriftig voort op 't ingeslagen pad:
Maar, wie uit Neêrlandsch bloed tot vrijheid zijt geboren,
Bloost, dat ge in slavenband u-zelven dus vergat!
Gaat, werpt die kluisters af, verbreekt die duivlenjukken
Van snooden willekeur, uw schoudren opgeleid!
Laat ziel, verstand en hart, bedwelmen noch verdrukken,
En zoekt het Waarheidlicht voor Helsche donkerheid.
Uw boezem zij verlicht, uwe oogen zullen 't wezen;
Uw hart ontfang' de glans, die Duivlenlist versmoort,
Zoo zult ge in 's menschen spraak den God der Waarheid lezen,
En d'invloed der genâ van 't ongeschapen Woord.

Maar denken -? Neen, ô neen, men heeft verleerd te denken:

Men vult, tot duizlend toe, het hoofd met vreemd gezwets,
Raast in den Franschen roes, en draaft op Britsche wenken,
Of neemt van Duitschlands grond de wartaal tot zijn les.
Dan rammelt men door een, met daavrend onzinschreeuwen
En schrijven, naar 't een' zot beliefd heeft voor te gaan;
Zie daar de heerlijkheid, waar in dees roem der eeuwen
Verstand, gevoel van God, en 't hart voor achterstaan!
Zoo voedt men kindren op, dit maakt men elk tot plichten,
Pleegt raad en bedelt lof by 't razendst dom gebroed.
Verbeestlijkt dag aan dag, en rammelt van verlichten,
En roept elkander uit, als of men wondren doet.
ô Gaven onzes Gods, zoo snood, zoo hemeltergend
Miskend, veracht, misbruikt in zelfdienst, Hem ten hoon,
Is 't wonder, zoo de wraak, Zijn aanschijn ons verbergend,
Ter straff' van volk en eeuw zich onverbidlijk toon'!
Almachtige, verkort het jammer dezer tijden,
Voleind uw Godlijk werk, herstel uw Godsgezag!
Nog zijn er harten, ja, die Jezus zoen belijden,
Nog harten die zich-zelv' de dienst huns Heilands wijden,
Nog zijn er, die de Hel in Jezus naam bestrijden;
Verhoor, en geef ze een kracht die niet bezwijken mag!

1825.

Rechtsspraak.*

Quod enim est jus, quod neque inflecti gratiâ, neque perfringi potentiâ, neque adulterari pecuniâ possit?

CICERO.

Waar is, waar was, ooit wet of regelmaat gesticht,
Die voor geen gunst, geen goud, geen macht of invloed zwicht?
Wat wederstaat op aard dat viertal van tyrannen,
Die dikwijls met elkaâr voor 't onrecht samenspannen,
De weegschaal zinken doen by 't siddren in de vuist
Die ze aangreep, voor een drift die door den boezem bruischt,
De gunst in 't lijnwaad kleedt van menschlijk mededogen,
De schittring van het goud ontvlammen doet in de oogen,
Of de eerbied voor 't gezag (hier plichtlijk wederstaan,)
Den scherpen waarheidsblik bedremmeld neêr doet slaan,
Of onbemerkt vergif waarvan de hersens draaien
De hand en d'evenaar gelijklijk om doet zwaaien?

Ach, weet gy 't, wat het heet, gy Rechters, prat op macht,
Als m', in zich-zelv' gekeerd, den rechterplicht betracht;
En God ten tuige neemt by elke vonnisvelling?
Dringt ge al het foltrend door der enge hartbeknelling,
Als zich 't gemoed beproeft voor hooger rechterstoel,
Of niet een heimlijk iets zich mengt aan 't zielsgevoel,
Waardoor 't geene inspraak is van onvervalschte waarheid,
Maar, zwakte of wanbegrip als dóórwalmt door haar klaarheid?
Is elk te rugzicht op uw zelfheid afgesneên?
Doen geen vooroordeel, trek, geneigd-, afkeerigheên,
(U-zelven in dit uur misschien nog diep verholen,
Maar ingeweven in uw denkwijs,) 't oordeel dolen?

* Navonkeling II, 100.

Met één woord, is uw hart zoo onberisplijk rein,
En is 't zoo onbewolkt, zoo helder, in uw brein,
Of de Almacht in wier naam gy 't vonnis staat te vellen,
Den spiegel van zich-zelve in u had voor te stellen?
Geef andwoord, zoo gy 't durft, rampzalig menschenkind,
Of sidder voor den God wiens plaats ge u onderwindt!

Ja, 'k moest, en menigwerf, dien droeven plicht vervullen,
En smeekte die alleen de waarheid kan onthullen;
Doch wat het inheeft, om zich 't doemwoord van het hart
Te scheuren, weet het mijne en denkt het na met smart!
Ach, wat is 't blijken in onze oogen, Hartdoorgronder!
Sluipt, by 't volkomenst licht, daar niets dat blindhokt, onder?
Is de overkruissing-zelv van 't geen zich samenpaart
Geen oogverstrikkend net, waar 't oog op schemerstaart;
En kan ik draad voor draad ontraaflen en ontknoopen,
Die dikwerf met den wil in de uitkomst samenloopen,
Maar dikwerf zonder wil, ja, tegen wil of wensch,
De schijnschuld wierpen op den schuldeloozen mensch?

Neen, nimmer kon mijn mond, dat woord van s c h u l d i g uiten,
Mijn hart tot zekerheid van gruweldaân besluiten;
't Heeft nooit veroordeeld, nooit verwezen tot de straf:
De Wet was 't, door mijn mond, niet ik, die de uitspraak gaf.
De Wet-zelv schreef my voor, hetgeen by 't vonnisstrijken
Den Rechter gelden moet voor onomstootbre blijken.
Haar uitspraak: d i t i s b l i j k, berust in 't Staatsverdrag,
En zy is 't, die regeert in 't Rechterlijk gezag.
Waar zulk een blijk bestaat, zal elk der Staatsbonds-leden,
Als op de stem van God den schanddood tegentreden;
Hy moge in 't vrij gemoed zijne onschuld zijn bewust,
Hy sterft (God voegde 't dus) kloekmoedig en gerust;
Hy is 't den Burgerstaat wiens wet hy heeft gehuldigd,
Voor 't algemeen belang, hoe schuldloos ook, verschuldigd,
En elke Rechter spreekt: Mijn ziel heeft zich bevrijd,
Slechts dienaar van die wet, waardoor wie 't zijn moog lijdt.

Dan, wat al zorgen ter beproeving dier bewijzen!
Hoe deden ze ons het hair van angst te berge rijzen,

Of mooglijk in 't geringst van 't geen die wet bepaalt,
Gewankeld worden mocht, geschemerd, of gedwaald!
Wat kostte 't, eer mijn hart, zich-zelven dorst verklaren:
‘Ik heb mijn plicht voldaan, en vrees geen zielsbezwaren.
Zoo zelfs een later tijd hier de onschuld bracht aan 't licht,
Dit bloed verklaagt my niet voor 's Hoogsten aangezicht.’

Doch wat, indien geen Wet, maar 't opgevatte meenen,
Waar Wet noch regelmaat een steunsel aan verleenen,
Voor oordeel gelden mag? De feilbre sterveling,
Hangt blindlings d'indruk aan die 't argloos hart ontfing,
En durft en daad en wil zijns naasten stout beslissen,
En lezen in zijn ziel en haar geheimenissen. -
‘'k Ben overtuigd.’ - Maar hoe? Ja, weet gy wat dit zegt,
Wiens overtuigd zijn van uws naasten lot beslecht?
Rampzaalgen, die van 't bloed de bloedschuld op zich halen,
Dat voor hun wanbegrip nu schuldloos zal betalen!
Is u de onmooglijkheid gebleken, dat ge niet
Ten halve, niet verkeerd, geen schijn voor waarheid ziet?

Helaas! wie zijn het, aan wier uitspraak, geen belangen
Van huis en welvaart, maar elks leven af moet hangen?
Zijn 't Grijzaarts, in het recht van jongs af wel doorkneed;
Wier afgekoelde bloed van geen verhitting weet;
Wier lange ervarenis by afgestorven driften
Henschijn van waarheid, recht van schijnrecht heeft doen schiften?
Die 't leven wijdden aan de kennis van den plicht?
In wie een hemelstraal het Christenhart verlicht?
Zoo zag ik ze eenmaal, ja, met achtbaarheid omgeven,
Waar Englenstaatlijkheid hen boven 't hoofd te zweven
En zaal en wanden scheen te heilgen door 't ontzag
Eens Tempels, dien geen voet onheilig naadren mag.

Zijn 't nog die Eedlen, van oud-Hollands aart doortogen,
Wie Vaadren braafheid, uit de Moederborst gezogen,
Onvatbaar maakt, door 't bloed geroepen tot gezag,
Voor lage afhanklijkheid in denken of gedrag; -
Die, Vorsten achtbaar, wien ze in vrede- en oorlogstijden
Omstuwden en dat bloed met hart en leven wijdden,

De vaadren zijn van 't volk, hun rijkdom en hun eer;
Beminlijk en geducht in tabbaart, en geweer? -
Neen; van den mengelklomp, uit alle wareldhoeken
Gevloeid, om waar 't ook zij, of brood of geld te zoeken,
En dan door 't dobbelspel dat lang reeds Handel heet,
Verrijkt met hoopen gouds, in weeldrigheid besteed,
(En mooglijk uit een ras, met 's Hemels vloek beladen,)
Zal de een en de andre dwaas naar schuld of onschuld raden;
En hy die 't zwaard des Rechts in naam der Godheid zwaait,
Straft naar de dwarrelwind in 't hoofd dier ezels draait.

Zie daar de Britsche en Fransche en algemeene wijsheid!
Werd dan de wareld kindsch, en mijmert ze in heur grijsheid,
Dat onverstand en waan en onbedrevenheid
In alles wetten geeft? dat kennis en beleid
In kluisters liggen met den muilprang op de lippen?
Mag Waarheid dan geen woord, geen zucht zelfs meer ontglippen?
Keert Spanjes dwinglandy met al haar gruwlen weêr? -
Ja, Neêrland, dit 's 't gevolg dier nieuwe Vrijheidsleer.
Die stortte uwe outers, die uw Staatsgebouw in duigen;
Die doet u onder 't juk van Hel en Duivel buigen,
Ontneemt u 't menschlijk recht, het brood van uit den mond,
Uw kinders uit uw arm, breekt liefde en Echtverbond,
En stort het weerloos kroost een beestlijk gift in de aâren,
Om alle plagen op uw schedels saam te gaâren.
En gy, gy neemt gedwee het Godloos vloekmerk aan?
Ja, Neêrland, ja gy moet, gy wilt, gy zult vergaan.

Dank zij voor 't minst aan U, ô Koning, welke banden
Den scepter, dien gy voert, belemm'ren in uw handen,
Dat ge ons 't verfoeisel dier Gezwoornen hebt ontscheurd!
Ach, zie op 't jamm'rend volk dat aan uw voeten treurt;
Herneem Uw waardigheid, doe elk Uw wetten eeren,
En laat geen onverstand de waarheid meer braveeren!
Herstel de Godsdienst in heur rechten, geef ons kroost
Hun dierbren Heiland weêr, der Vaadren steun en troost;
Duld geen verguizing van Zijn zoenbloed; stoor de snoden
Die Hem ontzeetlen, en hun gruwelgeest vergoden!
Hoe! wierp men daarom dan het Pauslijk halszeel af;

Greep daarom Nassaus hand den zegenrijken staf,
Op dat in 't dom bedwang van laffe Godverzakeren
De bliksem van Gods wraak ons 't schuldig hoofd zou blakeren,
En, domplende in den poel van Duivlentyranny,
De vloek verknocht zou zijn aan 't ijdle woord van VRIJ?

En gy, ô dierbre spruit die ('t zij in beter dagen!)
Den scepter voeren moet, uw stamhuis opgedragen,
ORANJE, in 't wiegjen reeds de hoop van 't Vaderland,
In wien de aaloude moed van zoo veel Helden brandt!
Ik weet dat in uw hart, het mijne kan 't gevoelen,
(Wat stormen om U heen, wat in uw binnenst woelen,)
De stem des Christendoms zich opheft. Ja 't beproeft
Hoe zeer 't gemoed den God die voor ons leed, behoeft.
ô Zij 't beginsel U gezegend van dit pogen
Der ziel, die in den wensch reeds opziet naar den hoogen!
Van Hem is 't, die U roept, uw stamhuis steeds bewaakt,
En dien geen Nassau ooit miskend heeft of verzaakt.
ô Mogen we in uw schuts, ô mogen onze telgen
De macht des Heldraaks voor uw voeten zien verdelgen!
Den naam van JEZUS en de Zoenleer in ZIJN bloed
Weêr heerschen zien op throon, in Staatskerk, en gemoed! -
Weêr heerschen? - Ja, mijn Prins: wie immer samenspanden,
Zy breekt, als 't machtwoord klinkt, door kerkers heen en banden.
En ja, 't zal klinken! de aard zal schokken van 't geluid,
En Jezus naadren tot zijn uitverkoren Bruid.
U wachten tijden, groot, ja grooter dan uw Vaderen
Beleefden. Rust u toe met nieuwe kracht in de aderen;
Hy zal ze U schenken. Zie ten Hemel op - en leef!
En - valsche grootheid van de warelddwingren! beef!

1825.

Moed.*

Οὐ γὰρ δοχεῖν ἄριστος ἀλλ᾽ εἶναι θέλει.

AESCHYLUS.

Hy wien 't aan moed faalt, om, gewisse en God getrouw
En door geen wind geschokt, zich-zelv' en Hem te leven,
Zoekt troost voor 't zelfverwijt en knagend zielsberouw,
In andren van zich-zelv' een valsch besef te geven;
Bekleedt zich met een schijn dien 't zelfgevoel weêrspreekt,
Zoekt, bedelt, onderkruipt, verschalkt, den lof der menschen,
En, in die wolk van damp, die 't minste windtjen breekt,
Verbeeldt zich 't geen zijn hart geen kracht heeft zich te wenschen.
Rampzaalge, keer te rug; wees wat gy wezen moet.
Hou aan de steenrots vast, geen drijfwier van den vloed.

1825.

* Navonkeling II, 138.

Theofrastus.*

‘Nu sterven, daar ik thands in 't honderdst jaar getreden
Pas eventjens begin te leeren, wijs te zijn!’
Sprak schrandre Theofrast, en was geheel te onvreden,
En wenschte zich nog eens gelijken leertermijn.
Voor my, des wijsgeers wensch zij met of zonder reden,
'k Was lang reeds op die school, maar (onverbloemd beleden)
Ik vorderde niet veel, in spijt van moeite en pijn.

Doch 't zij dan aan de school, of aan my-zelv' te wijten,
'k Vrees, zoo geen zeventig my dit verschaffen kon,
't Waar tijd en moeite en geld vergeefs in 't water smijten,
Indien ik nu op nieuw dien schoolkring weêr begon.
Het gaat hier niet, och neen, dat heb ik ondervonden:
Men leert hier 't A, B, C, en naauwlijks; dat is 't al.
Ik moet naar hooger School (dit voel ik) opgezonden,
Waar 'k eenmaal, zoo ik hoop, de Wijsheid kennen zal.

1825.

* Navonkeling II, 144.

Predikaatsiebetrachting onzes tijds.*

Spreekt tot ons zachte dingen, schouwt ons bedriegeryen.

JESAJA XXX:10.

‘'k Zou zulk een Preêker weêr gaan hooren?
Vooral niet, beste man!
'k Ben daartoe veel te teêr van ooren,
Ik heb er mijn bekomst reeds van.
Hy tiert als of wy moordenaren
Of dieven, en nog meer,
Ja, schuim van wetverbrekers waren,
En dit, dit tast my in mijn eer.
'k Ben onvolmaakt, als andre menschen,
Maar heb een vrij gemoed,
En zou my-zelv' niet beter wenschen,
En! - 'k doe mijn' evennaasten goed.
Wat zijn er niet die van my leven,
Of door mijn gunst bestaan!
En, komt het aan op ruim te geven,
'k Sta immers altijd boven aan.
En dan, dan zal men op my smalen
Als op een slechten boef,
Die zeker tot mijn schuldbetalen
Noch borgtocht noch vermaan behoef?
Neen, ga de man in 't rasphuis preêken!
By lieden van mijn stand,
Al heeft men sommige gebreken,
Is dat wel hooglijk o f f e n s a n t .
'k Verloop my niet in booze zonden,

* Navonkeling II, 147.

'k Ga Zondaags in den preek,
En, wordt dat niet genoeg bevonden,
Ook wel, als 't pas geeft, in de week;
Ik rook mijn pijpjen, speel mijn kaartjen,
En drink mijn glaasjen wijn:
Wat jaagt dien man dan op zijn paardtjen,
Wat raast, wat spuwt hy dan fenijn!
Ik hou van eten en van drinken;
De vroomtjens doen het meê;
Zoo daar een land om moet verzinken,
Dan wordt geheel de wareld zee.
Men gaat somtijds zich eens te buiten,
In... wat men juist niet meldt?
Dat heeft men my niet na te fluiten;
Want ik bedek het met mijn geld.
Neen, 'k kan wel andre zondaars noemen,
Wier huichlend fijn gezicht
(Terwijl zy u en my verdoemen,)
Zoo menig onder ons ontsticht.
Neen, 'k kies voor al dat zemelknopen,
Een reklijk Predikant,
Dien 't dom gemeen niet na zal loopen,
Maar lieden van beschaafd verstand.
Daar zijn er toch in onze dagen
Van heel een andren slag,
Die elk met lust en welbehagen,
En zonder aanstoot, hooren mag.
Ja! spreek men my van deugd en zeden,
Daar spiegel ik my in;
Dat is verstaanbaar voor mijn reden,
En heeft gezonden menschenzin.
Maar altijd kruipen over de aarde,
En jamm'ren om zijn schuld,
Is verr' beneden 's menschen waarde,
En 't is een ezel die dat duldt.
Neen, laat hy voor dat eeuwig teemen,
En dreigen met Gods straf,
Weldadigheid tot textstof nemen,
En zien op 't geen ik laatst nog gaf.

Dat was een som die durft men noemen,
Dat klinkt gelijk een klok,
Daar heb ik recht om op te roemen,
Men toon' my nog zoo'n vetten plok!
Ja, zegg' hy liever in zijn bidden,
Voor al dat bang gejank:
Hier, Heer! zit iemand in ons midden,
Die lof by U verdient en dank.
Niet dat ik 't deed om 't uit te kraaien;
Neen, 't kwam zoo uit mijn hart.
Maar zulke lelijkbooze haaien
Doen iemand als hy 't aanhoort, smart.
't Is of geen mensch iets goeds kon plegen.
Dat mocht de Duivel doen,
Daar zeg ik NEEN, d a t 's o n w a a r, tegen;
Dat lijdt geen man van mijn fatsoen.
't Is altijd praten van g e l o o v e n,
Dat 's alles wat men hoort,
En: al w a t g o e d i s d a a l t v a n b o v e n,
E n 't k w a a d k o m t u i t o n s h a r t e v o o r t.
Dat nam men aan in vroeger dagen;
Nu zijn we meer verlicht.
Nu heeft men hun geen les te vragen,
De reden leert ons onzen plicht.
Wat in den Bijbel staat geschreven
Houdt zeker heel veel goeds;
Maar vrij wat diende er uitgewreven,
Beöordeeld naar den redentoets.
Gelooven -? Wel dat zou wat wezen,
Of ik 't begreep of niet;
En - altijd voor de Hel te vreezen;
Een zot is 't, wien dat nooit verdriet.
Neen, vrolijk leven, 't hartjen luchten,
Op goeden wil gerust,
Is beter dan dat angstig zuchten,
Dat allen geest en ijver bluscht.'

Zoo sprak, by 't uitgaan van Gods tempel,
Een man, niet van 't gemeen.
Zeg, zijn er meer van dezen stempel? -
Ik wensch met heel mijn harte, neen.

1825.

Wijsheid.*

Ik ben gewaar geworden dat ook dit een kwelling des geestes is.

PREDIK. I:17

Wat heet Wijsheid? - IJdel zorgen,
Zelfbedoelende eigenbaat,
Altijd levende in het m o r g e n ,
Die het hart niet rusten laat.
Altijd rustloos, altijd vreezend,
Altijd loerende op 't geval;
En in 't boek der toekomst lezend
Wat zich nooit vervullen zal.
Altijd met den bril voor de oogen,
Altijd op de brandklep-wacht;
Telkens door zich-zelv bedrogen,
En op nieuwe list bedacht.
Gunst bejagend, aanstoot schuwend,
Huichlend met gevoel van plicht,
Eenvouds schijn aan loosheid huwend,
Met den mom voor 't aangezicht.
Zeker, moet dit Wijsheid heeten,
God beware ons hart voor haar!
Ze is verkrachting van 't geweten,
Offren op het Vloekaltaar.

* Navonkeling II, 153.

Neen, daar is een andre Wijsheid,
Die met stille zielrust paart;
Die ons brengt tot kalme grijsheid;
Maar zy is niet van deze Aard'.
't Is een Wijsheid van den Hemel,
En die geeft ons God-alleen.
Zy belacht het dom gewemel
Van dit nietig hier beneên.
Zy bestaat niet in de regelen
Van een ingebeeld verstand,
Maar 't standvastig trouwbezegelen,
Onbekommerd in Gods hand.

1825.

De spotter.*

Collins, who makes so merry with the creed,
He almost thinks he disbelieves indeed;
But only thinks so. To give both their due,
Satan, and he, believe, and tremble too.

Zoo lang heeft zich Collins met godsdienstspot vermoeid,
Dat hy 't Geloof zijn hart geheel waant uitgeroeid.
Hy vleit zich des. Maar neen! om elk zijn recht te geven,
De Duivel en Collins, gelooven toch, en - beven.

Uit het Engelsch van YOUNG.

1825.

* Navonkeling II, 155.

De kreeft.*
Fabel.

که بان زاستي ورست روي هيشه از سنک جغا سر
کو فته است يا از زخم ستم دم بريدت

Waarom zou 't wezen, vroeg de Kreeft,
Dat my het Lot verordend heeft,
Om dus met krabbelende poten
Op zij' of achterwaarts te gaan? -
''t Is, zei de slang die 't had verstaan,
Op dat ge nooit den kop zoudt stooten:
Want niemand wandelt recht vooruit,
Of vindt den weg bezaaid met steenen;
Waarop men 't hoofd te barsten stuit.
De beste weg naar baat of buit,
Is altijd langs een omweg henen.'

Uit het Perzisch. 1825.

* Navonkeling II, 173.

Vertroosting.*

΄Ωςπερ χοινωνοὶ τῶν παθημάτων, οὕτω χαὶ τῆς παραχλήσεως.

PAULUS.

Waarvan zoo veel goede lessen, uit den boezem opgeweld,
Als we een ander willen troosten wien de droefheid heeft bekneld;
Als we eens anders driften sussen, andren manen tot hun plicht;
En dan, zelf zoo neêrgeslagen als een stroohalm op ons ligt?
Arme wijsheid, die een' ander, zijn' bezitter-zelv' niet baat,
Toeschiet by eens anders plagen, maar ons-zelv' verlegen laat,
Waartoe dient gy? vraagde ik eenmaal; en hoe menig zegt met my:
Arts, genees uw eigen kwalen, of verzaak aan de artseny!

Maar, Gy hebt my 't oog geopend, groote Godheid! 'k zie het in.
Wederzijdsche hulpbetooning is de band der broedermin.
Hiertoe wordt ons 't harte vaardig door den prikkel dien 't gevoelt;
't Is die trek ons ingeschapen, die op 's naasten welzijn doelt.
Hiertoeschenkt Geons licht en klaarheid als het de evenmensch behoeft;
Wen hem de aangreep van de smarte 't lijdend hart heeft toegeschroefd,
Wen de hartstocht, wen verlokking, hem het oog der ziel verblindt,
Dan is 't aan de borst zijns broeders dat hy troost en redding vindt.

Maar, ons-zelven raden, redden? - Neen, Uw goedheid lijdt het niet.
Uit ons-zelf vertroosting putten in bestelping van 't verdriet?
Neen, afhanklijk van elkander, als in onzen Heiland één,
Is ons wederzijds het jammer, als uw' kindren, lotgemeen.
Wee den mensch, die by zijn broeder dien hy weenen ziet, verhardt!
Wee die zich het deel niet aantrekt, dat hem toekomt in zijn smart!
Hy behoort niet, hy verloochent, aan zijns Vaders huisgezin,

* Navonkeling II, 174.

Hy, aan 't voorrecht der genade, zijns Verlossers broedermin!

Doch, zoo broeders ons verlaten -? Ach, Gy Vader, slaat ons gâ;
Daar geen troost meer is by menschen, ze is by uwe heilgenâ.
Ach! voor haar, voor haar ontsloten, is de vrije ziel gerust,
Lijdt geduldig, lijdt gewillig, van haars Redders trouw bewust.
Dan verwekt Gy, in den honger, de arme Weduw die haar brood
Met den radelooze deele, werpt ons 't manna in den schoot,
Doet de ravens voedsel brengen, de Englen waken over ons,
En herschept den harden steengrond in verkwikkend legerdons.
Neen, Gy hebt geen menschen noodig tot het werktuig dat Gy kiest;
Weinig mist hy, U behoudend, die wat wareld is, verliest.
Gy verlaat niet dien verlaatne, die U-zelven niet verliet:
In Uw hand is onze redding, in den arm van menschen niet.
Doe ons onzen plicht vervullen! met een dankbaar kalm gemoed
Die weldadigheid betrachten die de Christenliefde voedt!
Geef geloof! geef zelfverzaking, die de bron dier liefde zij,
U verheerlijkende liefde, vreemd van Afgodistery!

1825.

Licht.*

Ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν ὅτι ὁ Θεὸς φῶς ἐστί. καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδεμία.

JOANNES.

Het huis der menschheid is voor 't zonlicht toegesloten
Dat van Gods hemel straalt. 't Is duister in de kluis.
Wat nu? ge ontsteekt een lamp ten dienst der huisgenooten,
Die flikkervonkt en walmt door 't eng en dompig huis.
Ach! slimmer zulk gedamp dan 't eerst onschaadlijk donker.
't Vergiftigt brein en bloed, men zuizelt, stoot zich 't hoofd,
En, dringt een straal daardoor van 't minste zongeflonker,
Die wordt dan door een wolk van eigenroem verdoofd.
Ontzinden! bluscht uw lamp, en ziet Gods heilzon dagen;
Wat stikt en smoort ge u 't harte uit vloekbren wrevelzin?
Ontsluit uw vensters slechts en leert het licht verdragen:
't Omschijnt uw hut, wordt wijs, en laat het willig in!

1825.

* Navonkeling II, 179.

't Grasviooltjen.*

Qui benè latuit, benè vixit.

HORATIUS.

Bekoorlijk is uw bloeien,
ô Purpren violet,
Om wie de Zefirs stoeien
In 't dichte klaverbed.
ô Laat u door de bladen
Uw geur toch niet verraden,
Noch 't blinken van uw schoon;
Maar leer gelukkig wezen
In roem en lof te vreezen,
En uiterlijk vertoon. -

Als, onder 't gras ontloken,
De nederige bloem,
Zoo leeft in schaâuw gedoken,
Verdienste zonder roem.
Maar ach! daar trekt zy de oogen;
Der duisterheid onttogen,
Verzwelgt zy eer en lof;
Wordt driftig aangebeden;
Dan, met den voet getreden,
Als onkruid in den hof. -

Ook dit is u te wachten,
Wie de Eerzucht sloop in 't hart.
Zy teelt ontruste nachten,
En dagen vol van smart.
Haar morgenschemer flikkert;

* Navonkeling II, 188.

Maar ach! het zonoog blikkert;
De heldre kim verschiet;
De lucht is vol van dampen;
En 't leven gaat in rampen,
Met al zijn hoop te niet.

1825.

Onmacht.*

Rechte als der frie voghel tüt,
Der durch die friheit die er hat,
Uf daz gelimte zwi gestat.
Als er des limes danne entsebet,
Und er sich uf ze fluhte hebet,
So klebt er mit den füzen an;
Sus reget er vedere, und wil dan,
Da mit gerüret er daz zwi
An keiner stat, swie kum ez si,
Ez en binde in und mache in haft,
So slaeht er dan uz aller kraft
Dar unde dar, und aber dar,
Unz er ze jungeste gar,
Sich selben vehtende über siget,
Unde gelimet an dem zwige liget.

GOTTFR. V. STRASSB. Tr. u. Is. (in 1230.)

Gelijk een duif, ontslipt aan 't net,
Zich op een lijmstang nederzet,
En als zy dan den leem beseft
Zich daadlijk wel ter vlucht verheft,
Maar, aan de voeten vastgekleefd,
Vergeefs met hals en wieken streeft.
Zy roert de slagpen, zweept de lucht,
Zet borst en adem uit en zucht,
En trekt en rukt uit al heur macht,
Maar spilt haar overspannen kracht,
Tot ze, afgeworsteld en verstijfd,
Aan 't doodlijk twijgjen hangen blijft.

Zoo is de neêrgeslagen ziel
Die eens in 's warelds strikken viel,

* Navonkeling II, 190.

't Verzoeken doorstond van de lust,
En dan, op eigen kracht gerust,
Zich moedig op betoonde deugd,
In opgevatten waan verheugt.
Verheffen wil ze zich voortaan,
En tracht de wieken uit te slaan;
Maar neen, der Zelfheid vastgekleefd,
Is 't vruchtloos wat zy woelt en streeft;
Haar ijdel pogen mat haar af,
En wanhoop staat by 't gapend graf.

ô God, ô Heiland! ô zie neêr,
Bevrijd ons van den valschen leer,
Die, 't oog op zeedlijkheid gericht,
Zich toejuicht om betrachten plicht,
Zijne eigene onmacht niet gevoelt,
Om eer of zelfvoldoening woelt,
Van eigen wil of eigen kracht
Onzondig doen of pogen wacht,
Zijn gantsch bedrijf niet doemenswaard,
Niet vloekbaar voor zich-zelf verklaart,
Maar, met de logen in 't gemoed,
Een aanspraak op verdienste voedt.

Wy, neen, we erkennen met het hart,
In 't diepst gevoel der zondesmart
Ons-zelf en elke wil en daad
Bezoedeld, ja, in oorsprong kwaad.
Gy, reinig ons en hart en zin,
Stort ons den geest der waarheid in,
En heilig dien Gy riept en trekt,
Hoe diep met zonden overdekt,
Als wien Ge uit vrijmacht van genâ
't Verlossingsbloed op Golgotha
Ter zielsverzoening vloeien deedt
Voor die zich 't meest onwaardig weet.

1825.

Leerzucht.*

Als de afgrond die steeds zwelgt, onvatbaar voor verzading,
Is de eens ontbonden drift der ware Leeringzucht:
Geen peillooze Oceaan ontziet zy ter doorwading,
Geen bergbekloutrenspijn, noch arendsteile vlucht.
Met de armen uitgestrekt omgrijpt zy 's warelds polen,
Doordringt met vorschend oog in 's aardrijks ingewand;
Grijpt starren die omhoog door 's hemels vlakten dolen,
En reikt in 't duisterst diep met even stoute hand.
Maar steiger' ze op of duik', doorstreef zy aard of hemelen,
Wat is 't, zoo Hooger Geest haar de oogen niet verlicht?
Verblindend schitterlicht blijft in heur aanschijn wemelen,
En waarheid, waar ze ook blinkt, verduistert haar 't gezicht.
ô Blinde menschenwaan, wat mat ge u af tot WETEN!
Één Wezen wrocht wat is, en spiegelt in 't gewrocht.
Geen scheemrend schijnzien, neen, mag zich dien naam vermeten;
In d'enklen spiegelschijn moet geen bestaan gezocht.
Keer, stervling, in u-zelf en leer uw ziel beseffen!
Daar spreekt de Schepper-zelf, daar klinkt zijn roepstem in.
Te Hemwaart, op den wiek die zielen kan verheffen!
En 't lichaam uitgeschud, met d'ijdlen wareldzin!
Te Hemwaart! - Derwaart heen met uitgestrekte handen,
Waar God en menschheid in één Heiland samensmelt!
Hy roept. Hy trekt u aan! verbreek de taaie banden,
Waarmeê u 't zin-gestel de hemelwieken knelt.
Geen wijs- geen waarheid ooit, omvat dat schijnbre weten;
't Is enkle schaduwgreep, wat de aardsche kennis biedt;
De waan die daarop rust, is schuldig zelfvermeten;
HY is 't, uit wien de bron der ware kennis vliet.

* Navonkeling II, 199.

Te Hemwaart dan! nog eens. Ons boven de aard verheven!
Het oog naar 't licht gewend dat uit Zijn volheid bruischt!
Hierboven is ons deel; daar voegt het heen te streven:
Één kennis houdt het al. Dat's: JEZUS, ONS GEKRUIST.

1825.

Onverwrikbaarheid.*

Justum et tenacem propositi virum!

HORATIUS.

Wie is die brave, die, standvastig van gemoed,
De Waarheid en het Recht durft zeeglen met zijn bloed,
Door kreet eens woesten volks tot gruwlen saamgespannen
Noch Helvloekvlammend oog van dolle Staatstyrannen
Verwrikt; en, kalm van hart, van schrik noch angst bestreên,
En aarde en lucht en zee ziet tuimlen onder een?

Zal dit de onbuigbre trots van stijve Stoïcijnen
Die, worstlend met zich-zelf, bezwijkende in hun pijnen,
Hardnekkig grijnzen uit d'in 't wee verwrongen strot,
Dat smart geen kwaad is, en hun zelfwaan meer dan God;
In 't krijschende gevoel van met zich-zelf te strijden,
Den Hemel dagen tot vermeerdring van hun lijden,
Zich-zelf voor eigen deugd, voor eigen wil en kracht,
Bedankende, als een goed zich-zelven voortgebracht,

* Oprakeling, 59.

Als of zy de oorzaak van hun eigen wording waren,
Uit eigen keuze en macht het wezen ingevaren,
En uit de voorraadschuur der mooglijkheên naar lust
Met wat hoedanigheid hun aanstond, toegerust?
Rampzaalge blinden, van uw aanzijn niet meer meester
Dan de ongeachte steen, de keverworm, de heester,
Ja veinst, gy zijt niet wat ge u inbeeldt, wat ge u wenscht,
Noch rijst in waarde of kracht wanneer ge u-zelf ontmenscht.

Maar mooglijk is 't de Held, van gloriezucht aan 't zwellen,
Die bloed en leven schenkt aan de ijdle waterbellen
Van roembegoochling; en van 't troostrijk levenslicht
Zich met een eerzuil streelt, dien eigen hoogmoed sticht,
Geen hulde of dankbaarheid, maar laffe pronkvertooning,
Den levenden ten spoor, maar dooden geen beloning?
Of op de erkentnis steunt van billijk nageslacht,
Dat, steeds verbasterd kroost, met vroeger deugden lacht?
Wiens hoop op d'adem drijft van wufte stervelingen,
Die in zijn gloriedaân zich-zelven slechts bezingen,
En wier trompetgeschal, hoe hoog ook uitgebromd,
Zich in den wind verliest, of voor wat nieuws verstomt.
Helaas! ook deze zal geen hemelgloed gevoelen,
Waar 't hart aan andren hangt in roem-voor plichtbedoelen:
Waar 't loon noch glorie oogst en 't oog naar achtren ziet,
Gaat de opgezette trots, met al heur waan, te niet.

De Weekling dan! - Zal hy naar deze lofspraak streven,
Wien 't onverwacht geruisch, het minste wee, doet beven,
Wien, zoo hy in 't genot zich-zelven niet vergeet,
Het leven last is, en de zelfbewustheid wreed?
Min zwelgziek naar 't vermaak dan 't geestbedwelmend wiegen,
Dat d'ongemerkten tijd te sneller om doet vliegen,
De lust met lust verdringt, en walg met walging wreekt;
Of, kermende om de rust, eene eeuwige onrust kweekt.

Neen weekheid is 't zoo min als 't ijdle zelfverheffen,
Of laffe afhanklijkheid aan smaad of eerbeseffen,
Die waren moed schenkt, om, met onbezweken ziel

Verbrijzlend pal te staan schoon 't Al in splinters viel.
Neen, 't is de Christen: hy-alleen, die zuivre handen
Ten hemel opheft, wien geen schrik door de ingewanden,
Door borst of adren woelt; wien, in uw bloed genet,
ô JEZUS, geen Heelal schoon 't nederstort, verplet!
Die donders raatlen hoort, en alles ziet vergruizelen,
Maar zonder van 't gekraak in 't moedig hoofd te zuizelen,
En, met zijn Heiland, met den God zijns heils vereend,
Met tranen als dees stortte, om zijn vervolgers weent. -
Als de Englen, wen omhoog de krijgsbanier ontploken
De Heemlen, van de toorts des afvals aangestoken,
In oproer stelde, en heel d'afgrijsbren oorlogssleep
Van Lucifer verleidde en dol te wapen greep,
Om de Almacht in heur recht, heur vrijmacht, aan te schennen, -
Als de Englen, 't aangezicht beschaduwd met hun pennen,
Den throon omringende, en in 't midden van dien drom,
Gelaten, kalm, en stil, zich-zelv' hun heiligdom,
En wachtende op 't bevel der uit te schieten donderen,
Dat Hel en Hemeling voor eeuwig af moest zonderen;
Zoo staat hy waar 't geweld den scepter zwaait, en lijdt,
Daar 't ongeziene zwaard zich toerust tot den strijd.
Daar staat hy, ja! omschanst met de onschuld die Gods Engelen
Bewaken, die ze omhoog de zegekroonen strengelen,
En heeft (zoo God het wil) alleen en onverzeld,
In spijt van woede en list, verleiding en geweld,
Getrouw bevonden, voor zich-zelven niet te blozen.
Getrouw, ja, hy-alleen in 't midden der trouwloozen;
In 't midden van den stoet ontelbre snoodaarts, fier
En onbewogen door hun Godloos krijgsgetier. -
Volstandig, ongeschokt, en door geen nood verschrikbaar,
Bewaart hy trouw en plicht en ijver, onverwrikbaar;
Geen tal noch voorbeeld trekt door invloed of gezag
Hem van de waarheid af, of windschokt zijn gedrag,
Schoon eenig, schoon van elk verlaten, ja bestreden.
Hy zwelgt, behaagt het God, de kroes der bitterheden
Ten bodem; zonder walg, want God is 't die haar schenkt;
En als een heeldrank waar Zijn voorzorg ons meê drenkt.
Wat zou hy, groote God, hetgeen Ge uw gunstgenooten
Ter zuivering bereidt, onwillig van zich stooten?

Zich wegen kiezen ter verdoling? - Neen, ô neen!
Gy zijt zijn oogwit Gy zijn Heiland, Gy-alleen.
Geen ander buiten U, geen ander heil of leven!
Geen heil, dan in Uw hoede uw heirspoor op te streven!
Gy, schoon ons 't al begaf, zijt met ons. 'k Vraag niets meer,
Maar, wat Gy me oplegt, buig me aanbiddend voor u neêr.
Ja, zalig hy die u in JEZUS mag belijden,
Zijn leven, bloed, en al, aan dien Verlosser wijden,
Dien, die zich-zelf voor hem ten zoen gaf (ja, voor hem!)
En 't hart hem troost en sterkt door Zijn genadestem!

1825.

Voorzichtigheid.*

Prudence is a word much abused; but there is a heavenly wisdom which the Lord has promised to give to these who humbly wait upon him.
JOHN NEWTON.

Voorzichtigheid? Ja heerlijk woord,
Maar ach, hoe snood misbruikt!
Waarmeê men hier 't geweten smoort,
En daar den ijver fnuikt!
Ach, met één oog op God gericht,
Het ander op 't gevolg,
Waar blijft een liefde tot den plicht
Die laffe vrees verzwolg?
Neen, zwijge 't ingebeeld verstand!
Aan ons is 't, wél te doen,

* Oprakeling, 93.

En de uitkomst staat in hooger hand,
Wat stormen om ons woên.
Gelukt het, danken wy de Macht
Die 't met den zegen kroont!
Zoo niet; die God' zijn plicht betracht,
Is in de daad beloond.
Ja, zien wy voor ons, dat de voet
Van 't rechte spoor niet glij',
En wachten we af met blij gemoed,
Wat Gods bestemming zij;
Maar wareldsche voorzichtigheid
Blijve aan den Christen vreemd!
Te deerlijk wordt hy eens misleid,
Die haar tot richtsnoer neemt.

1825

Ware schranderheid.*

Non est quod simules -

HORATIUS.

Wat 's wijs- of schranderheid die alle List te loor stelt,
Hoe fijn zy pinkoogt, gluurt en argwaant, loert en sluipt?
't Is braafheid die geen fiel zich ooit als mooglijk voorstelt,
Oprechtheid die nooit momt, of aanhang vormt of kuipt.
Vergeefs wil List de list met tegenlist verschalken;
Een toeval slaat de schaal van uit heur evenwicht:
Geen Jager in het veld, die valken jaagt met valken;
Geen brak wordt, tot den krijg met brakken, afgericht.

* Oprakeling, 95.

De Oprechtheid is de List een onbekende reiger
Die d' afgerichten valk op spitschen snavel wacht,
Gevaarlijk voor het dier naar mate 't hooger steiger'
En met vermeetler vaart zich neêrstort op zijn jacht.
ô Christen, wend u nooit tot zielverbergend veinzen!
Hy wandelt onbekendst, die ongemaskerd gaat.
Geen schrandre die niet ziet door 't deksel der gepeinzen;
Geen veinzaart die gelooft aan 't onvermomd gelaat!

1825.

Vreugdgenot.*

Nec desint variae circum oblectamina vitae.

STATIUS.

Zet by de intreê van uw baan
't Harte voor genoegens open:
Alles lacht by d'ingang aan,
Alles mag de jeugd zich hopen.
Waarom, Jongling, zoudt ge niet?
Wierdt gy ook door 't pad bedrogen,
't Is een door te staan verdriet,
Blijve u slechts het doel voor oogen.

* Oprakeling, 103.

't Pad is 't doel niet van den tocht:
't Werd ons niet ten spel ontsloten;
Vreugde moet er niet gezocht,
Maar die 't opgeeft blij genoten.
Wend gy de oogen steeds vooruit,
Waar gy 't duurzaam goed zult vinden:
't Bloemtjen dat ons hier ontspruit,
Zij een speelgoed voor de winden;
Tot verkwikking, geen verlet,
Werd het langs den weg gezet.

1825.

De Hollandsche visscher in Noorwegen.*

Tecum vivere amem, tecum obeam lubeas.

HORATIUS.

De avondstar ontstijgt de kimmen,
't Boschgebladert' valt in slaap,
En de wemelende schimmen
Die van uit de diepte klimmen,
Zwieren om den visschersknaap.
Ginds staat Ewout aan de boorden
Van het witbesneeuwde Noorden,

* Oprakeling, 115.

Gloeiende van 't avondrood
By zijn toegeruste boot.
Wilt ge (sprak hy), bloem der schoonen
Die de Noordsche kust bewonen
Met dat blaauw aandoenlijk oog,
Starende op dit oeverbruischen,
Met een man de golven kruissen
Die geen meisjen ooit bedroog,
Maar door zee en onweêrvlagen
Hollands inborst meê bleef dragen
Die hy van zijn eerste dagen
Uit zijn moeders boezem zoog?

't Meisjen slaat haar oogen neder;
Zucht, en ziet hem schuchter aan;
Siddert en verheft ze weder:
't Kloppend hartjen schokt zoo teder,
't Wil door borst en ribben slaan.
Zich aan Ewouts hart te klemmen
Was des vreemdlings wensch bestemmen:
Lip aan lippen houdt het woord
In zijn overgang gesmoord:
Eindlijk roept zy opgetogen,
Met een oog in vlam gevlogen,
En den boezem vol van gloed:
Dit is de oever die my 't leven,
Die my ouders heeft gegeven;
Maar, hoe dierbaar en hoe zoet,
'k Volg u waar ge moogt vervaren
Door den afgrond van de baren
In geluk of zielsbezwaren:
Liefde kent geen eigen bloed.

1825.

Onzijdigheid.*

Wy waren graag n e u t r a a l , gelijk 't de wareld noemt,
Maar dat is slechts de zaak verbloemd.
Daar helpt geen wispelturig praten;
God moet men, of de wareld haten.

HUYGENS.

ô 't Is een heerlijk woord, dat woord van ONPARTIJDIG.
Maar weet ge ook, wat het zegt, en waar het in bestaat?
Het is met de eerlijkheid, met God en plichten strijdig;
Een masker, door 't belang gehangen voor 't gelaat;
Een kleed, uit lafheid, traag- en valschheid saamgeweven,
Uit zelfzucht naar den stijl der modewet geplooid,
Waarop men stout en fier zich a i r s vermeet te geven,
En waar m' als staatsiekleed het schurfde lijf meê tooit.
Ja, Solon, gy hadt recht: Waar ooit verdeeldheên woeden,
Is 't misdaad, tusschen beide en op zich-zelf te staan;
't Is gluipen; 't is 't verderf, het is den kanker voeden,
En God en Vaderland en eer en plicht verraân.
Aan de eene zij' is God, is Waarheid, Recht, Geweten;
En ge aarzelt, booswicht, wat gy voorstaat of weêrstreeft?
Ten gruwelpoel gesleept aan 's Duivels slavenketen,
Of, vrij voor 't oog van HEM door wien gy zijt en leeft?
Maar neen, gy wilt noch God noch Duivel toebehooren,
U-zelf genoeg zijn, hier, in 't weeldrig aardsch genot? -
Zoo zijt ge in 't valsche hart met d' afgrond saamgezworen,
En snoodaarts, wacht den vloek van dien ge in 't hart bespot!

1825.

* Oprakeling, 171.

Geloof en liefde.*

‘Ter gunste van 't Geloof de Liefde laten varen:’
Wat onzin! met wat taal schreeuwt m' elk zijn ooren doof!
Eilieve, schreeuwers, spreekt, indien gy 't kunt verklaren,
Wat liefde kan er zijn, dan vrucht van 't waar geloof?
Ontbreekt dit, is de liefde uit andre bron ontsproten,
Dan is ze een laf bedrog, of wraakbre veinzery,
Dan, trotsend praalgevoel by 't leed van stofgenooten;
En - 'k voeg er onbeschroomd den vloek des afvals by.

1825.

Hoog water.*

Van daag is 't water hoog. - ‘Wel neen (zei Jaap de Boer),
'k Zag gistren naar een schip toen 't nog zijn vracht moestlossen
En 't water stond bykans tot aan de berkhoutklossen,
Maar kwam pas half zoo hoog nu 't leêg weêr henen voer.’

Zoo menschen, gaat het ons wanneer we ons leed beklagen:
Wy schatten 't, naar ons hart of licht is of bezwaard.
Men zinkt door zonde en zorg die we in den boezem dragen,
Door 't steigren niet van 't leed waardoor ons hulkjen vaart.

1825.

* Oprakeling, 181.
* Oprakeling, 184.

Willen*

De willen zijn zoo wild dat yder wil zijn wil.

RODENBURG.

In Hoecx en Cabeljauws.

Ja, ieder wil zijn eigen wil;
Hoe wordt die kijvery toch stil?
My dunkt, ik wist, hoe onbedreven,
Een middel aan de hand te geven.
Dat ieder willer, wijs of zot,
Eenvoudig willen wilde als God,
Dan ware er nergens tegenstreven,
En 't wierd een eeuwig vreêgenot.

1825.

* Oprakeling, 185.

Ware gelijkheid.*

Inégale en ses dons, la Nature équitable
Nous donne en vanité ce qu'elle ôte en talens.

Is onze Eeuw zoo vol van wijsheid,
Dat m' er zoo veel lof aan kwist -
Neen voorzeker, maar wat is 't?
Vraag het de oud-beproefde Grijsheid
Met den kalen waggelkop,
En zy lost het raadsel op.

Ongelijk (zoo 't blijkt,) in 't geven,
Is Natuur toch altijd goed
Voor de kuikens die zy broedt:
Altijd maakt zy 't ons weêr even,
En stelt ieder wel te vreên.
Schenkt zy minder kundigheên,
Minder wijsheid, minder oordeel,
Aan een mensch, geslacht, of land;
Zy vergoedt het door het voordeel
Van den opgeblazen waan,
Met zich-zelven hoogst voldaan.

1825.

* Oprakeling, 187.

Vooruitzicht.*

‘Ach (zegt ge,) waar de dag van morgen ons bekend!’ -
Waartoe? - ‘Hoe menig leed wierd dan nog afgewend!’ -
Zeg liever, zeg daarby: Hoe menig goed verloren!
Of, Christen, wordt u 't heil niet steeds uit leed geboren?
Neen, dank voor 't goed en kwaad dat u de Hemel zendt,
En wacht u dat ge in 't hart zijne ordning wenscht te storen.

1825.

Vrees.*

Ontruste ons hart zich niet, wat kwaad ons naadren moog!
Ons hulkjen dobbert niet dan onder 't Godlijk oog.
Zit ge op de zandbank vast, vergeefs is 't angstig peilen;
En, neemt ge uw streek in acht, zoo zult ge niet verzeilen. -
Doch stormwind, bliksem, hoos, en allerlei gevaar,
Bedreigt u op dit meir met stranden of verzinken. -
Wel nu, bezwijkt de kiel, laat ze over aan de baar;
Wien God in de armen grijpt, zal in geen zee verdrinken.

1825.

* Oprakeling, 189.
* Oprakeling, 190.

Verlies van have.*

‘‘k Ben alles kwijt, 'k ben naakt.’ - 'k Beklaag u, arme man
't Is hard by 't endtjen wegs, misschien nog af te loopen,
Maar eens toch diende 't zoo, zoudt ge op die rustplaats hopen
Waar niemand dan ontbloot van 't zijne, komen kan.

1825.

Lof der tijdmode*

Zy zeggen in hun harte: Ik zal niet wankelen, want ik zal van geslacht tot geslachte geen kwaad zien.
DE PSALMIST.

‘‘t Gaat immers alles wel. Men kan zijn kaartjen speelen,
Heeft schouwburg en concert, salet, en assembleê,
En, moet men zich somtijds een oogenblik vervelen,
Men leest Courantennieuws en slijt daar 't uurtjen meê.
En nog is 't klagen, foei! - Maar 't land bezwijkt van de armen. -
Naar Freedriksoord daar meê, dan zijn we er van verlos
't Is rasphuisboevery waarover we ons erbarmen,
Maar wien is 't niet te veel wat eerlijke armoê kost!
Zy hongren, ja 't is waar; zy vinden niet te werken,
Doch waartoe zijn zy nut, zoo 't werk daarvoor ontbreekt

* Oprakeling, 190.
* Nieuwe Oprakeling, 43.

Zy zoeken troost by God en zitten in de kerken
  Waar m' altijd zoengeloof, geen menschenwaarde preekt.
Zy willen van Genade en Voorbestemming hooren,
  Zoo zit er de oude leer nog altijd in verroest,
En hebben voor de kracht van zelfbehoud geen ooren;
  't Is duisterlingen-volk, dat elk verfoeien moest.
Wat zouden we aan dat ras die schoone deugd betoonen
  Die m' uit een VRIJEN WIL, tot EIGEN ROEM bewijst?
Neen beter 't geld besteed om zulk gespuis te lonen
  Dat God noch Heiland kent, maar ons als Goden prijst.
Laat de eerlijke arme vrij den dief en hoer benijden,
  En worden hoer en dief uit wanhoop in zijn nood;
't Is beter, dief zijn, dan eens Heilands zoen belijden;
  En zoo valt Neêrland haast den afval in den schoot.
De Godsdienst moet slechts weg, dan zullen wy regeeren,
  By wie toch de Oppermacht (dit weet men thands) berust.
En 't Vaderland op nieuw het onderst boven keeren,
Oranje en trouw en plicht nog eenmaal af doen zweeren.
  Want God is lang ontthroond en 't Helsche vuur gebluscht.'

1825.

Volksgeluk.*

Videbam monarchiam absque tyrannide, aristocratiam sine factionibus, democratiam sine tumultu, opes absque luxu, felicitatem absque procacitate. Quid hâc harmoniâ cogitari potest felicius?

ERASMUS, Epist. de Argentorato, 1514.

'k Zag 't Koninklijk gebied zich bindende aan de wet,
't Gezag der Oudsten van partyzucht onbesmet,
En Volksbestiering door geen tuimelgeest gedreven:
'k Zag rijkdom zonder weelde, in hoogen top geheven,
En welvaart zonder trots of wulpsche dartelheid,
En nergens spoor dier traan, die broodbehoefte schreit.
Gelukkig Land en Volk! - Mag dit uw beeltnis heeten,
Mijn vaderland? - Spreek op, maar spreek naar uw geweten!
Of is 't gezag hier in des Konings staf ontwricht?
Of zijn zijn dienaars hem aanspraaklijk in hun plicht?
Is 't volkstem of geschreeuw van Fransche vloekkabalen,
Waar naar ge u voegen moet, en lijden en betalen?
Is 't armoê en verval waar ge in verkwijnt en zucht,
Daar weelde tergend brast van uwer handen vrucht?
Is 't juichen of gegrijns waarvan u de ooren tuiten,
Terwijl ge in de enge borst uw klachten op moet sluiten?
Vraag wat uw toestand zij; en, voelt gy 't, bid tot God!
Hy strafte u; maar Hy wendt het oog niet van uw lot.

1825.

* Nieuwe Oprakeling, 45.

De verlichtingfabriek dezer eeuw.*

Ik ben het licht der wareld.

JOANN. VIII, 12.

Wat schemering van wemelende lampen!
Waar ben ik hier? Wat onderaardsche kluis,
Van stank vervuld der smeer- en oliedampen,
En brabbeltaal van twist- en moordgedruisch!
Is dit het Land, dat (in de heldre stralen,
Den zuivren glans der Euangeliezon,)
Van 't Bygeloof zoo blij mocht ademhalen
Als 't morgenlicht der blijder eeuw begon?
Waar is de wind des Heilgeests die 't doorzweefde,
En 't hijgend hart verfrischten adem schonk,
Als 't zwak gemoed in Hemelzucht herleefde,
En zielevreugd uit dankende oogen blonk?
Rampzalige, in dien poel gedoemd te stikken,
Waar krankte en dood u afschijnt van 't gelaat,
Geen Lentelucht uw boezems mag verkwikken,
Geen daglicht voor u op- of ondergaat!
Breekt, breekt van uit die graf-, die doodsgewelven,
Bedwelmingkracht en gruwelvolle Hel:
Gevoelt voor 't minst, keert weder tot u-zelven,
En gaapt niet naar 't bedrieglijk guichelspel.
Gods adem blaast rondom u; hoort dien ruischen,
En bonst de deur van dezen kerker los,
En 't vrije bloed zal door uwe aadren bruischen
En 't aangezicht weêr sieren met zijn blos.
Gods schepping zal voor uw gezicht herleven,

* Nieuwe Oprakeling, 65.

En de aard haar groen vernieuwen voor uw voet,
De levenswel uw borst verversching geven,
Voor drabbig vocht, met moddrig slijk doorwroet.
Dooft uit dien schijn van Filozoofsche vonden,
Neemt Hemellicht en zuivre waarheid aan;
Of -, van de Hel met open muil verslonden,
Vervloekt u-zelv' die dwelmziek wilt vergaan!

1825.

Volmaking.*

Neen, het is geen eendenkwaken
Van den nieuwen Filozoof;
Al zijn stijve dweepers doof
Voor 't gedurig meer volmaken:
Daar de wijsheid van het kind
't Immers van zijn vaders wint.

Zie maar rond! De kleinste jongen
Scheldt met onbeschaamden bek
Beî zijn ouders uit voor gek,
Als hy, uit zijn school gesprongen,
Hoort, dat geen van beide weet
Hoe des aardrijks vijfde heet.

* Nieuwe Oprakeling, 108.

Ja, met twee paar warelddeelen
   Hield zich bestevaâr te vreên;
   Maar wy kennen er nog één!
V i e r of V i j f dat kan wat scheelen!
   In proportie van dat land
   Zijn wy rijker in verstand.

Bovendien, hy moet het weten,
   Als hy schoenen lappen zal:
   Want, begeert het ongeval
Dat hy 't ambacht mocht vergeten,
   Mooglijk kwam Australia
   Hem als balling eens te stâ.

Na dat algemeen verbroederen,
   Die gelijkheid van den mensch,
   Strekt zich zeker ieders wensch
Naar gemeenschap aller goederen;
   Maar het duurt misschien nog lang,
   Eer 't volkomen raakt in zwang.

Immers elk heeft spijs van nooden;
   En zoo 't ambacht hem ontschiet,
   Is het juist zoo'n wonder niet,
(Waarom wordt dat zoo verboden?)
   Dat aan vingers, krom verstijft,
   Nu of dan iets hangen blijft.

Ondertusschen zijn er wetten,
   (Ja van d'ouden dommen tijd,
   Maar hoe raken wy ze kwijt?)
Die daar zware straf op zetten:
   En dan hangt het aan 't geval
   Hoe men 't stuk begrijpen zal.

Maar, 'k heb mis. By 't recht veroordeeld,
Wordt men immers braaf gemaakt,
Als men slechts in 't spinhuis raakt,
En voor 't eerlijkst mensch bevoordeeld.
Ja, hy heeft het Land verplicht,
Die een boevenstuk verricht.

Nu, men mag dan al die benden
Van dat ouderwetsch geslacht,
Dat men om zijn welvaart bracht,
Naar die verre wareld zenden;
En te weten waar zy ligt,
Blijft ons altijd van gewicht.

Als 't geslacht van schoorsteenvegers,
En geheel die eedle hoop,
Ketellappers, mandtjens-koop,
Modderscheppers, drekkuillegers,
't Lieve vaderland regeert,
Is men nimmer te geleerd.

1825.

Driften.*

Daar is geen mensch die heerschappy heeft over den geest.

DE PREDIKER.

't Waar de rust van ons gemoed,
Vrij te zijn van driften:
Maar zy zijn er, kwaad en goed;
'k Heb ze dus te schiften. -
Doch ook 't goede wordt tot kwaad,
Als 't in hartstocht overgaat;
'k Moest ze dus betemmen,
Meester blijven van mijn ziel
Dat zy in geen banden viel
Die het hart beklemmen.

'k Heb dus ieder oogenblik
Van geheel mijn leven,
In geduurzaamheid van schrik,
Vlijtig acht te geven
Dat die toom my nooit ontschiet';
En zie daar mijn rust te niet!
't Is angstvallig waken;
Op de wacht staan nacht en dag,
Dat er nooit een opstaan mag
Die op hol kon raken.

Ach, wat stikvol wriemelnet
Van vergifte slangen,
Met een doodsvenijn besmet,
Houdt mijn borst gevangen!
Glipt er slechts eene enkele uit,

* De voet in 't graf, 178.

'k Ben het wis verderf ten buit!
Kan ik ze al bewaren?
Adders, nog voor 't oog te kleen,
Glippen reeds door 't garen heen;
Kruipen door mijne aâren.

Ach! daar ligt mijn hoop verwoest!
Aan die fraaie Reden,
Die den teugel houden moest,
Is de band ontgleden:
Ja, in 't broeinest van mijn hart
Is zy-zelv daarin verward;
Dwaasheid is mijn pogen.
Neen, de rust waarnaar ik tracht,
Eischt geen menschelijke macht,
Maar Gods alvermogen.

Wat dan? Zorgloos voortgeleefd? -
Neen; tot Dien gevloden,
Die den bidder krachten geeft
Om dat kwaad te dooden:
Die een onverwrikt gezicht
Op ons binnenst houdt gericht,
En door Hemelstralen
't Zuivert, heiligt, en 't herkneedt,
Om, ten tempel toegereed,
Zelf in af te dalen!

1825.

Bezoekingen.
(Inlegering).*

Is 't Blijdschap die God zendt, zijn 't Jamm'ren, welkom vrinden!
'k Ontfang u met uw schoon of lelijker gelaat.
Hy zond me u in kwartier, gy zult hier herberg vinden,
En 'k mor niet, schoon het me ook op enkle guldens staat.
Ik weet het, tot wat eind gy by my in moest trekken:
Gy moet ons voor 't geweld des vijands helpen dekken.

1825.

Op een versjen tegen de oprechtheid.
(Gedichten, enz. van het Kon. Genootschap te Antwerpen, bladz. 83.)*

By duiven-eenvoud dient voorzichtigheid der slang;
De Waarheid gaf die les, en - wijs die haar betrachten!
Maar padden-hoogmoed by arglistig zelfbelang,
Leert, Christnen, dien in hem die haar misbruikt, verachten!

1825.

* Naklank, 193.
* Avondschemering, 41.

Omzichtigheid.*

De Waarheid leerde ons, ja, v o o r z i c h t i g h e i d ; 'k erken 't:
't Is v o o r zich z i e n op 't pad, tot 's Heilands eer betreden;
Maar o m z i e n op zijn weg hoe 's warelds rad zich wendt?
Wee die 't beweeren durft! hy is er afgegleden.

1825.

Gebed.*

Op Uwe zaligheid wacht ik, Heer!
GEN. XLIX, 18.

Neen, Heer, ik smeek U geen verlenging van dit leven;
Verlengt Gy 't, zij het dan ter Uwer eer besteed,
Vertrooste ik 't Christlijk hart in 't prangen van zijn leed,
En leere ik d'ongodist, in de ijzren boezem beven!
Stem my 't steeds zwak gemoed tot weldoen en vergeven,
Maak me ieder oogenblik voor 't stervensuur gereed,
Leg me op (maar steun me er by) wat Gy my dienstig weet
En red my van 't verderf dat me eindloos aan blijft kleven!
Gy kent den duivel die my pijnigt en ontrust;
Ontruk me aan 't dwanggeweld der aardsche zondelust:
Roei uit wat in mijn borst Uw Heilwoord wil verstikken.
Ontwortel elke sprank van hoogmoed waar hy sluipt,
En onder 't danken zelfs de onzuivre ziel bekruipt;
En, sta me Uw Zoentroost by in de uiterste oogenblikken!

1825.

* Avondschemering, 41.
* Avondschemering, 53.

Weg naar hooger.*

Wat te weten, wel of kwalijk, met verzeekring dat men 't weet;
Middelmatigheid in alles, onder hoogmoeds overkleed;
Nooit te blozen; taamlijk praten, maar niet al te klaar van zin,
Op zijn eigenroem te doelen onder schijn van menschenmin;
Alle Godsdienst uit te schudden, en te wawelen van deugd;
De eerste kiemen uit te roeien in de nog onnoozle jeugd;
Mensch en beest door een te mengen; nieuwerwetschen zottenklap
Half begrepen uit te venten als verkregen wetenschap;
Alle dwaasheên nog iets verder voort te drijven zoo men kan;
Meer behoort niet tot de lofspraak van een recht uitmuntend man.
Ofmen dan zich-zelf zoo zot veinst of het waarlijk is - wat nood!
Op die wijze wordt m' onfeilbaar machtig, rijk, beroemd, en groot!

1825.

* Avondschemering, 61.

't Weldadige geldleenen.*

Δανείζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες.

LUC. VI. 35.

‘'k Leen gaarne d'arme die in nood is.’ - Gy doet wel;
Maar, vriend-lief, wees dan ook in 't manen niet zoo fel. -
‘Met recht vraagt hy die 't gaf, het uitgeleende weder.’ -
Zoo is 't; maar als die 't leent niet wedergeven kan,
Is 't wedervergen van die geldschuld nog veel wreeder
Dan of 't geweigerd ware, en 't hart verscheurt daar van.
Ach, Christen, geef, ja geef om niet weêrom te ontfangen,
Leen, zonder dat ge een hoop op 't wedergeven kweekt.
Uw leen zij bloote gift! Waar 't hart er aan blijft hangen,
Is 't zelfbegoocheling waarin de Boze spreekt.

1825.

De man vraagt iets te leen? - Gy, zeg niet: 'k wil 't u g e v e n ;
Dat woord vernedert hem, beschaamt, en doet hem zeer:
Ontfang' hy 't blijgemoed, met de oogen opgeheven
Maar schenke uw hart het hem, en vorder 't nimmer weêr.

1825.

*

* Avondschemering, 70.
* A v o n d s c h e m e r i n g , 70.

Zuiverheid.*

Laat zuiverheid van hart uitblinken op 't gelaat,
Zich toonen in gebaar, in zeden, in gewaad.
Die rein van boezem is, heeft afschuw van 't onreine,
In 't stoflijke als den geest, in 't grootere en in 't kleine:
Onreinheid heeft haar grond in traagheid, bron van leed,
Die onlust, wrevel teelt, en eer en deugd vergeet,
Onvatbaar voor genot, en schuw van plichtbetrachten,
Zich-zelv ten last is en Gods weldaân leert verachten.
Beef, jongling, dat ge in 't hart haar ooit een schuilplaats geeft;
En, grijzaart, zoo ze u treft, gevoel u uitgeleefd!

1825.

Onwaarachtige gift.*

Het is alles van U, en wy geven 't uit Uwe hand.
I CHRON. XXIX. 13.

Verwaten pronkery, die als ge een aalmoes geeft
Den Duivel 't offert en van God den dank durft vragen,
En wie dien gruwel prijst, ontchristend Helvolk, beeft!
De vloek is op uw gift, gy zult er 't loon van dragen.

1825.

* Avondschemering, 76.
* Avondschemering, 114.

Aard of hemel.*

Mira come vezzosa l'Aurora
Furando al ciel le stelle,
Empie di fior la terra.

BUONARELLI.

Zie hoe de schoone Morgenstond
De starren rooft aan 't Hemelrond
Om de aard met bloemen te overspreiden!
Doch, stervling, vraag: is 't schoon der aard
Of dat der heemlen meerder waard,
En kies bedachtzaam tusschen beiden.

1825.

Staatsbesluit.*

Ἐπεψήφισαν μὲν αἱ ἀρχαὶ, ἀπεχειροτόνησε δὲ τὸ πλῆθος,
καὶ ἐνεβριμήσατο ἡ Βριμὼ καὶ ὑλάχτησεν ὁ Κέρβερος.

LUCIANUS.

De Godsdienst uit den Staat gesloten!
Dat 's recht; de Duivel moet geëerd
Die in den menschenwaan regeert.
Het Rijk van Satans vloekgenoten
Zij thands in 't zegenrijkst gewest,
Op 't puin des Christendoms gevest.

* Avondschemering, 115.
* Schemerschijn, 138.

Dus wilde een handvol onverlaten
In Duivelketenen gekneld,
Wier laffe borst van hoogmoed zwelt;
Die God en ware Wijsheid haatten;
De domme hoop zei juichend ja,
En neuswijze Echo baauwde 't na.

Zoo is 't. De moedwil heeft gesproken,
De menigte, in den band geklemd,
Met meê te schreeuwen toegestemd,
En 's afgronds zwarte Hellespoken
't Bevestigd met hun hondsgeblaf;
En Recht en Waarheid zeeg in 't graf.

Maar zal die dolle waanzin blijven?
Moet eindlijk niet by kracht van licht
De blinddoek vallen van 't gezicht?
Neen, nieuwe moedwil zal dit stijven,
De spraak, de taal, 't gezond verstand
Moet in den Siegenbeekschen band.

1825.

Genezing.*

Mijne Egâ krijgt een kwaal waarvoor al de Artsen staan;
Een Duitscher koomt in 't land en biedt me een voorschrift aan.
Wat voorschrift! 't Is een gift, afgrijslijk in zijn werken:
‘Dit (zegt hy) neemt haar licht deze ongemakken af.’ -
'k Beken, de ziekte is weg, wanneer men ligt in 't graf;
Maar liever God betrouwd die 't grievend onheil gaf,
En, wil Hy 't, in genâ zijn voortgang kan beperken. -
Zoo sprak ik, Hy verhoorde, en 't onheil was geweest.
Bid, Christen, 't is uw God, die lijf en ziel geneest!

1825.

* Nalezingen II, 146.

De antichristische tien geboden. (Getrokken uit het oude Boekjen, getiteld: Livre du Roi Modus et de la Reine Ratio.)*

Dit 's het eerst en grootst gebod,
Denk of stoor u nooit aan God.

Neem genoegens en plaisir:
Daartoe immers zijn wy hier.

Geef begeerlijkheid haar' wensch:
't Zijn de rechten van den mensch.

Prikkelt u de gloriespoor,
Ga in alle dolheid voor.

Zoek voor alles geld en goed,
En licht ieder een' den voet.

Hebt ge niet, zoo neem door list;
De Almacht schuilt in de ijzren kist.

Hebt ge een Vader die 't misprijz',
Zeg: gy kaalkop zijt niet wijs.

* Nalezingen II, 148.

Zet nooit voeten in de kerk:
Dobbelspel is beter werk.

Spot met Duivel en met Hel;
Scheld de Godvrucht kinderspel.

En - zoo 't lot u tegenloopt,
Dan u-zelf maar opgeknoopt!

1825.

Op zeker grafschrift.*

Hoe! vleiery ook zelfs aan 't rottige gebeent'
Met aller braven vloek in 't slinkend graf gedolven,
Als had zich 't half Heelal zijn oogen blind geweend,
En 't aardrijk overplascht met zilte tranengolven!
Maar neen, daar is verstand by 't zedenloos geboeft!
't Strooit daar zijn lovers dichtst, waar 't dekken 't meest behoeft.

1825.

* Keur van Nederlandsche Letteren XIII, 51.

Geheimen.*

Segiandia er alt sinum vin.

EGILS SAGA.

Voor een vriend zijn geen geheimen; heel de boezem ligt hem bloot;
Maar, zich aan zich-zelv' ontdekken, is reeds onbereikbaar groot.
Neen, Gy, Goël, dek ons open wat ons hart zich-zelf verheelt!
Daar het voor zijn eigen oogen met den mom der valschheid speelt!
't Moog zich vrij door schijn verblinden, Gy, der menschen beste vrind,
Gy, ontscheur hem die geheimen die hy voor zich-zelv' om windt!
Doe hem al de afschuwlijkheden van zijn innig harte zien,
Afschrik van zich-zelven voeden, en tot U om redding vliên!
Ach, waar de echte zelferkenning, waar de zelfverfoeiing faalt,
Heeft geen Godsdienst, heeft geen Waarheid, ooit dat moordhol ingestra

1825.

* Keur van Nederlandsche Letteren XIII, 49.

Ugolijn.
(Een tafereel uit Dantes Hel.)*

Wat schouwspel toont zich thands! wat koomt ons hier voor oogen!
Wat boschdier ligt in 't bloed daar op zijn prooi gebogen
En knabbelt, knaauwt, en knaagt met hongerigen muil
Den schedel van zijn roof in dezen gruwelkuil?
Maar neen, het is een mensch op menschenschedel azend,
En woede en razerny uit neus en lippen blazend!
Men toeve, en vorsch' hem uit. Wat schrikbre zucht ontsteekt
Die vuurvlam die 't gedrocht uit gloeiende oogen breekt?
Dus sprak ik, en mijn stem scheen, midden in 't verslinden,
Een open toegang tot des doemlings oor te vinden.

Hy hief den graagen mond van d'aangeknaagden kop,
Maar grijnzende en bebloed, en zag verwilderd op,
En greep 't bekrozen haar hem hangende in de tanden
Met afschrik min dan smaad, en toonde 't in zijn handen.
‘Gy wenscht (dus ving hy aan) dat ik my 't woedend hart
Op nieuw weêr openscheure in 't melden van mijn smart.
Ach! 'k heb geen smart dan in de erinn'ring! Staak dit vragen:
'k Moet eeuwig (dit's my rust) aan dit gebeente knagen.
Ik spreken! en het bloed niet gudsen uit mijn keel!
Neen, verg my geen verhaal: 't herdenken is te veel. -
Doch 'k zie uw ziel geroerd, en uw gelaat verbleeken; -
Gy schijnt me een landgenoot; - Welaan dan, laat ik spreken.

Zoo weet dan: 't was een tijd van vete en oorlogswoên.
Itaalje stond in vlam, men kende vreê noch zoen.
En elke vrijheer die slechts waapnen wist te voeren
Was onafhanklijk Hoofd wien woeste roovers zwoeren.
In de onrust, in 't geweld, van jongs aan opgevoed,

* Nieuwe Oprakeling, 179.

Moordde elk en roofde en brandde in dollen overmoed,
En kende wet noch recht, noch godsdienst noch geweten,
Maar voegde 't snoodst verraad by 't beestlijkst machtvermeten.
  Voor my, 'k was Graaf en Held, mijn naam was Ugolijn;
En deze booswicht - was een mensch? een Florentijn?
Neen, maar een Kerkvoogd, in 't Aartsbisschopdom verheven:
Dees vijand, door verraad, werd meester van mijn leven.
'k Vertrouwde me op het woord des huichlaars in zijn macht,
En werd, maar (Hemel) tot wat gruweldood gebracht!
Wat zeg ik? neen, ontzield door meer dan duizend dooden.
Gy, hoor, en oordeel van de afgrijslijkheên des snooden.

  'k Was met mijn dierbaar kroost, de wellust van mijn hart,
In 't aaklig donker van een kerkerhol gespard.
Eene oopning in den muur waar nooit dan jammer woonde,
Liet slechts een scheemring toe die me onze ellende toonde,
En 't aan ons hongrend hart schaars toegeworpen brood.
'k Zag reeds verscheiden maal den zweem van 't avondrood,
Wanneer me een bange droom 't nu aanstaand lot voorspelde.
'k Trok (docht my) blijde en vrij in jaagrendosch te velde,
En zette langs 't gebergt' het vratig wolvenbroed
Met sluwe brakken na, en winden, licht te voet.
Gualandi was vooruit, en, met hem, bei zijn zonen,
Maar schenen me onvoorziens zich afgemat te toonen,
En, docht me, 'k zag hun met een scherp genepen koord
Het saamgewrongen lijf en ingewand versmoord.
'k Ontwaakte, diep ontroerd, en hoorde by 't ontwaken
Mijn kindren in hun droom benaauwde zuchten slaken,
Met derelijk gekerm om voedsel. Hemel, neen!
Die 't aanhoort, ware ontmenscht en harder dan een steen,
Indien hem 't hart niet reeds op 't enkle denkbeeld bloedde
Van 't geen het mijne in eens uit zulk een droom vermoedde.
Ja, wat beschreit hy ooit, die hier geen tranen plengt!
'k Rijs op, en 't uur verschijnt dat anders laafnis brengt;
Maar elk zag 't om zijn droom met wanbetrouwen naderen.
Wy luistren, 't ruischt van verr', de schrik doorrent onze aderen,
En 'k hoor. Daar nagelt men de deur des kerkers dicht.
'k Verstijf, en zie verstomd mijn telgen in 't gezicht.
Ik weende niet, 'k versteende in hart en ingewanden;

Zy schreiden. 't Jongste wicht der tweepaar huwlijkspanden,
Anzélmusje, zag me aan: Ach vader, borst hy uit,
Hoe vreeslijk staat uw oog! wat deert u, geef geluid!
Nog schreide ik niet, en gaf geen andwoord! 'k Had geen tranen,
Geen woorden; niet één zucht kon zich eene uitkomst banen.
'k Zat dus geheel dien dag en heel die nacht aan één,
Tot weêr eene andre zon het wareldrond bescheen.
'k Zag, toen een zweem van licht in 't jammer hol kon dringen,
My-zelven in 't gelaat der vier ellendelingen,
En zette uit ongeduld de tanden in mijn vleesch.
Zy, denkend dat mijn woede uit spijsbehoefte rees,
Vloog elk my schreeuwend toe, en wierp zich aan mijn voeten:
Ach vader, wil aan ons uw scherpen honger boeten;
Verzacht uw lijden met ons lichaam; neem 't weêrom,
Uw gift is 't, die ge ons schonkt, het is uw eigendom. -
'k Verberg nu, 't geen hun ziel nog dieper kon bedroeven,
En prang me om al mijn smart in 't nijpend hart te schroeven.
Dees en den andren dag verstomden wy geheel.
Ach, had ons de aarde toen in de opgesparde keel
Verzwolgen! maar een derde, een vierde moest verrijzen.
Hy kwam, ô gruweldag van wanhoop en afgrijzen!
Mijn Guido wierp zich voor mijn voeten uitgestrekt,
En riep: ‘Mijn vader help’, met mond en kaak, verrekt.
Hy stierf; en 'k moest na hem ook de andren, één voor eenen
In driepaar dagen tijds zien vallen; niet beweenen!
Neen, 'k had geen kracht daartoe, maar, tuimlend langs den grond,
Kroop, tastte, en greep naar elk in blinde wanhoop rond.
En riep ze dagen lang, my klemmende om hun lijken,
Tot (sterker nog dan smart,) 't gebrek my deed bezwijken.

Hy zweeg, en als van drift verdubblende op die taal,
Beet met vernieuwde woede in 's vijands hersenschaal.

1826.

Godsdienstleer dezes tijds.*

O voi ch' avete gl' intelletti sani,
Mirate la dottrina.

DANTE.

Zeker, zoo gy zeedlijk leeft,
En den God erkent en huldigt
Die u 't licht geschonken heeft,
Is Hy dank aan u verschuldigd.
Dank, ja eeuwig eindloos loon,
Vordert zulk een dienstbetoon.

Foei! wat dwinglandy waar dat,
Zulk eene ongehouden goedheid,
Dat men Hem een poos aanbad,
Niet te erkennen met die zoetheid,
Even of Hy 't vordren mocht
Dat men Zijn behagen zocht!

Immers, menschen, mogen wy
Zelf onze eigen wetten smeden,
Denken, willen, handlen vrij,
Meester van onze eigen reden.
Dit is 't onvervreemdbaar recht,
Aan ons wezen vastgehecht.

Gods voorzienigheid regeer',
't Zij zoo, boven lucht en wolken,
Maar op aarde zijn wy Heer,
Vrije menschen, vrije volken,
En beschikken van ons lot,
Ieder als zijn eigen God.

* Oprakeling, 89.

Wy, wy maken ons geluk,
Wy ontwerpen, wy beramen,
Brengen de Almacht onder 't juk,
En Zy zegt zoetzappig A m e n .
Zy moet volgen. Waarom niet?
Ons behoort het hoog gebied.

Ja, zoo denkt, zoo draaft gy door
In dees glorie aller eeuwen,
Op het echte redenspoor,
Onder 't blij viktorieschreeuwen.
Sterfling, ja zoo moet het gaan,
Dat 's de rechte hemelbaan!

Weg dan nu met needrigheid,
Christenliefde, zelfmistrouwen! -
Doorzicht, kennis, en beleid,
Torens in de lucht te bouwen,
Dat is grootheid, dat is roem;
Dat is wat ik wijsheid noem.

Immers weet ons eigen licht,
Door verkregen vatbaarheden,
Regelmaat van deugd en plicht
Uit ons hersenlil te kneden;
Naar geen ouden droomers gril,
Maar, gelijk ons hart ze wil.

Zeker, gaat het wel wat mank,
Eigen hoofd en wil betrachten,
En dan eisch te doen op dank,
En vergeldingen te wachten;
Maar - wy hebben 't zoo bestemd;
En dit andwoord sluit en klemt.

Ook, wat zot daartegen druisch',
Onze deugd is 't loon wel waardig;
Zedig is zy, matig, kuisch,
Recht verdraagzaam en goedaardig,
Want aan niemand draagt zy haat
Dan die 't niet als wy verstaat.

Wat dan wil dat laf gerel!
Geen genade! neen, belonen,
En een domper op de Hel!
Liberalen, vrijheidszonen,
Lachen wy op ons gemak
Met dien kinderbullebak.

1826.

God.
Na den Perzischen dichter Dschami.*

Hy dekt hem 't hoofd die in de Nachtwaak bidt,
Verfrischt de borst die de arbeid heeft verhit;
Zijn Lentedaauw besproeit de doornestruiken
Als roos en thijm die tot genot ontluiken;
Zijn Herfstwind strooit in 't afgeworpen blad
Op 't dorrend veld een gouden Zomerschat;
Zijn lof is meer dan honig op de lippen
En balsemkracht, die borst en ziel doorglippen,
En levensaâm, die 't matte hart verheft,
En hooger dan dit aardsche ZIJN beseft;
Zijn adem doodt de boozen die hem haten
En waassemt gift voor die Zijn naam vergaten.
Zijn invloed is de nooituitputbre bron
Die alles laaft, die 't licht schenkt aan de zon.
Onttrekt Hy zich, geen heldre hemelvonken,
Geen dag, bestaat. In 't duister weggezonken
Valt aarde en lucht te rug in 't grondloos niet,
De toon verstomt van 't juichend Englenlied;
Maar Hy-alleen in Zijn volkomenheden
Kent wisseling, noch toekomst, noch voorleden,
Maar ongekrenkt, de zelfde, blijft en is
Oneindig, één, in Zijn geheimenis.
En wy, mijn God, wat mogen we ons vermeten
De schakeling te schenden van die keten
Waarmeê Uw hand het groot Heelal omsluit?
Wat strekt ons oog zich naar Uw hoogheid uit.
Ach, stofgewormt', wat wanen we op te stijgen!

* Oprakeling, 166.

Ons deel is, U te aanbidden en te zwijgen.
ô Voed ons steeds in die afhanklijkheid,
Die op het uur van Uwe roeping beidt,
Dat Ge uit dees romp waarin wy 't lichaam sleuren
Ons wieken schept om t' Uwaart op te beuren,
En in den gloed van Uw genâ gestoofd
Eens juichend zien wat hier ons hart gelooft.
Schenk, schenk ons thands, dat we elke gift waardeeren,
In elk genot U kennen en vereeren,
In elke vlaag van wederspoed gedwee,
U dankbaar zijn al doet zy 't harte wee.
Ach geen van ons ontslipt Uwe alziende oogen,
Geen onzer lijdt, dan door Uw mededogen.
Uw hand drupt steeds van balsem waar zy wondt;
Well' dank alleen, geen klacht ons uit den mond!
Één wenk van U, één aanblik schenkt het leven;
Één wenk van U! en wat zou 't hart doen beven!
Gy hebt ons lot geregeld: in Uw hand
Is 't veilig; ja, ik doe geen tegenstand.
Gy straft, - beproeft, - en dierbaar zijn Uw slagen,
Gelukkig zy, die ze ook blijmoedig dragen!
ô Schenk ons dit; en alle leed verdwijnt,
Waar slechts een straal van uwe volheid schijnt

1826.

Cats.*

De Dichter uit behoefte en zeedlijk zielsgevoel,
Te needrig voor gezwets, voor dartlen tocht te koel,
Voor driftgevlei te streng, te zacht van hand voor 't gispen;
In wien geen rechter iets dan deugden kan berispen;
Wiens vers den zachten stroom van 't steeds bezadigd bloed
In elken toonklank toont door overmaat van zoet;
Wiens lessen vruchten zijn van onmiskenbre wijsheid,
Erkend, betracht, beproefd in levenskracht en grijsheid;
Van kennis van den mensch, de wareld en het lot,
By diepe erkentnis van een schuldverzoenend God;
Wien niemand las, dan meer aan God en plicht gebonden,
Dan teêrder van gewisse in 't schuwen van de zonden,
Dan meer in 't hart verwarmd van 't Christlijk liefdevuur,
En meer gedwee en stil in 't donkere albestuur.
Dit, Neêrland, was uw CATS, de wellust onzer vaderen
Zoo lang de Godvrucht nog haar hemel stortte in de aderen,
En Fransche dartelheid de Goddelijke troost
Niet uit de handen sloeg van ouderdom en kroost.
Ach, kendet gy den schat in zijne blaân besloten! -
Doch die zijn God verstiet, moest ook zijn CATS verstooten.

1826.

* Oprakeling, 169.

Herdenking, in diepe verontwaardiging.*

Damnosa imminuit dies!

HORATIUS.

Waar vloot gy heen, verloren dagen?
Is 't leven waarheid, of een droom?
De Tijd nam alles in zijn stroom;
Mijn oogen zien niet wat zy zagen;
Een nieuwe, een andre teelt ontsproot,
Geheel van Vaadren aart ontbloot.

'k Zag mannen, grijzaarts, braven, wijzen;
Nu, woeste knapen zonder hoofd,
Van hart als hersenen beroofd,
Als spoken uit hun stof verrijzen,
En zwierende in den duister om
Met gonzend tor- en mug-gebrom.

Is hier mijn bakermat gevallen?
Rust hier der vaadren heilige asch?
En durft een zoo verachtlijk ras
Op naam van Nederlanders brallen?
Zy Nederlanders, groote God!
Der eeuwen droessem, 's afgronds spot!

ô Hemel, toon me op 't rond der aarde
Een plekjen, waar ik des getroost,
Een vrijplaats vind voor 't dierbaar kroost
Die 't oude Christendom bewaarde,
En waar ik 't moêgewemeld oog
In stille zielsrust sluiten moog!

* Oprakeling, 173.

ô Laat die alles zag verderven
Door valschen waan van 't onverstand
En klemmen in den Duivlenband,
In kalme rust vergeten sterven
In 't uitzicht op den Sabbathdag
Na drie paar duizend van geklag!

1826.

Uitspanning.*

Dulce est desipere in loco.

HORATIUS.

Is 't zoet, ook zelfs voor wijze mannen,
Somtijds den moeden geest te ontspannen
Van uit den strengen redentoom;
Somtijds der dwaasheid bot te vieren,
En meê in 't dwarlen om te zwieren
Van 's levens wilden wervelstroom:

Het zij! - Men dartel' met de dwazen,
(Wanneer zy slechts bescheiden razen!)
Men leene zich aan 't luchtig feest,
En plooie zich naar 't kinderspelen:
Maar met het hart daarin te deelen...!
Neen, 't ware een folter voor den geest.

Laat onzin, wijn, en dischvermaken
Het ledig hart van andren raken,
'k Vergun het, maar benij hen niet.
'k Beproefde dat gemaskerd lijden;
'k Verheug my hartlijk met de blijden,
Doch, spaar men my 't vermomd verdriet!

* Oprakeling, 175.

Ach, is ten balsem van het leven
Den stervling beter niet gegeven
  Wanneer hem de arbeid overmant,
Dan drinken, zwelgen, tijdbedriegen,
En zich in zuizlingslaap te wiegen
  Ten spijt van 't zuchtende verstand?

Rampzaalge, weet gy uit u-zelven
Geen bron van echt vermaak te delven;
  Bezit ge kroost noch echtvriendin
Wier liefde en aanspraak u verkwikken
In de u bezwarende oogenblikken,
  En sluit uw huis geen hemel in?

Is by vermoeiing of bezwaren
Geen schooner uitzicht aan te staren
  Dan zotte kinderlijke lust;
En is er in door 't hooger leven
Met oog en hart voor uit te streven,
  Geen zielverhemelende rust?

Ach! wee u, die in andre hoeken
De ontspanning van Uw geest moet zoeken,
  En nemen 't valsch genot te baat! -
Doch raast, en meent in dwelmziek woelen
De zorg en kwelling af te spoelen;
  God schonk me een beter opiaat.

1826.

Scherts.*

Scherts! Wie zal de scherts misprijzen?
Wie den argeloozen lach,
Die het donzen kinderkoontjen
Met een putjen sieren mag?
Wie dat lieflijk ooggeglinster
By onnoozel zielsgenot;
Dat verwijden van den boezem,
't Hart verheffend tot zijn God!
Wie een blijk van mededogen
Uit een aandeelnemend hart,
In een vreugdmisleiding deelend
Die ten voertuig strekt van smart?
Die een dwaasheid zachtkens gispend,
Haar bedrijver lachen doet,
Licht stort in een heimlijk kreukjen
Van een effen zacht gemoed?
Wie betwist dat schuldloos tokklen
Van verstandelijke boert,
Die met zachtkens prikklend stroken
Zwelling of verharding roert?
Neen! ook gulle scherts is heilzaam,
Die den onzin zich ontdekt,
't Waanziek wanverstand doet blozen,
En tot zelferkenning wekt.
Doch verga dat heilloos spotten
Waar zich 't zwak verstand in wringt
Om uit alles spel te maken,

* Oprakeling, 178.

Dat het zielsgevoel verdringt.
Fransche waangeest, zwijmeldronken,
Die wat edel is, versmoort,
't Vuur verspilt in wufte vonken
Dat tot eer des Scheppers gloort; -
Liefdestorend, hartverstikkend!
Haat en vijandschap ontsteekt, -
Oordeel- en gemoedverstrikkend,
Ordening en rust verbreekt;
Die, gespitst op zinverdraaien,
's Hoogsten gift in de eedle spraak
Omkeert in een ijdel kraaien,
Of verbijstrend eendgekwaak.
Fransche geest in Fransche bochten! -
ô Waar zijn wy toe geraakt,
Dat het hart in vreemde plooien
't Vrije zelfgevoel verzaakt!
Fransche geest, en Fransche zeden,
Fransche deugd, en Fransch verstand -!
ô Zie neder, goede Hemel,
En verlos ons Vaderland!

1826.

Keizer Hadrianus afscheid van 't leven.*

Mijn hondtjen van een zieltjen,
Mijn arme kleine fieltjen,
  Mijns lichaams beste maat!
Mijn hondtjen van een zieltjen,
Wat licht ge thands uw hieltjen,
  En weet niet waar gy gaat:
Zoo eenig-en alleentjens!
Zoo zwakjens op uw beentjens!
  Zoo nakendtjens en stijf!
Zoo bleekjens en zoo koudtjens!
Met bibberende boutjens
  En schemerschuddend lijf!

Waar blijven nu uw grapjens,
Zoo aartigjens en knapjens,
  Zoo liefjens en zoo zoet?
Waar blijven nu uw grapjens?
Wat hangt u 't hoofdtjen slapjens,
  Mijn sukkeltj' en mijn bloed!
Mijn lieve troetelkindtjen,
Nu moet ge door het windtjen,
  Al ziet ge nog zoo scheel.
Volspeeld is 't levenskluchtjen,
En met het laatsten zuchtjen
  Ontruimen wy 't tooneel.

* Oprakeling, 181.

‘Zoo sprak de Heiden Hadriaan,
Onwetend waar hy heen moest gaan.
Maar vond hy 't sterfuur om te lachen? -
Och, de arme speler treedt niet af,
Of zoekt ze een toeknik af te prachen,
Wier oordeel hy zich overgaf.
En spelers mag men ze alle heeten,
Die plicht en eer naar 't oordeel meten
Niet van Gods inspraak in 't geweten,
Maar dom en razend volksgeblaf.’

Grafschrift.*

Mitte, nec explores singula, talis eris.

AUSONIUS.

Wat moogt ge naar mijn naam, bedrijf, of leeftijd vragen?
'k Was stof en werd tot stof; niets anders dekt dit graf,
Geen glorie of verwijt heeft deze steen te dragen.
Gy, zie wat ge eenmaal wordt, en tel uwe eigen dagen,
Keer in uw eigen hart, en breek uw dwaasheên af.

1826.

* Oprakeling, 182.

Menschen waan.*

Notre intelligence tient dans l'ordre des choses intelligibles le même rang,
que notre corps dans l'étendue de la nature.
PASCAL.

Wat is dit handvol stofs hetgeen we ons lichaam heeten,
  By 't uitgebreid Heelal? - En wat ons trotsch verstand? -
In 't Geestenwareldrijk naar de eigen schaal te meten,
  Een loutre nietigheid, een enkle korrel zand.
Wat wagen wy 't dan nog, in Gods geheim te dringen,
  Als, van gelijken grond Hem schouwende in 't gezicht,
Wy, laag vervallen kroost van aardsche stervelingen,
  En stellen in ons niets een wezendlijk gewicht?
Het zalig Englendom slaat de oogen siddrend neder
  Voor 't blindend aanschijn van zijn Maker, bidt en looft;
En wy, wy scherpen 't oog, voor de aardsche zon te teder,
  Om Hem in 't licht te zien met zwak en duizlig hoofd?
Wat kunt ge, ontzinde, van 't geschaapne zelfs, bemerken?
  Hoe weinig! Ja, hoe min begrijpen we ons bestaan!
Door eigen aart geklemd in zoo bekrompen perken,
  Wilt ge Engel zijn, ja God, en - schiet den Duivel aan.
Ja, vader Luther, ja, gy hebt het woord gesproken,
  En 't was de waarheid-zelv die 't uit uw lippen dreef:
De zucht om God te zijn, hoe vreeslijk ook gewroken,
  Die eenmaal 't hart bekroop, vermomt zich wel, maar bleef.

1826.

* Nieuwe Oprakeling, 25.

Het noorden.*

Quel vago impallidir che 'l dolce viso
D'un amoroso neve ricoperse. -

PETRARCHA.

Parrhasia, ô oud en achtbaar Land
Aan 's aardrijks spits verheven op uw rotsen,
Waar 's Hemels tent u lichtgordijnen spant
Die stroomend goud en vloedrobijnen trotsen.
Wiens diepe schoot zich met geen slijk bevracht,[1]
't Verderf der aard, waarvoor de harten branden,
Maar blaauw metaal, de kracht der heldenkracht,
Dat vrijheid staaft waar 't bliksemt in de handen.
En gy ô dier, ô hemelzoet geslacht,
Tot heerschappy op onze ziel geschapen,
Uit wier gelaat een hooger hemel lacht;
Wie 't teder schoon tot scepter strekt en wapen;
Waar blinkt uw glans met eedler fierheid uit,
Meer onbezwalkt en door geen dwang vernederd
Die de onschuld in oneedle banden sluit,
Dan waar gy 't hart voor God en deugd vertedert?
Verhef uw hoog, uw helderblaauwend oog,
Dat stout en fier van 't blanke voorhoofd flikkert,
En onverwrikt, aan 's hemels verren boog
De zon trotseert die op uw sneeuwgrond blikkert.
Ja, golve en drijv' en zweev de blonde vlecht
Om hals en borst op d'adem van het Noorden,
Of zwelle op 't hoofd in gulden band gehecht,
Als 't bruischend schuim der halfbevrozen boorden.
Aan 't Heldenvuur dat door uwe aders schiet,
En sprankels stort en hartdoorgloênde vonken,

* Nieuwe Oprakeling, 27.

Betaamt de zwier der Ooster-weekheid niet,
Noch 't toovergift van Hellas hoerenlonken.
Heur taal zij zang; uw spraak is Poëzy
Waar 't hart in voelt, en stroomend uitgedreven,
Een ziel in stort, van dwang en kluisters vrij,
En Heldenmoed door Reuzenkracht gesteven.
't Opdrachtig rood van 't welluststovend bloed
Onteert noch schendt de fierheid uwer schoonen
Door 't sluikgevoel van halfontveinsden gloed,
Noch d'effen glans van uw albasten konen.
Uw kuische ziel doorstraalt het rein gelaat
Met kracht en deugd in warme borst gekoesterd,
Die steeds voor plicht, voor eer, en Godsdienst slaat,
En veinzery noch tuchtverachting voedstert.
Uwe afkomst dankt het zenuwloos Euroop
(Van ziel en lijf verkrompen in zijn weelde,
En smeltend wasch dat aan zijn korf ontdroop,)
't Vernieuwd bestaan, dat uwe kracht herteelde.
Hy heeft geen moed, hy kent geen heldenaart,
Wien 't Noordsche bloed niet meê doorbruischt in de aderen;
Zijn arm betrouwt zich niet op 't Heldenzwaard,
Maar list en kunst en invloed van verraderen.
Gelukkig perk, toen, barstende uit uw strand
Uw krijgrenzwerm ons Zuiden overstroomde,
De Godswraak blonk in uw getergde hand,
En 't Roomsch geweld in ijzren teugels toomde.
Van toen, door bloed, verwoesting, moord, en schrik,
Herrees de mensch uit lijfs- en zielsellenden,
Euroop genoot een blijden morgenblik,
Als de eeuwen nooit sints 's warelds uchtend kenden.
Geen vuige Griek had uit zijn gruwelnest
Toen 't snood Byzants voor 's Hemels roê moest bukken,
Itaalje nog met duivlenaart verpest,
Om eer en deugd en Godsdienst uit te rukken.
Europe! vloek, ja vloek, die gruwbre stond,
Toen ge aan een volk door 's Hemels doem verbannen,
Een schuilplaats gaaft die heel het wareldrond
Verheidnen moest en in het Heljuk spannen.
Ja, vloek hun list, hun logenpraal! verplet

Dat addrenbroed dat elk naar 't hart zal steken
Die 't deernis toont, en zoo een hand hen redt,
Dien Godshoon op den dader zelf zal wreken!
ô Warelddeel, van Hem zoo rijk bedeeld
Uit wien-alleen en bloei en welvaart vloeien,
Dat met uw heil in dollen wrevel speelt,
En de armen reikt naar gruwbre slavenboeien;
Ja gruwbrer dan ooit tijdperk zag gesmeed!
Om, platgetrapt, u-zelf en God te vloeken,
Daar ge in 't gareel van uwe Drijvers zweet
En 't vrijheid waant, by d'afgrond heul te zoeken.
Ach, keerdet ge eens van d'ijsbren jammerboord
Te rug! - maar neen, reeds tot den hals verzonken
Rent ge in den poel met dolle blindheid voort,
En zuizebolt, van Helschen gistdamp dronken.
De Helzweep knelt; gy voelt de striemen niet,
Maar juicht haar knal met woesten onzin tegen,
En waar heur zaad de dichtste wortels schiet,
Daar roemt ge meest op overvloed van zegen.
Wel, snel dan voort, stort Franschen gruwelwaan
En duivlenzucht in nog onnoozle telgen;
Zy groeien op, haast rukt het tijdstip aan,
Gy zult de hef uws tooverbekers zwelgen!

1826.

Eindnoten:

1 't Goud.

Oudrenplicht.*

Maxima debetur puero reverentia. -

JUVENALIS.

‘'k Heb kindren, 'k weet eerst nu wat vader zijn bevat,
Wat m'aan zijn Oudren als erkentnis is verschuldigd;
Och, had ik in mijn jeugd daar denkbeeld van gehad,
'k Had met veel strenger ernst dat Vaderrecht gehuldigd’. -
'k Betwist dit niet; maar uit wat oorsprong welt die zucht?
Ge waant terwijl gy 't zegt, aan eigen plicht te denken;
Doch is 't wel echt berouw; geen eigenliefdes vrucht
Die slechts uw kindren wil verslaven aan uw wenken;
Die meer van hun begeert dan ge immer hebt verricht,
Meer dan hun aart vermag, hun toestand laat betrachten;
Meer zelfs dan Gods bestel hun maken kon tot plicht,
't Geen ook hun oefning wil van ziels- en lichaamskrachten.
Geef lessen, als de Liefde aan Oudren dringt van 't hart;
Doe 't telgjen goed en kwaad in hun gevolg aanschouwen;
Gewen 't aan waarheid, recht, onthouding, zelfs aan smart,
Mistrouwen op zich-zelf, en schokloos Godbetrouwen;
Breng 't op in weldoen, in aanbidding van zijn Heer,
In zedigheid en ernst en Christelijk betamen,
Vervul het met geen zucht voor ijdle menschen-eer,
En leer het voor zich-zelf in 't streng geweten schamen.
Maar wee hem die den toom niet zoo verr' vieren kan
Als vrije ontwikkling eischt van 't werkend zielsvermogen,
Waardoor 't nog argloos kind zich omschept in een man
Die 't richtsnoer heeft in 't hart, en geen gezag voor oogen.
't Is de Almacht die dit vormt naar heur Voorzienigheid.
't Vergrijpen-zelf is nut om 't BETER wel te kennen.

* Nieuwe Oprakeling, 32.

De vroege kindsheid, ja, moet aan den band geleid;
De jongling, zich allengs een vrijen tred gewennen.
Wat dooft, wat bluscht men geest, en dwingt hem in 't gareel;
Zien we in ons oog den knaap allengs zich-zelf beheeren,
Hy worde ons maakwerk niet, maar zij zich-zelf geheel,
En, in ons toezicht vrij, zal hy 't bestuur waardeeren.
Ach! kindren zijn een schat, maar niet ons eigendom;
Om ons niet, maar veeleer zijn ouders om hun spruiten.
Wat keert m'uit dollen trots Gods doel en orden om;
Geen Oudrenplicht bestaat in 's Hemels weg te sluiten.
Wat wil men van zijn kind beschikken buiten God?
't Ons aanbetrouwd kleinood moet Oudren eerbied wekken,
Ja, 't kind behoort aan Hem, aan Hem, geheel zijn lot;
En waagt men, 't aan Zijn zorg door onzen waan te onttrekken?
Vervul uw plicht aan 't wicht als onder 't Alziend oog,
Als 't geen waar die 't U schonk U reekning van zal vragen;
Waardeer 't als meer dan de aard: nooit schat gy 't pand te hoog,
Steeds moet gy 't met ontzag in 't minnend harte dragen. -
Betracht gy dit, vrees nooit ondankbaarheid van 't kind:
Deze is 't gevolg van dwang, van Oudren grilligheden;
Maar, draagt ge uw telgen op aan d'echten Kindervrind,
Zoo ziet ge in hun, gewis, de vrucht van uw gebeden.

1826.

Mikon, veldklacht.*

Duramque callet pauperiem pati.

HORATIUS.

De stille Hemel zag van 't vonklend firmament
In duizend oogen neêr op 't aardrijk, door de Lent
Nu versch ontsloten, en met nieuw ontloken kruiden
Getooid door d'ademtocht van 't balsemvoerend Zuiden,
De wonden heelend van des Winters geesselroê.
Het zoele West loeg nog geen morgen vrolijk toe;
Geen weêrgalm wandelde door bergvallei en dalen
Op 't ruischend morgenlied der jonge zangchoralen,
Dat aan 't vernieuwde jaar het blijde welkom riep,
Maar bootste 't murmlen na van 't statig rimplend diep.
Alleen een flaauwend bleek scheen zich aan de Oosterkimmer
Te toonen, om allengs naar hemelwaart te klimmen,
En weg te banen aan het naadrend inkarnaat.
Als Mikon, met den trek van wanhoop op 't gelaat,
Van 't harde leger rees, om met vereelde handen
Het schaamle voedsel uit nog ongeploegde landen
Te woekren door zijn zweet, ten lichaam uitgeperst
In arbeid die 't gebeent' tot in het merg doorknerst,
En met een dorren beet van schimmlig brood te lonen.
Dit, roept hy, is dan 't lot, bestemd aan Adams zonen,
Den rug te krommen op het kouter en de spâ,
Van eer de dagtoorts rijst, tot ze eindlijk onderga,
En de aarde met zijn bloed voor regen te oversproeien,

* Nieuwe Oprakeling, 35.

Op dat eens rijkaarts disch van lust moge overvloeien
In dartele overdaad, die daaglijks in 't genot
Met onze afhanklijkheid en noodbehoefte spot!
Hem slaven we, en helaas, zijn' nuttelooze dravers,
Klinkvoetende in 't volop des duurgewonnen havers,
Zijn' brakken, zijn gezin, dat, op hun koord-rok fier,
Ons, landliên, minder schat dan jacht- of staatsiedier,
Ons smaadt en strafloos hoont, als boven ons verheven
Die van geen heerendisch maar eigen handen leven.
Is, Hemel, dit uw wil, uw schikking over ons? -
Helaas! ons lichaam vergt geen mollig eiderdons,
Geen druivensap, of ooft van verr'gelegen streken;
Geen overdaad, ô neen, is 't voorwerp van ons smeeken;
Onze arm verlangt geen rust, die 's lichaams kracht ontwricht:
'k Vervul gedwee, met lust, d'eens opgelegden plicht,
Te vreên, in 't manlijk zweet mijn mondvol broods te gaderen;
Maar vloeit er menschlijk bloed of beestlijk door onze aderen,
Wien, door geen woeker, door geen handellist verrijkt,
Het lichaam onder 't wicht der overlast bezwijkt?
Zijn zy, die (boven ons,) aan wulpsche tafels pralen,
En met ons drupplend bloed hun dartelheên betalen,
Terwijl de zomergloed ons 't harde voorhoofd roost,
En 't muskadellensap hun 't schaamloos aanzicht bloost,
Niet, eens als wy, geteeld, en voortgebracht in zonden;
Als wy, in 't zondensnoer des afvals vastgebonden?
Heeft Jezus ook voor ons aan 't kruishout niet geleên,
Zijn we en in Adams vloek en in Zijn zoen niet een?
Wat werpt ons de afkomst dan van de eigenste Oudvoorouderen
Niet d'arbeid, maar hun hoon, versmaadlijk op de schouderen?
Wat zijn ze? Uit de eigen stof, uit nietig slijk gekneed,
Wien 't eigen vonnis trof: te leven van hun zweet!
Wat is hun voorrecht in Uw schepping? - hoe verkregen?
ô, God, sproeit ge uit Uw wolk den akker niet met zegen?
Gaaft ge ons deze aarde niet ter oefning onzer vlijt?
Moet ze ons geen voedster zijn, wier vrucht ons 't hart verblijdt?
Zijn we allen niet uit haar en keeren tot haar weder?
Wat drukt de moedwil dan den stand des Landmans neder?
Is 't dieper graven in haar ingewand naar 't goud,
Dan eedler dan de hand die 't voedzaam koren bouwt?

Gaat rusteloos gewoel om 't aan elkaâr te ontrooven
De dagelijksche vlijt die 't leven steunt, te boven?
Is 't loeren op een winst met list of kansbeleid
Verheevner dan het werk dat op Gods zegen beidt?
Ach keerde eens 't tijdstip weêr, dat elk in zachte vrede
Van eigen akker leefde, en 't krijgszwaard in de schede
Geen woestenyen meer uit paradijzen schiep;
De hoogmoed geen triomf op needrige eenvoud riep;
De oprechtheid overdaad en godloos misbruik toomde,
En de onbedorven eeuw waarvan de Aaloudheid droomde
Eens stand greep op eene aard, van oog- tot oogenblik
Vervallende in het diepst van jammer, wanhoop, schrik;
Geen waan den broederband van 't schepsel meer verdeelde,
Maar d'altijd grooter scheur van zestig eeuwen heelde;
De stervling die als rook in de open lucht vervliet,
In 't harte mensch mocht zijn, zijn eigen afgod niet.
Hoe zalig dan! - Maar ja, die dag wordt eens geboren:
De God van onze hoop heeft niet vergeefs gezworen.
Hy naakt, de Heiland naakt, die de aarde richten wil!
Mijn ziel bevredig u, wees in verdrukking stil.

1826.

Poëeten-overstrooming.*

Cantare credas Pegaseïum nectar.

PRESIUS.

De aard bevolkt zich gantsch met Dichters
Even als met Volksverlichters,
  Al, doorwijze Salomons:
't Dreunt er van langs veld en wegen,
Hier, als kletterende regen,
  Daar, als droomig mug-gegons.

't Is één markt van wijsheidkrameren.
Wie kan slapen by al 't hameren
  Aan die drokke winkelrij?
Wie zich door de menigt' dringen,
Oor- en zielverdovend zingen
  Ventende voor Poëzy?

Ach! ik heb die kermiskuren
Half mijn leven door zien duren,
  En het houdt nog daaglijks aan;
't Raast en tiert in alle hoeken,
En wie stilte of rust wil zoeken
  Dient de wareld uit te gaan.

'k Laat daar al die Hemelstormers
Met den naam van Staatshervormers,
  Uitgebroeid voor 't gekkenhuis;
Maar mijn broeders, de Poëeten,
Die ik fraai dacht uitgesleten,
  Maken nog het grootst gedruis.

* Nieuwe Oprakeling, 59.

DICHTER wou voorheen iets zeggen;
Maar nu groeien ze aan de heggen
  Als de stakkels aan de brem;
Blijven aan de kleêren hechten,
Ja, men dient zich los te vechten,
  Raakt men eenmaal in hun klem.

'k Vat niet waar de Hippokreene
Thands heur water van ontleene,
  Dat er ieder zoo in plascht.
Oudtijds plach het schaars te vlieten!
En wien 't matig toe mocht schieten
  Was een wel bevoorrecht gast.

'k Zat verbaasd hierop te mijmeren,
Net als een der oude rijmeren
  Als zijn vers geen slotwoord vond:
Maar mijn venster ging juist open,
'k Zag het raadsel zich ontknopen,
  En hoe 't thands op Pindus stond.

Pegazus is lang gestorven,
En zijn bron geheel verdorven
  Door 't verloopen van den vloed;
Maar daar is niet aan verloren,
Pegazussen, lang van ooren,
  Hebben dit gebrek vergoed.

Niet een Ezel die zich-zelven
Nu geen hoefbron weet te delven!
  Doch, ik mis, hy delft ze niet:
Slechts een slag met de achterpoten,
En zie daar de bron ontsproten,
  Die hem hals en hoofd begiet!

ô Wat zwelgt hy dan met graagte,
En ziet neêr op ieders laagte
  Met een medelijdend oog!
Wis! een onverganklijk leven
Zal hem dit geslobber geven,
  En een plaats aan 's hemels boog.

ô Geluk van onze tijden
Dat ons de Oudheid zou benijden,
  Hippokreen vloeit overal!
Maar - dat ijsselijk geflodder
Maakt ons halve land tot modder,
  En, ik vrees, tot varkensstal.

1826.

Hondgeblaf.*

Stoor u niet aan 't ijdel razen
Van een aantal trotsche dwazen
  Dat de waarheid tegenstreeft;
Laat ze tieren, laat ze schreeuwen,
Houd de honden niet voor leeuwen,
  Waar men zwaard voor noodig heeft. -
‘Maar, die honden kunnen bijten!’ -
Och, een stuk van 't kleed te rijten,
  Dat is 't alles; en dit zij!
't Pakjen is toch haast versleten,
En dan zal de mot het eten
  Voor de zelfde lekkerny. -

* Nieuwe Oprakeling, 67.

‘Maar, met scheur of reet te loopen!’ -
Staat de weg voor honden open,
   Ongemuilband, en zoo fel;
Hoort dat tot de vrijheidswetten;
'k Zal er my niet tegen zetten,
   'k Ben toch eens in deze Hel.
Honden zullen, wat wy praten,
Toch hun eigenschap niet laten;
   Altijd zijn zy boos van aart;
Tegenkeffen als zy blaffen,
Of ze met den stok te straffen,
   Is de gansche boel niet waard. -
‘Maar elk blaffer, keffer, grommer,
Altijd bozer, vuiler, dommer,
   Brengt er meer nog aan den gang;
En het wordt een gruwzaam leven,
Daar ik weinig om zou geven,
   Doch het duurt wat al te lang.’ -
Geef dan aan de blaffersbazen,
Slechts een beentjen waar ze op azen,
   Dat hun aanstaat, in den muil;
En de grootste likt uw handen,
De andren zonder stem of tanden,
   Druipen af in stom gedruil. -
‘Beentjen’? - Ja, zoo'n schenkelpijpjen
   Dat 's met een een kermisfluit,
ô Zoo lekker om te knaauwen
   En zoo lieflijk van geluid.
Zeg: Hou daar, mijn goede lobbes,
   Ja, gy bent een brave hond!
***-zelf zal kwispelstaarten,
   Voor zoo'n lofspraak uit uw mond.

1826.

Waarheid.*

De oprechten zien het en zijn verblijd.

PSALM CVII: 42.

De Waarheid kan men lang verdonkeren,
Men sluit haar stralen kunstig uit;
Doch raakt zy eenmaal door te flonkeren,
Niets is er dat heur stralen stuit.
Zy straalt en weêrlicht op de muren
Dat uil noch vleêrmuis meer kan duren,
Maar zwijgend wegkruipt in zijn krocht;
Ja, blinden in hun redloos duister
Gevoelen 't stoven van heur luister,
En danken dat zy rijzen mocht.

Maar zelfs, zoo domheid ooit mocht slagen,
Haar uit te muren met geweld;
Wat nood! daar naken andre dagen,
Die donkre toren wordt geveld.
Laat ze in die vensterlooze holen
Met lampjens in de handen dolen,
En breken hals of been naar wil.
Één donderslag zal al die braven
In 't op hen stortend puin begraven,
En uit is 't met dien modegril.

Doch GY die blinden kunt verlichten,
En trotsche zienden ziende blindt!
Verstrooi en smoor die valsche lichten
Door d' adem van Uw morgenwind!
Ach toon hun, hoe zy kruipend sloven

* Nieuwe Oprakeling, 81.

Terwijl ze Uw schijnsel meer verdoven,
En roep hen weder tot den dag!
Ja, doe Uw zon voor ieder rijzen,
Dat elk zijn dank U moog bewijzen
Met blij en kinderlijk ontzag!

1826.

Liberalen in byzonderen zin.*

Virtutis olim vertimus jam nomina.

BUCHANAN.

Zegt eens, wat zijn l i b e r a l e n ,
Daar men thands gestaâg van hoort?
'k Hou zoo vast aan 't wel bepalen
Van de meening van een woord.
Eertijds was het: mild in 't geven,
Open zijn van hart en hand,
Niet aan geld of goed verkleven,
Trouw aan God en vaderland.
Maar het is of alle namen
Thands veranderd zijn van zin:
Wijsheid, godsdienst, deugd, betamen,
Sluiten nu niets goeds meer in.
'k Hoor nu 't onbeschaamdste razen
Van de domheid, hoogst geroemd;
En de dwaassten uit de dwazen
Lichten van verstand genoemd.

* Nieuwe Oprakeling, 83.

't Vaderland in vlam te zetten
   Is nu Vrijheid, naar ik hoor;
Eigenzucht en windtrompetten
   Gaat voor hooge wijsheid door.
Redenloos in 't wild te kwaken
   Wordt welsprekendheid geacht;
Rook te snuiven, wind te braken,
   Strekt voor overredingskracht.
Beedlaars-lappen om te hangen
   Hier gestolen, daar geroofd,
Doet den glorienaam ontfangen
   Van een vlug en geestvol hoofd.
God in 't aangezicht te honen
   En te spotten met zijn macht,
Is verstand en oordeel toonen,
   En verheven denkenskracht.
Kortom -! Doch, ik laat dat wezen;
   Maar ik wou wel dat ik wist,
Waar ik daaglijks van moet lezen
   En mijn hersens op verkwist. -
L i b e r a l e n , hoor ik praten,
   Zijn voortreffelijke liên,
Die den dwang van andren haten
   En recht gaarne zelf gebiên. -
Keezen dan of Patriotten? -
   Foei, dat klinkt veel te ouderwetsch;
Om de menschen te bedotten,
   Tapt men uit een nieuwe flesch. -
Toch een soort van Jakobijnen? -
   Ook dat woord ging lang voorby;
't Mag er wel zoo wat naar schijnen;
   Maar het is geen Staatsparty. -
Niet? - Wel neen, geheel iets anders:
   Zy, zy maken 't volk alleen;
Zy-alleen zijn Nederlanders,
   En hun gril is 't A l g e m e e n . -
Zoo! nu zou ik 't haast bevatten.
   L i b e r a a l is G l i b b e r -a a l ,
Die de fuiken weet te ontspatten;

Gluiper in de rechte taal.
Oproerdrijver die de netten
Weet te ontsnappen, voor dat soort
Uitgespannen door de wetten,
Dat de rust eens Volks verstoort.

1826.

Recensenten.*

- Censore opus est an haruspice nobis?

JUVENAL.

Wat is de plicht van Recensenten?
Te melden wat een schrijver zegt;
Maar eigen wijsheid uit te venten,
En andren valschheên in te prenten,
Van waar bekwamen zy dat recht? -
Te venten? - Ja, dat laat ik blijven,
Maar op te dringen met gezag,
En monopolie meê te drijven
Om logen en geweld te stijven,
Zie daar wat IK niet lijden mag. -
En wie, wie zijn die schrandre bazen
Zoo hoog op hunnen rechterstoel? -
Een hoopjen van verwaande dwazen,
Door wind van domheid opgeblazen,
Ontbloot van oordeel en gevoel.
ô God, wat werd van onze kennis? -
Verwaandheid, onzin, heiligschennis.

1826.

* Nieuwe Oprakeling, 113.

Eens vaders laatste woorden.*

The tongues of dying men
Enforce attention -

SHAKSPEARE.

Het woord eens stervlings op zijn doodbed, eischt ontzag;
't Dwingt aandacht af, en gaat in luchtgalm niet verloren.
Gy, Telgen, denkt het na; vernieuw 't u steeds den dag
Dat u de tronk ontviel, gewoon den tak te schoren.
Zijn leven was voor u, gy, deel van zijn bestaan:
Ziet toe, en laat in u, zijn sappen niet ontaarden!
Verheft uw kruin als hy, breidt ze uit in frissche blaân,
En laaft de dorstenden, beschudt de moêbezwaarden;
Strekt wandlaars tot verdek, en koelt den zomergloed;
Biedt wind en winter trots, maar duikt voor dondervlagen;
En zeegne 't nageslacht wen 't neêrzit aan uw voet,
Den oorsprong waar ge uit wierdt, tot aan het eind der dagen!

1826.

* Nieuwe Oprakeling, 138.

De twee bedelaars.*

Parvo fames constat, magno fastidium.

PUB. SYRUS.

Twee beedlaars plagen my gestadig;
En als ik d' een pas half verzadig,
Schreeuwt de andre met nog luider keel,
En vordert me nog eens zoo veel.
'k Waar willig d' een te vergenoegen,
En d'ander ook wat toe te voegen,
Maar moet van d' onbeschaamdsten gast,
Die maat noch regel houdt, ontlast. -
Het ga hoe 't ga, 'k wil orde stellen
En laten my niet langer kwellen;
Dus luistert, knapen, eens voor al,
Hoe 't nu en verder wezen zal.

Gy vriend, die NOODDRUFT zijt geheeten,
Kunt daaglijks by my komen eten,
En 'k geef u 't noodige als een plicht.
Maar Gy, baldadig, koppig wicht,
Verwaande HOOGMOED, die met vragen
Niet ophoudt, die u voedt, te plagen!
Gy, zwelger, schrokker, houd u stil;
En, zoo ik u iets geven wil,
Verschuil u zedig in een hoekjen,
En eet daar 't overschietend koekjen:
Want zoo ik u beworden liet,
Mijn Nooddruft kreeg zijn aandeel niet.

1826.

* Nieuwe Oprakeling, 159.

Spieghels spreuk.*

Niemand weet waarlijk meer dan hy beleeft.

KETTINGDICHTEN.

‘Geen mensch weet waarlijk meer dan d a t , wat hy beleeft.’
't Is waar; maar, Spieghel, wat beleeft hy? - Honderd jaren
Besteed om kennis en ervaarnis op te gaâren,
Zijn niets dan 't gene één uur aan elk te kennen geeft.
Dat is: Afhanklijkheid in alles, onvermogen,
Behoefte, en onverzaad maar altijd rustloos pogen,
By zelfzucht die 't gevoel en tegenspreekt en vleit.
Zie daar het leven in zijn uitslag. Kort of langer,
Geheel die leertijd gaat van deze ontdekking zwanger,
Zoo hoogmoed slechts ons niet tot zelfbedrog misleidt;
En 't is één staâg gevoel van onze MENSCHLIJKHEID.

1826.

* Nieuwe Oprakeling, 185.

Jaarverwisseling.*

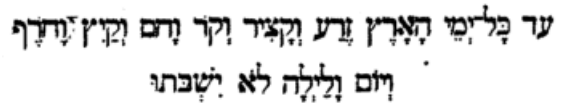
עַד כָּל־יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וְחֹרֶף
וְיוֹם וָלַיְלָה לֹא יִשְׁבֹּתוּ

GEN. VIII, 22.

De winter is voorby. 't Natuurverjongend licht
Verheft uit hooger stand het blinkend aangezicht,
En wekt de velden uit den doodslaap. Scherper stralen
Doordringen 's aardrijks korst. Een schijnbaar ademhalen
Ontsluit haar boezem en van leven zwangren schoot,
En walmt den hemel toe by 't dagend morgenrood.
't Veelvormig prikkelzout en zwavelstof verhevelen,
Door zachten gloed verdund, in onbemerkbre nevelen,
En spreiden zich door lucht en vloeibaar water heen,
Vermengen, scheiden zich, en wemelen door een,
En gisten. - 't Zaadtjen zwelt, en 't algemeene leven
Ontwikkelt wijd en zijd. Een onweêrstaanbaar streven
Drijft knop en blad en telg en bloem en bloesem uit,
En haalt het Voorjaar in, als nieuwgetooide Bruid.
Nu dekt zich woud en bosch met breede bladerkruinen,
En haag en heester bloeit die 't rijzig hout omtuinen,
Of slingren om den voet van steeneik en abeel
Met dartlen overmoed van kinderlijk gestreel.
De sappen steigren op door de uitgebreide bladeren,
En wandlen met de lucht, door de opgezwollen aderen
By beurten ingeslurpt en weder uitgestort,
Waar de onbegrijpbre kiem in afgescheiden wordt,
Met de eerste scheppingsvonk het schepsel ingegoten,
In steeds-vermeerdringkracht geduurzaam uitgevloten,
En onverderflijk, tot het uiterst stervensuur
Der op 't Almachtig woord zich vormende Natuur.

Bot vrolijk, jeugdig groen! lacht, heuvelen en dalen,

* De voet in 't graf, 35.

Den blijden uchtend toe! - en gy, ô loverzalen
Waarin 't gevederd volk zoo vrolijk tiereliert,
Daar 't in uw zonverdek het feest der liefde viert!
Gebloemte, strengelt u, by 't dartle kwinkeleeren
Om hegge en struik door één in 't kleur en vormschakeeren;
En ruisch, gy beekjen, met uw zilversprenklend vocht
Door 't zuizend rietbosch dat zich kronkelt in uw bocht,
En 't Westerwindtjen noodt om op zijn spichte halmen
Het piepend orgellied van 't zijsjen na te galmen!
Maar gy, ondankbre mensch, die deel hebt in 't genot,
Verhef by dit tooneel uw sluimrend hart tot God!

Helaas! uw hart is koud. Een diepverholen zwoegen
Bezwaart en overlaadt, verstikt het voor 't genoegen.
Genoegen -? Ach, het zucht, het hijgt er na; maar hoe!
Zich-zelven en 't heelal en heel zijn aanzijn moê,
Wil 't vruchtloos uit een drom verwarde hersenschimmen
Een wareld scheppen, en een nevelthroon beklimmen,
Waar 't alles afhangt van zijn wenken, draait en zweeft,
En 't monster Trotsheid eert, dat in zijn boezem leeft.
Rampzaalge! - Neen daar is geen vreugde; niets dan smarte
Voor 't in zich-zelf bepaald en toegesloten harte.
't Zij open voor uw God, voor broederlijke min,
Een stroom van Englenvreugd vloeit 's menschen boezem in!
't Zijn weldaân die hy smaakt als vruchtbre Zomerregen,
In alles wat hy ziet ten hemel afgezegen;
Hy smaakt ze, en als een stroom en opgezwollen vloed
Bruischt onbetoombre dank van uit zijn vol gemoed.
Kom, zie het morgenlicht uit meer verwijde kimmen
By 't groeien van den dag naar hooger toppunt klimmen;
De bloesems droogende door 't windtjen afgestormd;
En onder 't breeder blad een teedre vrucht gevormd.
Zy zwelt van 't voedend sap tot ronde nektarflesschen
Om by den zomerbrand u 't dorstend hart te lesschen.
De dorre braam biedt zelf zijn serpe bezie aan;
De graanhalm buigt het hoofd van 't levenvoedend graan.
Wat waagde ik hier van 't zoet der rijpe muskadellen,
Van vroege en later kers, van 't amper der morellen,
De frissche moerbei; en, al 't geurig boomgaardooft

Door zoele zomerlucht tot Winterschat gestoofd;
De schuren, door de zeis des bouwmans volgeladen;
Behoefte, steeds vervuld door eindeloos verzaden;
En eindlijk: bloem en vrucht en ingekrompen blad
Ontvallen aan 't geboomt' door 't baren afgemat;
Natuur, in donzig sneeuw gevoelloos ingeslapen
Om, sluimrende, in de rust vernieuwde kracht te rapen,
En 't zonlicht schuil gegaan om in bekrompner kring
Den duur te omperken van heur jaarverjeugdiging!

Die weldaân, stervling, zijn voor u, voor u gegeven;
Wat wenscht ge meer dan die in 't onvolkomen leven
Dat, op een wareld met uw gruwlen overspreid,
U 't aandeel worden mag van Gods lankmoedigheid.
Ge ontfangt, geniet ze. Ach hoe? Als waren ze u verschuldigd,
Als koning van 't heelal, op 's warelds throon gehuldigd,
Helaas! gy die uw kroon zoo schandlijk hebt verbeurd,
En, om uw misdaên niet, maar heur gevolgen treurt.
Onzinnige, is 't gevolg, uit de oorzaak voortgesproten,
De ontwikkling niet der daad, en in de daad besloten?
Is iets bestaanbaar, dan uit de oorzaak voortgebracht?
Vloeit alle werking niet noodwendig uit de kracht?
Wat dan beklaagt ge u van uw toestand, zoo ontluisterd,
Daar 't overkorst gemoed u 't hemelsch licht verduistert?
Neen, klaag niet, maar aanbid. Ja, hef het hoofd om hoog:
Gy dwaalt, gy kruipt, gy zucht, niet buiten 't Godlijk oog.
Doch ken u-zelven, ken uw toestand, diep verloren,
In zwakheid, zonde, en smart, en nietigheid geboren.
Zoek in u-zelf geen steun. Buig met den riethalm neêr,
Zie d' Eeuwige in Zijn werk, en geve uw hart Hem eer!
Zucht, zucht te Hemwaart! Die, wat hongren kan verzadigt,
Die is 't die troost en sterkt, en zondaars begenadigt.
By Hem is toevlucht, heil, die, met ons vleesch vereend,
Met ons de droefheid proefde, en met ons heeft geweend;
Die met, die voor ons leed. Met Hem in 't hart vereenigd,
Is alle nood vervuld, en alle smart gelenigd.
Met Hem, van Hem bezield, heeft lijden hemelspijs,
En de aarde een voorsmaak van het eeuwig Paradijs.

1826.

Nieuwe wijsheid.*

Vos eruditos miror et doctos viros
Nescire vel divina vel mortalia.

PRUDENTIUS.

Is 't vreemd, Geleerden en Doktoren,
Indien ge, in 't warnet vast van ingebeeld verstand,
Den grond der kennis hebt verloren,
Ons in 't bewustzijn-zelf natuurlijk ingeplant?
Nooit leert ge u-zelven onderzoeken.
Noch pleegt met uw gevoel van zielsbehoefte raad,
Maar zuigt het gift der Mode-boeken,
En mengt het met den wind van Filozoofschen praat.
Van dezen onvoeg opgezwollen,
Draait elk het zwakke hoofd en duizlig breingestel
Als opgezette kindertollen,
Op stand en houding prat, maar die ze drijft, ten spel,
Dan braakt ge orakels uit den hoogen
Naar 't AUTOS ÉFA van den Tijdgeest dien ge ontziet,
En, voor uw zetels neêrgebogen,
Betwist een dom geslacht uw gouden spreuken niet.
Dan speelt ge met een aantal namen
Van wie gy de oorsprong- en beduiding-zelfs niet kent,
En weet van zedigheid noch schamen,
Maar zwaait de Krijgsvaan van uw gloriedronken bent;
Spreekt wan- en wartaal zonder denken,
Baauwt zotte schreeuwers na, en zwelgt hun braaksel in;
En 't eind is niets dan hersenkrenken,
Verderf van ziel en lijf en Staat en huisgezin.

* De voet in 't graf, 52.

Zie daar de vrucht van 't fraai verlichten
Waarvoor men 't zonlicht van Gods waarheid buiten sloot,
En 't volk voor stille Christenplichten
Een schim van Oppermacht als Duivlenlokaas bood.
Rampzaalge, droef misleide telgen
Die thands in 't ongeluk voor Oudren dwaasheid boet,
En alle pestvenijn moet zwelgen
Dat ziel en merg verwoest en d' afgrond stort in 't bloed!
Wie, wie kan 't aanzien hoe ge als slaven
Wordt opgeleid ten spel van 't Helsche vloekgespan,
Om hongrend in 't gareel te draven
Van d' op den wareldthroon zich zeetlenden tyran!
Ach, is er ergens Godsvrees over,
Weert, Christnen, weert dat juk van uwe kindren af,
En offert niet aan 's afgronds Roover
't Geen God u, zich ter eer', tot uw vertroosting gaf.
Ja, hebt gy Oudreningewanden,
Biedt, biedt ze uw' Heiland, die hen noodigt, biddende aan;
Onttrekt ze aan de opgelegde banden,
En doet ze als kindren reeds het hart voor JEZUS slaan!

1826.

Het recht des volks.*

Wat is het recht des Volks? - Gerust te mogen leven
In schuts van Vorst en Wet naar 't voorschrift van Gods woord,
Aan huis en standsberoep vereischte zorg te geven,
In vlijt en vlijtgenot door geene macht gestoord.
Niet van een woesten hoop van schreeuwers af te hangen,
Geslingerd naar den wind van opgeworpen waan,
Die 't eindloos zwarer juk op hals en schouders prangen
Dan Vorsten-willekeur ooit noodzaakt te ondergaan.
Niet van hetgeen 't niet kent door zijns gelijk beschikken,
Maar, op de hand gerust wie God het Staatsroer gaf,
Zich in een stoorlooze echt met Gade en kroost verkwikken,
In kinderlijk ontzag voor God en Koningsstaf.
ô Mocht mijn ouderdom dien morgen nog zien dagen,
Dat dit gezaligd lot het lot van Neêrland wierd!
'k Zou, stervend, goed noch bloed, noch wat ik leed, beklagen,
Maar danken blij te moê voor de uitgestane plagen,
Door de Almacht in genâ tot zulk een eind bestierd!

1826.

* De voet in 't graf, 55.

Vrouwenroem.*

Le donne son venute in eccellenza
Di ciascun' arte ove hanno posto cura.

ARIOSTO.

De teedre kunne munt, waar zy zich toelegt, uit:
Geen vak van kennis meer, of 't mag Heldinnen toonen;
Betoovrend lokt haar hand de Dichterlijke Luit,
En heerlijk siert de krans 't gelauwerd hoofd der schoonen.
Maar, geestvol Maagdelijn, verlokke u de eerzucht niet;
Geen glorie zij uw wit, of innig zielsgenoegen!
Ontaarde uw leerzucht niet in drift tot letterzwoegen,
Noch geef u 't uiterlijk van f e m m e b e l - e s p r i t!

Men eere en achte u om uw zuiverheid van zeden,
Uw hemelrein, en teêr, en kunsteloos gevoel,
Om 't Vrouwlijk-zacht gemoed by lijfsaanminnigheden;
Maar zij bewondring nooit uw wellust of uw doel!
Ach! God bestemde u 't deel van Moeder en van Gade,
Wees dit; het oovrig zij ontspanning en genot:
Die 't zich tot arbeid maakt, weêrstreeft den wil van God,
En 't wordt tot misbruik van een weldaad van Genade.

Mijn Dierbre, gy wier hand mijn hart gelukkig maakt,
Door God met Englengeest by 't vrouwlijk hart beschonken
Dat voor den Vrouwenplicht alle andre zucht verzaakt,
Met u vermag ik (ja!) voor God en de aard te pronken.
Aan God verknocht en my en 't kind van onze hoop,
Verheft uw borst zich niet op de u verleende gaven;
Maar, moogt gy ze in een wel van reinen Dichtvloed staven,
Gy draagt ze in 't uiterlijk voor niemands lof te koop.

1826.

* De voet in 't graf, 56.

Nooddruft.*

Ἑνὸς δέ ἐςι χρεία.

LUC. X, 42.

Als 't lichaam nooddruft lijdt, een onmiskenbre trek
Vermaant ons rusteloos van spijs- of drankgebrek.
Gevoel en ledigheid der romm'lende ingewanden,
Een zoor en sijplend vocht dat opwelt om de tanden,
De schuring op zich-zelf van ingewand en maag,
De lever, lobbrende als verstoken van zijn schraag,
De ontsteking van het bloed, ontwaasseming der sappen,
En 't rustloos prikklen by een machtloos spierverslappen,
Met zenuwdraad en brein verkracht en uitgeput,
Schreeuwt v o e d s e l , dat in tijds de vezels onderstut.

Weldadig zijt Ge, ô God, die tot behoud van 't leven
Aan wezens dat gevoel, dien prikkel, hebt gegeven,
Die immer voor ons waakt, en immer sterker spreekt
Zoo lang aan 't matte lijf herstellingsvocht ontbreekt.
Maar ach! ontbreekt ons niets dan 't geen dit lijf moet schragen?
Is ook voor 't zwak gemoed geen daaglijksch brood te vragen?
Gy, Almacht, die ons kent en onze ziel doorziet,
Waar, waarom voelt de ziel dien zelfden prikkel niet?

Dus klaagde ik. - Maar is 't waar? gevoelt men 't rustloos jagen
Der polsaâr van de ziel, 't geweten, - voelt men 't knagen
Der onrust van 't gemoed, het zelfmisnoegen niet,
Daar 't, aan zichzelf te veel, van voor- tot voorwerp vliedt
Of 't voor een oogenblik zich-zelve mocht vergeten? -
Ik spreek van wroeging niet, van giftige adderbeten,
Van snerpend naberouw en brandend zelfverwijt

* De voet in 't graf, 58.

Dat na begane schuld de boezems openrijt,
Wier foltring feller knelt dan duizenden van zweepen;
Neen, zij ons 't harte vrij van zulke boezemnepen;
Maar vragen we aan dat hart of 't zoete zelfrust smaakt,
Niet onophoudlijk woelt, en naar genoegen haakt
Dat als een schaduw vlucht en d' arm die 't wil omvatten
Ontsnapt, om door de lucht in nevel weg te spatten? -

Rampzalig hy, wie by 't gevoel dier ledigheid
Zich in verstrooiing werpt die ijdle driften vleit,
Zich-zelf in 't woest gewoel der wareld tracht te ontvlachten,
En geen verzading zoekt waarnaar zijn beenders zuchten!
Zoo werpt de dorstende in Afrikes zandwoestijn
Die loof noch spruitjens biedt tot stilling van zijn pijn,
By de overmaat van gloed door bloed en ingewanden,
Zich raadloos met het lijf in 't blaakren van de zanden,
Ja, zwelgt ze gulzig in, of 't by 't ontbrekend vocht
Zijn krimpend ingewand een oogwenk stillen mocht.

Neen, stervling, 't is vergeefsch, naar 't geen u de aard kan geven
Met de oogen, met het hart, dus rustloos om te zweven,
Ken, ken u-zelven slechts! - Als die behoefte spreekt,
Het hart, uw boezem-zelf, erkent wat u ontbreekt.
Afhanklijk, eischt ge een steun, maar - niet als gy afhanklijk;
Neen, door zich-zelf bestaande en eeuwig onverganklijk:
Behoudenis voor u is niet in 't geen vergaat,
Maar in die bron van ZIJN die door zich-zelv bestaat.

Almachtige, die ons dit weefsel onzer leden
Zoo kunstig ronnen deed en zich tot lichaam kneden,
En plooien naar 't behoef van hooger stofloos deel,
Tot vatbaarheid voor pijn en schuldloos zingestreel!
Waar, waarom mag 't gevoel van alles wat we ontwaren
Ons niet by elk besef op u-alleen doen staren?
Is de indruk van den God die alles wrocht en schonk
Tot zoo verr' uitgewischt, en de echte hemelvonk
In 't zondig hart verdoofd, dat reeds, om ze op te wekken,
't Gevoel van eigen niet geen prikkel kan verstrekken,
Maar heul by schepsels zoekt, bevoorrecht min dan hy,

En 's warelds heer zich vlijt in 's warelds slaverny?
Gy roept ons, vrij te zijn, en van Uw zorgen zeker;
Wy grijpen in de dorst een bodemloozen beker
En ledige airen tot versmachting, ijdel kaf,
En wijzen 't Hemelbrood en 's Levens springbron af.
Kon Helsche dolheid dan tot zoo verr' ons verbijten,
Dat we op 't gezicht der bron met afschrik tegenwrijten,
En is er voor een kwaal geen heelen, die door 't bloed
Met kokend algeweld in de aadren woelt en woedt?
Of is 't een machtloosheid om, in het leed verzonken
En met gebogen hals aan 't duivlenjuk geklonken,
Tot Uwaart op te zien, en de ingekrompen borst
Door éénen ademteug te ontsluiten in die dorst? -
Ja, machtloos zijn we om 't hoofd ten hemel op te heffen,
Door de overmaat van 't wee ontbloot van heilbeseffen,
En prooi voor 't roofdier dat steeds rustloos om ons waart,
Als weer- en reddingloos tot zijnen roof gespaard.

ô Zie genadig neêr en red ons, Albehoeder,
Die 's hemels vogelen met regen laaft en voeder;
Voor 't zwervend jongsken, in de zandwoestijn versmacht,
Den watersprong ontdekte op moederlijke klacht;
Die brood uit wolken gaaft en stroomen dreeft uit klippen!
Ai, stort uw laafnis uit op dees verdorde lippen!
Doorwaaie Uw adem 't hart dat in zijn hitte smoort!
Red, Redder! Heiland, red naar 't onbedrieglijk woord!
Verhef ons hoofd, ons hart, geheel ons denkvermogen,
En laat ons op Uw heil, geen aardsch verkwikken, oogen;
Ja, neem ons d' ijzren band van 't stoflijk zintuig af,
En leven we U, aan deze en de overzij' van 't graf!

1826.

Stilte.*

Thine was the sway, ere heav'n was form'd or earth.

POPE.

Gy, stilte, op aard nog ouder dan de dag
Dien de eerste mensch, dien 't eerste schepsel zag;
Reeds heerschend eer Natuur haar wording kreeg,
Toen 't Niet nog was en al 't bestaande zweeg;
De Toekomst nog, van aarde en hemelkring,
En 't mooglijk, van het worden, zwanger ging.
Als 't Godlijk woord het onbegrijplijk diep
Van 't licht ontbond en 't kind ter wareld riep,
Toen ruischte 't. Vuur, en lucht, en waterval,
Bestormden u met onbekend geschal,
En vormden zich in rusteloos geluid
Met levend vee uit zee en aardstofkluit,
En galmden weêr van holle rots en kolk:
En 't nimmer stil maar altijd razend volk
Ten heerscher van dit wareldrond gesteld,
Vervulde bosch en vlakte, berg en veld,
En rukte steeds in nieuwe stammen voort.
Zie daar uw Rijk voor de eeuwigheid gestoord
Met woest gewoel en redentwist en zang,
Vereenigd tot uw wissen ondergang.
De Wetenschap verhief heur dondertoon,
En valsche Waan, haar oudste bastaardzoon;
De kansel rees, de danszaal, en 't tooneel;
Het Rechtspleit klonk, en 't bloedig Staatskrakeel;
De Handelbeurs, de schorre krijgstrompet
Die 't stille bloed in kokende onrust zet;

* De voet in 't graf, 63.

En eindlijk wy, wy nutloos Dichterdom,
(Ach waar voor 't minst een deel dier k a s t e stom!)
't Voert al met u een onverzoenbren krijg,
En niemand hoort naar 't rustbevelend: ZWIJG!
't Is 't graf-alleen, en dit 's des kranken troost,
Dat met uw rust dees rustloosheid verpoost.
Daar dringt voor 't minst voor 't ingeslapen oor
Geen hamerslag, gezang, of straatkreet door;
En wie ontsliep, dien trilt in hooger sfeer
Het zwakke brein door 't aardsch geraas niet meer.

1826.

Job en Salomo.*

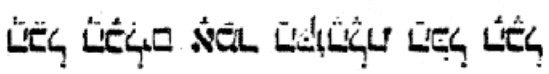

PRED. XII, 8.

De hoogst rampzalige der menschen niet alleen,
Ook de algelukkigste der Koningen op aarde,
Erkenden al 't genot des levens zonder waarde:
En Heil en Jammer stemt in de uitspraak over een.
Wat dan verbloemt men 't zich? Wat wil men 't wederstreven?
Wat hoopt ge, ô dwaze mensch, van 't wisselvallig leven?
't Is, spijs voor 't hongrend hart in ijdlen droom gezocht,
In stormnood op den top der schuddende esch geklommen,
By 't schokken van den dijk naar volle zee gezwommen,
En, 't levenvoedend brood voor waterschuim verkocht.

1826.

* De voet in 't graf, 88.

Filozofie.*

Ἵνα σκυλεύσαντες τοὺς Αἰγυπτίους ἐὔρωσιν ὕλην πρὸς τῶν παραλαμβανομένων εἰς τὴν πρὸς Θεὸν λατρείαν.

ORIGINES ad Greg. Thaumaturg. § 5.

Ja, ook der Heidnen leer van zeedlijkheid en plichten,
Hun arbeid om 't verstand by 't denken wel te richten,
Kan Christnen nuttig zijn. Egyptens puikmetaal
Wrocht in Gods diensthut meê ten Godgewijden praal;
Hun goud en zilver mocht, verwerkt door reine handen,
Als lamp en wierookvat Hem myrrhe en olie branden,
Mocht d' offertoondisch, ja de bondkist-zelv, bekleên,
En sieren 't zoenplat met geheimnisvol in één
Vergaârde mensch- en leeuw- en stier- en arendsleden,
Ten zetel voor de glans, Gods aanschijn afgegleden.
Ja, diene 't vreemd metaal, verheerlijk 't door zijn gloed
Den God der waarheid die zich zetelt in 't gemoed,
Doch worde 't de afgod niet, waarom de dwazen reien
En hupplen op den klank van trommels en schalmeien,
En roepen: ‘Dit 's de God die met almachte hand
Ons uit de kluisters brak van 't wreed Egyptenland!’ -
Dus deedt ge, ô blinde stoet van dwalende Hebreeuwen.
Maar Christnen, 'k hoor ook thands die zelfde feestleus schreeuwen.
Werd reeds uw wijsheidsleer, uit Heidendom geput,
Uw zielsbetrouwen niet, uw troost en levensstut?
Wat is die zedenkunst, dat vrije deugdbetrachten,
Dan zelfvergodingszucht en roekloos Godverachten?
Wat roemt gy ze als den weg die tot den hemel leidt,
Ja, aanspraak maken mag op zalige eeuwigheid?
Roeit, Christnen, uit uw hart (dat doolhof voor U-zelven!)

* De voet in 't graf, 101.

Die trotsheid, die uit zich de waarheid meent te delven;
Toetst dat geroemd verstand, dat steeds zich-zelf bedriegt
Wanneer het door de lucht op wasschen vlerken vliegt,
En zoekt, met Godgevloekte en strafbre heiligschennis,
In eigen modderpoel 't beginsel niet van kennis.
Geen waan- en zelfdienst, aan de duisternis ontleend,
Geen roekloos Bethel met Gods Tempelberg vereend! -
Schept Wijsheid uit haar bron wier nooitberoerde vlieten
Uit de onbestijgbre rots in volheid nederschieten,
Doch mengt heur reinheid met geen zwijmeldroessemnat.
Ja, zoo de wilde braam ook eetbre vrucht bevat,
Meê smaak en laafnis biedt, tot zielsgenot geschapen,
Van 's levens boom alleen is de echte spijs te rapen.
Geen manna van omhoog dat krankte of walging teel!
Maar 't Gode ontperste vleesch verpest de graâge keel.
Beproeft by 't licht van God dat schijnbaar menschlijk weten;
De welpoel allen kwaads is 't gruwlijk zelfvermeten.
Bidt met volhardende ernst om zelfv erloochningskracht,
En biddende in den naam van Jezus zoen, verwacht!
Dan, dan eerst, zal u 't al aan 't hart geheiligd wezen,
Dan zult ge zuivren wijn van doornestruiken lezen,
Dan kwetst geen addrenbeet, en moordt geen akonijt;
Waar Christus 't hart bezit, is 't gift zijn krachten kwijt.
Maar beeft, u-zelv' naast God een by-altaar te stichten;
Steunt op uw reden niet om 't eeuwig woord te ontwrichten.
Drukt elke poging neêr die opwelt in 't gemoed
En eigen kracht of wil of inzicht, hulde doet.
Geeft, geeft aan de Almacht eer, en kent geene andre glorie
Dan de oorlogsbuit te zijn van Jezus kruisviktorie!

1826.

Gezag.*

Οὐκ ἔςλν ἐζουσία εἰ μὴ ἀπὸ Θεοῦ.

PAULUS.

Wat is de band, die 't wettig kroost verbindt? -
De Vader uit wiens hartebloed zy sproten. -
Wat is de kracht, de klem van 't Staatsbewind? -
De vuist die 't snoer onwrikbaar houdt besloten: -
Wat is de kracht der maatschappy? - 't Gezag,
Waarvoor zy buigt, als regel van haar richting,
En 't zielsgevoel dat niets versmooren mag,
Van Hooger macht als oorsprong der verplichting.

ô Eenheid! beeld en spiegel van dien God
Die 't al beheerscht, des braven hart zoo heilig:
Waar rust by woont, waarachtig heilgenot!
In u zijn Staat en huisgezinnen veilig.
God wrocht wat is, eenstemmig en volmaakt;
De Hel-alleen verbreekt die heilige orde,
En rukt uit één en brijzelt, lost, en slaakt,
Den hemelband die 't schoon Heelal omgordde.

Nu ving de strijd der Elementen aan;
't Was uit met rust, en de aard in vloek bedolven.
Gelijkheidszucht, uit d' afgrond opgestaan,
Herschiep den mensch in tijgerdolle wolven.
Wat huilen zy? - Om 't heil van 't algemeen? -
Neen; op elkaâr den rijksten prooi te maken,
Zie daar hun wit, hun eenig doel-alleen:
Wat trotsaart weet van 't heilig zelfverzaken!

* De voet in 't graf, 113.

Neen, geen gezag, of 't daalt van 's Hoogsten throon;
't Is met Zijn beeld, Zijn afdruk steeds vereenigd;
En 't heilig recht der gouden Koningskroon
Spruit uit geen zwerm, geen dwarrelende menigt'.
Den Vorst behoort het oordeel en 't gebiên,
Ook by den raad van wel ervaren mannen;
En in zijn recht de Godheid niet te ontzien,
Is tegen God met duivlen aan te spannen.

ô Gruweltijd, waar zich een andre leer
Aan 't wijd Euroop ter vloekstraf op kon dringen!
Gy plofte op eens en throon en outer neêr,
Om hals en ziel in 't Helsche juk te wringen.
Vliedt, wervelwind en Luchtgeest van deze eeuw;
God leeft, gereed uw gruweldwang te wreken.
En, Heiland, daal! verhoor ons noodgeschreeuw;
Gy kent ze, Gy, die om verlossing smeeken.

1826.

Tijdkorting.*

Ce peu de séjour dans le corps qui nous reste, nous incommode si fort, qu'on ne songe qu'à le perdre.

PASCAL.

't Is voor een korte poos dat we in dit lichaam leven,
Maar nog te lang voor u die haar verkorten wilt;
Die 't niet gebruiken kan, dien is 't tot last gegeven,
Hoe kostlijk 't goed ook zij; geen wonder zoo men 't spilt.
Waar dient u 't leven toe? Tot slapen, eten, drinken,
En smaakloos schijnvermaak dat spoedig walging teelt;
Gerel dat wijsheid heet, en onbezuisd rinkinken;
Begeerte zonder doel; genieting die verveelt.
'k Erken het: zoo we ons-zelf in dezen kring besluiten
Te leêg voor geest en hart is deze Kerkerkrocht.
Maar doe de vensters op, en wend het oog naar buiten,
Daar is de ruime lucht met vrijen ademtocht.
Daar stelt de Hemel u geheel zijn omvang open,
Leer de eens verlamde vlerk slechts moedig uit te slaan:
Die houdt genieting in voor 't hier verijdeld hopen;
Daar vindt ge uw vatbaarheên voor waar geluk voldaan!

1826.

* De voet in 't graf, 121.

Droom.*

Somnia quae veras aequent imitamine formas.

OVIDIUS.

Eens zag ik in een bui van nooitgehoorde stormen
De Duivlen Gods gezegende Aard
Naar 't voorbeeld van de Hel hervormen:
't Was een benaauwde droom die nog mijn hoofd bezwaart.
Natuur werd eensklaps Fransch, beschaafd; als echte Franschen,
Bloeddorstig, wreed, en valsch, van heersch- en hebzucht vol,
En 't leven afgedeeld in moorden, plondren, dansen,
En dartlen in vermaak en katten-nachtgekrol.
Gebergten, stroom, en meir, verdwenen;
't Was alles Frankrijk zonder meer,
En waar slechts zon en maanlicht schenen,
Weêrglansde 't wijd en zijd op 't blinkend krijgsgeweer.
Geen veld of 't werd gemest met bloed van vriend of vreemden,
Heel de aard was overwolkt van enklen buskruidrook,
De honger heerschte door de beemden,
En heel Euroop stonk uit de keel van enkle look,
Of kwijnde ontvleescht, met kroost en magen,
Niet wetende waar brood te vragen.
In elke stadswal, elk gewest,
Heerschte ééne en steeds de zelfde pest,
De Vrijheidsdwinglandy met al heur lijfstaffieren,
Verdrukking, willekeur, en roof,
En Hemeltergend wangeloof,
Tooneeltuig, geldgebrek, en walglijk waanpleizieren.
Voor zaken, kwam de naam in plaats;

* De voet in 't graf, 143.

Voor rust, een kermisboefgeraas;
En gif verstrekte brood. 'k Zag ouders 't aan hun telgen,
Of met, of zonder dwang, op 't gulzigst in doen zwelgen,
Om, met verduistring van 't verstand,
Te juichen in de ellend van 't nooit weêr redbaar land.

Dit zag ik, schreide en bad. Die tijd verdween toen weder;
Een zuivrer zonnestraal scheen door de wolken neder;
't Veranderde alles, en 'k ontwaakte en was verblijd,
En 't Vaderland herleefde in d' ouden gouden tijd:
Het Jacobijnendom lag zwijgend aan de keten,
't Was algemeene rust en vrijheid van geweten,
Men mocht een boef een boef, en Christus Heiland heeten.
Was 't eerst, of is het nu bedrog,
En droomde ik uit, of droom ik nog?

1826.

Toekomst.*

Il tempo passa e l'ore son si pronte
A fornir il viaggio,
Ch' assai spazio non aggio
Pur a pensar com' lo corro alla morto.

PETRARCHA.

De Tijd vliegt ijlend om en de uren loopen af,
Te snel om voor de reis het noodigst te bezorgen:
Waar blijft me een oogwenk dat ik denken kan aan 't graf?
Straks overvalt my 't licht van d' aan te breken morgen
Die uit eene andre kim, met onbekenden gloed
My toeblikt en het hart des stervlings siddren doet.

* De voet in 't graf, 176.

Die nieuwe horizont sluit onbekende streken
   By nieuwen hemel in. Verwachting, ach, ge ontzet!
   Zijn 't donders van de Wraak die 't kloppend hart verplet,
Zijn 't beemden van genot - wier glans ik aan zie breken? -
   Ach! hoe verwierve ik my een rustplaats in dat oord?
   Verdienstlooze, in het hart van zelfverwijt doorboord!

Rampzaalge, neen; zoo deugd, zoo reinheid van geweten
   Dat loon verdienen kon, 'k verbeurde 't duizendwerf:
Ja, 'k moet, door 't hart geperst, my-zelf misdadig heeten,
   En steeds verpeste prooi van 't zondig zielverderf.
Wat zoude ik hopen, ik? Verplettring waar genade
Zoo dit Rechtvaardigheid in d' eisch des rechts verzaadde.

   Maar ô! wat lichtstraal breekt me uit hooger hemel aan!
   Een God, die voor mijn schuld met lijden heeft voldaan!
Hy reikt Zijn zuivre hand aan Adams vloekgenooten,
   Hy die mijn broeder werd, voor my in 't lichaam trad,
   En me uit mijn vlekken wiesch in 't zondezuivrend bad!
Ja, Heiland, 'k grijpe u aan, Gy zult my niet verstooten!

   Roll', loei', en raatle dan de donder om my heen,
'k Ben met Uw bloed bedekt, en zeker aan Uw zijde;
   Uw heiligheid zal me in mijn naaktheid overkleên,
En juichend trede ik op als de Uwe, en Uw bevrijde.
   'k Ontfang van uit Uw hand den onverdienden palm,
   En smelt mijn Hallels met der Englen gloriegalm!

   1826.

Kortheid des tijds.*

Fugit interea, fugit irreparabile tempus.

VIRG.

De tijd is kort, ja meer dan ooit te voren;
Zijn loop versnelt bemerkbaar dag aan dag;
Maar werd hy ooit zoo schandelijk verloren? -
Zie daar, wat elk wel recht bedenken mag!
Waar heeft men tijd, om aan zijn hart, geweten,
Zijn God, zijn heil, te wijden naar den plicht?
Wie, hoe 't beleid zich de uren af moog meten,
Vindt tijds genoeg voor 't geen de ziel verlicht?
Ach! 't lijf niet slechts eischt van 't zoo kostbaar leven
Zoo eindloos veel tot nooddruft als zijn recht,
Maar 't is nog meer, wat we aan de dwaasheên geven,
Waaraan 't misleid, 't verdorven, hart zich hecht.
Wat kost ons niet 't voldoen van booze lusten,
Het valsch genot, in naberouw geboet!
Wat ledigheid, verbloemd met schijn van rusten,
Waar de yver voor ons welzijn waken moet!
Wat niet, de dwang van de aangenomen zeden;
Gezelligheid, wier wrijving 't hart vereelt,
Met laf gesprek, en spel, en nietigheden,
Waarin geen ziel dan tot verstrooiing deelt!
Verstrooiing? ach, verwarring! hersensuizen,
Verloochening van waarheid, plicht, en eer!
Meêplichtigheid, uit vrees van aan te druizen
Op d'aangreep zelfs van d'Euangelieleer!
Meêplichtigheid aan laster; wangevoelen,
Verderflijk, maar den tijdgeest aangepast,
Dat de ernst en gloed des Christens doet verkoelen,

* Naklank, 76.

En 't hart besluit, verweldigt, of verrast! -
ô God, brengt dit het tijdperk onzer dagen,
Dit, wat men zich ten regel voorstelt, meê? -
Ja, zoo men ooit dees wareld wil behagen,
Of leven wil in uiterlijke vreê.
Doch kan zich 't hart naar zulk een regel voegen? -
Men smoort zijn stem in wiss'lend feestgebrom.
Die buiten God een bron zoekt van genoegen,
Verloochen' Hem, en leve in 't Heidendom!

1826.

Wangenot.*

Spe sequimur, gradimurque fide, fruimurque futuris,
Ad quae non veniunt praesentis gaudia vitae.

PRUDENTIUS.

Waar de overvloed de volle horen stort,
Komt echter steeds, iets wat men wenscht, te kort,
En dit gevoel vergalt het grootst genoegen.
Alleen by U, ô Algenoegzaamheid,
Is 't vol genot door alles uitge breid,
Geen vruchteloos om meer en meerder zwoegen.

Wat zoekt men dan een spijs die nooit verzaadt,
Een tergingsdrank die geene dorst verslaat;
Wat, pijniging van onrust voor verkwikking?
Verzadiging en zielrust is by God,
Zijn woord-alleen volkomen heilgenot;
Maar wareldvreugd, bedwelming en verstikking.

* Naklank, 79.

Bedwelming van betuimling die vervliegt,
Waarvan de droom te loor stelt en bedriegt;
Verstikking die den oorsprong dempt van 't leven.
Rampzalig, wien die sluimerslaap bevangt,
Wien ooit die stik- en worgingsdamp omhangt
Waarin de dood en Helsche plagen zweven!

Ach! zien wy op tot Hem-alleen die redt,
En waken wy in 't bruischend zielsgebed,
By 's warelds lust en vleiend zielbekoren!
ô God, behoed -! Verlosser! ô bevrij
Den brozen mensch in 't hachlijk stormgetij',
Gy die in nood den bidder wilt verhooren!

1826.

Getrouwheid.*

Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus instantis tyranni,
Mente quatit solidâ. -

HORATIUS.

Hy die met vasten tred en ongekreukt Geweten
Des levens pad betreedt voor 't Godlijk aangezicht,
Die vlijt het vrije hart in geen vervloekte keten,
Noch aarzelt in den plicht.

Laat eeuwverloop en tijd verwoed ten afgrond hollen,
Zijn ziel is boven de eeuw en 't dolle tijdverloop.
Hy ziet wat om hem raast in dwelmzucht zuizebollen,
Maar schuwt dien blinden hoop.

* Naklank, 118.

Hy durft voor God en mensch zijn Heiland vrij belijden,
Al is er schemp en smaad der wareld aan verkleefd,
En schroomt voor geen geweld in 't voor de waarheid strijden
Waar alles zwicht en beeft.

Zoo gingt ge ons moedig voor, Gy Godgetrouwe Vaderen,
Wat vreemde Dwingland woedde of snoode Staatsparty.
Uw bloed verzaakt zich niet, maar stroomt nog, in mijne aderen,
Hoe uitgeblaakt het zij.

't Ondankbre Vaderland, door 't waar Geloof behouden,
Verstoot' zijn Goël thands, verschopp' Zijn kerkgemeent'
En, in 't rechtschapen kroost van die zijn grondslag bouwden,
Vertrappel' hun gebeent'!

Hun bloed, hun goed, hun zweet, was niet voor eigen grootheid;
't Werd uitgestort voor God en 't onvervalscht geloof,
En 't geeft, waar God het wil, aan de algemeene snoodheid
Zich-zelf op nieuw ten roof.

't Kan armoê, ballingschap, vervolging, op zich nemen,
Zoo de inspraak van den plicht dit oplegt aan 't gemoed,
Maar 't laat zich 't Heilig woord en de onschuld niet ontvremen,
Door niets op aard vergoed.

Versterk, Almachtige, dit innig plichtgevoelen,
En schenk de zwakheid kracht, die om Uw bystand smeekt!
Wat is de broze mensch, hoe wankel in 't bedoelen,
Waar Uwe kracht ontbreekt!

1826.

Valsch licht.*

Gevaarlijkst dwaalt hy steeds die Waan op waarheid bouwt.
't Is waarheid, half gezien, en niet in 't hart gedrongen;
Een flikkring in 't verstand en al te licht betrouwd;
Een vonk, by slag of stoot aan 't krimpend oog ontsprongen.
Ja, licht is 't; maar geen licht voor de oogen van 't gemoed,
Dat in den duister blijft, onvatbaar voor vertroosten:
Die weêrlichtschittring brengt geen kennis meê noch gloed;
Neen, stervling, zoekt gy licht, verbeid de star in 't Oosten.

1826.

Ter gelegenheid van een reeks nieuwe aankondigingen. Ten afscheid.*

Wat een menigte Poëeten
Nieuw ontloken, nieuw gebroeid!
'k Weet niet hoe zy-allen heeten,
Of uit welk een struik gegroeid;
Maar zy zwieren, zwermen, snorren,
In den middagzonnegloed,
Als een huisvol gouden torren,
Dat het hoofd er zeer van doet.
Maar met ons, veroude brommers,

* Naklank, 177.
* Naklank, 194.

En ons pieperig geluid
In het bruin des lindenlommers,
Heeft het avondliedtjen uit.
Och, de kracht van onze vlerken
Draagt het schrale lijf niet meer,
En op 't lage rijs der berken
Vallen wy ontademd neêr.
Lente en zomer zijn verloopen,
En ons najaar ook is om.
Wat dan nu? In 't stof gekropen:
Dooden liggen stil en stom.
Waar ook bleef men met zijne ooren,
Zoo men van zulk tuingediert'
Telkens nog al meer moest hooren
En niet vrij van de oude wierd?
Neen, schept moed, mijn goede vrinden;
Uw zoo lang vermoeid gehoor
Zal genoeg tot geeuwen vinden,
By het nieuwe bromm'ren Choor.
En, wie 't verder moge tergen
Met hun klep- of ratelspel,
'k Zal u geen geduld meer vergen;
Dus, ontfangt mijn laatst VAARWEL!

1826.

Vrijheid van ziel.*

Non v' accorgete voi, che noi siam vermi,
Nati a formar l'angelica farfalla
Che vola alla giustizia sensa schermi.

DANTE.

Als de adelaar, die boven 't wolkgewemel
In klare lucht en onbewalmden hemel
Op' t evenwicht der breede wieken drijft
En om de zon een nader kring beschrijft,
Met scherpziend oog langs heuvelen en dalen
Gedierte en mensch beneên zich om ziet dwalen
In 't kronkelspoor van d' onbezonnen waan
Die de oogen sluit om zekerst voort te gaan;
Zoo ziet de ziel, eens vrij van de aardsche keten,
Ontrefbaar neêr op 't sterflijk zelfvermeten,
Dat zich vergeefs een scheemrend doel verbeeldt
Met welks bereik zich 't woelziek harte streelt,
Maar, met den wind nu hier dan ginds bewogen,
Wanneer men 't naakt, in enklen schijn vervlogen,
Voor 't blij genot, begeerlijk voorgesteld,
Den arbeid slechts met ijdle spijt vergeldt.

ô God, hoe zou by 't ondermaansche draaien
't Verlangde goed wie 't najaagt immer paaien,
Een enkle rook, die opgaat in 't verschiet,
Maar d'arm die 't grijpt in laauwe lucht ontvliedt! -
Wat grijpt, die dorst in Barkaas zonnebranden,
Tot lafenis, naar heetgerooste zanden?
Wat kaauwt hy de aard die vocht noch koeling heeft?
't Is wanhoop, ja, maar die geen balsem geeft.
Wat zal ons 't goud, wat ijdel zingenoegen,
Vermoeiend, meer dan 't zweetend landbeploegen,
En dat geen graan op ruischende akkers teelt
Waar zeekre hoop des Bouwmans hart meê streelt;
Wat zal het hart, het ledig hart verzaden

* De voet in 't graf, 83.

Dat windvang oogst om in de schuur te laden?
Ach! 't hupplen in den zachten zomerdaauw
Heeft eenmaal uit. De heldre lucht wordt graauw;
Men hoort zich 't oor, voor 't lieflijk halmenzuizen,
Van 't gure Noord met woest geloei doorbruizen;
't Verdikte bloed schoolt angstig in de borst;
De kou' bevloert den stroomkil met een korst;
De zon bezwijkt en trekt heur loopkring samen,
En schijnt verbleekt heur onmacht zich te schamen;
De lange nacht, met ijdlen glans verglimpt,
Verdringt den dag die voor heur naadring krimpt;
De zwaluw zinkt in modderige kreken
Den doodslaap in, door 't voorjaar af te breken;
Maar u, ô mensch, wanneer uw winter klemt,
Uw' doodslaap is geen morgenwaak bestemd.

Geen morgen? - Ja; ook eenmaal eindt uw sluimer.
In zuivrer lucht aâmt eens uw boezem ruimer;
De logge last van 't drukkend stofkleed kwijt,
Gevoelt ge u vrij en boven lot en tijd.
Zie daar uw staat, uw ware standbepaling!
Geen aardsch gewoel van eeuwige herhaling;
Maar blijde rust in zoete werkingskracht,
Die nooit vermoeit of naar veraâming tracht;
Niet levend sneeft, maar in waarachtig leven
Geen steilte kent, te hoog om door te streven;
In schaduwzweem geen ijdel schijnzijn ziet;
Maar 't ware zijn in zelfgevoel geniet.

In zelfgevoel? - Maar wat is zelfgevoelen?
Wat heimlijk iets, dat onbegrijpbaar woelen
Waar zich de ziel verbeeldt dat ze in bestaat,
Niet aangedaan, maar werker zelve en daad? -
Is dan gevoel geen lijdlijkheid? Verdwaalde!
Is werking 't niet, wat dat gevoel bepaalde
In werker en bewerkte te gelijk?
Wat is van 't een, en wat van 't ander, blijk?
Is 't in de plant een vrij, een werkend groeien,
Een vrije trek, die sappen toe doet vloeien?

In de uurwerkveer een vrije ontspanningkracht?
Staan zwaarte en val in 's lichaams vrije macht?
Ja, wat bewijst by 't blinde vrijheidbogen
Voor werkingdrift een zelfbestandig pogen? -
Neen, stervling, steeds door eigen waan verkloekt,
Daar ge in u-zelv' uw eigen wareld zoekt,
Hou eenmaal op van in uw borst te delven!
Slechts God is vrij, slechts God bestemt zich-zelven,
En vrijheid is vereening met dien God.
Die maakt ons vrij en heft ons boven 't lot,
Die heft ons op uit de ondermaansche dampen
En boven 't peil van aardsche vreugd en rampen;
En dat vereen dat God en mensch verbindt,
Verstaat geen ziel in stofbedwelming blind,
Maar proeft het hart door 't onbedingd gelooven
Dat uit de bron der waarheid daalt van boven,
En ligt in U, ô GY die ons ten zoen
Met stof bekleed, de menschheid aan woudt doen.
Voor ons den poel der zondedood doorwaadde,
En 't log gemoed vergeestlijkt uit Genade!
ô Wees GY ons, wat hier ons lot ook zij,
Door Uwen Geest in dood en leven by!

1826.

Geboorte.*

Les Chrétiens parfaits l'honorent par une lumière supérieure.

PASCAL, Peusées XXIX. 2.

Het voorrecht der geboorte omvat een waren zegen.
De dwaas veracht het, als door 't blind geval verkregen;
Maar wijs is die 't waardeert als schikking van zijn' God
En erf, 't bereik te hoog van 't wisselvallig lot.
't Bevat een weldaad, door geen stervling door te schouwen,
Maakt God-aanhanklijkvrij, en breekt het aardsch vertrouwen;
't Geeft in verdrukking troost, en ondersteunt den moed,

* Avondschemering, 51.

En regelt, spoort, en toomt een wild en vadsig bloed.
't Ziet op de hand te rug, die orde en regel stichtte,
Elk voorwerp aan verband van plaats en tijd verplichtte,
Aan elk bestemming gaf die nimmer wijkt of faalt,
Van hoogsten Geestenrang tot ieder voorwerp daalt,
En wie te aanbidden met een dankbaar zielsdoordringen
Den zoetsten plicht vervult der broze stervelingen.

1826.

Droomen.*

Een droom en waarheid, wat verschillen zy op de aard?
De droom wordt voortgebracht door zintuigprikkelingen;
Maar 't denkbeeld dat men vormt van waar het oog op staart,
Of wat het oor, gevoel, of reuk, of smaak ontwaart,
Is meê 't gewrocht in ons van d'indruk dien we ontfingen.
't Is alles zelfgevoel; de waarheid, buiten ons.
Te kennen eischt een God, het onze slechts is droomen;
Wat wiegen we ons in slaap op 't zinnenvleiend dons,
En doen in sluimerzucht ons 't leven-zelf ontstroomen?
Wat stellen we in den droom ons welzijn, heel ons doel?
Voorbygaande is die schim by 't naadrend morgengloren.
Neen, houde ons bloed zich kalm by 't zwevend zingewoel;
't Ontwaken zal en de angst en 't valsch genot verstooren,
En dan zal 't Waarheid zijn, waar in de ontbonden geest
Door heel 't geschapendom Gods alvolmaaktheid leest.

1826.

* Avondschemering, 56.

Oud Rome.*

Bewierookt Rome, ja, ik laat uw deugden daar
Die elk zoo hoog verheft, zy zijn dan valsch of waar!
Doch moedig wist gy 't staal voor uw belang te zwieren,
En ketende de zege aan uwe veldbanieren;
Ja, alles bukte neêr voor uwen Adelaar.
Maar zoo we uw grootheid wel beschouwen
Waar heel het wareldrond voor zwicht,
Gy zijt ze aan 't krijten van de vrouwen[1]
En 't ganzengaggelen[2] verplicht.

1826.

Eindnoten:

1 In den oorlog met de Sabijnen.
2 In dien met de Gallen.

Geven.*

Ik wil geens Rijkaarts, neen, ik wil eens Christens geven:
Geen afgeknibbeld deel dat aan den gever smart;
Maar gift van 't zeegnend en van liefde stroomend hart;
Een deel van 't zelfgevoel, van d' adem van ons leven.
Geen weggeworpen brok van louter overvloed,
Geen pronkgift voor zich-zelf van 't troetelziek gemoed,
Geen uitgeloofden prijs om meer of grooter zegen.
Neen, zuiver, van de zucht der zelfheid onbevlekt,
In 't diepverdorven hart door alles opgewekt.
Maar - Hemel! ach, vergeef ook 't weldoen dat wy plegen!

1826.

* Avondschemering, 84.
* Nieuwe Vermaking, 168.

Deugd en wijsheid.*

Oui, grand Dieu, c'est envain que l'humaine faiblesse
Sans Toi veut se parer du nom de la Sagesse.

RACINE fils.

Hoe! menschen zwakheid neemt, vervoerd door Duivlenwaan,
Den opgepronkten naam van Deugd en Wijsheid aan?
Van deugd - en wat is deugd? - Van wijsheid? wat is wijsheid?
Ga, vraag by de Ouden vrij hun kindsch geworden grijsheid,
Wat dit blanketsel, wat die zwijmeldrank beduidt,
Die dove walnoot die slechts spinrach in zich sluit?
Bedrogenen, gy die in ketens omgedreven,
Gezweept, gesleurd, gestuwd, in vrijheid meent te zweven,
Kent, kent u-zelven, kent uw toestand. Hebt gevoel!
Wat trekt, wat drijft u? Wat 's uw prikkel, wat uw doel?
Gy deugdzaam zijn! waartoe of wáárom, worm der aarde?
Uit hoogmoed, uit besef van ingebeelde waarde,
Van zelf uw God te zijn en meester van uw lot?
ô Wel verachtlijke en zich-zelv' belachbre God!
Niet meer onzinnig zy, die voor gewrochten knielen,
(Die beitel of penceel voor 't minst in schijn bezielen,)
Van zulk een onverstand, en wanbegrippen vrij,
Als waar uw borst van krielt by hoogmoeds razerny.
ô Filozofen God, uw eigen heer en meester,
Die zelfs geen korrel zand kunt vormen tot een heester,
Wiens leven aan een stofj', een waterdropjen hangt,
Aan 't ondeel ademluchts dat ge in uw borst ontfangt;
Wien 't kleinst insekt bespot, en 't leven neemt! Verdwaasden,
De onzinnigsten van al die ooit in ketens raasden,
In dierlijkheid verdiept, vervallen wangeslacht;

* Schemerschijn, 64.

Wat roemt ge uw reden, steeds Godlasterlijk verkracht,
Een net waar ge in verwart, een valstrik voor uw treden,
Waar 't Godlijk licht ontbreekt; dit wierd er van uw reden.
Wat kennis schept ze u? Wat 's uw wet of zedenleer?
Waar steunt ze op? - Driftenkrijg en zelfbedwang, niets meer.
Ja, driftenkrijg, waar de ééne eene andre neêr doet duiken;
Geen temmen, dooden, neen; maar tot uw doel gebruiken.
De list en staatkunst, 't zij van muitling dan of vorst,
Die naar verheffing tracht, doorwemelt u de borst;
't Is oorlog in uw ziel en doel- door doelbeperking;
Geen zelfgenoegzaamheid die doel versmelt in werking,
Maar plooiing van u-zelf, uw eigen hart ten spijt
Dat zich verheffen wil daar 't wederstrevig lijdt.
En zelfbedwang? Waartoe? - Gy, heerscher, schept u ketens,
Om dat u 't wroegen prangt des schuldigen gewetens,
't Geweten, 't zelfbesef wringt tegen d'ijzren band,
Streeft tegen 't stelsel in van 't overdwelmd verstand
Dat de etterzwelling stijft van de opgezette harten,
Verzweerende aan hun kwaal, den grond van alle smarten,
Die 't doodlijk appelgif ons eenmaal stortte in 't bloed
In medeplichtigheid aan Duivlen overmoed,
Om God gelijk te zijn, van Hem geen wet te ontfangen,
Maar van zich-zelf alleen vrijmachtig af te hangen.
Ach, vrij, als 't dorre blad, dat drijvende op den wind,
Geen steunsel aan den tak, geen klem, geen vatsel vindt,
Maar heen en weêr gesold om in een poel te zijgen,
Zich even vrij geloofde om op en neêr te stijgen.
Vloeit, vloeit, rampzaalge, dan niet alles op u in?
Neemt lichaam, bloed, en geest, neemt denkvorm, ziel, en zin
Geen werkings invloed aan van wat ons moge omringen;
Of meent ge uw lijf en ziel aan 't groot heelal te ontwringen
Waarvan ge een deel zijt, zoo in 't aardsche als geestlijk rijk?
Wat is uw levensaâm, wat uw bewerktuigd slijk,
Dat ge omdraagt? Stervling, neen; onsterflijk of verganklijk,
Geen schepsels ooit bestaan dan onderling afhanklijk;
't Wordt al gewijzigd door elkander, werkt en lijdt,
In wederzijdsch verband en stâger worstelstrijd.
Gy wilt, maar wat 's uw wil? - Een indruk. - Hoe geboren? -
Leer diep in uw gemoed die wording na te sporen!

Gy hebt een doel? Het zij; maar zeg waarin 't bestaat. -
G e l u k is 't; w e l te zijn. - 'k Herken hier de eigenbaat.
Zy dan, de bron van ramp, die alle ellenden baarde,
Zy is uw God, uw Deugd. ô Deugd van hooge waarde!
Zoo roof, zoo moord, verdruk! 't beginsel sluit dit in.
Doch neen, gy regelt haar, herkneedt ze in menschenmin,
Belangloosheid, en groot- en edelmoedig streven.
Waartoe? - Om rust van hart, om veiligheid van 't leven.
't Verstand dan regelt u in 't middel tot dat doel.
De springveer is op nieuw 't zelfzuchtig zielsgevoel.
Uw zelf is u 't Heelal en 't om zich wentlend midden
Uws aanzijns blijft, u-zelf als Godheid aan te bidden!
ô Heerlijk samenstel van Godenmaatschappy!
Wat Hemel wordt er uit een Godenras als wy!

Neen, zegt ge, rechtheid is mijn richtsnoer. - Welke rechtheid?
Wat is haar regelmaat? Wat band heeft uw gehechtheid?
't Is éénheid, harmonie. - Op nieuw een ledig woord
Wat door een bloot geluid verbeelding slechts bekoort.
Éénstemmigheid? Het zij! maar niet in ijdel kraaien.
Of gonzende in een kring by zwermen rond te draaien
Van aardsche dwaasheên die de domheid wijsheid heet,
Die doelwit, noch verband met hooger aanzijn, weet.
Ja, éénheid; maar met God! Veréénd zijn met dat Wezen
Wiens Alvolmaaktheid in al 't schepsel is te lezen,
Maar voor geene oogen die, zich sluitend voor Zijn licht,
Dan roemen op hun scherpte en juistheid van gezicht.
Dit 's uwe harmonie, uw wijsheid, blinde slaven,
Aan d'ijzren molenspil in éénen kring te draven.
En welk een ruimen kring! Hoe wijd wel? Hoe veel span?
Ach, arme Wijsgeer, wees geen kind meer, word eens man.
Schud af 't belachlijk juk, de onteerende gareelen
Waarin gy zuizlend droomt, en droomen droomen telen;
Vergaap u aan geen schim die langs de wanden zweeft;
Maar vraag naar 't licht dier zon die warmte en leven geeft.
In die is waarheid, goed. Die bron van goed en waarheid
Heft aardsche neveldamp tot hemelzuivre klaarheid,
Ontwikkelt, stooft, en drijft het uitgeworpen zaad
Tot plantscheut, rijs, en boom die stormen wederstaat,

En hemeldaauw ontfangt, om Wijsheidvrucht te dragen,
Den sterveling tot heil en God ten welbehagen;
Maar ijdle menschenwaan wordt door Zijn vloek verplet.
ô Gy die 't hart doorleest, bevrijd ons van dien smet!

1826.

Verlichting.*

Μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν.

JOANN. V. 24.

Verlichting? Alles galmt en weêrgalmt van verlichten.
't Klinkt fraai, doch toon' men my dien nieuwen Zonneglans.
'k Zie Trots en Eigenwaan hun Babeltorens stichten,
Maar storm- en nevelwolk omweemlen ze om de trans.
De dwaasheid klauter' vrij, zy nadert tot geen klaarheid,
Maar duizelt, zuizebolt, en weet niet wat zy ziet:
De vleugels van 't Geloof zijn 't voertuig tot de waarheid,
Wanneer 't in Liefde en Hoop tot Gods nabyheid vliedt.

1826.

* Schemerschijn, 88.

aant. Troost over 't voorledene.*

Οὐ γάρ ἦλθον καλήσαι δικαίους, ἀλλ᾽ ἁμαρτωλούς.

MATTH. IX. 13.

Wat baat ons 't kermen om 't voorleedne? 't Is verloren. -
Gespild! - Dit jammert my. Maar 't heeft geen wederkeer.
Verlies nu 't heden niet zoo roekloos als te voren,
Noch offer 't aan een rouw die merg en bloed verteer;
Neen, waart ge op gistren dood, wees heden nieuw geboren!
Wat was is uitgewischt, geen macht verschaft het weêr.
Uw rouw zij slechts b e r o u w , geen rugwaart-zien kan baten:
Zie hier den dag van heil die doorbreekt uit die nacht.
Voor JEZUS moet uw hart de wareld achterlaten.
Tot haar behoort die last waarmeê ge u voelt bevracht.
Zy drukt u? Hy heft ze op. Eens mocht ge u-zelven haten,
Nu zijt ge, uit 's tijgers muil den herder weêrgebracht,
Hem dierbrer om uw wond en afgereten vacht.

1826.

* Schemerschijn, 116.

Rekenschap.*

Λέγω δέ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι,
ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγονἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.

MATTH. XII. 36.

Zijn we elk tot rekenschap gehouden, groote God,
Van daden, woorden, en gedachten, wat 's ons lot!
Zou in 't onnoembre tal waartoe zy zijn gerezen,
Wel één recht zuiver, één voor U onstraflijk wezen?
Mijn eigen hart zegt neen, en siddert van den schrik
Voor 't alontzettend en beslissend oogenblik.
ô God, Gy leest, Ge ontdekt in 't diepst van ons geweten
't Verwijt voor 't geen 't erkent en 't geen het heeft vergeten.
Ach, zuiver, wissche Uw bloed die donkre vlekken af,
Verlosser, 't vloeide om ons en tot der zonde straf.
ô Schenk me er deel in! slechts een droppel kan miljoenen
Van zondaars met hun God, ter wraak getergd, verzoenen:
Gy stierft voor hun, niet voor gerechten, zoo ze er zijn.
Gy leedt de dood voor ons en droegt de doemnispijn;
Verlaten werdt Ge, op dat Ge ons, zondaars, niet verlaten
Maar redden zoudt, voor ons tot doemling en verwaten
Vernederd. - Ja, voor my hebt Ge ook de schuld voldaan;
Wat dan, wat jaagt mijn ziel die foltrende angsten aan?
En wat die koudheid by die redding? - Leer my danken,
ô God, met Englen-, ja met meer dan Englenklanken,
Schenk my de oneindigheid te vullen met Uw lof:
Deze aard bevat ze niet, ze is boven d'aart van 't stof.
Ja ruk my uit dit rif en schenk my vuurvlampennen,
En laat me in reinen geest Uw heilgenâ erkennen!

1826.

* Schemerschijn, 117.

De balling.*

Ποῦ δὲ λόγοι πτερόεντες; -

GREG. NAZIANZ.

Waar is mijn gladde spraak? - In ijdle lucht verdwenen.
Mijn levensbloem? - Verlept. Mijn glorie? - Uitgeschenen.
Mijn lichaamskracht? - Door krankte en ouderdom ontwricht.
Mijn goed? - Den roof ten prooi, of offer aan den plicht.
Mijn maagschap? - Of vervreemd, of 't graf ten buit gegeven.
Mijn Vaderland? - Het heeft me in dolheid uitgedreven,
En 'k sleepte in vreemde lucht een zielverscheurend lot:
En vond het, weêrgekeerd, van deugd vervreemd en God,
Ja 't vloekt, vervolgt me op nieuw, en hoont mijn grijze hairen,
En wat herbergzame aard zal thands mijne asch bewaren,
Aan 't Oudrengraf ontzegd, den balling wreed ontroofd?
Waar vaagt me een koele wind het doodzweet af van 't hoofd?
Dan, dit 's een ijdle zorg. Wat kan 't der ziel verschelen,
Of 't afgeschudde lijk in de eer van 't graf mag deelen,
Dan of 't ten prooi ligt aan roofzuchtig ongediert',
Dat door de bosschen huilt, of 't ruim der lucht doorzwiert.
Ja vliege 't op in rook, of moge op dorre rotsen
De storm 't verrottend rif door lucht en golven klotsen.
'k Zal de eenige niet zijn, wiens leven onbekend
En in vergetelheid der zijnen werd volend.
Eens zal de jongste dag op 's Allerhoogsten wenken
Aan 't wijd verstrooid gebeent' zijn éénheid wederschenken,
Al is 't in stof verwaaid of door geweld verspreid;
Niets vrees ik, dan 't gericht van Gods rechtvaardigheid!
Gy, Heiland, zijt me en goed, en vaderland, en krachten,
En al. Herleve ik U, ik ken geen jammerklachten.

N a GREGORIUS NAZIANSENUS.

1826.

* Schemerschijn, 129.

De dichterlijke eeuw*

Corvos poetas et poetrias picas
Cantare credas Pegaseium nectar.

PERSIUS.

Wel zeker mogen onze dagen
Den bynaam van Poëtisch dragen,
't Baadt alles drok in 't hoefbronnat.
Geen heuvelterpjen kan men toonen,
Waar thands geen Zanggodessen wonen,
Of dat geen Helikon bevat.
Uit veenmoeras en hei' en steenen
Ontspringen blijde Hippokrenen,
Die ieder paard of ezelsvoet,
Al is ook 't beest wat lang van ooren,
En voor de molenspil geboren,
Met eenen hoefslag springen doet.
Elk graauwtjen smijt zijn pak ter aarde,
En, overtuigd van eigen waarde,
Vliegt op en galmt zijn HOYAAN uit,
Slaat achterwaarts met beide poten,
En ziet de springbron voortgesproten,
Wier vloed geen dam of schutsluis stut.
ô Vaderland, hoe moet ge bloeien,
Daar zoo veel zegenstroomen vloeien,
Wier bruischen alles overvliet!
Haast wordt ge in al dat natgeflodder
Geheel en al tot enklen modder,
Of anders... zoo begrijp ik 't niet.

1826.

* Nasprokkeling, 41.

Op twee zeer ongelijke broeders, Zonen van een uitmuntend vader.*

Hoe! zijn dit Broeders, Zoons van éénen zelfden Vader?
Wat dan, wat wenschen wy om spruiten onzer koets!
Waar is het kenmerk dan des Ouderlijken bloeds?
Neen, zulk verschillend bloed sproot niet uit de eigenste ader.
Hoe! de een is enkel geest, en oordeel, en vernuft;
En de ander, stomp, en log, gevoelloos, droomt en suft;
Geen wit en koolzwart kan meer onderling verschelen.
Voorzeker! is een kind de Vader in zijn beeld,
Zoo is dees arme sul in dronken roes geteeld,
Wanneer verstand noch hart in de Echtomhelzing deelen.

1826.

* Nalezingen II, 150.

Met de deur in 't huis vallen.*

‘De Dood, de Dood klopt op de deur.’ -
Straks ging hy hier voorby,
En keek eens door een vensterscheur;
Nu komt hy vast om my. -

‘Wy zijn wat doof aan 't linker oor!
Dat keeren wy hem toe;
Voorzeker krijgt hy geen gehoor,
Hy wordt het kloppen moê.’ -

Het waait, en 't regent dat het giet,
Wat doet hy in zoo'n weêr?
En zoo het wachten hem verdriet,
Hy koom een andren keer!

Op gistren was hy in de buurt,
Maar 'k heb van daag geen tijd;
En morgen is de koets gehuurd,
Die me uit logeeren rijdt. -

‘Hy klopt steeds harder; hoor hoe 't bonst!’ -
Al wierdt gy als een spin,
Uw razen, vriendtjen, is om zonst,
Wy laten niemand in. -

Maar Pof - met nieuwen stoot op stoot
En schrikkelijk gedruisch,
Valt de uit- en afgeweerde Dood
Met deur en al in 't huis.

* Nederl. Muzen-Almanak, 1826.

Geen deur weêrstaat er aan zijn bots,
  Geen slot dat baten kan;
Voor hem springt bout en hengsel los,
  En wip! daar is de man!

Studeeren.*

  Een Oom van Loshoofd den Jurist,
Die 't luchtig Neefjen wegens 't blaffen
Op drokke studie wou bestraffen,
  Lei, zonder dat de knaap het wist,
Terwijl hy in de kas met boeken
Hetgeen er stond scheen door te zoeken,
  In 't Corpus Juris een dukaat.
Hy ging, en kwam na drie vier weken
Hem op zijn kamer weêr eens spreken,
  En hoorde weêr denzelfden praat.
Nu, zei hy toen, het zal wel blijken.
  Hy greep het boek, en zoo terstond
  Viel 't gouden geldstuk op den grond,
't Geen Neefjen wonder op deed kijken.
  ‘'k Zie (zei hy) dat ge schoon studeert;
Maar echter zoo gy deze weken
In 't Corpus Juris hadt gekeken,
  Gy hadt dit stuk daar u i t g e l e e r d .’

* Nederl. Muzen-Almanak, 1826.

[Vertaling van een Fransch versje van Vrouwe K.W. Bilderdijk.]*

Als in dit tranendal Gods vaderlijke goedheid
  Uw ongewissen voet langs ruwe paden leidt,
Herinner u gestaâg dat de aarde in al haar zoetheid
  't Onfeilbaar kenmerk draagt van onbestendigheid.
De teedre bloem der hoop is die van 't jeugdig leven;
  Vervull' zy vaak uw hart met onvergald genot;
Maar dat vooral de hoop, den Christen slechts gegeven,
  U t'allen tijd verzoen' met de ongenâ van 't lot!

1826.

Epictetus.*

□νεχε □α□ □πεχε.

Wat is dat LIJD EN MIJD, uw regel, Stoïcijn? -
Zich te onderwerpen en te ontvluchten aan de pijn:
De pijn als kwaad te ontzien, en niet als kwaad te erkennen:
Zich, om zijn zelfgevoel, aan 't zelfgevoel te ontwennen:
Om d' enklen naam van vrij, onlijdelijk bedwang;
En 't offren van zich-zelf aan 't enkle zelfbelang.
Ach! die dit wijsheid, deugd, of kracht van ziel wil heeten,
Heeft hoogmoed; maar verstand, noch oordeel, noch geweten.
't Is LIJDEN zonder troost, en MIJDEN zonder doel;
Ontveinzing aan zich-zelf, en siddren voor 't gevoel.

1827.

* Nederl. Muzen-Almanak, 1837.
* De voet in 't graf, 80.

Herinnering.*

Ohimè, ohimè! che pur pensando
Agli anni corsi, lasso! non ritrovo
Fra tanti un giorno che sia stato mio.

MICH. ANGELO.

Om niet verdrukt mijn ziel de erinn'ring aan 't voorleden:
Weêrbarstig rijst zy op, als gistende in het hart.
ô Kindsheid vol van ramp! ô jeugd vol bitterheden!
ô Rijper jarenrij vol worstlens met de smart!
ô Grijsheid, jammervol! - Ja schakel van ellenden,
Steeds moediger doorstreên dan naderhand herdacht,
Wanneer zult ge in de rust van 't stille graf volënden!
ô Wreede levensdag, hoe hijge ik naar uw nacht!
Ach, elk getij' op aard geeft andren vreugd te rapen;
De Voortijd lacht het wicht in frissche bloemen toe;
Voor graan en smaaklijk ooft is rijper tijd geschapen;
En Winter rust het lijf, van vruchtbren arbeid moê.
Voor my, voor my-alleen, had Lente bloem noch geuren;
Voor my, geen Zomer graan, geen Herfstzon smaaklijk ooft.
En de oogst van 's levens jaar was enkel leedbetreuren
Daar 't krachtloos Wintervuur mijn stramheid zelfs niet stooft.
Neen, 'k tel de jamm'ren niet, te zwaar om op te halen,
Aanhoudend doorgestaan en elken dag vermeêrd.
'k Leed honger, naaktheid, smaad, en ziels- en lichaamskwalen,
Door Lasterzucht verscheurd, van ziekte en druk verteerd.
Maar, God, dus was 't Uw raad. Ook klagend, kermend, snikkend,
Spreekt dankbaarheid in 't hart by onderworpen wil.
Gy heerscht, Gy, eindloos goed: - die zieltroost blijft verkwikkend,
Ik lijde! Aan Christus kruis zwijgt storm en onweêr stil.

1827.

* De voet in 't graf, 71.

Op de zoet-mondende kusrijmen van Simon Abbes Gabbema.*

't Innigzoete kusjens mengelen,
Tooverlieflijk lipjens hengelen
Zwelgend mond- aan- mondgevlij;
't Lustjens stovend trekkebekken,
't Zielen uit den boezem trekken,
Hemelnektar-snoeperij;
't Schroevend, smakkend mondtjenstippen,
't Dartel spel van tong en lippen,
't Smachtend kronklen van de lust,
't Kittlen, stroken, streelen, stoeien,
't Aâm- met- adem- samenvloeien,
Van den echten minpoëet,
Daar hy, blakend, brandend, gloeiend,
En in laaie vlam verschroeiend,
In Lenoraas armen gleed,
Wen zy, ziel aan ziel geklonken,
Wederzijdsche minnebuit,
Smolten in vereende vonken,
Barstende oog en boezem uit;
Vonken, die gebeent' en spieren,
Hart en ademtocht doorzwieren;
Ja wat liefdelust bevat
Als de zielen op de lippen
Door elkander overglippen,
Leert mijns hartvriends Dichterschat.

Komt, en schept hier uit de golven
Van de zoete minnezee,
Die verheugd in 't zalig wee
Van heur branding ligt bedolven! -
Zoetpraats by het schoon geslacht,

* Halbertsma, Hulde aan G. Japiks, 2e stuk, 321.

Maar nog dom en onbedreven
Om de Min zijn eisch te geven,
  Die bedeesden schroom belacht;
Komt, en leert voor 't flikkeflooien
  En 't zoetsappig l i e f j e n strooien,
  't Blaakren van den waren gloed! -
En gy zoete lodderlichten,
Kokertjens der Liefdeschichten,
  A f r o d i t e s lamm'renstoet,
Vlecht den zanger dezer dichten
  Frisschen lauwer om den hoed!

Aan en vriend.*

Een vlucht van exters, spechten, spreeuwen,
Komt, zegt gy, aan de vensters schreeuwen,
  En tieren tegen God en my?
Wel nu, zy mogen vloeken, razen,
Ter eer van 't Hoofd der speldersbazen,
  Wy kennen heel die bentparty. -
Maar - ‘ook een stoet van dolle honden
Zijn van hun ketens losgebonden,
  En blaffen, keffen, dat het dreunt,
Ja toonen tanden om te bijten;
Daar mocht ge wel een steen op smijten.’ -
  Een dwaas is 't die er zich aan kreunt.
Dat volkjen wou zich graâg als helden
Op 't oorlogsveld der taal doen gelden;
  Die wijs is trekt het zich niet aan.
Net even dom zijn ze als kwaadaardig,
En zelfs geen enklen voetschop waardig
  Van die ze op weg voorby mocht gaan.

1827.

* Nieuwe Oprakeling, 63.

Verderf.*

Draagt u als ellendigen, en treurt.

JACOBUS.

Ja, zien we 't niet voor 't oog? - Een beeld uit marmersteen
Gebeiteld door de hand, leeft voort door de eeuwen heen,
Maar (schoon 't geval misschien zijn blooten naam bewaarde,)
Die 't vormde, ligt miskend, vergeten, onder de aarde.
De kunst'naar niet, ô neen, de kunst verwint natuur;
Hy-zelf is by 't gewrocht zijns arbeids kort van duur.
Ja, blijve, Agasias,[1] uw naam in 't marmer pronken,
Uw lijkasch is verwaaid na de uitgebluschte vonken.
't Is 't voorbeeld slechts, en de eer, aan 't meesterstuk verknocht,
Dat eeuw aan eeuw verduurt in 't levenloos gewrocht.

Doch, stervling, zijt ge aldus in 't kunstwerk onverderflijk,
Ook zeedlijk, is uw doen in zijn gevolg onsterflijk.
Bedenk dit: elke daad sleept heel een volgreeks meê,
Onstuitbaar in heur loop; van WEL of eindloos WEE!
Ja; eeuwen achter een, in zijn gevolgen vruchtbaar,
Is elke wantred op des levens voetpad, duchtbaar.
Des kunstnaars misslag wordt vereeuwigd tot zijn blaam,
Maar is der wareld niets, en treft zijn blooten naam;
Doch, elk vergrijp van u in 't zeedlijk zij vergeten,
't Gevolg der wandaad blijft en ligt u op 't Geweten.
't Was Adams appelbeet alleen niet die zijn' stam
By rechtheid, leven, rust, en hemelvreugd ontnam;
Ook de uwe, uw wellust, drift, onmatigheid, en zwelgen,
Plant voort op 't nageslacht tot in de laatste telgen.
Ik spreek hier niet alleen van d' overgang in 't bloed,

* Nieuwe Oprakeling, 95.

Die neiging, zwakheên, drift, in de afkomst duren doet,
Geslachten onderscheidt en kenmerkt, als de trekken
Die in 't gelaat van 't kroost den vader doen ontdekken,
En in geheel een woud dat uit den stamboom rijst
Den kenbren oorsprong uit het zelfde zaad bewijst.
Neen, niet in de afkomst slechts by bloed- of stamverwanten,
Niet in de ontwikk'ling slechts van 't voort- en overplanten,
(Vermenigvuldiging van 't steeds éénzelvig één;)
Niet in den kleinen kring der zaadontspruitsels, neen; -
Maar om zich heen in 't rond, als giftige gewassen
Die door 't verderf der lucht den slapende verrassen
En heel het groeiend rijk bezwangren met de dood,
Is 't voorbeeld van den mensch voor zijn natuurgenoot,
Doordringt, ontwricht zijn aart, besef, en zielsgevoelen,
En geest en oordeelkracht, en inzicht, en bedoelen.
Ook 't voorbeeld is een pest, die wat ons naakt, besmet,
En voortkruipt tot verval van zeedlijkheid en wet;
Een tooverend vergift van doodelijk vermogen,
En wordt met d' ademtocht onmerkbaar ingezogen;
Ja, teelt door de eeuwen voort in telkens nieuw vergrijp,
Tot ze eenmaal voor den vloek in Helsche vruchten rijp',
En 't heilzaam ooft en zaad verschroeie en doe verstikken. -
Ach, schroom niet, dit verschiet, zoo deerlijk, aan te blikken,
Wend de oogen niet, ô neen; beschouw al de ijslijkheid
Die elke misstap steeds aan 't later kroost bereidt!
Gewoonte aan zonde, maakt de zonden-zelf tot wetten,
Belachlijk, die ze schroomt, weêrstaan wil of beletten,
En de eene faaltred sleept op 't hellend levenspad
In verdren met zich voort wie 't eens te buiten trad.

Neen, ons vergrijpen is steeds vruchtbaar; 't leeft onsterflijk,
Van na- op nageslacht in haar verwoesting erflijk.
En wat dan zal een ziel die deugd en godvrucht eert
In 't naberouw, indien geen wroeging haar verteert? -
ô God, in 's Heilands bloed kunt Ge alle schuld vergeven;
Maar, straft ge ook ons vergrijp tot in de laatste Neven,
En boeten we onze schuld in elk onnoozel wicht,
Wie kan er zalig zijn by dit vooruitgezicht!
Is, niet het bloed-alleen dat omloopt in elks aderen

Verbasterd en vervuild door de erfschuld onzer vaderen,
En wordt hun lichaamssmet den kindren ingeplant,
In spier- en zenuwzwakte en zwakte van verstand;
Maar moet hun zonde ons zelfs bezwaren na ons sneven,
Elk nazaat strafbaar zijn om 't geen wy eens misdreven,
En onze schuld nog steeds vermeerdren, teelt voor teelt?
Is dit des menschen lot, geschapen naar Uw beeld! -
Ja, 't is dus: 't Menschdom moet tot duivlen snoodheid vallen.
De deugden zelfs zijn snood, waarop wy roekloos brallen.
Één redding, één herstel, is mooglijk, en niets meer:
Geve ons des Heilands bloed de ontnomen onschuld weêr!

1827.

Eindnoten:

1 De beeldhouwer van den beroemden Gladiator.

Eerzucht.*

Ga, Jongling, zoek naar eer, vermaardheid, letterroem;
't Kost arbeid, maar voor vlijt is alles te achterhalen:
Doch weet, gy zult ze op 't laatst met 's levens dierste bloem,
Als 't onherstelbaar is, en tot uw spijt, betalen. -
Wat dan? - Uw boezem zwoegt, en gistend zwelt u 't hart;
Voor werkloos rusten is ons 't aanzijn niet gegeven;
't Genoegen op deze aard omsluiert enkle smart;
En, welk uw doel ook zij, 't is alles vruchtloos streven.
Doch stap de loopbaan die u aanlacht, moedig in:
't Ontwikk'len van uw kracht wordt de uitslag van uw pogen;
En 't kennen van u-zelf is 't ware zielsgewin,
Als wareldschijn en waan in ijdle lucht vervlogen!
Doch wacht u, als ge in 't spoor van eer of aanzien draaft,
Dat zich 't misleid gemoed in dronkenschap van zinnen
Aan ijdlen menschenleer of wind van lof verslaaft!

* Nieuwe Oprakeling, 106.

Ten koste van zijn ziel is 't weinig, roem te winnen.
Een ander wit zij 't uwe! Ons leven gaat te niet,
Maar 't aanzijn vlot niet met het golfgewoel der aarde;
Een hooger stand vangt aan, als 't schijnbre ZIJN vervliet,
En niets dan 't geen dan blijft, heeft voor den stervling waarde.

1827.

Verveling.*

Sera nimis vita est crastina; vive hodie.

MARTIALIS.

Wat verveelt ge u, doffe Geeuwrik,
Wat verzucht gy dat de tijd
Niet nog sneller henenglijdt;
Wat benijdt ge vink en leeuwrik,
Die in schaaûw van lindenblaân,
De in den daauw gewasschen veêren
Vrolijk in de luwte slaan
Onder 't zangrig kwinkeleeren,
En, het kopjen in de lucht,
Zich verheffen tot de vlucht!

Zulk een beestjen smaakt het leven
En het goed daaraan verknocht,
Zonder vrees of achterdocht;
't Wenscht zijn kring niet uit te streven;
't Voelt behoefte, wordt verzaad,
Vindt, waarmeê zijn dorst te laven,
Is gelukkig in zijn staat,
Smaakt de hem bereide gaven,
En zet keel en boezem uit
In een dwangloos maatgeluid.

* Nieuwe Oprakeling, 131.

Waarom toch, verdwaasde menschen,
Niet het aanzijn meê gesmaakt
Maar 't zich opdoend goed verzaakt
In een ijdelzinnig wenschen?
Wenschen, nooit (ja, nooit!) voldaan,
Die geen wareld kan vervullen,
Zonder voorwerp dan in waan!
Schellen, die slechts leed verhullen!
Oogbedriegend Sodoms ooft,
Bitter, of van smaak beroofd!

't Heden heeft men zien verdwijnen
Dat ons door de vingers droop,
Maar op morgen rust de hoop.
Heerlijk zal die ochtend schijnen! -
Ach! die blijzon breekt niet door,
Blijft van nevelen bevangen,
Stelt op nieuw het hart te loor;
't Altijd uitgesteld verlangen
Brandt en blakert steeds 't gemoed,
En verteert en merg en bloed.

Wacht geen morgen; leef nog heden!
Zij uw boezem niet vereeld
Voor het goede, u toebedeeld:
't Kwaad is ras voorby gegleden;
Maar het welgesmaakt genot
Blijft by dankbaar zielsgenieten
Met het biddend oog op God,
Immer ruim en ruimer vlieten,
En geen blakerende zon
Droogt die onuitputbre bron.

1827.

Vrijheid.*

Libertas quae, sera, tamen respexit inertem

VIRGILIUS.

Zal 't dan nooit uit zijn met dat eindloos V r i j h e i d schreeuwen,
Dat schaars begrepen woord, de plaag van zoo veel eeuwen!
Waar buldert men niet uit: ‘ô Vrijheid, hoogste schat,
Die al wat waarde heeft in uwen schoot bevat!’ -
Ja, alles? Neen, één ding: moedwillig zelfvernielen.
Dit 's de afgod van dien naam waarvoor de dwazen knielen.
Neen, Vrijheid eischt zich-zelv' genoeg zijn tot bestaan;
Niet zinloos, zonder steun, en door zich-zelv' vergaan.
Geen Vrijheid dan by God, Hy, eenig en volkomen,
Zich-zelv' genoegzaam! - Niets, of 't vordert vaste toomen,
Bedwang, afhanklijkheid van andre macht en wet
Die uit een hooger kring den wederstand verplet.
Afhanklijkheid is heil; haar banden van zich werpen
Is tegen eigen hals het moordend slagzwaard scherpen.
Wat vrijheid! 't geen gy zoekt is snoode slaverny:
't Heelal bestaat door orde, en zóó de Maatschappy:
Wat de ordening verbreekt, is wet en recht verstooren:
Tot ordning is de mensch, tot vrijheid niet geboren,
't Beginsel-zelf der orde en hare bron, is God;
Wie haar bestrijden, zijn met Duivlen saamgerot.

Wilt ge onafhanklijk zijn, gy zinnelooze blinden?
Waartoe is 't, dat gy 't wilt? - Tot onderling verslinden,
Tot tijgrenwoede, elkaâr steeds plassende in het bloed,
Of (gruwbrer nog!) de ziel aantastende in 't gemoed.
Geen twee gelijken zijn bestaanbaar. Zoo zy 't waren,
't Was dan verdelgingskrijg, onvatbaar voor bedaren.

* Nieuwe Oprakeling, 134.

't Ontstond wat is, en 't wierd in éénheid van verband;
Verscheur die - 't gantsch Heelal heeft wezen meer noch stand.
Ach, dat ge, ô Hoogmoed, in die waarheid kost berusten!
Maar niets dan zelfgevlei kan 't menschlijk hart gelusten,
Dat de Almacht tegenbruischt en uit zijn aders zwelt,
Als golven, opgestookt door 't daavrend stormgeweld;
Waartoe? om zich op strand of harde klip te breken.
Bewustloos wat u drijft om 't hoofd dus op te steken,
Praalt ge op een luttel schuims, van lucht bezwangerd nat,
Verzilverd door het licht, en straks uit één gespat.
Wat zijn we? Een ademtocht, die, in de lucht ontvlogen,
Geen spoor laat voor 't gevoel, niets zichtbaars heeft voor de oogen;
Afhanklijk van een drop die ons de long verstikt,
Of, naauwlijks zichtbaar dier, onachtzaam ingeslikt.
Ach, VRIJ! - Onzinnig woord, nooit schepslen toe te kennen,
Gebonden, meer beperkt dan 't vogeltj' op zijn pennen,
Dat door de ruimte vliegt, daar gy, aan de aarde vast,
Haar eindloos drukt en prangt door 's lichaams logge last,
En met het minste dier dat omkruipt voor uw voeten,
By eindloos zielsgekwel, in 't aardsche slijk moet wroeten;
Ja, als de vogel in zijn kevie, op deze aard'
Zijt ingesloten, door uw eigen klomp bezwaard.

Ja, 't oog verheft ge, en 't hart, by 't hooger nooddruft voelen;
't Verstand grijpt om zich, ja, met geen onvruchtbaar woelen; -
Maar 't snoode z e l f , het i k , dat ieder hart vervult,
Verwringt de waarheid-zelv', vermaskert ze en omhult.
Neen, deel van 't groot Heelal, is 't vrijheid, in die orden
Zijn plaats te houden, en een n u t t i g deel te worden,
't Verband te steunen, waar ons de Almacht ook verzet,
Door plichten van dien stand, geheiligd door de wet:
Dat 's Vrijheid, waar 't in zij, zijn roeping trouw gebleven,
In onderworpenheid het hart aan God te kleven.
Wie andre vrijheid zoekt, wordt (blind in 't geen hy jaagt,)
Gebonden slaaf der Hel, waarvan hy 't merk reeds draagt.

1827.

Eigen land.*

Gaude sorte tuâ. -

HORATIUS.

‘Zoek, zwerf, waarheen gy wilt. Een land en volk als dit
Is nergens, nergens, neen!’ - Zoo zegt de Helgolander,
Die, meent hy, op zijn rots den Hemel-zelf bezit.
Daar is hem 't land van heil, en 't aardrijk kent geen ander!

'k Heb meê dien fraaijen steen in 't midden van den vloed
Die, nooit betembaar, steeds als alverslindend woedt
In 't heerlijk eiland rand by randen af zien knagen
Waar ook geen vreemde zich een halven dag zou wagen,
Waar paard noch runddier weidt, een half volwassen stier
Wordt aangestaard gelijk een gruwlijk monsterdier,
En waar ter naauwernood een handvol kale schapen
In 't hellen van den grond 't nooddruftig voedsel rapen,
En graan noch eetbaar kruid van uit de vlakte schiet:
Ja, dien 't gevogelt' zelf als afschrikvol ontvliedt.
Dees dorre jammerplek is hem 't volzalig Eden
Dat alles overtreft in aardsche zaligheden,
En zy, 't bevoorrechtst deel van 't menschelijk geslacht.
Zelfs onzen dag beschaamt het scheemren van hun nacht,
Onze oogst moet wijken voor hun schelvischvangst in waarde.
Ja, Helgoland-alleen is 't Paradijs der Aarde,
En de adel van hun bloed, in de aadren onvermengd,
Te hoog, dan dat ze ooit Echt op 't vaste land gehengt.
Doch, 'k heb herbergzaamheid aan hunnen disch genoten,
Hun vischmaag meê geproefd met kuipsyroop begoten,
Een vorstenmaaltijd als oud Rome nimmer zag,

* Nieuwe Oprakeling, 145.

En die de tafelweelde eens konings tarten mag!
Gelukkig volk nogthands, in de ouderlijke zeden
By 't geen hun strand verschaft en weinig meer, te vreden,
Wellicht benijdde ik u in uwe eenvoudigheid,
Had slechts mijn wieg gestaan waar gy uw slaapkoets spreidt!

Maar zoo we aan eigen kluit en 't plekjen waar we op leven,
Naar 't geen 't ons wezen moest een juiste waarde geven;
Wat is geheel deze aard dan 't zelfde Helgoland
Door d'eigen afgrond, schoon min zichtbaar, afgerand,
Omknaagd, en, hier verwoest, en elders ondergraven,
Ja half verzwolgen, trots ons onvermoeizaam slaven
Om in te toomen, 't geen steeds breidel, juk, en toom
Hier afwerpt, daar vernielt; terwijl wy zonder schroom
Voor nieuwe ontbarsting en een eindlijk grondverzinken,
Op 't zwakke zoldertjen van klei en zand rinkinken,
Triomfen blazende als betemmers van den vloed,
En scheppers van een grond die eeuwig duren moet?

Ach, ijdel menschenras, gedoemd tot eindloos woelen,
't Zij 't opgezette meir uw land dreigt weg te spoelen,
't Zij 't onderaardsche vuur uw welving zonder stut
Van uit zijn holen schokt en op en neder schudt,
't Zij bergen storten, of hun spitsen nederrollen,
Of stroomen steigren, uit hun boezemwel gezwollen;
Wat is u 't leven op dit wrakke plekjen aard,
Waar dood, verderf, en nood, gestadig om u waart?
Hoe kunt ge uw hart, uw lust, uw ziel en zielsverlangen
Aan dit bouwvallig, dit bedrieglijk onding hangen
Dat tot verdelging snelt, en onder uwen voet
Den grafkuil voorbereidt die ons verslinden moet?

Dan ja! een zacht, en stil, de ziel besluipend neigen
Is 't menschelijk gemoed, is heel ons wezen, eigen.
't Verbindt, en hecht zich, als uit nooddruft van het hart,
Aan 't geen waarmede 't leeft en eens gemeenzaam werd.
Zoo kleven we aan dit aardsche en de onvolkomenheden:
Zoo wordt gewoonte ons meer dan vrije keus en reden.
Ja 't onvolkoomner wordt ons dierbaar; 't meer volmaakt,

Uit stompheid van gevoel en moedloosheid verzaakt.

Ziedaar 't gevolg van 't eens vervallen uit onze orden,
Den uit zijn vaderland verstootne vreemd geworden!
Geen invloed uit den kring van hooger Geesten meer
Verheft, verhemelt ons; wy zonken redloos neêr.
De zwerver in het wild, van huis en hof versteken,
Smaakt wrang en saploos ooft, drinkt vocht uit vuile kreken.
Wat zal hy? - Mist hy spijs en welvoorzienen disch,
De dorst en honger aast op 't geen verkrijgbaar is.

Ja, wees vernoegd, wees blijde, ô stervling, met die gaven
Die u in 't aardsch verblijf verkwikken, voeden, laven!
Wees dankbaar - maar misleid u-zelven niet door waan,
Als ware in zulk genot uw roeping en bestaan.
Zie hooger! De aard zij u (in welke van haar hoeken
Gy d'arbeid voor uw hand en 't voedsel hebt te zoeken)
Een ongewisse kiel, alleen ten overtocht
Door deze branding naar een beter kust gewrocht.
Wat werkt ge om hier kajuit of halfdek op te sieren,
Den streek vergetende waarnaar gy hebt te stieren;
Wat pronkt ge aan spiegel, boeg, aan stengen, mast, en spriet,
Met vlag- en wimpelpracht, en peinst aan 't roeder niet;
Maar drijft naar willekeur van windgeblaas en stroomen,
Onzeker in uw vaart, en waar aan wal te komen;
Peilt zon- noch maanlicht, ziet naar wolk noch stormbui rond;
En, sluimert roekloos by betrokken horizont? -
Ach, waarom niet de reê in oog en hart gehouen!
Of durft ge op 't beeldtjen dat uw spiegel siert, betrouwen,
(Dat afgodspopjen dat wat aanziens geeft aan 't wrak,)
Wanneer ge in splinters splijt by 't eerste stormgekrak?
Ja, dat 's uw hoop, dat's meer dan roer, kompas, en anker.
Daar zwicht elk onweêr voor, al waar de kiel nog kranker:
't Heet WIJSGEERTE, en die naam, dat krachtig tooverwoord,
Jaagt door Magneetkracht, storm, gevaar, en onweêr voort!

1827.

Afgehoord gesprek.*

- Fulgente trahit constrictos gloria curru
Non minus ignotos gencrosis. -

HORATIUS.

Uw zoon studeeren? Wel, - aan iemand raad te geven,
Is, ongevergd, een ding dat zelden wel beslaagt;
Maar 't was toch beter, by zijns vaders schaar gebleven:
Een al te wijze zoon wordt dikwijls vroeg beklaagd.
Niet, dat ik bang ben dat zijn hoofd juist niet zou deugen:
Die kop is sterk genoeg, 'k geloof hem wel in staat.
Jenever drinkt hy wel by heele musjens-teugen,
En die daar tegen kan moet kras zijn, beste maat!
Maar die geleerden - Och, 't zijn slechts een slag van zotten,
Zy weten somtijds niet wat ieder weten moet,
En, of men wil of niet, het is om meê te spotteh,
Wat zulk een wijshoofd soms half duttend zegt of doet,
'k Was onlangs in de schuit; daar vond ik zoo'n geleerde
Zoo wat ter zijde heen, als schuilende in een hoek.
Ik, die mijn leven meer met zulk een soort verkeerde,
Nam 't plaatsjen nevens hem, en hy - hy las een boek.
Hoe meent ge las de man? Geen woorden kon ik hooren,
Hy las maar binnens monds, zoo 't lezen heeten mag;
Maar denk eens, man! hy las van achtren af naar voren,
Geloof niet dat ik 't lieg, 'k vertel u wat ik zag.
Nu, denk eens! - Dicht daarby kwam zich een andre zetten,
Ook met een boek gereed, dit zag ik, wat het was.
Ik docht, hier dien ik eens ter degen op te letten: -
Geen letter stond er in; 't was enkel kriewelkras.
Ja, krabbling, bonnetjens en heel veel kleine streepjens
Zoo als de kat ze krabt; hier rechts, daar links gekeerd;

* Nieuwe Oprakeling, 174.

En al dat schrift bestond uit enkel smalle reepjens,
   Als daar ik maat meê neem. En dat heet dan g e l e e r d ! -
Hoor vrind, het is een volk vol vreemde en zotte grillen,
   En daarom, was 't mijn zaak (ik zeg het zoo ik 't meen),
'k Zou geen geleerden zoon, maar snijder, hebben willen;
   Dat is, naar mijn verstand, de beste staat alleen. -

Ja man, gy zegt zoo wat, en 'k heb er niet veel tegen;
   Maar 't heeft meer aanzien dan een simpele ambachtsman,
M i j n H e e r d e D o m i n é ! Ook is 't een groote zegen,
   Als iemand ieder week zijn gaven luchten kan.
Wy zijn toch alle beî voor 't goede; en ook, wy weten
   Zoo'n Dominé is aan zijn gantsch geslacht tot eer;
En 'k zie mijn kleinkind licht naast onzen Schout gezeten,
   Die immers op het dorp het hoogst is na den Heer. -
En dan, mijn jongen! Neen, ik wil mijn kind niet prijzen,
   Maar, knikk'ren kon hy, nog geen achttien maanden oud;
En vlug -? Den droes te gaauw, en vraagt ge naar bewijzen,
   Dat weet het heele dorp, inzonderheid de Schout.
Die zat hem somtijds na om menig olijk grapjen,
   Zoo als de knapen doen als 't buiten schooltijd is;
Maar ja, hy hield sinjeur wel deeglijk voor het lapjen,
   En, die hem knippen wou, die tastte lelijk mis.
Mijn Grootjen zei wel eens: ‘Dat wordt een lustig ventjen,
   'k Moet lachen als ik zoo wat schalkheid van hem hoor.
Daar schuilt een hachjen in, een onderwetsch studentjen,
   Als 't in mijn tijd nog was, toen 'k bruiloft hield met Floor.
Want nu is, 't raar daar af. Wat zeit nu zulk studeeren:
   Men gaat in 't koffijhuis; men zingt J ö v i v a t !
En 's nachts heeft ieder rust en houdt zich in de veêren;
   En wat werd Leyden ook een doodsche stille stad!
't Was anders in mijn tijd toen 'k diende by den schilder;
   Hier sloeg men glazen in; daar was de denr geteerd:
En 't was by onzen baas, hoe aartiger, hoe wilder;
   Zoo werd er geld verdiend, en beurs en keel gesmeerd.
Maar, op mijn bruiloft - ja wy zaten deftig samen,
   En door mijn baas was ook een heel goed maal besteld;
De meester deê 't gebed, en even zei hy amen,
   Maar net werd aan de deur vervaarlijk hard gebeld.

Wij wachten 't eten, ja; maar weg was al het eten,
't Was d' armen kok, die 't bracht, knaphandig afgezet:
Wy keken als Piet Snot, ik zal het nooit vergeten,
En gingen met malkaâr op brood en kaas naar bed.
Klaas, dunkt my, zie ik meê gelijk een bol der bollen,
Den degen in de hand, met soortgelijke maats
De straten op en neêr door 't lieve Leyden hollen,
Of vullen aan hun hoofd de Ontgroening-rectorsplaats.'
Zoo sprak die vroome vrouw. Zy ging er op ter zielen;
En daarom: Klaas studeert. Dat blijft mijn laatste woord.
Men zag het menigmaal, uit zulke gaauwe fielen
Kwam meer een doorvroom man en stichtlijk Leeraar voort.

1827.

Poëzy.*

Fiction is more poëtical than Truth.
WALLER.

Neen, Waller, Poëzy is geen verdichting. Neen!
Ze is waarheid, diep gevoeld, en stroomende uit het harte,
Ontlasting van 't gemoed by zielsangstvalligheên,
En huldiging van God by heilgevoel en smarte.
Blanket de vale wang en strijk het voorhoofd uit,
Vergeefs zult gy 't het schoon der blozende onschuld heeten:
Men bootst den Dichter na; maar 't stemmen van zijn luit,
De reinheid van zijn zang, is reinheid van 't Geweten.
Mijne Egâ, zoo is de uwe, en zij ons beider lied!

* De voet in 't graf, 41.

Beproefd in 's warelds leed en pal staande in de golven,
Ontzien wy 't dol geschreeuw en 't blinde tijdperk niet,
Door 't heerschend zelfgevlei in dikke mist bedolven.
Wien zingen wy, dan Gode en 't ons verlichaamd Woord,
Ons-zelven en elkaâr, en 't handvol Godgezinden
Dat aan 't geslachte Lam als krijgsbuit toebehoort;
Geen woest verheidend volk van dolle zelfverblinden.
Geen ijdle wind van lof bedwelm' het vrij gemoed,
Geen zucht geef 't immer plaats voor nietig roembejagen!
Ik ken die toovervrucht die 't hart zoo hupplen doet,
Maar 't met den wind vervult van 't zondig zelfbehagen.
'k Beproefde 't, wat zy is, en al wat ze ons belooft;
Den prijs, waar duizenden zoo pijnlijk drok om zwoegen!
't Is ledigheid van 't hart en zuizling van het hoofd,
Te dikwerf ondermengd met heimlijk boezemwroegen.
Neen, Christus smaad zij 't deel, van God ons toegelegd;
Aan ons is 't, haat en schimp met kalme ziel te lijden.
't Is zegel van genâ, aan 's Christens lot gehecht:
Zijn plicht is 't, zich geheel zijn' Heiland toe te wijden.

1827.

De taal.*

Natuur gaf ieder dier een eigen stemgeluid,
Waardoor het lijfsbehoef, gevoel, en driften uit,
En dit (men noem 't geblaf, gegaggel, loeien, schreeuwen,)
Laat geen verandren toe by 't tijdverloop der eeuwen.
Dat warelddeel-alleen, door de Almacht eeuwen lang
Ten tuigschat afgedeeld tot 's menschdoms ondergang,
Om, toen Euroop het peil der gruwlen had doorstegen,
Gods wraak te staven voor 't misbruiken van Zijn zegen; -
Dat warelddeel-alleen ontneemt den trouwen hond
De stem, hem toegelegd by 's aardrijks morgenstond,
Gelijk 't, aan 't voedend vleesch de voedingskracht ontroovend,
De fakkel van 't verstand in 't reedlijk brein verdovend,
De planten giftig maakt, en 't heilzaam suikerriet
Die scherpte meêdeelt die zijn zoet in de aadren giet,
De koffy, d' Arabier zoo heilzaam, zoo verkwikkend,
Tot geestloos bitter vormt, den stroom des bloeds verdikkend;
Ja, alle zeegning van de Alzegenende hand
Verbasterde, in de lucht dier jammerpoel verplant;
De dolle woestaardy van wellust, bandonttrekking,
Eedschendende eigenwil, en alle zielsbevlekking,
Met wreedheid, als de wieg van 't menschenvretend ras
(Nog meer verbeestlijk dan hun jachtvee,) waardig was, -
Wat zeg ik? heel de Hel, met d' oceaan van plagen
Die vroeger tijden nooit beproefden, nooit voorzagen,
Ten hemel steigren deed en op onze oevers bracht.
Tot lijfs- en zielsbederf van 't zinkend nageslacht,
Dat, sints dat oogenblik in stal en kracht verkleenend,
Steeds meer verdierlijkt wordt, in zielsgevoel versteenend,

* De voet in 't graf, 43.

Door bozen gistdrank leeft, die geest en lichaam sloopt,
En wat Gods invloed is, van duivlenvonden hoopt.

Doch deze jammerbron voor Adams stamgenooten
Blijve in mijn Dichttafreel voor de oogen toegesloten:
Mijn boezem bloedt te zeer op 't denkbeeld. De uur genaakt
Die 't Godlijk woord ons reeds als Christnen kenbaar maakt.
't Verval zal 't uiterst haast bereiken, en HY nadert,
Die tarw en distel eens ten Oogstdag samengadert,
De boosheid teuglen en 't bezweken redden moet.
Kom, HEILAND! alles roept; verhoor ons om Uw bloed!

Ja, eenmaal door natuur aan eigen stem gebonden,
Heeft ieder dier zijn spraak, en zocht geen nieuwe vonden.
Gods wraak, om 's menschdoms trots verbolgen, daalde neêr,
En 't volk (één Volk, één taal) had geen verbinding meer.
Zijn spraaktuig werd gekrenkt, belemmerd, onverstandig,
't Werd onderling vervreemd, onhulpzaam, en vijandig;
't Verdeelde en trok uit één. Verwijderd, uitgebreid,
Werd heel 't bewoonbaar droog met burgers overspreid:
En, afgezonderd, schiep verscheidenheid van oorden,
Van voorwerp, van behoefte, oneindigheid van woorden;
Verschillend, maar wier grond, en vorming, en geluid,
Toch uit een zelfde ziel en menschlijk zintuig spruit.
Erkenbaar door den klank, door 't vormend ademklemmen,
Waar gorgel, lip, en tong, vereend in samenstemmen,
Naar 't zelfgevoel van 't hart en 't werkingvol verstand
De borst en 't deel des monds verwijdring geeft of spant;
Daar de eenheid van besef, van werktuig, en van wezen,
(Geen toeval, willekeur, en niet uit niets gerezen,
Noch onverstaanbaar iets uit Filozofenschool,)
De talen heeft bepaald van wareldpool tot pool.
Verstaanbaar door heur aart, die nabootst, uitdrukt, schildert,
Waar 't doolziek wanbegrip de hersens niet verwildert,
Volkoomner dan 't penceel door 't nagebootste beeld;
Ja, indrukt in 't gevoel dat met zijn naaste deelt.
Verschillend, ja, voor 't oor in Volksverschil en monden,
Maar één, voor wie heur aart, voor wie den mensch doorgronden,
En gift van Hem-alleen die menschen d'adem geeft,

Waarin Hem 't hart erkent, waardoor Zijn adem zweeft;
En 't edelst voorrecht, eerste en heiligste aller gaven,
Schoon Hem ten hoon verlaagd door laffe Duivlenslaven,
Wier domme beestlijkheid Hem lastert en verzaakt,
En aan hun onverstand Zijn Wijsheid dienstbaar maakt.
Itaalje, op nieuw in 't slijk des Heidendoms verzonken,
Deed eerst zijn Zemelbent[1] in 's Warelds hoofdstad pronken,
En 't vloekbre Frankrijk, dat in al wat gruwlen heet
Geen' meestren toegaf, smits' van heel Europaas leed,
Moest volgen. Steeds gewoon in 't Fransch gareel te hollen,
Deed Neêrland nuchtren meê in 't dronken zuizebollen,
Tot heel de Helmacht saam kwam hupplen in dien dans,
En 't beter volk geheel verduiveld werd, ja Fransch.
ô Mocht geheel Euroop van West tot Oosterkimmen
't Godtergend-helsch Parijs in vlammen op zien klimmen,
En 't menschdom wreken van vier eeuwen gruweldaân,
Met Duivlen-, neen, met meer dan Duivlengeest bestaan!
Ach! dit ontbrak ons nog. Aan kleeding, leefwijs, zeden,
Ja lijfgestalte-zelv, viel langer geen verkneden.
't Was alles gants verfranscht, vol arglist, veinzery,
En wat de band verscheurt en 't heil der maatschappy.
De Staat was omgekeerd. De Volksheff' moest regeeren,
En de Ongodistery des Heilands dienst verheeren;
Ixora zoo veel zijn als Jezus, voor gebroed,
Door Fransche meesters met hun tuimelgift gevoed;
Gewetenloos geboeft' in windige pamfletten
De Wareld kruipen doen naar 't voorschrift van hun wetten;
't Van God geroepen kroost, geleverd tot een roof
Aan giftsmet, hoogmoed, nijd, verleiding, ongeloof,
Van Nederlanders in een Duivlenras herschapen,
Der dienstbaarheid gewijd van 't drukkend Oorlogswapen,
En al de zeedloosheid, by Oudren nooit gekend
Wier oog nog, vruchtloos, zich tot God om uitkomst wendt.
Maar nog was 't niet genoeg; hoe fel die geessels snerpen,
Daar stond aan 't dwingend juk nog meerder te onderwerpen.
Het onbedwongen hart en 't redenlijk verstand
Moest bukken in de Spraak, voor Siegenbeekschen band.
En welken band, ô God! Wien moet het hart niet breken!
Van buffels, niet in staat, ons Hollandsch uit te spreken.

1 Della crusca.

Hun laf en zenuwloos wanluidend woordgewring,
Onduldbaar even zeer voor vreemde en inboorling,
Wordt reeds op 't spelschool elk' nog stamelenden jongen
Voor Hollands zuivre taal (God beter 't) opgedrongen
En oor en spraaktuig by hun vorming reeds verwend
Aan valsche plooien by geen Holland ooit gekend,
En onbestaanbaar met dat zacht en weeldrig vlieten
Dat by de oprechtste ziel den boezem uit moet schieten,
En Dichtval niet alleen, maar de inborst van Bataaf
Doet kennen, vrij van ziel, en van geen meening slaaf.
Die zoete melody waarin, vóór 't laf verzaken
Van God en Christendom, de grijze Vaders spraken!
De Taal aan band! en hoe? Van die geen taal verstaat,
En wien de schrijffiguur voor klank en reden gaat!
Waar zag men ooit eene eeuw die zulk een slag van dwazen
Vergunde om anders dan in 't dolhuis uit te razen!
Maar neen, zy prijken op den leerstoel. - Nageslacht,
(Zoo de Ezelsteelt van thands nog menschlijk kroost verwacht,)
Gelooft gy 't eens, dat de eer-, de pronknaam van Atheenen
Met snuif- by snuifkeel op de kansels kon vereenen?
Doch neen, geloof het niet, maar schrap van stonden aan,
De laatste Halfeeuw uit van Nederlands bestaan. -
ô Vroeger perk des Tijds, vol zaligheên en weelde,
Vol nijverheid en deugd, die wel- uit welvaart teelde,
Toen Waarheid, Plicht, Gewisse, en prikkel was en doel!
Wie, wie herdenkt u niet met weemoedvol gevoel!
Gelukkig hy, die toen vernoegd van 't leven scheidde
En zelfs geen denkbeeld had van 't geen zijn bloed verbeidde;
Maar hoogstrampzalig wy, wien, eindlijk uitgeleefd,
De navrucht voor ons kroost om 't scheemrend sterfbed zweeft!

1827.

Wijsheid.*

Insipientis qui sapientiae
Consultus erras, nunc retrorsum
Vela trahe.

HORAT.

Geleerd zijn we, en dus wijs! - Zoo dacht men ook voor dezen,
Als m' Aristoteles en Scotus wel doorlezen
En duizend dwaasheên had gestapeld in zijn hoofd,
Nu lang belachen en van niemand meer geloofd.
Zou 't heden beter zijn sints elk met Duitsche dwazen
Verstaat als Filozoof van 't redenlicht te razen,
En al het vroegere in een hoek smijt als veroud,
En 't Waar- of Wijsheid zijn hetgeen m' er thands voor houdt?
Neen, Waarheid haalt men niet uit boeken of Doktoren:
Zy huist niet in 't verstand, maar moet in 't hart ontgloren.
Als daar heur licht ontsteekt, bestemt haar ook 't verstand,
Maar ze is geen eigenschap van 's hoofdscheêls ingewand.
't Geheugen voert haar niet, hoe zwaar men 't ook belade;
Van God daalt ze in de borst, en, enkel uit Genade.
Het innig zielsgevoel erkent haar als Zijn gaaf,
En is van les noch leer eens onderwijzers, slaaf.
Gods woord behelst haar slechts. Men mag uit andre boeken
Begrippen, goed of kwaad maar louter menschlijk, zoeken,
't Waarachtige Geloof is de echte hemelstraal
Die geest en waarheid stort in echte Pinkstertaal.
ô Heiland, geef ons dat; en weg met andre Wijsheid!
'k Verzaak ze. In U-alleen is 't rustpunt mijner Grijsheid.
Ik zwoegde, en wroette, en zocht; maar de aard bezit het niet,
Wat eenig in ons hart uit Uwe volheid schiet.

1827.

* De voet in 't graf, 50.

Praalzucht.*

Oh gloria -! Oh vãa cobiça
Desta vaidade, a quem chamamos fama
Oh fraudulento gosto, que se atiça
Co' hũa aura popular que honra se chama

CAMOENS

Wat poogt ge, ô stervling, by uw broedren uit te steken,
Uit hoogmoed, om voor meer dan andren door te gaan.
En hoe? - In deugden? - Ja, in dwaasheên en gebreken,
Want hoe zou trotsheid met oprechte deugd bestaan?
Neen, needrigheid ontschuilt de glans der zonnestralen,
En is er andre deugd? In schaduw tiert zy best;
En de Eenvoud blaast niet op, noch Liefde weet van pralen;
Maar wee, wie hoop of troost op menschenglorie vest!
Rampzalig kroost, in wind van praalzucht opgetogen,
Wat wordt er van uw hart, uw oordeel, en verstand! -
Geen liefde of Godvrucht meer uit moederborst gezogen!
Geen onderwerping meer, geen wet of zedeband!
Van jongs ten toon gesteld, gevormd voor praalschavotten,
Aast ge op een kranken lof en nietig handgeklap;
Praat meestrendwaasheid na, en leert met waarheid spotten,
En 't heerschend wangerel neemt ge aan voor wetenschap.
Zie daar den praalrok waar u de achtloosheid der ouderen
Meê opsiert! Christus bloed miskleurde 't pronkgewaad!
ô Vaders, zaagt gy 't in, wat ge oplaadt op Uw schouderen
Die zulk een Duivlenschool uw kindren overlaat!

1827.

* De voet in 't graf, 119.

Plicht.*

Wat meent men? Met den plicht is geen verdrag te treffen;
Het harte kwijt zich niet, of de eisch moet gantsch voldaan.
Het baat ons niet, de last een handbreed op te heffen;
Getorscht moet ze, en met lust, door heel de levensbaan.
- Maar, zoo de kracht ontbreekt? - Ach, de arbeid-zelf geeft krachten,
En EENE ontzichtbre hand steunt wie gewillig torscht:
Gewillig draag men 't slechts, en zonder ijdle klachten,
Met blijdschap in 't gemoed en onrustvrije borst!
Verplettren zal zy niet wie haar wilvaardig dragen,
Maar doen ze op vaster voet in 't spoor des levens staan.
Ja, 't is ons zelfgenot en innig zielsbehagen,
Met opgeheven hoofd by 't drukkend wicht te gaan.
Maar wee hem die een deel der last waant meê te voeren!
Ook zelfs dat deel ontvalt, wie 't opneemt, langs zijn pad:
Den band die 't pak omgordt vermetel los te snoeren,
Is vloekbare eigenwil die God en plicht vergat.
Neen, blij' dat pak aanvaard en (moge 't ook bezwaren,)
By kromgebukten hals het oog om hoog gericht:
't Geeft kracht, in 't vast geloof op Jezus kruis te staren. -
Geen huichlen voor zich-zelf, geen plooien met den plicht!

1827.

* De voet in 't graf, 197.

Algemeene dolheid.*

Omnia humana tolerabilia ducenda. Ipsi enim quid sumus, aut quamdiu haec curaturi sumus?
CICERO.

Als eens een dolheid by het menschlijk ras regeert,
Is 't weêrspraak noch verstand dat ze in haar woede keert;
Wat zal, wat moet men dan? - Of, meêdoen met de zotten?
Of, zich door tegenstand gants vruchtloos doen bespotten? -
Men zwijge, zegt gy? - Neen, by dwaasheids heerschappy
Moet razend meêgejuicht; geen zwijgen staat daar vrij.
De Wijsheid gaat haar weg in stilte; de aart der dwazen
Is dwingen om met hun op 't hardste meê te razen,
En die dit weigert, of niet instemt wel gemoed,
Betaalt het met zijne eer, indien niet met zijn bloed.
My kostte 't meer dan slechts een handvol purpren druppelen
Uit afgesneden hals, niet vrolijk meê te huppelen,
Maar, eedgetrouw aan Vorst, gewetensplicht, en God,
In 't onweêr pal te staan by 't dreigend Staatsschavot.
Het kostte me alles; meer dan 't onbeduidend leven,
Gewillig aan de stem des harten op te geven.
Ja, alles! Gy-alleen, ô Hemel, bleeft me by!
Maar 'k heb mijn baan vervuld, gelukkig, wat ik lij'.
En moest ik ze andermaal doorwandlen, 'k zou niet tragen,
My weêr den zelfden plicht ten offer op te dragen.
Mijn kroost vergete 't niet; en, deelt het in den haat
Den naam dien 't voert, verknocht, in God is toeverlaat.
Het schaam zich 't bloed niet, noch beschame 't door zijn daden,
Dat door zijne aadren vloeit, noch sluip' door kronkelpaden;
Maar treê voor 't oog van God in 't onbedrieglijk spoor,
En zegge: Op dezen weg ging my mijn Vader voor!

1827.

* De voet in 't graf, 200.

De spreuk van Job.*

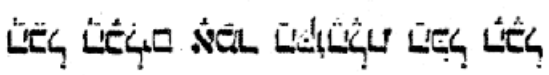

JOB I, 21.

God gaf, God nam. - 't Vall' hard; maar heb ik recht tot klagen
Wanneer die 't gaf te leen, 't geleende wedervraagt,
Of wegneemt wat geen mensch by de afreis met zich draagt?
Neen, wijs en altijd goed i s al Zijn welbehagen.
In weldaad gaf Hy, en in weldaad nam Hy weêr:
't Zij rijkdom, 't zij verstand, 't zij hartbegoochlende eer,
't Is schaduw of 't is last by d' overtocht van 't leven.
Gezegend zij Zijn naam by 't nemen als by 't geven!

1827.

* De voet in 't graf, 123.

Verstandelijkheid.*

Nulle pensee en nous ne languit solitaire.
L'une rappelle l'autre, et, grâce aux noeuds secrets
Par qui sont allies les différens objets,
En images sans fin une image est féconde.

DELILLE.

Geen denkbeeld ligt in ons onvruchtbaar afgezonderd;
Het eene wekt het andre, en door 't geheim verband
Brengt één er honderd voort, en elk van die weêr honderd,
Tot voorwerp van het steeds zich oefenend verstand.
En wie van ons is ooit een oogwenk zonder denken,
Of wie ontwikkelt zich wat voor den geest komt, niet?
Wie, die een scheemring zich van verre als toe ziet wenken,
Rust, tot dat schijnsel als in neevlen weêr verschiet?
Neen, denken is in ons een geestig ademhalen.
Men neemt van uit de lucht een deel des dampkrings in,
Ontbindt dit in de borst met door de long te dwalen,
En 't wordt door 't bloed gemengd, het leven tot gewin.
Wat ware aan 't lichaam, spijs? Zy voedt slechts door de ontbinding,
Het scheidt zich 't voedende af, en werpt het nutlooze uit.
Wat doet elk ingewand? Neen, nergens huist verslinding,
Bewerking is elks aart, die uit zijn vorming spruit.
En, stervling, zou uw geest dan zwelgen; niet verteeren;
Ontfangen 't geen hy grijpt, als in versloten kast?
Geheugen ware ons niets, zeer t' onrecht noemt men 't LEEREN:
Daar is geen kennis in, de waarheid niet aan vast.
Neen 't voorwerp moet het brein tot eigen arbeid prikkelen;
Dan straalt de waarheid door, en vest zich in 't gemoed.
Te WETEN is zich-zelv' hetgeen m' ervaart, ontwikkelen;

* Naklank, 15.

Zoo wordt de geest verrijkt, en zoo de ziel gevoed.
Zoo wortelt het, en wordt een wording uit ons-zelven;
Zoo is de leering winst, en onwaardeerbre schat;
Een goudgroef, waar de ziel 't waarachtige uit mag delven,
En die oneindig meer dan Péruus mijn bevat.
Zoo schiet de waarheid uit in duizenden van stralen:
Ge ontdekt wat niemand weet, ge ervaart wat niemand zag,
En zult den warmsten dank aan uwen God betalen,
En nu, en in den nooit weêr ondergaanden dag.

1827.

Lof.*

Es ist ein gröszer Lob, dasz gute Leute fragen,
Warum nicht, als warum dir was ward aufgetragen?

OPITZ.

't Is ongemeener lof, wanneer rechtschaapnen vragen
Waarom u n i e t , dan w e l , een ampt wordt opgedragen,
Eene eer bewezen, of een wierook toegebracht.
Wat kreunt een Cato zich of iemand pruilt of lacht?
Laat dees of die een koets met drie span paarden rijden;
Ik mag, wat my betreft, zijn praalzucht gaarne lijden:
Bezit hy rijkdom, hy vertere! 't staat hem vrij;
En beeldt hy zich wat in, het geeft noch neemt aan my.
Geen stervling ook zal hem daar wijzer om gelooven
Dan of hy op een werf slechts brandhout stond te kloven;
En schoon zich de Ezel kleede in Leeuw- of Tijgrenhuid,
Daar steekt, hoe fraai hy 't past, toch een der ooren uit.
Ook, waar de halmen 't hoofd te trots naar boven dragen,
Zal elk het misgewas der ledige oogst beklagen.
De rijpgezwollen air buigt neder; en 't verstand

* Naklank, 17.

Staat met geen ijdlen wind van glorie in verband.
Iets anders is het, lof verdienen, of ontfangen;
Verdienste is met geen praal, maar zedigheid, omhangen,
En mint geen oorgetuit van 't windrig lofgebrom,
Noch ziet naar volksgejuich of groet of handkus om.

Och, vrienden, 'k mocht voorlang geheel dat werk doorkijken.
By 't rijzen van den wind, is 't raadzaam, zeil te strijken;
Voor 't minst, te reeven, eer de golfslag zwaarder wordt
En de al te hooge zee het vaartuig overstort.
't Is op dit meertjen, vol van platen, banken, klippen,
Om 't pronken niet te doen met sierlijk overglippen;
Geen spelevaart uit lust, waarin men zich vermeidt,
Maar aangenomen reis, ten plicht ons opgeleid;
Een veertocht ons betrouwd, en, naar gezette richting.
Wat maakt m' een dartel spel uit heilige verplichting! -
En, mist men de ankerplaats, daar is geen haavnen aan,
En 't stormweêr zal by nacht de kiel te brijzlen slaan.
Laat andren op gejuich en lofbewondring azen;
Die bloessems zonder vrucht zijn speeltuig voor de dwazen,
Niets anders. - Stille rust en zachte boezemvreê
Brengt innig zielsgenot in Gods nabyheid meê.
Wie hem in 't harte draagt is nooit in nood verlaten,
Bespott' de wareld hem en moog hem de afgrond haten!
Ja: ‘zalig (zegt de mond der waarheid), zalig hy
Wie immer mijnent wil den smaad der wareld lij'!’

1827.

Oostersche lijkzang.*

Hamed, Hamed is gevallen! de eedle Hamed voor de zicht
Van den Dwingland neêrgezegen, waar wat adem heeft, voor zwicht.
Barst' de weemoed uit in klachten, druip' het roodbekreten oog!
Welke borst, hier, blijft zich machtig? welke wang, van tranen droog?
Boezems, ja, schept lucht in 't snikken, en gy, zilte wellen, vliet!
Hamed, Hamed, is gevallen, en zijn Heldenkracht te niet.
Lentewolken, drijft in weemoed en verwarring over de Aard;
Treurt, en stort de tranenstroomen waar uw schoot van is bezwaard!
Jammert, vogels van den morgen! zangster op abeelenrank,
Dubbel treurig klinke uw klaagstem! smelt tot louter wanhoopklank!
Strooit uw bladers voor de winden, rozen uit den rozenhof!
Hyacinth en anemonen, werpt uw bloemen neêr in 't stof! -
Bosschen, laat uw takken hangen, schudt en loof en bloessems af!
Hamed, Hamed, is gevallen! Hamed zonk in 't duister graf.

Maar ô neen; herademt, boezems! tranen, staat! en wanhoop, vlucht!
En gy breedgetakt geboomte, hef uw kruin weêr in de lucht!
Wolken, houdt, houdt op van schreien; en, gevogelt', treurt niet, neen!
Nachtegaal, herneem uw blijtoon, en versmelt niet in 't geween!
Ja, verheft u, teedre bloemen, op uw stengel! kruipend kruid,
Rijs, en zie naar zijn herrijzing uit den schoot des aardrijks uit.
Lang, onstoorbaar, is zijn sluimring, aaklig is zijn winterrust;
Maar eens daagt er toch een morgen voor wie 't doodstof heeft gekust.

Na den Turkschen Dichter BAKI.

1827.

* Naklank, 39.

By een tafereel van een spelend kind in zijn moeders gevangenis.*

In des kerkers aaklig duister,
Waar hy op het vloerstroo ligt,
Speelt het nog onnoozel wicht
Met den rammelenden kluister,
En verheugt zich in 't geluid
Dat op 't holle welfsel stuit.

Zoo doet elk der stervelingen
In des lichaams kerkerband
Die de vrije ziel omspant,
En tracht nooit zich los te wringen,
Maar met dartel speelschen zin
Stelt hy daar zijn wellust in.

Dwaas! van licht en lucht versteken,
Daar ge in vuilen damp versmoort,
Wenscht ge naar geen beter oord;
Voelt ge u alles niet ontbreken
In die lijfsgevangenis,
Wat ten welzijn noodig is?

Neen, ge denkt aan geen bevrijding;
Telt de steenen van den wand
(Tot verrijking van 't verstand,)
Met een trotsche zelfverblijding,
En de scheuren van 't gewelf,
Zonder aandacht op u-zelf:

* Naklank, 41.

Ja, vergeet dat om die wallen
Waar gy in gebonden kwijnt,
't Zonnelicht verkwikkend schijnt,
Harp en luit de lucht doorschallen,
En, van 's hemels daauw besproeid,
Ware vreugd en leven bloeit.

Waant gy dan uw zielsvermogen
Voor dees engen kring bestemd;
En den boei, die u beklemt
En op 't steenblok houdt gebogen,
't Hoogste heil waartoe gy wierdt;
En - wat meer is, slechts verzierd? -

Neen; maar 't kan uw hart niet treffen,
Dat slechts deelt in 't geen gy ziet,
Mits ge uw zeemlenbrood geniet;
En, zich hooger op te heffen
Eischt een poging van uw geest,
Die gy als te moeizaam vreest.

Eindlijk echter slijt die keten,
Eindlijk in 't verordend uur
Wordt die hechte kerkermuur
In een oogwenk neêrgesmeten,
En het helder hemelsch licht
Schijnt u blindende in 't gezicht.

Zult ge dan uw lot betreuren,
Of, verheugd en dankbaar zijn? -
Wellust smaken? - Zielepijn
't Hart verteerend voelen scheuren?
Vraag u dit, en wees bereid:
Waartoe strekt uw vatbaarheid?

1827.

Wijsheidsjacht.*

‘Ja, veel belooft ons 't pad der Wijsgeerte. Ach, 't is schoon
Te steigren naar geen vod van Dichtrenlauwerkroon,
Maar om de wijsheid-zelv' te grijpen, of zijn netten
Naar fenix Waarheid tot verrassing uit te zetten:
Licht vliegt die vogel (wie kan 't weten) daar eens in.
Ze is eenig in haar soort, en wonderfraai van veêren;
En, zijn er duizenden die ze even graag begeeren,
'k Ben even na daartoe, en (denk eens,) welk gewin’! -

Maar stel: gy hadt haar in uw kooitjen, Filozoof;
Wat zoudt ge met dien fraaien roof? -
‘Wel hemel, wat een vraag! Ik zou ze laten kijken.
't Gaf me aanzien, wijd en zijd vermaardheid. En misschien,
(Liet ik ze op kermis voor een kleine handgift zien,)
Zou 't tevens ook mijn beurs verrijken.’ -

Ja wel, zoo zijn er meer die naar de Wijsheid staan.
Doch met dat oogmerk op die vooglenjacht te gaan
Is menschlijk, 'k sta het toe, maar zal ze nooit doen vangen,
Al woudt ge duizend netten hangen.
Wie Waar- of Wijsheid tot vertoon of geldwinst jaagt,
Dien moet, indien hy immer slaagt,
Het hart en 't hoofd nog eerst van 't spinrag leeggevaagd.

1827.

* Naklank, 63.

Worsteling.*

Je suis vaincu du temps, je cède à ses outrages.
MALHERBE.

'k Heb geworsteld met veel rampen;
Maar met meer nog moeten kampen:
Met - een schrikkelijken Reus,
Die paleizen, sterkten, sloten,
Met één voetschop om kan stooten,
En, in tweestrijd gants niet heusch.

'k Hield my stijf; hy sloeg my builen
Daar wel menige om zou huilen,
Maar ik stond gelijk een paal.
Wie 't op afstand aan mocht kijken,
Riep wel, dat ik zou bezwijken;
Doch ik hield my van metaal.

Eindlijk, na wat heupverlammen,
En wat arm- en beenverstrammen,
Pof! daar lig ik, 't is gedaan;
Hy behaalde toch de zege.
Lang weêrstond ik, en ter dege,
Maar weet nu niet, op te staan.

Ja, de TIJD is toch de sterkste;
Onze krachten, de beperktste,
En (helaas!) van korten duur.
Wat men ook van weêrstand snater',
Bukken moet men, vroeg of later
Voor dien slooper der Natuur.

1827.

* Naklank, 65.

's Levens rustloosheid.*

Patience and resignation are the pillars
Of human peace on earth. -

YOUNG.

Mijn God, Gy schenkt de gaaf van 't duurgeschatte leven;
Maar is 't ons tot genot, of staâge plaag, gegeven?
Wien weegt, wien drukt het niet op 't steeds ontrustte hart?
Wie meet zijn dagen, wie zijne uren, niet met smart? -
We ontwaken -? De arbeid roept. Maar 's lijfs behoeften trekken.
Voldoen wy ze? - Ach, waartoe? Om andere op te wekken.
Hier eischt het lichaam rust, daar voedsel, daar nog meer,
Verlustiging! of 't zinkt in kwijnende onmacht neêr.
Hier moet het logge vleesch, daar geestbehoef bevredigd,
Daar, 't by dien kranken staat verstikkend hart ontledigd
In zuchten, door berouw of wrevel uitgeprest
Wier knagend gif 't vermaak, ja 't aanzijn-zelf, verpest.
Behoefte alleen, en smart met smart verwisslend lijden,
Voltrekt den kring waarin ons 't leven om moet glijden,
En spoedt met dag en nacht, en jaar-en jaartij' rond,
En nergens rust het rad, noch vat het vasten grond.

Is dit, afhanklijkheid aan de ondermaansche wareld,
Waar alles op en neêr als in een maalstroom dwarelt?
Of ligt het in ons-zelf, ons maaksel, onze ziel,
Dat alles op 't gevoel zich wentelt in dat wiel?
Helaas, ik kind der aard, gekneed uit slijk der aarde,
Die, wat haar vlak bedekt, van uit heur grondstof baarde,
Wat vrage ik? - 't Leven is geen leven hier beneên,
Maar droom. - Hierboven is 't ontwaken, daar-alleen!

* Naklank, 101.

Welaan dan, wachten wy 't, vertrouwende, in verlangen,
En zonder aan dien droom 't lichtzinnig hart te hangen,
Maar duldend, met geduld en zonder weêrzin, af!
't Ontwaken wacht ons uit de sluimernacht van 't graf.

1827.

Lentebeschouwing.*

Jam nec prata rigent, nee fluvii strepunt,
Hybernâ nive turgidi.

HORATIUS.

Mijn zangster, wandlen wy (de winter is geweken,)
Door de onlangs nog zoo woeste en nu hergroende streken,
Hier, aan der stroomen boord, zoo kortlings nog in band,
Nu vrolijk kabblend langs bebloemden oeverrand.
't Geboomte knopte, ontsloot die knopsels; bloem en bladeren
Ontloken; Lentegroei stijgt wandlend door hun aderen,
Bezielt hun hart en merg, en 't zacht fluweelen mosch
Siert de opgereten schorsch met bontgekleurden dosch!
Geheel 't herlevend woud biedt duizenden van armen
Aan 't piepend vooglenheir tot zoele loovrenschermen;
't Ontstuimig binnenmeer kroop rugwaarts in zijn boord.
Het leven spartelt weêr door 't water. 't Boschakkoord
Streelt de ooren weder; en, zijn winterkoets ontsprongen,
Bouwt musch en zwaluw weêr een wiegbed voor zijn jongen.
Het runddier walgt van 't hooi, en wandelt, draaft, en springt,
Terwijl de Lent'heraut 't eenvormig k o e k k o e k zingt
In 't hem geopend veld. - ô Wonderbaar veranderen!
't Woelt alles, leeft, geniet, en sneeft weêr door elkanderen.
Het aardrijk teelt, en voedt, en neemt het alles weêr.
Uit niet werd iets; 'k zie om, dat iets bestaat niet meer!

* Naklank, 104.

Niet anders is 't met ons, mijn Medestervelingen!
Ons, meê omsloten in de wentelkreits der dingen,
Meê, als gebloemte en kruid, een wisselbaar gewrocht,
Oorspronklijk klei, gekleinsd en doorgestroomd met vocht.
Ik meê verander en verwissel. Weinig dagen
Vervliegen, en ik zal een ander lichaam dragen,
My voor 't versletene en verwaassemde aangedoscht
Tot zoo lang, dat mijn wacht op aarde is afgelost.
Elk oogenblik schaaft iets, onttrekt iets, aan dit maaksel,
In 't uiterlijk vertoon, 't inwendig samenhaaksel,
En de onderhouding wordt gebrekkig; doch 't gemis
Vergoedt de ontleende stof van 't geen er om my is;
Tot eenmaal, 't leven met den adem ga verloren,
En 't uur van slooping in den grafkuil word' geboren,
Waar 't geen het werktuig was, des Makers hoogste lof,
Een aas der wormen wordt en onherkenbre stof.
Ach, wat 's dit lichaam, dan by één gebrachte deelen
Op 't kunstigst saamgevoegd, waardoor rivieren spelen
Van bloed waaruit het zich van 't schaven weêr herstelt,
In 't ingewand bereid, en aan het hart ontweld!
Doch, wat ik zijn moog, 'k mag me aan bloem en kruid gelijken,
Koom als een grasbloem op, en moet als die bezwijken,
En best erken ik me als een uitgeschoten plant
Der aarde, en met het kruid kortstondig stofverwant.
Maar ben ik grasbloem, 'k moet het rund tot aas verstrekken;
Dan, spijze; in 't kort, als mest het veld voor koude dekken,
En wekken vruchtbaarheid. Dan word ik weêr tot gras,
Of sier den grond als graan of ander kruidgewas:
Tot onkruid (mooglijk!) of tot voedsel van wat dieren
Om d'akker, onder de aard, of op hun vleuglen zwieren;
En heel de schepping neemt en eigent zich een deel
Van die, wat groeit of leeft zich offerde aan de keel.
Door beurtverwissling moet zich 't al in stand bewaren.
Al 't water stroomt naar zee, en 't heft zich uit de baren
Tot wolken op, wier schoot de vruchtbre regen stort,
Waar 't vuur der middagzon en kruid en wortel dort,
Doch, door verscheiden stand in beurtkeer van saizoenen,
Hier 't rijk der groeiing rijpt, en elders doet hergroenen,
Terwijl haar zusterlicht heur hoornen opent, buigt,

Of aanvult, en den plas der zeekom tot zich zuigt.
Zoo keert ook zon en maan by 't schijnverandrend zwieren
Zich immer weêr en weêr in de eigenste ommegieren,
En wat beweegt houdt trouw aan de ingestelde vlucht;
't Zij aarde, water, vuur, en lage of hooger lucht.
Wat ziel of zintuig vat, is één' onwrikbren regel
Gehoorzaam, en bewijst den indruk van Gods zegel.
Onze eigenwil-alleen, die op geen regel let,
Misbruikt zijn reden tot vertrapping van Gods wet.
Waartoe die Reden dan, die Spraak, die Menschenhanden,
Van heerschappy op de Aard onwraakbare onderpanden,
En 't algebiedend oog, ontzachlijk aan den leeuw
Die heel het woud ontzet door 't daavren van zijn schreeuw.
Die klankenvorming die heel 't lichaam en zijn leden
Bezielt, en tot één stem, één spraaktoon maakt en reden,[1]
En op 't papier zich-zelve in teeknen voor 't gezicht
Vertoont, zoo verre er dag aan Zuid- of Noordpool licht;[2]
En eindlijk, wat of stem of pennetrek verkondden,
Vermenigvuldigde door nieuwe werktuigvonden.
Ja, Haarlem, pronk vrij met uw Coster, maar verbeeld
U niet, dat hy voor 't eerst, die kunstvond heeft geteeld;
Lang was zy voorbereid in Oost en Westerstreken,
Schoon in heur opkomst op een lager trap bezweken.
Den druk met stempels kende en oefende 't Heelal,
In goud en zilver, en in verwen zonder tal;
Maar 't samenstellen tot één bladvorm was de ontdekking
En gaf haar de algemeene en onwaardeerbre strekking,
Waar kunst, waar wetenschap (ja Godsdienst-zelv) door bloeit,
En wat op 's levens lust verkwiklijkst nedervloeit.

Doch wat zijn lettren? - 't Is den band der woestheid slaken,
Zich-zelf in lijf en ziel verheffen en volmaken,
Met al wat de aarde draagt te keeren tot zijn baat,
Waar 's menschen grootheid, waar zijn glorie in bestaat.
Den mier zijn voorraadschuur, der spin heur kunstig weven
Ter kleeding, af te zien; van dierensoort omgeven,
Ook die te kweken tot vereedling van hun ras,
En alles te eigenen op aarde en waterplasch.
Ja dit 's uw werk, uw doel, uw aart en kunstdrift[3] tevens,

1 Zie mijne Taal- en Dichtk. Verscheidenheden.
2 Zie mijne uitvoerige Verhandeling over het Letterschrift.
3 Instinct.

Dit, heel het voorwerp uws nooit afgematten levens.
Hier ligt uw meerderheid die door haar wil regeert,
Ja, hier het wezen in, door al wat leeft, vereerd.
  Zie daar uw overmacht, uw heerschappy en zetel
Als vorst der aard gevest! - Ach waart ge min vermetel
En streefdet niet te hoog voor 't menschlijke, uwen God
Die heel een wareld aan uw scepter schonk, ten spot!
Erinnerdet ge u-zelv', gy stofklomp, wie u bootste,
En waart ge, als 't grootste op aard, ook tevens niet het snoodste!
Erkendet ge uwen God in 't innig zielsgevoel
Oprecht, en waar Zijne eer uw hoogst, uw eenigst doel!
En hadt gy 't woest gediert' dat siddert voor uw roede,
Niet gruwzaam nagevolgd in onderlinge woede! -
Ja, - leerdet gy van 't dier de kracht van kruidery
En wortel (d' eersten grond van 's lichaams artseny);
Een woning bouwen, en rivier en stroomen dammen;
Met ijzren tand de kracht van eeuwen-oude stammen
Doorzagen; zeil en riem op 't golvend watervlak
Bestieren; ja, de vlucht naar 't weemlend starrendak
Beproeven, en het vuur van uit de wolken rooven
Of 't spoor beteeknen en in aarde of water doven;
Wat moest ge ('t wouddier-zelf ontziet zijn stamgenoot,)
Elkaâr met duizendwerf in vorm verscheiden dood
Bestoken, en (ô God) - eens zelfden vaders telgen -
Uw broeders - menschen - en Gods edelst werk, verdelgen!
Zijn dit de vruchten van 't bewust zijn van uw kracht
En de op heel 't dierenheir gevestigde overmacht?
Van 't meer gescherpt verstand en de uitgebreider kennis?
En is 't in 't beeld van God geen gruwbre Godheidschennis? -
Na d' eersten broedermoord vlucht Kaïn bang in 't wild;
Wy, roemen in triomf na stroomen bloeds verspild. -
Wy vordren heerschappy, ja, zijn er toe geschapen,
Op 't redenloos geslacht, hoe hen natuur ook wapen',
Ons, mensch, tot slaven; wie betwist het ons? - Maar neen,
Op broedren, in natuur en recht met ons gemeen,
Begeert het trotsche hart, van zelfzucht ingenomen,
Den zelfden heerschapsdwang en werpt de paardentoomen
Om d' eeuwig vrijen hals, en wringt hen in 't gareel
Met saamgeprangde borst en toegenepen keel.

ô Hoogmoed, zelfheid, waart ge uitroeibaar op deze aarde,
Dan kreeg ons 't leven, dan, de samenleving, waarde!
Doch vruchtloos is 't, vermaand, gebeden, en geklaagd,
Tot eens de blijde dag der alvernieuwing daagt.
Wat wilt ge intusschen, ô mijn boezem! - Zuchten, klagen,
In 't uitzien naar het staan van deze jammerdagen? -
Ach neen. Dit wentlen ook, dit op- en ondergaan
Van steeds betwiste macht, door tegenmacht weêrstaan;
Dit heen en weêr gehots van heerschappy en Staten,
Dat worstlen om 't gezag van Vorst en onderzaten,
Dat wentlen op en af van hobblend Staatsgezag,
Toont ieder jaarkring ons, ja, elke nieuwe dag,
Door heel de schepping heen. Wat zou 't ons dan ontzetten?
De Alwetende regeert naar ons verborgen wetten,
Maar wat wy zien is één, éénvormig; hoe 't ons schijn',
Die hier aan 't uiterst van d' onmeetbren draaikring zijn.
Hy, de ongeschapen zon om wie de zongewelven
Zich wenden, kent Zich-zelf, en alles in Zich-zelven.
Berusten we, getrouw aan d' ons gestelden plicht,
En 't scheemre hier! - Genoeg, eens zien wy voller licht.

Eenigzins na SPIEGHELS II^de^ Boek
van den Hertspieghel gevolgd.

1827.

Filozofie.*

Wat zijt ge, ô Filozoof? Een wijsgeer of een wijze? -
Een wijze wilt ge zijn, maar zijt het slechts in hoop.
Ja, die 't voor 't willen had, die had den waar goedkoop,
Maar nooit gold hongren voor verzadigd zijn van spijze. -
''k Ben echter op den weg.' - Gelukkig, zoo 't zoo is;
Maar gaat ge 't rechte pad, en zijt ge des gewis?
Men baande op deze hei' zoo velerhande sporen;
Wel hem, die 't rechte treft! maar 't eind eerst toont dit aan,
En menig die zich moê en kreupel heeft gegaan,
Zag eindlijk al zijn vlijt, en 't leven-zelf verloren.
Doch is 't om wijsheid-zelve, of om den naam te doen? -
'Den naam die 't aanzien geeft en 't uiterlijk fatsoen;
Om 't teeken of lievrei voor ieders oog te dragen.' -
Nu reik u d'arm dan vrij (ik gun 't u,) uit het lid,
En tuur u de oogen blind op 't onbestendig wit:
Ik heb er meer dan u naar enklen wind zien jagen.

1827.

* Naklank, 115.

aant. Het aardsche leven.*

Nooit lost de duistre nacht
Het daglicht van zijn wacht,
Of 's ochtends blij geflonker
Het sluimerzuchtig donker,
Of 't moet het schel geween
Van 't wichtjen, pas geboren,
En 't levensmoê gesteen
Des zwakken grijzaarts hooren.

't Genoegen is gering,
En eng des levens kring,
En nietig al ons wenschen:
Een bloem die de eigen dag
Des morgens bloeien zag,
De middag reeds, verslensen.

Ach, menschlijke ijdelheid
Die zich in 't uitzicht yleit
Op lust en heilgenieten!
Geen dam weêrhoudt den vloed
Die u verzwelgen moet
In 't stroomend tij'vervlieten.

Vraag, vraag u-zelven af,
Hoe verr' gy zijt van 't graf,
En doe uw oog slechts open:
Gy draagt den vijand meê,
Zelfs op uw legersteê,
Die 't krank gestel zal sloopen.

* Naklank, 116.

En dan, wat draagt ge weg
Van 't zorglijk overleg?
Van 't onvermoeizaam slaven?
Een handvol nietige aard
(En meer was 't ook niet waard)
In 't duister hol der graven.

1827.

Het aardsche jammer.*

Wat zijt ge, ô dorre ontheisterde Aard
Met 's Hoogsten vloek geslagen?
Een schoon beplante rozengaard,
Doch, waar geen knopjen meer ontbloeit,
En waar gestaâge storm in loeit,
By woedende onweêrvlagen.

ô Gy, zoo roekeloos verbeurd,
Volzalig, heilrijk Eden!
ô Lusthof, nooit genoeg betreurd!
Wat zien wy met een wroegend hart
Te rug, van uit deze aardsche smart
Op uwe zaligheden!

Waar is er in dees wildernis,
Gegeesseld door de winden,
Waar alles leed en kommer is,
Waar dood en jammer om ons grimt,
En 't golvend leed ten hemel klimt;
Een plek van rust te vinden?

* Naklank, 121.

Ach, ware er in die woesteny
In rotsspelonk of kuilen
Een hoekjen van ellende vrij;
En waar men de eindelooze plaag
Van immer nieuwe jammervlaag
In stilte mocht ontschuilen!

Maar neen, in dit rampzalig dal
Is niet dan leed en kwelling,
Dan stormgebruisch en donderknal,
Dan hageljacht en bliksemvuur,
En gants ontheisterde Natuur,
Onvatbaar voor herstelling.

ô Hemel, red my uit dees poel,
Met Uwen vloek beladen,
Met 't zin- en redenloos gewoel
Van 't ras, hetgeen zich menschen heet,
Maar slechts van dierlijk dwarlen weet
Langs steile gladde paden;

Zich immer roekloos wild verloopt;
En, van Uw macht te trotschen
De veiligheid eens levens hoopt,
Gespild in dollen wrevelmoed,
Om haast in d' ondoorzwembren vloed
Te tuimlen van hun rotsen.

1827.

Natuur.*

De aarde is des Heeren, mitsgaders hare volheid.
Ps. XXIV.

Natuur, 't Verstand wil u begrijpen;
't Verhit zich, en het hart wordt koud;
Vergeefs wil 't al zijn scherpte op proefbevinding slijpen,
Onze eigen geest wordt blind als hy zich-zelf beschouwt.
Wat tracht men van zijn kring de perken te overschrijden?
Het is, Gods wijsheid en haar ordening bestrijden.

Neen, onbegrijpbre Alzegenaar!
Ik tracht met mijn bespiegelingen
In Uw geheimen niet te dringen;
Met nederig ontzag neem ik Uw werken waar.
'k Zie staâge wording, bloei, verlepping,
In 't rond der ondermaansche schepping,
En steeds vernieuwing en herstel
Uit d' onuitputbren levenswel:
'k Zie om my heen en aarde en hemel
In eindloos regelvast gewemel,
En, (nimmer rustende Natuur!)
Uw moederschoot gestoofd door 't aldoordringend vuur.
Dan zingt ge, als weêrgalm van de stem die 't Al deed worden,
Den lof my toe des Gods van orden,
Van leven, van weldadigheên;
Dan, by dit samenstel van wondren opgetogen
Met meer dan hemelwaart geheven hart en oogen,
Verlies ik me in 't gevoel gevoelloos, en versteen.

1827.

* Naklank, 124.

Zotte zelfverheffing.*

Idne irascimini, si quis est superbior quam vos?
M. PORC. CATO.

‘Ja 'k mag dien ARROGANS niet lijden, ik beken 't.’ -
Waarom niet? - ‘Wel! het is een ingebeelde vent.’
Zoo moest ge hem zoo zeer niet haten als beklagen. -
‘Maar 'k kan dien hoogmoed in zoo'n ezel niet verdragen.’ -
En waarom staat het naar uw meening dan niet vrij,
Dat iemand zotter en verwaander is dan gy?

1827.

Ongeloof.*

L'incrédulité serait bien rare si l' homme tout entier jugeait de la vérité; mais il établit pour juge, une seule de ses facultés, et cette faculté est l'esprit, qui ne saisit jamais que des rapports.

MASSIAS, problême de l'Esprit humain.

Van waaral 't Ongeloof? - Deschrandre mensch zoekt klaarheid;
Daar stelt hy 't kenmerk, daar het wezen in der waarheid.
Maar klaarheid onderstelt een vatbaarheid. Geen licht
Is blindgeboornen klaar by 't missen van 't gezicht;

* Naklank, 184.
* Naklank, 136.

Geen zoete melody vermaakt wie, doofgeboren,
Het trillend zintuig mist waardoor we klanken hooren;
En 't zelfde is even zoo waar 't hooger waarheid geldt,
Waarin men (wijs of dwaas,) 't verstand tot rechter stelt.
Wat 's klaarheid voor 't verstand? - Een welgesmede schakel
Van reednen, vloeiende uit elkander. Dit 's 't orakel
Alleen onfeilbaar voor 't Wiskunstnaars geestloos hoofd.
Dat steeds bewijzen vraagt, en anders niet gelooft.
Wel doet hy in zijn vak van afgetrokkenheden;
Maar wacht' hy zich van in eene andre sfeer te treden,
Waarin geen vlakte of lijn, maar 't geestlijk, 't goed en 't kwaad,
De Godheid en de ziel, ter overdenking staat!
Eene andre vatbaarheid dan 't trotschend zelfvermogen
Van 't ingebeeld verstand, en 't vormlijk kunstbetogen,
Is hiertoe noodig, en ons waarlijk ingedrukt.
De Waarheid wordt gevoeld, en niet hervoort gerukt
Door reeksen van gevolg en nasleep van gevolgen;
Neen, maar met vollen teug in 't dorstend hart gezwolgen.
Bewijst ge aan 't oog zijn zien, of aan 't gevoel zijn smart;
Begeerte of afkeer, als ze er plaats neemt aan het hart?
Bewijs dan, dat gy zijt; bewijs uw eerste gronden
Waar heel 't gebouw op rust der Filozoofsche vonden,
Of twijfel of ontken dat waar of valsch besta,
Of, twijfel twijflende of gy twijfelt, neen of ja.
Neen, al wat ge of bewijst of pogen kunt te ontleden,
Bevat geen wezenheid, maar, bloot, betrekk'lijkheden,
Hoe DIT tot DAT staat; 't een het ander met zich brengt,
En, reeds erkend, dus ook geen weêrspraak meer gehengt.
't Is, wel bezien, een bloot herhalen van 't gestelde,
En 'k vraag, hoe zulk herhaal dan als bewijzing gelde,
Of wat het voortbreng'. - Ach! 'k heb mede jaren lang
Mijn geest geoefend in dien zelfden hersenprang,
En 't zelfde door zich-zelf als triomfant doen blijken.
't Was oefning voor 't verstand, maar zuivren noch verrijken,
En bracht niets voort waar 't krank en heelingzoekend hart
In deelen kon of troost uit scheppen by zijn smart.
Neen, overtuiging is in 't geestlijk geen betogen
Door reednen, maar zy daalt onmidlijk uit den hoogen;
't Verstand, uit eigen aart voor alle voorwerp koel,

Bestemt ze als bloot gevolg van innig zielsgevoel.
Ja, de overtuiging is in 't zelfgevoel gelegen,
En vruchtloos druischtdaar 't hoofd met zijn waanwijsheid tegen.
Zoo is 't Geloof, gevoel; - geen vrucht van redentwist,
Verstandsbespiegling die in neevlen grijpt en gist
Of uit zijn eigen grond (dat diergeliefd zich-zelven!)
Wat vrije Godsgaaf van omhoog is, op wil delven.
ô Blinden, u ontbreekt indien gy licht verlangt,
Het zintuig (smeekt daarom!) waardoor de mensch 't ontfangt,
't Geopend hart. Dit blijft gesloten, tot de stralen
Der reddende Genâ door zijn bekleedsels dalen
En 't treffen. Dat 's Geloof! En dat geloof alleen
Ziet door verderf en dood en schijnverblinding heen.
Daar leere 't waanverstand voor duiken en verstommen,
Met al die schranderheid waarop de Wijzen brommen!
Gy, pas uw wijsheid toe op 't aardsche, Filozoof;
Waar de Almacht zich verklaart, buig neder, en geloof!

1827.

Onweêr.*

Dat bleeke vrees en woeste schrik
Onwetend vliên waarhéén,
Als 't wolkgekraak zijn vlammen schiet;
Of roereloos versteen'!

Den Christen in zijns vaders schuts
Ontzet geen dreigend weêr:
Hy kent Hem die de donders zendt,
Zijn God, zijn Opperheer.

Zy raatlen hem om 't buigend hoofd!
De needrigheid heeft moed.
Zijn hart erkent de Vaderhand,
Den zijnen altijd goed.

Ons leven is in 's Hoogsten hand;
De dood, ons steeds naby:
En treedt hy toe, wy zijn gereed,
Op welk een wijs het zij.

Het bange ziekbed matte ons 't lijf
In langzaam lijden af! -
Een enkele oogwenk rukke ons weg
In 't onvoorziene graf! -

God kent ze, die Hy zich verkoor,
En houdt hen eeuwig vast.
Berei' Hy ze als van stap tot stap
Door 's warelds lust en last;

* Naklank, 157.

Of rukk' Hy ze in een oogwenk heen,
Die oogwenk ook volstaat
Dat Hy ze 't hart geheel herschepp',
En van het aardsch ontslaat.

Wat kiest, wat wilt ge, en vreest, en schuwt,
Gy steeds verdoolde mensch?
God zaligt ons langs Zijnen weg,
Zijn wil zij onze wensch!

Ja, stervling, laat uw lot aan Hem,
Berust in Zijne zorg:
Beveel Hem alles! Jezus leed
En Hy, is onze borg.

Acht altijd ieder uur als 't laatst!
Wees elke stond bereid,
En blijv' de wijs en 't oogenblik
Aan Gods barmhartigheid!

1827.

Deugd.*

Wat zijt ge, ô Deugd? - Een naam, een woordgeluid
Dat somtijds (ja), maar zelden, iets beduidt,
Een luchtgalm, die zoo lieflijk klinkt in de ooren,
Dat de Echo dien van allen kant doet hooren,
En waar men dan, zoo elk zich dienstigst vindt,
Naar willekeur een denkbeeld meê verbindt.
Hier zegt men my, de deugd is niet dan rechtheid;
Daar, zelfbestuur; en elders, plichtgehechtheid.
Hier grondt men ze op den Stoïeijnschen trots,
Gevoelloos en onwrikbaar, als een rots;
Daar, op de lust, die ze aan het hart kan geven;
Ginds op 't vereisch van elk maatschaplijk leven;
Daar weder op een ingeschapen gril,
Die zich gelijk en meer volmaakt zijn, wil.
't Is alles fraai; maar, als wy 't wel beschouwen
Geen zulken grond kan iemand recht vertrouwen:
Wat ondeugd toch die in den boezem woont,
Die niet gestaâg den zelfden oorsprong toont,
En 't zij uit trots, verhardheid, lustgenieten,
Of zelfzucht naar verbeetring, voort zou vlieten?
't Is zeker, ja, de deugd staat altijd vast;
Is zoet voor 't hart; den Burgerstaat gepast;
Bestendig; en ook eigen aan volmaaktheid;
Maar wat toont die omkleeding? Enkle naaktheid.
De deugd is naam, is denkbeeld; maar de zaak?
Daar wensch ik, dat ik meê in kennis raak. -
't Is weldoen. - Maar wat 's WEL? Dit uit te brengen
Eischt nog iets meer dan stroomen inkt verplengen,
Ja meer misschien dan ieders hoofd vermag;

* Naklank, 163.

En dikwerf gaat door d'invloed van gezag
Voor wel of slecht, dat, wierd het wel bekeken,
Zou hinken aan een menigte gebreken,
En mooglijk wel (de Hemel weet het best,)
Uit schurft ontstaat die ieder mensch verpest. -
Doch weêrgekeerd! - Bestaat de deugd in daden,
Of in den wil? - In beide? - Wel geraden!
Ze is doen, maar doen met kennis en met doel;
Ze is handeling, en tevens, ze is gevoel.
  Maar bloot gevoel? - Neen, door verstand en oordeel
Bestierd. - Waartoe? - Ten algemeenen voordeel. -
Maar hoe dan weet, of waar erken ik aan,
Wat met dat nut, dat voordeel, kan bestaan?
Zoo moet ik dan om naar de deugd te handelen,
Den Leer van Staats- en Burgerrecht doorwandelen,
En ze onderstelt, wat slechts een kleen getal
Door staâge vlijt in jaren leeren zal;
Ook maakt haar dit tot bloot verstandbestieren:
En zal men dit gelijk een afgod vieren? -
Ze is wijsheid, ja, maar schuilt die in 't gemoed? -
Och neen; in 't hoofd, dat waar- en valschheid broedt.
Zoo wordt de deugd by de aangeboren slechtheid
Op 't allerhoogst een uiterlijke rechtheid,
Die, wie haar niet in 't wezen onderzoekt,
Bedrieglijk door een blooten schijn verkloekt.
  Neen, weg die deugd waar op mijn fout durft pralen,
Als kon ze aan God de schuldigheid betalen!
Een klatergoud waarmeê men de oogen blindt,
Maar 't geen die 't toetst, van geen waardy bevindt.
Geen ware deugd wordt uit het hart ontwikkeld:
't Is zelfgevlei door hoogmoed aangeprikkeld,
Dat evenzeer tot kwaad als weldoen port.
Het goede wordt van God slechts ingestort;
En, heeft Zijn geest het hart niet ingenomen,
Vernieuwt Hy 't niet, daar baat geen driftbetoomen;
Hy, Hy-alleen herschept het door Zijn woord,
En dan vloeit deugd uit dank en liefde voort.

1827.

Op de kwijnende ziekte eener schoone.*

Prae se formosis invidiosa Dea est.

PROPERTIUS.

Is Chloë krank en ongedaan,
Betoon u daarom niet verslagen:
Die ziekte brengt geen sterfnood aan,
En moet haar by die 't wel verstaan
Benijden doen, maar niet beklagen,
Want Venus zendt haar deze plagen. -
'En waarom'? - Slechthoofd, durft gy 't vragen!
Zy wil geen meerderheid verdragen,
Maar altijd voor de schoonste gaan.

1827.

* Naklank, 179.

Op een albumblaadjen.*

Als 't Jacobijnendom in Neêrland meester was
En trouw aan God en eed met vloek en hoon belaadde,
Lag eer, gezond verstand, en vriendentrouw in de asch,
En geen Oranje-naam in de Albums vond genade.
Ach, arme bondels, fraai geschildpad en verguld,
Verscheurd moest ge en verbrand, geen deernis kon hier baten!
By V r i j h e i d s z o n e n kon geen s l a v e n n a a m geduld;
Gezuiverd moest het boek van alzulke onverlaten.
Toen bleek, dat vriendschap juist geen burchtslot was van steen,
Maar losgespannen tent, die m'inpakt naar genoegen;
En beter was 't, naar tijd en tijdsgelegenheên
Zijn vrienden b y elkaâr of v a n elkaâr te voegen.
Zie daar Voorzichtigheid! men weet niet wat gebeurt;
Het losse blaadtjen wordt gantsch kostloos uitgeschoten;
En, zonder dat men 't boek beschadigt of verscheurt
Wordt vriend voor vriend erkend en wederom verstooten.
Wel nu dan! wilt ge ook my vereeren in dien rang,
Zie hier mijn naam gespeld. Maar - kort is 't menschlijk leven,
En mooglijk blijft die plaats my nog niet half zoo lang.
't Is zekerder in 't Boek des Levens aangeschreven!

1827.

* Naklank, 181.

Uitspanning.*

Ja, nuttig is 't, den geest by wijlen wat te ontspannen:
'k Bevond het, de arbeid die te aanhoudend is, ontwricht;
Maar geef geen kinder- of nog erger spel aan mannen,
Geen nietig tijdverdrijf dat afmat of ontsticht.
Niets wat verbeelding jaagt of driften op kan wekken,
Maar dat, wat kalmte stort en zachte zielenrust,
De zinnen van 't gewoel der wareld af mag trekken,
En vatbaarheid bereidt voor 's Hemels zuivrer lust.
Ja, zoete Poëzy, gy kunt, gy moogt my streelen,
Indien 't uw naam verdient wat thands mijn zangluim port;
Doch zij 't ook beuzelzang die andren moet vervelen,
Indien 't my troost in 't hart en rust in de aadren stort!

1827.

* Naklank, 192.

[Voorzang van ‘Verstand en Menschlievendheid.’][*]

Dit gaat elk Grijzaart na: L a u d a t o r t e m p ' r i s a c t i
S e p u é r o ; en (het moog dan j u r i s zijn of f a c t i)
Men hoort het, en men heeft het daaglijks voor het oog,
In wie het zesde kruis zijns levens eens voltoog.
Natuurlijk ziet de man, een leven lang bedrogen,
Al wat hem voorkomt thands met minder gunstige oogen;
Ja, is 't gezicht hem zwak. Ja zelfs, hy meent misschien
Den vlek die 't oog bezwalkt, in 't voorwerp zelf te zien.

Dit alles geve ik toe. Voor kunsten, voor vermaken,
Wordt vatbaarheid vereischt zoo ze iemand wel zal smaken:
Om mijn verduisterd oog, is 't licht niet minder hel,
En by mijn doofheid lijdt noch snaar- noch orgelspel.
Maar 't blijft een andre vraag: Is thands de wareld beter
Dan voor den leeftijd van my, tandloos melkpap-eter,
Of slimmer? - Is zy meer, of minder, God naby?
Min slaaf van willekeur? meer van Geweten vrij?
Meer zeedlijk? meer het recht zijns naasten heilig achtend?
Meer met zich-zelf bekend? meer ernstig plichtbetrachtend?
Meer hartlijk? minder door verbeelding waar zy vleit,
En door zijn eigenwaan en valsche lust, verleid? -
Is ze ook, by weinig meer 't zij waar 't zij schijnbaar weten,
Verstandiger? - of 't nutte om 't nutlooze ook vergeten? -
Voor my, die vrij wat zag, beleefde, en ondervond,
En menig stapjen zette op dit eenzelvig rond,
'k Zag goed, maar schaars gezaaid, en in de voor verdorven;
En 't onkruid blij geoogst by opgehoopte korven;
Ja, zoo er hier of daar wat voedzaam graan by was,
't Was luttel, en werd meest vertreden onder 't gras.

* Avondschemering, 5.

Zoo vond ik 't. Ik, die steeds naar 't zuivre tarwbrood hong'rend,
En (schoon men 't vergen dorst) niet met den tijd verjong'rend,
Niet knabblen kon op 't nu voor elk bestemd gebit,
Moest uit mijn Vaderland en schamel goedbezit.
'k Kwam weêr: de haat verkoelt? - Helaas, hy kwam weêr boven. -
Waarom? Ik kon 't gevoel niet in mijn boezem doven;
En, wat veranderde, ik bleef toch my-zelf alleen,
En smolt mijn denkwijs met geen tijdgeest ondereen.

Wat vraagt men dan, wat biedt men goud of eermetalen
Voor die de vraag beslist, naar 't rijzen of het dalen
Des thermometers van menschlievendheid, verstand,
(Van wat er loflijkst is,) in eeuw of Vaderland?
Ach, die de graden van dat weêrglas na durft kijken,
Zal naar het oogglas dat hy opzet, vonnis strijken;
En de oude paai als ik, of de opgeruimde jeugd
(Dees in zijn dut, en die in dronkenschap der vreugd
Van 't vluchtig stroomend bloed, 't geen hoop en lust doorwoelen,)
Kan 't zelfde wenschen, maar het zelfde niet gevoelen.
Doch ('t hart van reine zucht voor God en Volk vervuld,)
Mag dwalen, wie er dwaalt, en dwalen zonder schuld.

[1827.]

aant. Ware rijkdom op aarde.*

Πολλοὶ γὰρ πλουτεῦσι κακοὶ, ἀγαθοὶ δὲ πένονται,
Ἀλλ᾽ ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμειψόμεθα.

SOLON.

Ja, 'k wil en wensch my ook wel goederen,
Maar, die het recht my geven kon.
Doch wee den wroegenden gemoederen
Van, wien 't vergrijp zijn schatten won!

't Kan zijn dat snooden zich verrijken,
En vromen blijven zonder goed:
Maar woudt ge d' eersten wel gelijken,
En met hun ruilen van gemoed?

De rust duurt eeuwig van 't Geweten;
Maar 't goud is wuft en wankelbaar,
En mag dat ware rijkdom heeten,
Dat immer blootstelt aan gevaar?

Neen, rijk is hy, en meer dan Koning,
Die, zonder last van overvloed,
Een hut heeft tot geruste woning,
En wat het lichaam kleedt en voedt.

Wat kan hy meer, wat hooger, wenschen
Dan minlijke Egâ, dankbaar kroost!
Met dit de zaligste aller menschen,
Is hy wat de Almacht geeft, getroost.

1827.

* Avondschemering, 17.

Sterven.*

Hoe zalig legt men zich te rust
Op 't peuluw van de dood,
In 't Godbetrouwend hart bewust
Van 't naadrend morgenrood!
Dat morgenrood van hooger trans,
Waar veld-noch boschgeschal,
Maar aldoordringende uchtendglans
Mijn slaap verbreken zal.
Kom, feestbazuin van 't Hemelsch heir,
En roep dien morgen uit!
Daal, wolk van Hemelluister, neêr,
Op 't dondrend stemgeluid.
Schok, aarde, schok van 't diepst ontzag,
En gy, verberg u, aardsche dag,
Voor 't aldoorvlammend licht
Van 's Heilands aangezicht!

Wat heerlijk schoone Dageraad,
Wanneer de ontwaakte ziel by 't nieuwe zonnelicht,
Op 't door haar uitgeschud gewaad
Den laatsten opslag werpt van 't niet meer aardsch gezicht!
Wat morgen, als, bestelpt van nooit gevoeld genot,
Zy dees haar nieuwe schepping ziet,
En in 't gevoel des heils versmeltende, als vervliet
Voor 't aanschijn van haar God!
Als 't talloos Choor met licht bekleed,
Haar broederlijk ontfangt,

* Avondschemering, 22.

In teedre omhelzing welkom heet,
En aan haar boezem hangt!
Als 't groot Heelal in vollen dag
Zich voor haar oogen oopnen mag
By 't lieflijk-stroomend harpenlied,
En duizend zonnen in een vloed
Van één te saamgesmolten gloed
Zich wentlen in 't verschiet!

ô God des levens, wie beseft
Dat ongelijkbre zoet,
Dat al wat aardsch is overtreft
In 't nog door 't stof verdrukt gemoed?
Bereide ons in 't Geloof uw heiligende Geest
De zaalge vatbaarheid voor 't juichend Englenfeest!
En leer ons met uw keurelingen
Hier reeds in vreugde en druk het Hallelujah zingen;
Ja vorme 't, U ter eer', uit wormen van het stof
Bazuinen van uw lof!

1827.

Stoïcismus.*

Van niets afhanklijk zijn, zegt Epicteet, is HEIL.
En waarvoor, Filozoof, is dat geluk dan veil? -
‘In niets genieten, en niets hopen, vreezen, wenschen,
En, met gevoelloosheid wat voorkomt te ondergaan.’ -
Wel, dit 's geluk van steen, maar geen geluk van menschen,
'k Begeer geen steen te zijn, maar wil als mensch bestaan.

Doch zacht, bedenken we eens! Het goede is mooglijk minder
Dan 't kwade, en 't leven vol van kwelling, smart, en hinder.
Wanneer ik d'arm eens breek, bevrijdt me uw leer van pijn?
‘Heb slechts een vasten WIL, en wil de pijn niet voelen.’ -
Maar 't WILLEN kan toch nooit de DAAD in werking zijn,
En 't wit BEREIKEN is iets anders dan 't BEDOELEN.

Is dat, ô Stoïcijn, uw onafhanklijkheid
Waarop ge u-zelf verheft, waarmeê ge uw leerling vleit?
Ze is niets. De daad eischt meer dan 't zich vergodend willen.
Neen, wat wanneer 't ontstond zich-zelf 't bestaan niet gaf
Hangt van zich-zelf alleen niet af,
In spijt van hoogmoeds hersengrillen.
1827.

* Avondschemering, 24.

Goed.*

't Is wel, 't is fraai bedacht: ‘De wil hangt aan 't verstand;
't Verstand moet opgeklaard.’ - Met Flilozoofsche grillen? -
‘Met vlijtig onderzoek: dan zal men 't goede willen
Wanneer men alles recht zal kennen in 't verband.
Tot zoo lang dan, geduld!’ - Daar gingen zoo veel eeuwen
Meê om, en 't blijft tot nog by 't oud éénzelvig schreeuwen. -
‘Nu nog een korte poos, thands zijn we in 't ware spoor,
En 't nieuw gevonden gas licht onze stappen voor.’ -
Nu, Wijsgeer, vind eens 't ware; ik twijfel nog aan 't kiezen:
Het k e n n e n bracht verderf, en deed de keus verliezen.
Doch zoek, en zie, en proef, merk op, en ondervind;
Wat is er de uitslag van? Gy zoekt u-zelven blind;
En 't schijngoed is alleen de baat van al uw zorgen.
't Waarachtig goed is God, die blijft aan u verborgen.
Wat beeldt ge U in! 't Verstand heeft oogen in zijn kring;
Maar 't hoogre -! God en Ziel doorschouwt geen sterveling.
Bid om die lichtstraal die 't gesloten hart heropent,
Wiens onweêrstaanbre kracht zich Godlijk kennen doet,
En buig geloovig neêr, steeds smeekend, dankend, hopend,
Zoo leert ge, ô stervling, eerst wat naam verdient van GOED.

1827.

* Avondschemering, 25.

Onzekerheid.*

Tel elken dag gelijk uw laatsten, sterveling!
Wat weet gy of de zon u morgen op zal rijzen?
Daar rekent ge op; maar, op wat gronden of bewijzen?
Hier boven houdt men van uw dagen rekening.
Licht sluit die nog dit uur; ten minste nog dit heden.
Hoe 't zijn moge, eer gy 't weet is u de rest ontgleden,
Van 't geen ge u dacht nog als uw aandeel weggeleid.
Ach, niets onzekerer dan 't uurtjen van ons sterven,
En niets zoo zeker, als het leven eens te derven:
Zijn we ieder oogenblik ter afreis toebereid!

1827.

* Avondschemering, 26.

Eerzucht.*

Hoe schoon is de Eerzucht! hoe veredelt zy het leven!
Hoe spoort zy 't hart tot deugd, onthouding, heldenmoed! -
Zoo is 't. - Ook Razerny, wat kunt gy krachten geven!
Wat wondren wrocht niet soms een ongeregeld bloed!
Doch wilde ik daarom dol of razend zijn? - Voorzeker,
Men vindt het zwelgen zoet uit zulk een tooverbeker;
Maar 'k haat de dronkenschap en 't zuizlen van het brein.
Wat zegt het, met wat naam we een geestbedwelming noemen?
Wees nuchtren, ga uw weg, en hou uw boezem rein,
En acht op 't oordeel niet van zulken die iets roemen:
De lofkrans die men wint, zijn enkel blaauwe bloemen;
Die wijs is, werpt haar af, en zoekt geen schittrend licht.
Onze eer is, God in 't hart; onze eerbaan is de plicht.

1827.

* Avondschemering, 30.

In een dikken vriendenrol.*

In zulk een dikken Rol me een plaatsjen in te ruimen,
Is zeker my veel eer:
Doch waartoe by den lof van zoo veel ganzenpluimen
Voor u een streekjen meer?
Och 't klatert hier alreeds van zoo veel lauwerblaâren
In plechtig windgeruisch;
Ge moogt u-zelv' 't papier, en my de moeite sparen,
Laat d' ouden Paai maar t' huis.
Hier staat zoo'n menigte van wijdberoemde namen
Doorstraald van 't nieuwe licht;
Die zouden zich te zeer om d' armen sukkel schamen,
Nog duister van gezicht.
En ik, indien ik 't u naar waarheid moet belijden,
Vond me onder zulke maats,
Als vreemdling, onbekend met deze Modetijden,
Ook gants niet op mijn plaats.
‘Een Heilwensch evenwel!’ - Dien wil ik gaarne geven,
Dien schenk ik gul en blij:
Meer wijsheid schenke u God voor dit en beter leven
Dan in de hoofden schuilt van heel dees vriendenrij,
En nog de helft daar by!

1827.

* Avondschemering, 34.

aant. De vreemdeling.*

Vreemdling waar ik rustloos zwerve.
vreemdling in mijn bakermat,
Vreemdling waar mijn voet zich zette,
waar ik schuil- of rustplaats had,
Vreemdling by bekende en vreemde,
vreemdling by mijn eigen bloed.
Moog ik 't slechts by God niet wezen,
't is genoeg voor mijn gemoed.

Na MOTANABBI.

1827.

Wijsbegeerte.*

οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν σοφίχν τοῦ χόσμου τούτου;

I KOR. I. 20.

Ja, WIJSBEGEERTE heeft heur rechten naam verkregen:
B e g e e r t e is ze, anders niet, als die van 't onwijs wicht
Dat naar den spiegel grijpt, bedrogen door 't gezicht,
Om d'appel, achter hem op 't dischkleed neêrgelegen.
Grijp toe, grijp dieper door en dieper, Filozoof,
Uw poging breke 't glas en doe het beeld verzwinden,
Maar 't geen gy zocht, is in dien luchtgreep niet te vinden;
Begeerte is geen bezit, noch Wijsheid menschenroof.

1827.

* Avondschemering, 35.
* Avondschemering, 50.

Onbekookte geleerdheid.*

O welk een overvloed van wijsheid! welk een tijd!
Wie lust heeft kan zich thands tot aan de keel verzaden.
Ja, alles hikt en rispt van 't eindloos overladen
By zwelgen waar m' in stikt en altoos dorst by lijdt.
Ja, is 't geen overvloed, voor 't minst is 't overvloeiing:
De maag verkropt, verteert, en overvat het niet.
't Verzuurt en wordt tot schuim door onbewerkte broeiing,
En borlend gist het op en wemelt, bruischt en ziedt.

'k Gun elk die volheid van door één gesmeten kost;
Maar hou me aan 't sober maal van onzer Vaadren dagen.
Zy spijsden doch met maat, en geen verkrachte magen
Verdierven tot een last wat voeding geven most.
En praalt de gulzigheid op 't roekloos dus verbraste;
Men slikke en stikk' er in zoo veel men wil of kan!
'k Mag lijden dat m' er hond of katten op vergaste;
Voor my, ik heb een walg daar van.

1827.

* Avondschemering, 55.

De taalkennis.*

Laat Apen grijnzen, Honden bassen,
En grimmig Uilgebroedsel krassen,
'k Beklaag den wandlaar wien 't gekrijsch
Verbijstert; maar hy stopp' zijne ooren,
Een ieder schreeuwt toch op zijn wijs!
Of lust hem, zottenklap te hooren,
Hy stell' dien op den waren prijs.

De weg is recht. Met kromme lanen
Door kreupelhout een pad te banen,
Is vruchtloos, by geopend spoor.
Wat ezels door de ruigte zwieren
En bulken bosch en heggen door;
Laat u door ezels niet bestieren,
Al doen zy zich als Leeraars voor.

1827.

* Avondschemering, 64.

't Algemeene Godsrijk.*

Waar 't tiende deel der ons bewoonbare Aard
Door 't reuzig Rijk van Rusland wordt bezwaard;
Waar Noorman, Pool, Kozakken, en Tartaren,
Beschaafden geest met blinden krijgsmoed paren,
En 't uiterst dat de weelde met zich brengt,
Aan 't engst gebrek, maar zonder afgunst, mengt.
Wat ziet men daar - des menschen aart ontwikkelen,
Door nooddruft, vlijt, en eer, en voorbeeld prikkelen.
Daar leert men, wat hy is, en worden kan.
Wat wild, half dier, wat godvereerend man,
Hoe in 't verval, en hoe in 't weêrverheffen,
Niet door 't verstand, maar zelfs door 't oog, beseffen.
Daar, wat de leer der Godsdienst heeft voor kracht
Ter vorming, ter vereedling van 't geslacht,
En hoe de zucht voor haardstede en altaren
Slechts bentleus is, en meer niet, by barbaren.
Daar roept ons hart: vermag het Christenschap
Zoo veel, daar 't kruipt op dees zoo lagen trap;
Wat (Heiland!) zal het heil des aardrijks wezen,
Als we allen eens uit dood en graf gerezen,
En door 't Geloof, en door 't aanschouwen-zelf,
Uw eeuwig Rijk zien dalen van 't gewelf!

1827.

* Avondschemering, 65.

Grafschrift.*

Hier onder ligt een uil der uilen,
Maar toch een man van groot fatsoen.
Zijn vrouw die dikwijls zat te pruilen,
En uitriep: Mocht ik hem verruilen,
Moest nu als weêuw in 't rouwkleed schuilen;
Maar eenmaal, zittende in het groen,
Kreeg ze in haar hoofd, om hem te huilen:
Want anders had ze niet te doen.
Och, die van Westen of van Oosten
Het arme schepsel kwam vertroosten!
Zy gaf hem vast een welkomzoen.

* Avondschemering, 72.

Leven en sterven.*

Wat is 't leven toch dan zwerven
Op een hobbelige zee;
En wat anders is ons sterven
Dan 't bereiken van de ree'? -
Maar men vreest daar holle stroomen
Waar de kiel in zinken mocht. -
En wat valt daarvoor te schroomen
By geheel voltrokken tocht?
Schenk dat uitgediende bootjen
Willig aan het golfgebruisch:
Met dat eenig laatste stootjen,
Zijt gy toch voor altijd t' huis.

1827.

* Avondschemering, 85.

Sterven.*

Waar leeft in d'aardschen nevelkring,
Waar vond men ooit den sterveling,
Die, als de dood dit lichaam sloopt,
Geen nieuw, geen beter leven hoopt,
Maar in zijn zelfgevoel aan 't aanzijn gants verzaakt
Dat uit de sluimring die 't bedolven hield, ontwaakt?
Wie heeft besef van eeuwig niet,
Bestaanbaar met Gods rijksgebied? -

Neen, 't werk van Hem die ons bezielt,
Wordt door geweld noch tijd vernield:
Hy bracht door 't Godlijk scheppingswoord
Veranderbaar gewrocht, maar niets te niet gaand voort.
En zou des menschen Geest, door Hem ons ingeblazen,
Met d' adem van het vee dat we in het veld zien grazen,
En niets dan spijsbehoefte en lichaamsprikkel voelt,
Zich menglen aan de lucht die om zijn leden spoelt? -
Neen, hijg' men afgemat en moê
De sluimering des sterfbeds toe,
Als heul des ouderdoms, gebukt by 's levens smarte;
Vernietiging weêrspreekt de ervaring beide en 't harte.
Verknaag 't gewormt', verstrooi', verslind'.
De vlam, de watervloed, de wind,
Dit losverbonden stof der ons omkleedende aard,
't Gevoel der zelfheid blijft in de eeuwigheid bewaard.

1827.

* Avondschemering, 92.

's Levens dronkenschap.*

ô God, bevrij my van de dronkenschap van 't leven,
Die zuisling van het brein, dien nevel van 't gezicht,
Dat zwaaien in mijn gang en ongewillig beven;
En schenk me een vasten tred op 't voetpad van den plicht!
Ach! mocht ik meê een teug uit 's warelds beker proeven,
Nooit hing mijn hart daar aan noch vond ik 't overzoet;
't Was walgend laf, of wrang; de nasmaak, zielsbedroeven,
En 't bracht geen werking voort dan wrevel in 't gemoed.
Wat rest me er van, dan slechts een pijnlijk zelfbewustzijn,
Door geen herinnering aan waar genot verzacht:
Neen, de aarde heeft geen heil, 't moet heel een andre lust zijn,
Die Christnen hooger op by hun Verlosser wacht!

1827.

De drie blinden.*

Drie Blinden schildert m'ons als heerschende overmachten:
De L i e f d e die en 't hart en 't hoofd bedwelmt en krenkt;
't G e l u k dat steeds in 't wild heur gaven neemt en schenkt;
En 't lelijk spook, de D o o d , wien we allen eens verwachten.
Wie 't best is van die drie blijft nog een harde strijd;
Wat dunkt u? - ‘Die ons best van de andre twee bevrijdt.’

1827.

* Avondschemering, 94.
* Avondschemering, 96.

Amarante.*

Zoo schoone als zedige en bevallige Amarant,
Wat pronkt ge u op met zijde en goud en diamant?
Gewis uw oogmerk is geen schittringrijk braveeren,
Maar door verbijstring 't oog van u op 't kleed te keeren.
'k Bevat uw needrigheid. Maar helpt het? - Die u ziet,
Bemerkt uw schoonheid slechts, en die der kleeding niet.

Na Motanabbi.
1827.

Kaïn.*

Het geluid der verschrikkingen is in zijne ooren.

JOB XV. 21.

Hoe vreeslijk ploft Gods toorn op 't hoofd des wetverkrachters!
Als 't onweer dat de Lente ontbloessemt en verdort,
De donder die 't gebergt' van d' eeuw'gen wortel stort,
Zoo viel hy op het hoofd des eersten broederslachters.

Als 't afgejaagde hert, van de angst des doods geprangd,
Het doemmerk op 't gelaat, en d' angel in 't Gewisse,
Stuift hy woestijnen door, en woud en wildernisse,
Van 's Hoogsten wraak vervolgd, die op zijn hielen hangt.

Natuur, voor hem (eilaas!) met dubblen vloek beladen,
Biedt slechts verdelging aan by 't rookend broederbloed.
Geen bron heeft laafnis meer tot lessing van zijn gloed;
Geen vrucht, geen bezie, sap, zijn dorre tong te baden!

* Avondschemering, 100.
* Avondschemering, 101.

't Gekerm zijns vaders, waar hy 't hoofd ter neder legt,
Breekt alle sluimring af, met 's moeders wanhoopkrijten:
De omhelzing van zijn kroost zal hem door 't harte rijten,
Daar 't hem den vloek vernieuwt, die op zijne afkomst hecht.

Zijn teedre en dierbre Gâ, heeft, om zijn boezem kronkelend,
Geen zuivren droppel zoets te mengen in zijn wee:
De wrevel zijns gemoeds breekt alle zielenvreê,
In 't midden zelfs der weelde uit grimmende oogen vonkelend.

Zijn offerwalm stijge op, geen Hemel neemt hem aan;
Zijn boezem vormt een beê, zy weet niet op te steigeren.
Het graf ontfang' zijn lijk, 't is om hem rust te weigeren.
Ach! vreeslijk is Gods wraak; geen' schepslen door te staan!

Naar 't Engelsch van Knox.

1827.

Aan een prediker.*

Gy leert niet zoo gy doet, en doet niet zoo gy leert.
Dit vond men overal onvoegzaam en verkeerd;
Een Preêker, zegt men, moet door les en voorbeeld stichten,
En toonen zich in 't hart doordrongen van die plichten.
Maar 'k vind het dubbel goed. Gy leert door woord en daad
Aan andren, wat te doen, en wat te mijden staat.

Naar 't Hoogduitsch van GRYPH.

1827.

* Avondschemering, 106.

Wijn.*

Eerst een luchthart maakt de Wijn,
Dan een exter, dan een zwijn;
Maar verheert hy eens 't gemoed,
Ieder drop kost menschenbloed.
Weg dien beker! weg van my!
Liever Dood dan Razerny!

1827.

Op de dood eens godvruchtigen.*

Gy stierft niet, neen; maar steegt naar 't Ongeschapen licht,
Van voor ons sterfelijk gezicht
Dees nacht des stervens uit, waarin we om redding hijgen;
En wie, omdat ge alhier het stofkleed achterliet,
U dood acht en de traan van eeuwig afscheid biedt,
Weet van onsterflijkheid noch tot den Hemel stijgen.

1827.
NA GUARINI.

M a d r i g a l e 137.

* Avondschemering, 106.
* Avondschemering, 113.

Ondankbaarheid.*

‘Foei, welke ondankbaarheid! Zoo duur aan u verplicht,
En echter nooit een blijk van zijne erkentenisse!
Wat zegt ge er van?’ - Voor my, het geen ik heb verricht,
Was enkel zielbehoefte, en kwijting van 't Gewisse;
  En zoo hy 't niet erkent, nooit heb ik dat bedoeld.
Beklaag er my niet om, als die er iets by misse:
  Hy klage, dat hy 't zoet van danken niet gevoelt.

1827.

Doe wel en zie niet om.*

Un quart d' once de patience pourvoit à tels inconvéniens.

MONTAIGNE.

Die zich 't geweten kwijt vraagt naar geen lof of smaad:
Men prijze, 't goed blijft goed; men lake, 't wordt geen kwaad.
Miskennen, lastren, zal geen vrije borst doen zwoegen;
Een aasjen van geduld geneest dat ongenoegen.

1827.

* Avondschemering, 113.
* Avondschemering, 114.

Het thands afgeloopen najaar.*

Νοσεῖ δέ μοι πρόπας ϛόλος
οὐδ᾽ ἕνι φροντίδος ἔγχος
ᾧ τις ἀλέξεται. -

SOFOKLES.

Met bliksemvlammend zwaard, van dood en pestsmet drupplend,
Zweeft de Engel van Gods wraak ons boven 't hoofd en treft,
En Neêrlands dartelheid, in lust en weelde hupplend,
Verneêrt den schedel niet dien ze onbeschaamd verheft?
Gy, Geesten van omhoog, beschouwt gy 't zonder sidderen?
Gods wraakvuur kraakt en knalt, verteert, verdelgt, en woedt,
Strooit lijken om ons heen...! Waar zijt gy, Zijne aanbidderen,
Valt, valt Zijn mogendheid, Zijn grimmigheid, te voet! -
Ach, smeekt in 's Heilands zoen om zonde- en schuldvergeven
By 't teistren van de straf! - Rijt af uw paarlenband,
Gy, Hollands Tuinmaagd, eens, ten top van eer verheven,
Nu, naauwgeredde prooi van uit des boschwolfs tand!
Ruk los die vlechten, ja, vertrap uw pronksieraden!
Geen tooisel voegt een hoofd met vloek en wee bezwaard.
Neen, werp u met gescheurde en donkre rouwgewaden
In bigglend tranenvocht en doodsangstzweet ter aard'!
Ja, God herstelde u, Hy verrijkte u weêr met zegen;
Maar, roeklooze, is u 't eens verwilderd hart getemd?
Neen, welvaart was voorheen een wasdomvolle regen;
Nu maakt ze u tot een poel, en smoort wat ze overzwemt.
Mijn Vaderland -! Maar ach! u Vaderland te heeten,
Wat zegt dit? - Hebt gy me ooit als Vaderland gekweekt?
Hoe wenschte 't teedre hart u iets slechts dank te weten,
Maar zelfs 't geringst wat gy my schuldig waart, ontbreekt.

* Vermaking, 69.

Ga, brave, red uw volk, geef goed en bloed ten beste,
   En wacht op dankbaarheid voor 't kroost dat ge achterlaat;
De vreemdling zwelgt en brast, die op uw erf zich vestte;
   Uw kroost (voorzag 't geen God,) moest beedlen langs de straat.
Neen, niet mijn Vaderland, maar - land van zielsbetrekking,
   Dat van mijn voorgeslacht de lijkasch heeft vergaârd,
Onkenbaar (ja) voor God, in deze uw schuldbevlekking,
   Als 't Kanaân dat zijn kerk en heiligdom bewaart;
Onkenbaar ook voor my, als uit het hart der baren
   En dwang en boei verlost, ten koste van al 't mijn;
Maar voorwerp nog dier zucht voor haardstede en altaren,
   Die in 't oud Hollandsch bloed nooit uitgedoofd kan zijn!
Ach, dat ge u-zelf erkende als ik u leerde kennen;
   Niet, als de zelfzucht zich uit ijdlen trots verbeeldt,
Daar ze in een vlindervlucht op aangeschoten pennen
   Zich met een laatsten glimp van 't zinkend zonlicht streelt.
Ach, dat ge, als zeegegolf en stroomgebruisch en meeren
   Den grond ontzinken doen van onder uwen voet,
Daar 't kunstvernuft vergeefs 't verderf meent af te weeren,
   Voor 't minst Gods geessel voelde, als 't pestvuur om u woedt!
Hier zijn geen dijken, hier geen sluizen voor, of schermen;
   Geen wal of bolwerk waar eens vijands macht voor staat:
Hier is geen redding, hier geen toevlucht, dan 't ontfermen
   Van Hem op wiens bevel het moordend luchtzwaard slaat.
Gy, voelt, erkent dit, gy, miskende Godsgezinden
   Die in dees tijd van ramp Gods geest zich uitverkoor,
By 't buldrend stormgewoel van 's warelds dwarrelwinden,
   En smeekt, dat Hy uw beê voor 't zondig volk verhoor'.
Doch waar is 't Ninivé, dat tot één man vernederd,
   In stof en asch geknield, verkrompen, en versmacht,
In nijpend zielsberouw 't versteende' hart vertedert,
   En zoo van 's wrekers hand genâverschooning wacht?
Neen, daar de kleine kudde in 't bedehuis gevloden,
   Ontferming in 't gebed met heilige aandacht smeekt,
Daar is 't de dolle vreugd van Godvergeten snooden
   Die door gewelf en muur hun beden onderbreekt!
Wy weten 't, God, ô ja! dit land van uw genade,
   Ja, waar Ge 't heiligdom der waarheid hadt geplant,
Verdarteld in den stroom van voorspoed waar 't in baadde,

Is 't uwe thands niet meer; 't onttrok zich aan Uw hand.
't Is Filozofen grond, aan Christen, Jood, en Heiden
Gemeen; Gy duldde 't dus; maar toch, Uw Kerk bestaat.
Ach, om die Kerk, mijn God! om die Uw heil verbeiden,
Behou heel 't distlig land, om 't handvol tarwezaad!

1827.

Op een bulderenden zoogenaamden lierzang.*

Quid dignum tanto - hiatu?

HORATIUS.

Wat's dit, wat bulkt, wat bromt, wat dondert hier door de ooren,
En rammelt door de lucht dat zien vergaat en hooren?
Is 't Lierzang of trompet; men weet in dezen tijd
Zoo naauw niet of m' Euterpe of Kalliope vrijt. -
't Zal Klio wezen. - Nu! geblaas of snarenklinken,
't Moest echter niet zoo woest de hersens door rinkinken;
't Is of een hagelbui van steenen uit het West
De glazen insmeet. Sus! GEMATIGDHEID IS BEST,
Zei de oude Griek, die met zes andren wijs mocht heeten.
'k Ontken niet dat wy nu een mistkar meerder weten
Dan in zijn tijd, maar toch, zijn spreuk was gants niet kwaad,

* Vermaking, 129.

En by ons voorgeslacht was 't ook steeds: MAAT HOUDT STAAT.
Ja, 'k hou van 't temen niet, van steeds met oude deunen
Den afgezaagden galm in 't oor te laten dreunen,
Maar maat, mijn vrienden, maat! Wat wildzang is of stout,
Schoon somtijds saamverward, verschilt als heet en koud.
De wildzang is als wind die wegstuift; stout is statig
En fiergestalt, en in zijn stappen forsch maar matig.
En zoo, zoo wensche ik ook en Lier- en Heldenzang,
Met onderscheid van stoffe, in ruim- of enger prang.
Ja, de arend in de lucht omzweve in breede kringen
Den prooi waarop hy doelt -; zoo doet in 't vrije zingen
De ware Lierpoëet; en dan, dan ploft hy neêr
Gelijk een bliksemstraal by 't langzaam dreigend weêr,
Grijpt toe, en drukt hem saam, en voert hem voor elks oogen
Den hemel in; - 't gezicht blijft starende opgetogen,
En 't hart gevoelt den neep, den trotschen vleuglenzwier,
En zuizelt als in 't spoor van 't bliksemvoerend dier.
Maar ach! 't is duivenvlucht, ten hoogste sperwergieren,
Waarmeê men de adelaars der Oudheid na wil zwieren.
Het zweven, meent men, is toch zweven, en 't gesnor
Eens arends door het zwerk vervult een gouden tor.
Wat zouden wy ons bloed zoo kokende op doen bruischen?
Een kabblend koeltjen luwt, wat hoeft er stormwindruischen?
Wat aan den hoogen geest ontbreken mocht, vergoedt
De netheid, die thands meer dan stoute dichtzwang doet.
Daar wint men lauwren meê. - Wy hoeven thands geen klanken
Als louter vlammend vuur dat steden in zijn spranken
Doet opgaan, legers velt, en de oorlogskans gebiedt;
Och, wy behoeven slechts een tijdverdrijvend lied.
Wie leest er Poëzy, dan om een uur te korten,
Waarin hem spel, gesprek, of tijdingblaadtjens schorten?
Wie zou ze doorstaan, zoo geen vreemde zwijmelrook
De hersens wat bedwelmde en 't zielsgevoelen ook?
En wie ook zou zich-zelf aan d' indruk overgeven
Eens Dichters dien hy leest? Neen veel te hoog verheven
Is die hem leest, en ook beoordeelt, laakt of prijst,
En 't zij by Vondel of Jan Zoet zijn standplaats wijst.
Een ander boek, vervuld met Wiskunsts scheve strepen,
Wordt mooglijk met ontzag des leerlings aangegrepen;

Een Filozoofsch geschrift, of wat dien naam zich geeft,
Met eerbied opgevat, als 't geen iets hooger zweeft;
Maar Poëzy? - Wel, dat 's slechts speelwerk van gedachten,
Dat kan ik vrij en vrank verheffen of verachten;
Dat moet my smaken, en dan prijs ik 't uit de borst
Zoo wel als 't kermisspel van 's goochelaars hansworst. -
Zoo denkt, zoo handelt men. ô Dezes tijds Poëeten,
Wat wierdt ge, en tot hoe verr' vernederd en versmeten,
Gy, Wettenstelders aan de Volken, Godenteelt,
In 't hart, voor 't aardsche bloed, met hemellucht doorspeeld;
Wier uitspraak Krijgen sliste, en rust en vrede staafde,
De dorre lippen van den Wijsheidzoeker laafde;
Gy Dichters van den tijd eens Solons, rijst, en ziet
Wat thands van Dichters wierd, en - wat uw naam geniet!

1827.

Zangcoupletten.*

Onder de bloemen verscholen
In holen,
Loert de venijnige hofslang op ons.
Legt u niet neder, ô meisjens of knapen,
Om u wellustig aan 't schoon te vergapen!
Sluimert niet in op het mosschige dons!

* Vermaking, 138.

Lieflijk, verlokkend, is 't groeien
En bloeien,
Wen zich de Lente den hemel ontsluit;
Lieflijk de lust in des aardrijks herscheppen:
Maar, overrompelt ons 't uur van verleppen,
Al het genoegen der wareld heeft uit.

Zien we door wolken en hemel-
gewemel,
Heffen we erkentlijke harten om hoog!
Daar is het duurzaam genoegen te vinden,
Eeuwige Lent' die geen Tijd zal verslinden;
Daar zijn de wangen steeds lachend en droog.

Heerlijke beemden, valleien,
En weien,
Maar met geen veldgras der aarde bekleed;
Zalig, ô zalig! ja zalig herboren,
Die de ongeschapene Zon daar ziet gloren,
En het tapijt van gestarnten betreedt!

1827.

Mededeelzaamheid.*

Μαχάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοῖ ἐλεηθήσονται.

MATTH. V

Daar ligt door 't plettrend pak van rampen neêrgedrukt,
De onzaalge die geen vrucht van al zijn arbeid plukt,
In nooddruftsprang by dag, by nacht in bange droomen
Die 't hart met golf op golf van wanhoop overstroomen!
Hy, die naar 't sterflot hijgt! - verlaten! - eenzaam! - Ach,
Geen hand die van zijn wang een traandrup droogen mag!
Maar neen, geen tranenwel ontspringt er uit dat harte
En vochtigt oog of kaak; maar gloeiend is zijn smarte
Waarmeê des hongers tand hem spier en vezels knaagt
En uitdort en verdroogt, en 't bloed met zweepen jaagt
Of stollend stil doet staan in saamgetrokken aâren.
Ach, armoê! broodgebrek! wat kan u evenaren
Van al de plagen die de menschheid lijden kan! -
Gy die in welvaart zit, wat wendt gy 't oog daar van?
Gy, daar ge uw lichaam (daar hem hongert) spijst en voedstert,
Uw weeke leden zacht op 't mollig pluimbed koestert,
En mooglijk Hem die 't schenkt, geen dankbren zielzucht biedt,
Keer de oogen herwaart heen, en leer wat gy geniet.
Wat zijn uw rechten op behoefte en lichaamsstreeling,
Beweegt ze uw boezem niet tot gulle mededeeling?
Kunt gy genieten, zelf van 't denkbeeld niet ontrust
Dat andren van gebrek verteeren by uw lust?
Hoe kunt ge uw broedren zien verhongren, zonder wroeging,
En smaken aan uw disch een beet van vergenoeging;
Den kelk der vreugde u aan de lippen zetten, en

* Vermaking, 145.

Niet vragen, waartoe is 't dat ik bevoorrecht ben,
En, daar zoo velen 't brood van hun behoefte derven,
Niet meê in armoê slave om op het stroo te sterven? -
Is 't geen gy smaakt, het uwe; en komt het God niet toe,
En heeft uw naaste daar geen recht op? - Brast ge u moê
En laat verhongren wie gy redden mocht. Verdwaalde!
Wat zeg ik? neen van hart en ingewand verstaalde,
Is 't zwelgen zulk een lust? of is 't het doel van God? -
Neen, mededeelen aan behoeftige, is genot.
Waartoe stelde u Gods wil in 't vol beheer van weelde,
Dan dat ge in Zijnen naam, waar nood is, mededeelde,
Zijn schatbesteder en verzorger wezen zoudt? -
Voor 't geen Hy 't leven schonk, geeft de aarde ook 't onderhoud.
't Is roof, 't genieten waar wy andren by doen lijden,
Uw schrokken rooft het geen er twintig moest verblijden.
Wordt u de gorgel niet op 't denkbeeld toegeschroefd:
''k Verbras in 't dartlen, wat nooddruftigheid behoeft?'
Neen, stervling, neen, in schat, in weelde ligt geen zegen;
't Is mededeelzaamheid, waarin die is gelegen;
Ja, drijft u 't goedgenot tot mededeelzaamheid,
Dank dubbel, dan is 't u met zegen overspreid.

Weldadig God, zijn we op Uw voorbeeld ook weldadig!
't Erbarmend hart zijt Ge ook erbarmend, en genadig.
Verlosser, 't is Uw mond, der waarheid eigen mond,
Die 't in Uw prediking aan 't aardrijk heeft verkond.
En wy, wy durven ons verharden voor de ellenden
Des naasten? van zijn nood verstokte harten wenden?
Verhoê dit, Vader der barmhartigheid! verhoe 't,
ô Gy die de uwen redde en vrijkocht door Uw bloed!
En gy, ô Heil'ge Geest, ja, Geest van heiligmaking,
Hoed, hoed, ja keer ons af van zulk een Godverzaking;
Ontscheur ons aan den strik der weelde waar ze ons streelt,
En vorm ons naar Uw les, ô Jezus, en Uw beeld!

1827.

Ouderdom.*

Hooge jaren,
Graauwe hairen,
Gaan gewoonlijk met elkaâr;
Maar de grijsheid
En de wijsheid
Maken altijd juist geen paar.
De ondervinding
Breekt verblinding
Van vooroordeel, zegt men wel;
Maar verblindheid
Uit gezindheid
Ziet ook in 't geheel niet hel;
En gewente
Die zich prentte,
't Zij dan in den geest of 't lijf,
Geeft aan rechtheid
Geen gehechtheid,
Maar aan 't lang gepleegd bedrijf.
Door herhaling
Lieft men dwaling
Die tot wijs van inzien wierd;
En zoo krenken
We ons in 't denken
Door de neiging slechts bestierd.
't Opgaand leven
Wordt gedreven
Door een vlam van kennislust;
Maar by 't afgaan
In 't naar 't graf gaan

* Vermaking, 149.

Is dat prikkelvuur gebluscht.
De eigenschappen
Van zijn sappen
Zijn verloren in den stam,
Waar de bladen
Reeds verraden
Dat de Tijd hem 't pit ontnam.
Holle wangen;
Overhangen
Op de kruk waarop men leent;
Rugverkrommen;
Adembrommen;
Stijve spieren; bros gebeent';
Geestverstrooiing,
Voorhoofdplooiing;
Rimpling van den dorren huid;
Sapverdroogen;
Nacht in de oogen,
Die den doodslaap voorbeduidt;
Boezemzwoegen
By 't doorploegen
Van den arbeidzamen Tijd:
Tandeloosheid;
Musklenvoosheid;
Trage voortgang; slappe vlijt;
Zenuwgrofheid;
Herss'nen dofheid,
Die niets aanneemt noch behoudt;
Steeds te onvreden
Met het heden,
En aan 't oud verkleefd als oud. -
Dit 's slechts over
Aan den slover,
Als het graf hem tegengaapt;
Maar noch handig,
Noch verstandig,
Is die reeds ten halve slaapt.
Neen, der Grijsheid
Is de wijsheid

Juist niet eigen of verpand:
Graauwe hairen
En bezwaren
Staan in zekerder verband.

1827.

Wetenschap.*

Wat ook iemand zij, alrede is zijn name genoemd, en het is kenbaar dat hy een mensch is.

DE PREDIKER.

Veel zag ik, maar ik heb daar weinig van begrepen.
Zoo gaat het die zich door verbeelding meê laat sleepen,
(Verbeelding, die geheel aan 't zintuig hangt!) en dit
Voor 't eenig middel houdt in 't menschelijk bezit,
Om iets te w e t e n , iets te k e n n e n of te l e e r e n ,
Zoo lang we in 't lichaam met lichaamlijkheên verkeeren.
Maar 'k zag hoe alles waar men d' indruk van ontfangt,
Van alle kanten als een keten samenhangt
In schakels, wijd en zijd tot één geheel verbonden,
En niets verbroken wordt, of alles is geschonden:
En dat de kennis van één schakeltjen, gemist,
Volslagen blindheid maakt, die in den duistre gist.
Wat is het weten dan voor hun, die, ziende blinden,
In 't wilde grijpen om de waarheid uit te vinden.
Ja, waarheid schreeuwen, proefbevinding, reênbewijs,
Waarop zy vaststaan als een duizlende op het ijs,
En flux, om 't geen zy zien of wanen, opgetogen
Zich roemen op de scherpte in 't doorzicht van hunne oogen?
Die krachten stellen, maar geen werker van die kracht,
(Of kracht naar willekeur zich-zelv te voorschijn bracht);
Verdeeling, maar in 't eind op kleinste deeltjens stuiten;
Oneindig, maar die ze in hun vatbaarheid omsluiten;

* Vermaking, 174.

Den mond wel roeren van oneindig groot of kleen,
Maar niet bevatten wat dit inheeft, zegge, of meen? -
Oneindig deelbaar? - Goed! maar is de waanzin heelbaar,
Verklaar men my in ernst dat woord: oneindig deelbaar.
Gelooft gy 't, sterveling, dat in een druppel nat
Geheel een wareld vol van leven, wordt bevat;
Gedierten leven, die nog kleiner soort verslinden,
Door geen gewapend oog van menschen uit te vinden;
En aan dit kleinre, ons gants onzichtbaar klein, gediert'
Weêr nog een kleiner soort door lijf en vochten zwiert? -
De deelbaarheid der stof, gaat al 't besef te boven.
Men moet in 't werk van God zijn wondren slechts geleoven.
Wy, wy zijn eindig, wy gevoelen 't; die ons schiep
Is buiten ons bereik in ondoorgrondlijk diep. -
Oneindig! - Ach, dat woord, verstaan wy 't als wy 't noemen?
Een klank is 't ons, waar meê we ons eigen n i e t verbloemen.
Wat is, is stellig; niets, ontkennend; maar de taal
Stelt door de ontkenning aan 't ontkennend e i n d i g , paal.
Gewis, Gods schepping, als Zijne Almacht, kent geen perken;
Maar wy, wy scheemren in Zijn grootheid op te merken.
Neen, God is niet als wy, in iets van 't geen Hy is;
Hy zelf, en heel Zijn werk, is één geheimenis.
Nooit peinstge op 't geen wat is, maar 't geen ge er van kost ramen,
Daar gaat ge steeds van uit, en trots en waan zegt A m e n .
Uw hersenschimmen zijn u waarheid, en, helaas!
Met deze tuimelt ge om, steeds ongeneesbrer dwaas.
Ja, pronk met dat verstand, voor niets recht stelligs vatbaar!
't Geloof, 't geloof-alleen, is voor den mensch onschatbaar.
Hy, ach, hoe klein uw deel van 't geen de Godheid wrocht,
En in de keten van Zijn schepping heeft verknocht! -
Maar deelbaar is de stof. Zoo is 't dan ook 't gedeelde,
Ja 't deeltjen van 't gedeelde, ook meer dan 't brein zich beelde,
Of 't zal geen stof meer zijn. Wien deze waarheid trof
Vindt in het stoflijk meer dan 't geen hy houdt voor stof.
Zie daar de valschheid van den spiegel onzer zinnen,
Waaruit men kennis van 't waarachtig meent te winnen!
Ach! alles zijn by ons slechts namen, half verstaan,
Geen wezendheid ontleend, maar onzen valschen waan.
Betrekking kent men? - Slechts betrekking van betrekking.

Doch alles in den grond komt uit op ééne ontdekking:
‘Het schemert alles ons voor de oogen van 't verstand;
Met woorden spelen wy, en brengen ze in verband;
En dit is de uitkomst van 't wijsgeerig redeneeren.’
Zie daar de Wijsheid dan die we aan elkander leeren!
ô Stervling, met wat schijn ge u voor u-zelven vleit,
Uw ware naam, uw daad, uw wil, is IJDELHEID.

1827.

Eigen kracht.*

Δοχιμαζομένη ἡ δύναμις ἐλέγχει τοὺς ἄφρονας.

BOEK DER WIJSHEID.

Roei, ja roei met alle vlijt,
Sla de riemen fors door 't water;
Ach de wal blijft even wijd,
En het is een bloot geklater.
Stervling, neen, het baat u niet;
Gy drijft af met stroom en vliet.

Zoo Gods adem 't zeil niet spant,
IJdel, ijdel, is 't vermoeien,
En gy ziet geen overkant
Uit des oevers rietbosch groeien.
Wie u ook geleiden zal,
Nimmer zet ge voet aan wal.

Hijs uw zeil den hemelwind,
Zie het ronden, zie het zwellen,
Eer de stille nacht begint,
En doorklief de vlietstroomwellen.
Dit is 't middel, dit alleen:
Eigen krachten zijn te kleen.

1827.

* Vermaking, 178.

Gade en kroost.*

Ziet, alzoo zal zekerlijk de man gezegend worden, welke den HEERE vreest.

Ps. CXXVIII.

Als de Vrouw haar Egâ nadert, zy die moeder door hem werd,
Hy herleeft, een nieuwe hemel gaat hem open in zijn hart:
Ja, ze is weêrhelft van zijn wezen, zy is de adem van zijn borst;
Bron van alle heil op aarde waar zijn dorre ziel naar dorst.
Ze is de wortel van zijn leven, uit wiens scheut zijn roem ontspringt;
Zy is 't die zijn stam vereeuwigt dat hy tijd en eeuw doordringt.
Ze is in de eenzaamheid zijn wareld, zijn vertroosting in het leed,
En geen last die zy helpt torschen, valt het hart eens Egaâs wreed.
Ze ondersteunt hem in zijn plichten, strookt en zalft en heelt zijn smart,
Raadt hem in verlegen uren met een meer dan oudrenhart;
Hangt hem aan in leed en vreugde; 't is in haar dat hy geniet;
't Is voor d' adem van haar lippen dat de zielsbenaauwdheid vliedt.
Zy ontrukt zijn naam, zijn leven, aan de macht van tijd en dood;
Vader wordt hy door haar liefde; Vader, uit haar moederschoot;
In de omhelzing van het wichtjen dat hem in zijn armtjens vat,
Vraagt hy naar geen Hemelweelde, naar geen andren aardschen schat.
In zijn telgen lieft en eert hy, die hem zoo gelukkig maakt,
Dat zijn hart by 't heil der Echtkoets ook de vreugd van Vader smaakt.
Ach, wat haalt het hoogst der weelde die onze aarde schenken mag,
By den teedren kus der weêrhelft, by den lieven kindrenlach!
Zalig, wien aan 's moeders boezem, aan de vaderlijke kniên,
't Lieve toonbeeld van hem-zelven 't lachend mondtjen aan mag biên;
Die in dit zich voelt vernieuwen, en met zielsdank aan zijn God,
't Hart in tranen voelt versmelten by dit opperst zelfgenot!

* Vermaking, 204.

ô Hoe blijde ziet hy stervende in den arm van Gade en spruit,
Op den Vader aller wezens zegenend en dankbaar uit!
Hoe verkwikt hem dan 't te rug zien op die afgeloopen baan,
Daar de panden van Gods zegen bloeiende om zijn doodbed staan,
Waar de tranen dankbaar vloeien by een afscheid dat niet prangt,
Maar de onzichtbare Englen wachtstoet wappren de over 't leger hangt!
ô Mijn God, mijn Heiland, schenk my, schenk me een zoo gezaligd end
Van een leven, in vertroosting Uwer inspraak afgerend!

1827.

Uit het Indisch genomen.

Gaven.*

Giafar thu gaft, gaftattu ast-giafar,
Gaftattu af heilom hug.

DE EDDA.

Gy geeft; maar uit wat bron spruit die milddadigheid?
Wat zegen hecht zich aan die uitgedeelde gaven?
Droogt ge ook de tranen af, die bange nooddruft schreit?
Verkwikt het u 't gemoed, een lijdend hart te laven? -
Dringt praalzucht, voorbeeld, schaamte, ontwijking van de klacht,
Uw weeldrigheid niet af, hetgeen gy schijnt te geven;
Maar dankt ge uw God wanneer ge eens broeders leed verzacht,
Met beê, dat aan 't genot de zegen vast moog kleven?
Zoo is 't een ware gift voor u en dien gy 't schenkt;
Doch, achtloos uitgestort en zonder medgevoelen,
Is 't water, zonder vrucht op 't dorre zand verplengd.
Waarin 't bedrogen hart zijn smet meent af te spoelen.

1827.

* Vermaking, 207.

Berusting.*

Ne curiosus quaere eausas omnium,
Quaecunque libris vis prophetarum indidit
Afflata coelo, plcna veraci Deo;
Nee operta sacri supparo silentii
Irrumpere aude, sed pudenter praeteri.
Nescire velle quae magister optimus
Docere non vult, erudita inscitia est.

JOS. SCALIGER.

Vermoei uw hersens niet om alles door te zien
Wat Gods profetisch woord in beelden heeft omwonden:
De ontwikk'ling van 't geheim zal op zijn tijd geschiên,
En is, als de uitkomst-zelv, aan 't vaste perk verbonden.
Geen nieuwsgier oog dring' door in 't geen Zijn raad omhult;
Onfeilbaar wordt die raad (genoege ons dit!) vervuld;
Het morgenlicht zal haast door 't neevlig nachtfloers breken,
Hiervan strekt elke dag ten onbedrieglijk teeken.
Verwachten is de plicht, in onderworpenheid,
En zalig die niet vorscht, maar waakzaam, slechts verbeidt!

1827.

* Vermaking, 208.

Geloof en reden.*

Rcason the root, fair Faith is but the flower.

YOUNG.

Is 't Geloof slechts bloem der Reden,
Uit haar wortel voortgebracht? -
Young, wat is uw pen ontgleden!
Heeft uw hart dit ooit bedacht?
Ja, het bloeit op Redens stengel
Als op haar geënte spruit,
En in beider sapgemengel
Trekt het voedsel van haar uit.
Waar die Reden niet verdorven
Door begeertes zondezucht,
ô Wat heil waar dan verworven,
En wat droeg het hemelvrucht!
Maar helaas! zal 't niet verdroogen
Als (verpest door warelddrift,)
Reden 't drenkt met ingezogen
Zielendoodend slangengift? -
Neen, van 't licht van onze Reden
Hange ons zielsgeloof niet af!
Dit schenk' God den hartebeden
Van dien Hy genade gaf!

1827.

* Nieuwe Vermaking, 90.

Geloof.*

Uit den Hemel is 't gelooven,
  Twijfelt gy, gy vleesch en bloed?
Al wat goed is, daalt van boven;
  Niets uit u, ja niets, is goed.
Zoudt ge u-zelven door u-zelven
  Heffen tot de zaligheid?
Steigren naar de stargewelven,
  Daar ge aan de aard gekluisterd leit?
Gy, die half gesloten oogen,
  (Met den blinddoek overstrikt,)
Vruchtloos wendt naar 's hemels boogen,
  Daar ge in d'aardschen poelwalm stikt!
Neen, erken het, leer gevoelen:
  Niets wat goed is komt uit u;
Willen, trachten, noch bedoelen,
  Of het is der waarheid schuw.
Zelfgevlei, begoochling, logen,
  Dat 's de teelt en lust van 't hart,
Altijd door zich-zelf bedrogen,
  Steeds bewerker van zijn smart.
Gy, wanhopigste aller kranken,
  Hijgende op de doodsmatras,
Zoudt ge u-zelv' de heeling danken,
  Zoo geen Godshand u genas?
Zal de rotssteen korenairen,
  Den of eik de wijngaardvrucht,
't Noorder ijs de balsems baren
  Van de Morgenlandsche lucht? -
Ja; veeleer dan 't onvermogen

* Nieuwe Vermaking, 92.

Van het diepverdorven hart,
Door Gods geest niet aangetogen,
Zich uit 's warelds boei ontwart.
Neen, leg vrij 't verstand te koste,
Span uw redenkrachten in;
Slechts de door genâ verloste
Heeft den Geestelijken zin.
Neen, van God zijn alle gaven,
Maar vooral het Heilgeloof;
Die 't uit eigen ziel wil graven,
Moordt en maakt zich-zelf ten roof.
Bid, op dat ge 't moogt verkrijgen;
Zucht verlangend; smeek met drift!
Maar ook zelfs dit angstig hijgen,
Reken dit genadegift.
Neêrgedompeld in de golven,
Wordt ge in 't spartlend armgewoel,
Van der baren slag bedolven,
Tot ge wegzinkt in den poel: -
Doch verhef uw stem naar boven:
Daar is bystand; Jezus waakt,
En Hy schenkt aan hem 't gelooven,
Die aan eigen licht verzaakt.

1827.

Zielskalmte.*

Pelle timorem,
Gaudia pelle, etc.

BOëTIUS.

Indien ge de waarheid
Wilt zien in heur klaarheid,
  Zoo zuiver uw hart;
Laat nutloos verschrikken
Noch angst het verwrikken,
  En beef voor geen smart;
Wijs de ijdele teugen
Van 't nietig verheugen
  Bedaard van u af;
En zet ook voor 't hopen
Uw boezem niet open.
Van driften bekropen,
Zal 't hart zich verloopen
  In wareldsche draf.

1827.

* Nieuwe Vermaking, 150.

Zwerven.*

Φεῦ, Φεῦ, ὦ πόνοι βρωτῶν δυςπόνοι.

SOPHOCLES.

Zoeken wy het aardrijk rond,
Waar of nacht of morgenstond
Ons van verre tegenblinken;
Waar en zon en maan verzinken;
Of waar 's warelds vreugdelamp
Uitdooft in den ijssneeuwdamp: -
Over bergrug, spitse rotsen,
Dwars door stormig barenklotsen;
Heiden, door geen voet betreên,
Bosschen, waar nooit lichtstraal scheen;
Vlakten, door de zon gebraden: -
't Zijn alleen verscheiden paden,
Alle leidend naar het graf
Op des lichaams wandelstaf.
Altijd vindt men, moê van 't dwalen,
Zich omsloten in de palen
('t Zij men kruipe, ga, of holl',)
Van des aardrijks kleenen bol,
Die, zoo wy hem winnen konden,
Toch te duur zou zijn bevonden
Voor den arbeid en het zweet,
Aan die overwinst besteed. -
't Eenig kruid van ZIELSGENOEGEN,
Waar het nut was voor te zwoegen,
Groeit, hoe vlijtig iemand zoek,
Op deze aard in geenen hoek.

1827.

* Nieuwe Vermaking, 177.

Ja en neen.*

Qualis vita hominum, duo quam monosyllaba versant.

AUSONIUS.

Het JA en NEEN beslist van Waarheid, Doen, en Laten,
Van Zijn en Niet zijn; 't gaat nooit broederlijk gepaard;
Maar brengt verdeeldheid voort, doet broedren broeders haten,
En sticht een eeuwig vuur op de aard,
In Huisgezinnen, Kerk, en Staten:
Geen oorlog, geen verschil, of 't was uit Ja en Neen. -
Zoo zegt men, en 'k beken, 't was altijd zoo voorheen;
Maar nu is 't halve JA in 't halve NEEN gemengeld,
Men stemt slechts eenigzins met weifelende ziel,
En blijft niet meer door 't woord aan banden vastgestrengeld,
Zoo 't geen te wachten staat het oogmerk tegenviel.
Voorzichtigheid won veld; ze is groot in onze dagen,
Half twijflen, beter dan een stellig andwoord wagen:
Die wijs is, neemt zich 't voorrecht nooit,
Dat hy naar de uitkomst vouwt en plooit. -

Maar is dit braafheid? dit oprechtheid? - Oude namen,
Die wat verstand heeft, zich moet schamen:
'k Ben zelf mijn eerste doel, en aan my-zelf het naast,
En 't eerste in 't oogmerk is in de uitkomst ook het laatst.
Dus, laten duizend Ezelskudden
Daar 't herzenlooze hoofd by schudden,
Hun oude en afgesleten leer
Geldt in dees schrandren, dees verlichter tijd, niet meer.

1827.

* Nieuwe Vermaking, 197.

Bloeimaand.*

Meymaands zoete luchtverwarming
Met den zegen,
In den regen
Uitgestort,
Is een Hemelsche Echt-omarming,
Waardoor 't Aardrijk moeder wordt.

1827.

Zedenleer.*

Verzacht uw driften tot aanschouwend zelfgevoelen;
Uw hoogmoed tot besef van zwakke afhanklijkheid;
Uw eerzucht in de zucht tot 's naasten heilbedoelen;
En zie in rust der ziel de wareld om u woelen,
Gelijk een Herakliet die om heur dwaasheid schreit.
Maar lach met Demokriet om geene onzinnigheden:
Zy vordren onderwijs, en (bovenal!) gebeden.

1827.

* Nieuwe Vermaking, 201.
* Schemerschijn, 87.

Godsdienst-ontrusting.*

Menschenkind, ziet gy wel wat zy doen, op dat ik van mijn Heiligdom wegga?

EZECH. VIII, 6.

Hemel! razende Sofisten,
Door geen Heiden ooit geduld,
Die Gods mogendheid betwisten,
Roemen op hun gruwelschuld.

Ja, men mag hier God vereeren;
Maar verstoore 't, wien 't behaagt!
Hoe zou dit een Staatsrecht weeren,
't Geen geen Christen grondwet schraagt.

Razen, tieren, schelden, vloeken,
Dringt tot stooring van 't gebed
Waar wy zielsvertroosting zoeken;
En wat macht die dit belet?

Marktschreeuw, straattoneelvertooning,
Overschrei' den Leerstoel vrij:
Zoeke een kelder in zijn woning,
Wie den God zijns Heils belij'!

Ja, geen Kerkgrond is zoo heilig,
Als een wanleer ze onderstelt;
Maar ten minste zij hy veilig
Voor den moedwil en 't geweld!

* Schemerschijn, 89.

Doch, wat baat een nietig klagen?
Zwijgen we in verdrukking stil!
Christnen lijden, dulden, dragen,
Wat hun God en Heiland wil.

Hy, Hy wil zijn volk beproeven
Door volstandigheid in leed;
Dat, in juichen en bedroeven,
Zijn Verlosser niet vergeet.

Onder zijn Ixoraas wielen
Werpt zich de Indiaan ter neêr,
Tot verplettren en vernielen,
't Vormloos duivlenspook ter eer'.

Maar de God dien wy aanbidden,
Is genadig, wil geen dood;
Weldaân spreidende in ons midden,
Werd Hy 's menschen stofgenoot.

Nam op zich de onlijdbre plagen
Voor onze onvergeefbre schuld;
Heeft geheel haar last gedragen,
Heel ons boetrantsoen vervuld.

Wie dan onzer schroomt te lijden
By 't belijden van zijn naam,
En met 's Heldraaks macht te strijden,
Hoe hy 't aardrijk overvaâm'!

ô Wat leden Martelaren
In de jammervolste pijn! -
En - wy! zouden we ons bezwaren
Dat wy hier belemmerd zijn?

Neen, noch Maatschappy noch Staten,
Niets kan blijven wat het is;
Alles heeft den klem verlaten
Van zijn grondgesteltenis.

Godsdienst was van d' oudsten morgen,
Waar een naam van Volk bestond,
De allerzekerste der borgen
Van 't reeds wagglend Staatsverbond.

Heidnen voelden 't en erkenden 't;
Christnen loochnen 't (Hemel, ach!)
God van uit hun Staat verzendend,
Hem verstekend van 't gezag!

Duldt Gy 't, Almacht, kunt Gy dulden,
Die Uw weldaân dus verstiet?
Neen, tot zy de maat vervulden,
Eer verplet uw donder niet.

Ja, lankmoedig en geduldig
Zijt Ge, ô God, van eeuwigheid!
Maar een Volk, zoo gruwzaam schuldig,
Welk een eind wordt dit bereid!

1827.

Roemzucht.*

Op der menschen adem zweven,
ô Wat is dat voor een heil!
Dat heet na de dood te leven;
Daarvoor heeft men alles veil.
Och, hoe vol van Herostraten
Is geheel de wareld thands;
Maar wie zou den Roem niet haten
Kende hy dien flikkerglans.
Wat zijne Eeuw in 't woeste razen
Uitbromt als verdienstlijkheid,
Schitterschoon in 't oog van dwazen,
Maar, in wezen, gruwelfeit.
Rustverstooren, oproerkraaien,
Als de stroom naar derwaart drijft,
God bespotten, moordvaan zwaaien,
Dat is 't wat de glorie stijft.
Ze is voor hem die gangbre zotheid
Meê bewondert, staaft, en pleegt,
En bedwelmd door aller botheid
Op hun valsche prikschaal weegt.
En wat wint men? Dove kolen
Voor een ingebeelden schat.
Dampgewalm uit leege holen,
Rookgewemel, nooit gevat.

Dat men slaven wil en zwoegen
Om 't geen kindren baten mag,
Dit, erken ik, is genoegen,
't Is een vaderlijk gedrag.

* Schemerschijn, 99.

Maar wat zegt het, wind te gaderen,
Die of met de dood vervliegt,
Of, wie steunt op deugd van Vaderen
Steeds te loor stelt en bedriegt?
‘Helden kindren deugen zelden,
Was der oude Grieken taal;
't Is met wijzen als met Helden,
Vaadren roem is enkel praal.
Sluimren ze op huns vaders palmen,
't Is zijn' naam tot weinig eer:
Streven ze ook naar 't gloriegalmen,
Ach zijn luister drukt hen neêr.
En, wie zoetheid meent te smaken
In dat de een hem half vergoodt,
En de ganzen om hem kwaken
Tot na 't uurtjen van zijn dood,
Hy bedriegt zich, goede vrinden;
Laster, hoon, en zielsverdriet
Is by al dien roem te vinden;
De uitkomst, kwelling; anders niet.
Weg dan, zucht naar onderscheiding!
Windziekte, algemeen, helaas!
Maar, in weêrwil dier verbreiding,
Echter niet te minder dwaas!
Zwieren we op geen arendspennen
Om bekendheid by 't Gemeen;
Trachten wy ons-zelf te kennen,
Dit is noodig, dit alleen!

1827.

Poëzy.*

Wat gelijkt de kracht en zoetheid van een streelend maatgedicht!
't Stroomt de harten in als water; 't dringt den boezem in als licht;
't Gloeit als vuur de borst, met ijver, liefdevlam, en heldenmoed;
't Heft, als wolk, de ziel naar boven tot de bron van alle goed.
Poëzy, ja, tok de snaren; dring, en stroom, en blaak, ons door:
Voer ons als in wolk naar boven, naar het echte Zangrenchoor!

Uit den Turkschen BAKI genomen.

1827.

Jonglings fierheid.*

Ik in rust en weelde leven; neen, zoo kieze ik pijn en dood;
'k Ga ze vinden op het slagveld onder lans en donderschoot.
'k Ga ze zoeken op de golven dwars door storm en onweêrnacht,
Daar mijn borst zich mag verheffen in rechtschapen mannen kracht.
Ware ik door mijn stam niet edel, 'k waar 't door 't hart, dat in mijn borst
Meer dan adel is of grootheid, meer dan sceptervoerend Vorst.
Zou in my die zucht dan smooren die naar brave daden haakt,
En genoegen schept in 't zwoegen, maar de ledigheid verzaakt?
Neen, ontrol de legervanen, zweef heur schaduw me over 't hoofd;
'k Zal me een weg ter glorie banen, glorie die geen Nijd verdooft.
Ja, ik zal de lauwren winnen, lauwren van onsterflijk groen!
Of, wat van mijn lot ook worde, 'k zal mijn bruischend hart voldoen.
Zoo, zoo sprak de fiere Jongling daar hy in de mengling vloog;
En - een kogel ploft hem neder en de doodslaap sluit hem 't oog.

1827.

* Schemerschijn, 102.
* Schemerschijn, 103.

Droefenis.*

Hoe zoo dof, zoo neêrgeslagen, zoo gebukt in stom geklag,
Gy wiens hart in nevelbuien altijd lichtgevonkel zag!
Waar is 't toeverzicht gebleven, waar die weêrglans in 't gemoed
Die by middernacht de vonkling toonde van den morgengloed?
A ch, wat vraagt gy? neen, geen vonkling spiegelt meer heur glans in my.
Neen, geen schemerblik van morgen. Ik bezwijk in 't geen ik lij.
Nimmer, neen, zoo heldre spiegel, waar de zonneglans in flonkert,
Of zijn schittring wordt in stormwind door het stof der smart verdon kerd.

N a BAKI.

1827.

Tranen.*

Tranen zijn mijn zielsvriendinnen; vliet, gy zoete tranen, vliet!
Hier, van alles afgescheiden, schei ik my van deze niet.
Tranen zijn door God geschonken tot een balsem in het leed;
En die tranen zou verbieden, waar nog meer dan tijger wreed.
Neen, ô neen, hy kent geen troosten, die ze wisschen wil van 't oog;
Laat ze vloeien, laat ze stroomen! Wanhoop heeft de kaken droog.
Tranen zijn ons hemeldrupplen op 't van dorheid splijtend veld:
Zy zijn 't die de smarten voeden dat heur buil tot rijpheid zwelt:
Zy, zy heelen, zy verkwikken. Valsche Trooster, stuit ze niet!
Gode vruchtbaar wordt de boezem die ze in Zijn genâ vergiet.

U i t MOTANABBI.

1827.

* Schemerschijn, 104.
* Schemerschijn, 105.

Dapperheid.*

Leeuw, geverfd door 't bloed van Leeuwen die zijn muil verslonden heeft,
Levendige Dood op aarde, waar den dood het hart voor beeft,
Vliegt Abdullah, zwaait den sabel, slaat, verplettert, en ver minkt,
Tot hy in een pijlenhagel zelf verpletterd nederzinkt.
Gy beslist den strijd, ô Hemel! Wat is kracht of Helden-gloed!
Gy, gy teekent uit wie vallen, Gy, wie winnaar blijven moet.

N a MOTANABBI.

1827.

Wonderen.*

Wat vraagt gy naar mijnen naam? die is WONDERLIJK.

RICHT. XIII, 18.

Wat wonderbaar gewrocht, in grashalmspriet en bies
Uit aarde en water door Gods ordning opgerezen!
En wat, in 't dierlijk lijf, gebeente, spier, en vlies!
Ja zelfs in 't vormloos stof waar 't al uit samenwies,
Onkenbaar, hoe doorvorscht, voor 't meest bevoorrecht Wezen!
Van waar dit? en van waar dat wonderbaar verband,
Waar 't al door samenhangt, het minst gelijk het grootste?
Waar schuilt de ondenkbre konst van de onbegrijpbre hand,
Waar 't alles ordenend verstand,
Dat zoo veel wondren bootste?
Zoo vraagt ge u-zelf, ô mensch, en zelf begrijpt ge u niet,
Als ge op u-zelf by al die wondren nederziet.

* Schemerschijn, 106.
* Schemerschijn, 107.

Ja vraag het. Op die vraag zoudt ge eeuwig andwoord derven,
   En, hoe opmerkzaam, als 't meest' onopmerkzaam dier,
In uwe onwetendheid en onbeandwoord sterven,
Na vruchtloos met uw oog de schepping door te zwerven.
   In de aarde waar ge uit wierdt, in water, lucht, en vier.
Ja vruchtloos zou zijn stem door lucht en wolken donderen,
   En bliksemen gebergte en rotsen voor uw voet,
Ja, by 't ontelbre tal van nooitbegrijpbre wonderen,
         Het aardrijk splijtende van onderen
               Door d'opgeborsten gloed.
Maar neen, Hy wilde zich door 't Heilwoord openbaren;
Gy hoor en beef, Hy spreekt! - Verstom hier, stem en snaren!

   'IK BEN 'T (dus zegt Hy) IK. IK, 't rein zelfstandig ZIJN,
IK, DE EENIGE DIE BEN. - Wie durft zich dan vermeten,
   Te hangen aan het stof, aan enklen schemerschijn?
   't Bestaan (gebootste klomp uit kleiaarde!) is HET MIJN.
Hoe kost ge uw Schepper, gy bewerktuigd NIET, vergeten?
   Neen, hef uw oog van de aard en van u-zelf, tot MY.
In 't stof drukte ik mijn merk; maar 'k wil me aan u betoonen.
   Gy wederstreefde en vielt; maar 'k blijve u nog naby,
         'k Betaal my-zelf uw schuld, zijt vrij!
         'k Wil de onverdienstlijkheid belonen.' -
Rijs, stervling, van uw val! God trok zich uwer aan;
Zijn Zoon werd stervling, leed en heeft voor u voldaan.

1827.

Zielskalmte.*

De Heer zal zijne goedertierenheid gebieden.

Ps. XL. 9.

Wat de woeste Tijd in 't rennen
Met zijn stouten tred vermalm',
Bouwgevaarte, rots, of halm;
Wat de windvang van zijn pennen,
Als hy ze in zijn vlucht ontplooit,
Door de dunne lucht verstrooit:

Altijd zonder zielsverwrikken,
Angstbedwelmen, of verschrikken,
Altijd in de zielsrust kalm, -
Zien wy 't drijven of verzwinden
Met den adem van de winden,
Als een lichaamlooze galm.

Heffen wy het oog naar boven,
Om den God der eer' te loven!
Onzer beden wierookwalm
Zal by 't zuchtend boezemhijgen
Tot zijn hoogen zetel stijgen
Met der Englen gloriepsalm.
Rijs, mijn harte!
't Pak der smarte
Buigt of onderdrukt geen Palm.

In dees lage rampvalleien
Is de wieg van 't tranenschreien;
Maar hoe kort!
Juichen met Gods Englenreien,
Is wat ons beschoren wordt.

* Schemerschijn, 114.

Ruischt dan, zangerige halmen:
't Heilrijk oogenblik genaakt,
Dat ons van de ketenschalmen
Dezer aard ontbonden maakt!
Klimt, ô galmen,
Met de walmen
Aan een gloeiend hart ontweld!
God zal alle tranen stelpen,
Hy de in nood verlaatnen helpen,
Hy die trotsheid nedervelt;
Hy die ook 't getrouw verrichten
Onzer plichten,
Dat Hy-zelf ons schonk, vergeldt.

1827.

Opwekking.*

Οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα.

II. COR. X. 2.

Wat was 't ô Christnen, toen ge in onderaardsche holen,
Der Heidnen oog, maar hun vervolging niet, ontscholen,
By één kwaamt, om vereend, in 't brood- en wijngenot
De kracht te smaken van d' om U gestorven God?
Toen kon geen doodschrik U weêrhouden, geen gevaren
Het opgewekt gemoed verbazen of bezwaren;
Gy blaakte van Geloof en dankbre zucht tot Hem,
En 't ingewand der aard weêrgalmde van uw stem.
Elk Uwer was bereid voor Zijnen naam te sterven;
Gevoelde in 't hart het heil dat U zijn bloed verwerven,
Zijn geest verzeekren mocht; en wat was vreugde of smart,
Wat lichaamsfoltring voor 't door Hem vervulde hart?

* Schemerschijn, 119.

Men trad den dood getroost te moet in houtmijtvlammen
Steeds schittrende in Uw oog; d' onlijdbre beugelkrammen,
En wat wreedaartigheid door d' afgrond aangehitst,
Of uit te denken, of op één te hoopen wist.
Gy kendet, zaagt het! wist dat U het zelfde beidde,
Wat, zelfs U boven 't hoofd, der beulen drom bereidde;
Maar in Uw Heiland, in zijn Woord getroost en kracht,
Verachtet ge aarde en Hel, en heur vereende macht.

Maar wy, wy Christnen, in de wareldvloed verzonken;
Wy, die, aan haar vertuit, met naam van Christnen pronken;
Wy - spreek men van geen pijn voor JEZUS te ondergaan,
Wy durven naauwlijks 't oog vrijmoedig van ons slaan,
Ja onze houding schijnt vergeving af te prachen,
Waar 't Heidensch ongeloof en 't Filozoofsch belachen
Ons aanziet met een oog van deernisvollen spot,
En wenschen wel te staan met wareldwijze en God.
Men durft hun overmoed uit zwakheid, niet bestrijden,
Ontveinst uit zwakheid (of is 't hoogmoed?) wat wy lijden
Als God en Heiland of gehoond wordt of miskend,
Een Toeval aangebeên, dat woest in 't wilde rent
En van de wareld schikt. Dus spreekt de Godverzaker;
En die 't veroordeelt, heet een dweeper of een kwaker.
Wie wil zich zulk een vlek zien werpen op 't gewaad,
En gaan voor half ontzind of erger langs de straat?
Foei, steiloor, obscurant, of duisterling, wat namen!
Neen, liever wil men zich den naam van Christus schamen:
Men is, men leeft toch in de wareld, moet er door
Zoo ze is - wel! kiezen wy het meest gemakk'lijk spoor.

Is 't waarlijk dweepery, wat dweepery moet heeten? -
Gy, Christen, vraag Gods woord en raadpleeg Uw geweten. -
Is 't zeedlijk recht, ('k laat daar het Euangeliewoord,)
Dat ge, anders overtuigd, stilzwijgend, lastren hoort?
Wat dan, waar 't dom gerel door Eigenwaan verbasterd
Uw God en Heiland, in zijn Heidnendomheid lastert.
Ach, spreek, ja spreek met kracht, vrijmoedig uit de borst,
En toon U Christen, fier op Uwen Levensvorst!
Wees needrig (ja 't is plicht); maar moedig in 't belijden,

En wakker, waar 't U voegt voor JEZUS eer te strijden;
Draag eigen spot en smaad, maar heilig steeds Zijn Naam
In vlekkeloos gedrag en waar 't ook in betaam.
Belach de dwaasheid van den Tijdgeest niet: 't bevechten
Des vijands is de plicht van wakkre legerknechten.
Ja, rusten we ons, omgord met Waarheid, tot den strijd,
Waartoe we in Christus bloed by 't doopbad zijn gewijd,
En schutten wy 't geschut der pijlbus van de logen
Op 't schild van 't waar geloof, hoe zwermdicht aangevlogen.
De helm der zaligheid dekk' 't opgeheven hoofd;
Geen zwaard ontbreekt den arm waar 't hart oprecht gelooft.
Maar bidden, smeeken we, en bewaken we ook ons-zelven!
De Boze deinz' voor 't oog, zijn toevlucht is het delven;
Hy werkt in duisternis, en ondermijnt den grond;
Dan waggelt, duizelt zelfs, die schijnbaar zeker stond.
Beproeven we of wy staan op 't ware rotsgesteente,
't Nooit wanklend fondament van JEZUS keurgemeente,
En dat geen overmacht van 't opgestaan Heelal
Verweldigen, of van zijn wortel scheuren zal!

1827.

Hoop.*

Aan de Hoop is heil verbonden;
Zy verheft het treurend hart,
Druppelt balsem in de wonden,
En bedriegt de boezemsmart.
Hopen wil ik, altijd hopen!
Hopen waar geene uitkomst schijn'!
Hoop sluit ons den Hemel open,
Zy is de eêlste medicijn.

Maar wat hoop ik? Op wat gronden
Werpt mijn ziel heur anker uit
In dit stormgewoel van zonden,
Waar my klip aan klip omsluit?
Zal het in het steengruis vatten?
Vatten in een wellend zand?
Waar de kiel van één moet spatten
In eens draaikolks woesten brand?

Neen, mijn Heiland! aan geen klippen,
Aan geen welgrond houd ik vast.
Neen, 't Orakel van uw lippen,
En uw bloed, om 't kruis geplascht,
Hier op rust mijn ziel volkomen;
'k Weet voor wie Gy hebt geleên,
Zondaars hebt gy aangenomen,
En 'k erken, ik ben er één.

1827.

* Schemerschijn, 125.

Uitkomst.*

Wat al verneedring is uit zucht tot eer geboren!
  Wat al vervreemding uit gemeenzaamheid ontstaan!
Ach, door het zoeken-zelf gaat, wat men zoekt, verloren
  En 't schijnbaar op-, vervolgd, blijkt eindlijk nedergaan.

N a MOTANABBI.

1827.

't Aardsche wenschen.*

Wat wenschlijk zij, dit meenen wy te voelen;
  Wat goed, wat nuttig is, weet onze God alleen.
Wat wil dat zwoegen dan, dat ijdel witbedoelen?
  Bereikt ge 't ooit, ô mensch, het zijn rampzaligheên.

Genoegen... is er dat? - Ja wilde wareldvreugde,
  En dronkenschap van weelde en onbezonnen drift;
Maar 't geen U thands het hart als heilzaam zoet verheugde,
    Beklaagt ge morgen als vergift.

Ach, wensch niet, sterveling! Leer God uw lot bevelen:
  Zoek rust voor 't rustloos hart dat in uw boezem zwoegt.
Hy zal U niet alleen met aardsche haaf bedeelen,
    Maar wat voor de eeuwigheid vernoegt.

* Schemerschijn, 127.
* Schemerschijn, 128.

Ja, 't heil van heden, zal op morgen jammer blijken;
Wat de ochtend smartlijk was, is de avond zielsgenot;
't Verlies van 't schijngoed, is verrijken;
't Ontzinken aan het aardsche is naadring tot zijn God.

1827.

Middel tegen laster.*

Wellestu von böser diet
Ungehazzet sin, soo sing ir liet,
Unde wis mit in ein böse wiht;
So en hazzent si dich niht.

GOTTFR. v. STRASSBURG. (T.u.J. 8415.)

Wilt gy den haat van boze en dwaas ontwijken,
Of ducht gy voor hun lastersmet?
Het middel is gereed: Gy moet hun slechts gelijken.
Laat in gedrag en taal dezelfde boosheid blijken
En 't eigenste onverstand; uw achting is gered.

1827.

* Schemerschijn, 133.

Op een albumblaadtjen.*

Moet dit een Album zijn? - Een bloot Sybillenblad
Dat, schoon het zeker geen orakelspreuk bevat,
Toch op den wind vervliegt, verband heeft noch betrekking
Een vriendenrol was heel wat anders in mijn tijd;
En, onveranderbaar, die 't inhield, toegewijd,
Beschaamde 't wuften wind en laffe trouwbevlekking.
Maar 't zij zoo! By een stoet van vrienden, ras gemaakt,
Raakt mooglijk menig een, die 't beter waar verzaakt,
En Vriendschap dient zoo wel als Staatsvorm en Geweten
Nu brandend voorgestaan en dan weêr weggesmeten.
Ja deugd en waarheid-zelv' verandert naar 't belang;
En onverwrikbre trouw ware al te harde dwang.
Het gistren immers moet verwisslen met het heden;
Een thands ons dierbre naam en lieve vriendenhand
Moet morgen afgekeurd en met den voet vertreden,
En zonder schade of breuk aan d' overfraaien Band!
Ook heeft die 't blaadtjen vult zich menigte van namen
Waarby hy pronken zal in geenen deel te schamen,
Al waren ze enkel pest voor Kerk en Vaderland.

1827.

* Schemerschijn, 137.

Aan de Schotten.*

RECHTSCHAPEN Schotten, ja, 'k waardeer u om uw moed.
Geen armoê, geen verval doet u der Oudren bloed
Of 't glorierijke van uw afkomst ooit vergeten.
Ze is u in 't hart gegrift, verwakkert u 't Geweten,
En strekt ten spoorslag op 't rechtschaapnen Heldenpad,
Dat heel een Voorgeslacht u roemrijk voorbetrad.
't Is Krijgs-noch Staatsampt, 't zijn geen lauwren die ons streelen;
Het voorrecht, Heldenkroost uit Heldenkroost te telen,
Is dierbrer; welk een kleed van duisternis, ja smaad,
Ons omhangt: 't bloed is meer dan goud of eer of staat.
Zoo, zoo gevoelt de Schot; zoo, de onvervalschte loten
Uit echt Bataafschen stam, uit Neêrlands grond ontsproten.
Geen oneer hecht op hem, schoon alles hem miskent;
God kent hem (dit 's genoeg), die 't lot der tijden ment.
In hem is 't Christendom geworteld van zijn vaderen,
Geen gif van Ongeloof zal gisten door zijne aderen;
Maar hun gelijk, zich-zelv', en boven tijd en eeuw,
Blijft hy de fiere welp van d' onbetembren leeuw.
Laat zeekans, koopfortuin, en Staatsverwisselingen,
Een nieuwgebakken Heer in ampt of aanzien dringen,
Hy duldt en zwijgt, en plaatst zich nimmer aan diens zij',
Maar slaaft (zoo 't moet) voor 't brood, en God is hem naby.

1827.

* Schemerschijn, 155.

Mijmeren.*

Gy mijmert steeds. - ‘'k Hebveelte denken.’ - 'k Wil't gelooven,
Daar 'k zelf u nacht en dag in uw bedrijf zie sloven;
Maar die gedachten toch? waar loopen ze altijd heen?
'k Vrees, zelden gaan ze juist naar boven,
Maar meestal loopen ze uit op nutlooze ijdelheên.
Ach, beter wierpt ge een deel dier zorgen,
Op die zich met het lot der zijnen heeft belaân.
Die toevlucht zoekt by Hem met de aanbraak van den morgen,
Mag met een lichter hart de hand aan d' arbeid slaan.

1827.

* Schemerschijn, 156.

Ydel pogen.*

Ὦ πολλ᾽ ἁμαρτάνοντες ἄνθρωποι μάτην
τί δὴ μέν τέχνας μυρίας διδάσκετε,
καί πάντα μηχανᾶσθε χᾰ̓ξευρίσκετε;
ἓν δ᾽ οὐκ ἐπί□ασθ᾽ οὐδ᾽ ἐθηράσασθέ πω
φρονεῖν διδάσκειν οἷσιν οὐκ ἔνε□ι νοῦς.

EURIPID. (H i p p o l .)

ô WOELIG menschelijk geslacht,
Wat sticht ge in moeizaam heil bedoelen
Steeds school by school en leeraarstoelen
In altijd heete wijsheidjacht?
Nooit zult ge aan 't hersenloos geslacht
Dat in een dom verbeestlijkt leven
Zich-zelf niet kent, noch waarheid acht,
Verstand of echte kennis geven.

1827.

* Schemerschijn, 163.

Braafheid.*

Daar is niemand die goed doet, ook niet één.

PSALM LIII.

Hy denkt wat vrij, dat 's waar; maar braver aan te toonen
Is buiten mooglijkheid, zegt ieder die hem kent.
Goedwillig, steeds gereed om dienst met dienst te lonen,
Zijn eerlijkheid en deugd hem diep in 't hart geprent.
Ja 't is een voorbeeld als er weinig zijn te vinden;
Al ware 't om een speld, hy deed geen mensch te kort.
Voor my, ik ben sints lang van zijn byzondre vrinden;
Maar Godsdienst kent hy niet, en dit is 't waar 't hem schort.

Genoeg, mijn vriend, genoeg! Ik vorder geen bewijzen,
Hy is een eerlijk man, 'k geloof het geen gy zegt:
Ja, 'k hoor zijn reedlijkheid van alle kanten prijzen,
En doe met u en elk aan zijn verdienste recht.
Maar, braaf en deug dzaam zijn! Verklaar me eens op wat gronden? -
Geen deugd dan Christendom, indien ge 't hart doorziet!
Waar buiten 't waar geloof, wat deugd heet, wordt gevonden,
't Is half Voorzichtigheid, half Trotschheid, anders niet.

1827.

* Nasprokkeling, 77.

Oorlogsschepen.*

't Is ongelukkig, ja, met Neêrlands oorlogskielen,
Daar touwwerk, ijzer, hout, en al de toestel, breekt;
't Kost duizenden aan geld, en vrij wat arme zielen,
Zoo, nevens 't lieve geld, waardy in menschen steekt.
Wat middel, om voortaan een vloot in zee te houen?
Dus vraagt men - Vrienden, zacht! het middel is gereed:
Leert van Cervantes slechts een schip van verzen bouwen,
Dan kunt gy 't jaren lang, en zonder hard te sjouwen.
Beslaat de rijmfabriek van elken prulpoëet;
En voegt gy ze, elk van hun, by ieders harsenvruchten,
Zoo hebt ge ook voor gebrek aan manschap niet te duchten.

Zie CERVANTES, Viage al Parnaso.

1827.

* Nalezingen II, 151.

Verval.*

Hierom is mijn harpe tot een rouwklage geworden.

JOB XXX, 31.

'k Zag Schoon- en Waarheid in een flikkring van Gods licht,
Waarvan my 't hart ontstak en in verrukking blaakte,
En heel de schepping werd me één heerlijk Lofgedicht,
Waarin zich 't Eeuwig ZIJN den stervling kenbaar maakte.
'k Groeide op, en 't orgel dier volmaakte melody
Werd enkel woest gekrijsch en wederstrevig tieren,
Gekwaak, gevloek, geween in lastrend hoogmoedvieren,
En Duivlen feestgejoel voor zang der Englenry.

1827.

Heelmiddel.*

De ziekte dient een drank; 't gezwel, het opensnijden;
De droefheid, vriendschapstroost; de dwaasheid scherp vermaan.
Maar wie of bittren drank, of vlijm, of troost wil lijden,
De dwaas wil niet vermaand; daar is geen heelen aan.

* Nalezingen II, 152.
* Nederl. Muzen-Almanank, 1827.

[Troost in tranen.]*

ô Laat my toch in vrede mijmeren,
Betwist my die voldoening niet:
't Is al de troost van oude rijmeren,
Wanneer de traan aan 't oog ontschiet.
Stort in naargeestige oogenblikken
My soms een stormbui op het hart,
Laat, laat dit voorrecht my verkwikken:
't Geeft zachte kalmte by de smart.

Het hart vertrouwlijk uit te storten
Geeft lucht aan 't overstelpt gemoed,
En 't is der rampen duur verkorten,
Wanneer het aan zijn wonden bloedt.
Ja, laat my, laat my dat genoegen
Terwijl de knel der kommer prangt:
Mijn' God naby in 't eenzaam zwoegen,
Is alles wat mijn ziel verlangt.

1827.

* Nalezingen II, 153.

Wijnverlaten.*

Wat zegt gy van Klaas Nat? Hy m o e s t d e n w i j n v e r l a t e n.
Dat doet hy sints voorlang, hy tapt zich nacht en dag
By kannen-, stopen- vol zoo vlijtig als hy mag,
En leegt (zoo tapt hy door) geheele halve vaten.
Wat wil men meer van hem? Die doet het geen hy kan,
Vervult geheel den plicht, te vergen van een man.
Niet anders immers zegt het woord van W i j n v e r l a t e r:
't Is tappen; en, gewis, hy is een tappersbaas;
Ook doet hy by den wijn geen vingerhoed vol water:
't Vervalschen haat hy: een veel te eerlijk man is Klaas.

1827.

* Nalezingen II, 154.

Grappige hulde aan een schoone.*

Has inter flammas graphice tua paret imago,
Harmosyne, telis sculpta Cupidineïs.
Illi devotè centumplex vena ministrat,
Procidua ad sacros nocte dieque pedes.
Utque suos sine voce Deos pia Memphis adorat,
Te quoque sic motu Pulmo silente polit.
Aram Hepar duplicem pracstat, quam rite recenti
Hora omni fibrae mille cruore rigant.
Tu tali, Harmosyne, macte optima maxima sacro,
Neu majestatem numinis abde tui!

JANUS GRUTERUS
in Periculis Poëticis[1]

In gloed en laaie vlam staat hier uw beeld gewrocht,
Voor kunststift met de spits van Liefdes pijl gedreven,
Daar honderd aderen met kronkelbocht by bocht
In knielende outerdienst om uwe voeten zweven;
En, eert de Nyl zijn goôn met zwijgend kerkgebaar,
In zuchten koomt de Long heur spraakloos offer brengen,
Terwijl de Lever strekt ten dubbel Chooraltaar,
't Geen duizend vezels staâg met vlietend bloed besprengen.
Onttrek ons 't licht niet van uw godlijk aangezicht,
Maar, Schoone, aanvaard in gunst dees staatlijke outerplicht.

Braaf, Jan de Grutter! ja, 't is fijn en wel bedacht;
Maar snijdt ge uw' boezem dus uit praalgeleerdheid open,
Ik vrees, de onnoozle maagd, wie ge al die fraaiheid bracht,
Zou met een walgend hart uw slachterskraam ontloopen.
Haal om, pluis uit, disch op, en toon u diep geleerd;
Maar dekk' mijn tafel niet, wie kiesche smaak ontbeert!

Eindnoten:

1 'Inventionibus frigidus et invenustus,' noemt Peerlkamp hem, in zijne Prijsverhandeling by de Brusselsche Academie, p. 261.

* Nalezingen II, 157.

Welsprekendheid.*

Ut prudentibus disertè, stultis etiam verè dicere videaris.

CICERO.

Welsprekendheid? - ô Deze kunst is licht,
Indien men zich naar 't heerschend tijdvak richt.
Die 't kunstjen kent, zal 't als een kunstwerk roemen;
Die 't niet verstaat, meent dat hy wijsheid hoort:
De oprechte alleen vertrapt die blaauwe bloemen,
En gruwt van de addrentong die 't argloos hart bekoort,
En deugd en waarheid moordt.

Algemeene verjaarwensch.*

By een plechtige verjaring
Hoort een wettige verklaring,
Dat ik u, mijn lieve mensch,
Alle heil en zegen wensch,
En nog zoo veel levensjaren
Als er slechts te tellen waren
Sedert Adam met zijn rok
Uit het Paradijs vertrok,
Tot de laatste van zijn Neven
De allerlaatste zucht zal geven,
En al wat gy meer verlangt,
Zoo het slechts aan 't wenschen hangt.
Haal nu spoedig een Notaris,
Die bevestig', dat het waar is,
En verheug u by den haard,
Dat ge deeglijk zijt verjaard.

Ex tempore.

* Nederl. Muzen-Almanak, 1827.
* Nederl. Muzen-Almanak, 1827.

Huwlijksgoed.*

Toen Adam Eva nooddruft gaf,
Liep alles naar behooren af;
Maar dat de vrouw de man wou voeden,
Was de oorsprong aller tegenspoeden.
De man moet plukken voor de vrouw;
Die van het huwlijksgoed wil leven,
Vernieuwt wat Adam heeft misdreven,
En schendt de plichten van de Trouw.

Verhuizen.*

't Verhuizen heeft verdriet; maar meest om 't met zich sleepen
Van d'omslag die veelal in 't nieuwe huis niet past.
Hoe nut in 't oud verblijf, 't wordt nu tot enkle last,
Wat zelfs nog vatbaar waar voor veilig overschepen.
Neen, 'k neem niets met my, maar ga over, naakt en bloot.
Hier ben ik, steken we af, Vriend schuitevoerder DOOD!

1827.

* Nederl. Muzen-Almanak, 1827.
* Keur van Nederlandsche Letteren XIII, 55.

Vreugd en leed.*

Te samen staart aan staart gebonden,
Koomt Vreugde en Droefheid by ons in:
En wee het dartelblij gezin!
Want de eerste wordt ons nooit gezonden,
Of de andre hangt haar achteraan,
En 't a c h ! en w e e m y ! komt ter baan.

NATUUR, in 't menschlijk lotbedeelen,
Zei: Blijdschap is te wild van aart;
Zy dient met stroever ding gepaard
Om rustig zielsgenot te telen.
Die echt zal 't menschdom zalig zijn:
't Is alsem in te zoeten wijn.

Maar neen, zy wilden niet vereenen
In welgemengde eenstemmigheid.
Daar de eene lacht en de andre schreit,
Wou deze her-, die derwaart henen.
Voort, riep zy toen, ongâlijk paar,
Onwillig zult gy aan malkaâr!

Zy bond ze met onbreekbre knopen
Al spartlend vast aan 't achterlijf,
En gaf ze een zweepslag vier of vijf;
Daar mede teegen ze aan het loopen,
Maar ieder wil zijn eigen baan,
En sleurt zijn weêrpaar achteraan.

* Keur van Nederlandsche Letteren XIII, 25.

Gy daarom, ziet ge u vreugd genaken,
Denkt, Luidtjens, wat haar volgen moet;
Want, zoo ze u 't hart eens juichen doet,
Nooit kan ze alleen in huis geraken;
Maar 't lachen, of men 't wil of niet,
Heeft vast een staartjen van verdriet.

Zy trekken altijd elk om 't zeerste,
De sterkste sleept den ander meê;
En vruchtloos sloot ge uw deur voor 't wee,
De laatste zit toch vast aan de eerste;
En wie de Vreugde binnen laat,
Make op heur achterstaartsleep staat.

1827.

Schraapziek en de muis.*

Naast Schraapzieks woning was een meel- en korenzolder,
Daar maakten nu en dan de muizen wat gebolder;
Één dwaalde by hem af. - Voort (riep hy) uit mijn huis! -
Zus, buurman, 'k kom niet om te halen, zei de muis;
Maar 'k zat daar dicht in 't meel en mocht my recht verkwikken,
Nu dacht ik of gy licht mijn knevels na woudt likken.

* Nederl. Muzen-Almanak 1827.

Gerustheid.*

ἵνα ἐν εμοὶ εἰρήνην ἔχητε.
JOANN. XVI. 32.

Nooit zij voor 's warelds haat of razerny beducht
Die 's Hemels stille vrede in 't harte mag genieten!
Wat is hem wintervorst of sneeuwjacht door de lucht,
Wiens bloed aan warmen haard verkwiklijk om mag vlieten?

Geen aardsche last verplet by vrije hemelvlucht
Den geest die tot zijn God in vlammen uit mag schieten,
En laster deert hem niet wiens reine boezemzucht
Vergeven, zeegnen kan ook die zijn bloed vergieten.

Vergeefs een dichten zwerm van pijlen afgericht
Naar d'onverwrikbren muur, op vaste rots gesticht
Wie Helsch noch aardsch geweld kan schudden of verwrikken.

Vergeefs met snoode list des vogelvangers net
Op slijkerig moeras voor d'arend uitgezet
Die in den hooger kring de dagtoorts aan durft blikken!

Naar 't Italiaansch van VITTORIA COLONNA.

1827.

* Keur van Nederlandsche Letteren XIII, 50.

Eens grijzaarts lentezang.*

De Lente kwam; in 't jeugdig blad gedoken,
Bloost reeds de roos het zwellend knopjen door,
Nog sluimerziek, en lachelt half ontloken
Den morgen toe op 't rijzend hemelspoor.
Het veld ontrolt zijn groenend grastapijt,
Met goud doorstikt en parels en saffieren,
En bosch en stroom doorklatert wijd en zijd
Van levenslust en weêrbezielde vlijt,
Die uit de dood een nieuwe schepping vieren.

Maar gy mijn hart, geen nieuwe lentedagen
Ontgloeien u in 't morgenwekkend Oost:
Uw Lent' verging in wreede dondervlagen;
De Zomer heeft uw krachten weggeroost,
De Herfst rukte aan, sloeg kroon en bladers af,
En rijpe vrucht, licht beter groeitijd waardig;
Mijn hand ontzinkt de broze wandelstaf,
Mijn wortel knakt, mijn stengel helt naar 't graf,
De bijl verheft, de jongste slag is vaardig.

Geen Zefirs aâm brengt van de rozengaarde
Den grijze geur noch zielsverkwikking meê.
Vergeefs voor hem, vergeefs spreidt lucht en aarde
Zijn matten leên een zachte legersteê.
Waar 't drabbig bloed in long en boezem stalt,
Kan 't Lentechoor geen hart of ooren vleien,
In 't stervend lijf dat in verwoesting valt,
By 't doodgelui dat door 't gebeente knalt,
Het sappig ooft geen balsemkracht verspreien.

* Nederl. Muzen-Almanak, 1827.

Het windtjen speel met dartle maagdelokken,
Om 't blank albast, als kussende, af en aan;
't Bevrozen hart by Grijsheids wintervlokken
Weet voor geen schoon, geen wellust meer, te slaan.
Geen lieve mond, geen tintelende lonk,
Doordringt een borst tot leefloos ijs versteven;
De spier verdort om d' uitgedienden schonk,
De zenuw krimpt, en 's levens laatste vonk
Versmoort in 't rif, 't gewormt' ten buit te geven.

Poëzy.*

Wat geeft den Dichter roem? wat, leven aan zijn schriften?
Wat voert zijn naam, zijn werk, naar 't late Nageslacht?
Is 't schildren der Natuur? Is 't prikklen van de driften?
Is 't trotsch gezwollen toon, waar hy dien roem van wacht?
Neen, 't is gevoeligheid: 't is diep en waar gevoelen,
En dit der ziel ontstort in kracht van zuivre taal;
Niet, als om 't van het hart in woorden aftespoelen,
Of 't andren voor te doen met kunst van woordenpraal.
Zijn uitdruk, neen, moet geen vertolking zijn in rede,
Geen kunst; maar zelfgevoel dat uit den boezem breekt;
Geen dichtspel dat ten schouw op fiere brozen trede,
Maar 't uitgestort gemoed dat onbedwongen spreekt.
Doch zie, wie dicht zoo? - Die noch lezer wacht noch hoorder;
Maar loutre zielsbehoefte, en die alleen, vervult;
Zich-zelven zingt en God', - en niet den zielbekoorder
Die kunstenkweker heet, schoon ware Dichtkunstmoorder,
En geen waarachtig goed, geen echte Waarheid duldt.[1]

Eindnoten:

1 De Eerzucht.

* Nederl. Muzen-Almanak 1829.

Gelegenheidsverzen.*

‘Niet van algemeene strekking,
Maar aan dees of dien gericht
Uit byzondere betrekking,
Wenschen Lezers geen gedicht.
't Algemeen heeft geen belangen
In gelegenheidsgezangen;
Het onthaalt ze stroef en koud:
Ook reeds lang zijn ze uitgesloten
By beroemde Kunstgenooten
En die mode gants veroud.’ -

Doch, wie 't goed of kwaad wil vinden;
Ik voor my, ik volg mijn hart.
Giet zich dat eens uit voor vrinden,
Kweelt het weedom, stort het smart;
Aâmt het meê met zacht genoegen,
Deelt het in eens anders zwoegen,
't Legt zich bloot voor ieder een.
Neen, geen Dichters doen zich kennen
Door hun welversneden pennen,
Maar door 't vrij gemoed alleen.

Zoo zijt gy my voorgetreden
Op het echt Oud-Hollandsch spoor,
Schat van wijsheid, godsvrees, zeden,
Wien ik eens ten Leidsman koor![1]
Gy, die, uit het harte schrijvend,
(Schoon op lage wieken drijvend)
Louter zielsgevoel en geest,
Wie uw boezem leer' doordringen
Christnen schept en volgelingen
Waar u 't hart met indruk leest.

* Keur van Nederlandsche Letteren, XIII, 21.

Ja, hy moet hem 't hart doorlezen,
  Wie een Dichter smaken zal,
Wien zijn zingen meer zal wezen
  Dan voorbygaand luchtgeschal.
Niet doen hooren maar gevoelen,
Is het Dichterlijk bedoelen,
  Is de geest der Poëzy,
En wie de ooren slechts wil streelen
Zonder in mijn hart te deelen,
  Die vervoeg' zich niet tot my!

1827.

Eindnoten:

1 Cats.

Op de verbeteringen der dichterlijke verlustigingen van Bernardus de Bosch, in de Werken der Maatsch. van Nederl. Letterkunde.*

DE BOSCH, wiens bloed en toon met even zachten vloed
Geregeld, zuiver vloeit, en nooit met dartlend bruischen
Door kei of rotsen wringt, maar in 't gematigd ruischen
De ziel des Christens in den Dichter kennen doet!
Ja, dierbaar is me uw zang, maar uw verbeteringen
(Vergeef my zoo ik 't zeg,) weêrstreven mijn gevoel.
Behaaglijk is uw stem, en lieflijk is uw zingen,
Maar 't later snoeimes aan uw wijngaard mist zijn doel.
Ach snij geen ranken weg, gy tast den stam aan 't leven;
't Verminken door de kunst is geen verbeetren, neen;
Dat Pelops schouder pronk' met kostlijk elpenbeen,
't Is nooit den schouder waard, hem door natuur gegeven.

1827.

* Keur van Nederlandsche Letteren XIII, 54.

Spieghels uiterste wil, in vaderlijke vermaning.*

Leer, kind, van kindsbeen af d' Almachten God te vreezen;
Dit, als ons valsche schijn of voorbeeld mocht belezen,
Leidt tot de wijsheid op. 't Brengt ernst en aandacht voort
Die 't raads'lig hart proeft in gedachte, werk, en woord,
En stoort een broeinest van afleidbre wangedachten
Waarmeê verbeelding speelt tot schuldig zielsverkrachten;
Ja, 't boezemt eerbied en ontzag in voor Gods wil,
Voor wie de boze lust zich neêrlegt kalm en stil
(De lust, steeds de eerste stap tot zondige bedrijven!)
En 't zal dus 't opzet van een Christlijk willen stijven.

Dus, zorg dat ge in het hart de vrees voor God bewaart,
Van 't kinderwiegjen tot den graauwbesneeuwden baard.
Zijn bystand zal dien wil ten goede, niet ontbreken,
Maar schragen; ja, dien zelf in 't ingewand ontsteken.
't Volbrengen en den wil schenkt Hy ons van omhoog,
Op dat de kranke mensch zich niet beroemen moog.
Doch Hy versmaadt niet wie oprecht, schoon zwak, gelooven,
En zal geen flaauwe vonk in 't rookend wiekvlasch doven,
Maar zegent door genâ dat vonkjen tot een gloed
Die rust en kalmte geeft aan 't woelingvol gemoed;
Ja, zal er de aardsche have en lijfs- en zielsgenoegen
Met zegening van kroost en oudrenvreugd by voegen;
En zalig, die dit heil (dat uit geen aardwel vliet,)
Met dankbaar zielsontzag, van Zijne hand geniet! -
Ach! dat de ondankbaarheid ons altijd aan blijft kleven
By al de weldaân van den Schepper! - Dank te geven,

* Spieghels Hartspiegel, 115.

Zijn lof te zingen voor de weldaân die Hy spreidt,
Ware op deze aarde reeds eene Englenzaligheid.
Zijn weldaân (wie op aard zou God zijn giften lonen?)
Verspreiden, in den naaste ons dankbaar hart betoonen,
Is uitgevloeide plicht en 't zoetst van heur genot,
En strekt voor aan Hem-zelf bewezen deugd by God.
ô Lieve dankbaarheid, wat zaligt gy dit leven!
Wat zijt ge een artseny! een zieletroost by 't sneven!
En toont, dat zegen niet ten vloek wierd, noch het goed
Ten valstrik, d'onbedachte omslingrende om den voet!
Mijn kroost, ach! zoo u dit by welvaart mogt gebeuren,
Dan moge een plotslijk leed u uit die draaikolk scheuren,
Dan tuchtige u Gods hand tot inkeer! - Hemel, hoe!
Wat zegge ik! Wensche ik u, mijn kindren, onheil toe?
Ja, hooploos is, wien God de tuchtroê niet verwaardigt;
't Is liefde uit de echte bron die dezen wensch rechtvaardigt:
Ik weet hoe dikwerf 't hart dien scherpen vlijm behoeft,
Waar God de weeldrigheid als ze uitspat, meê bedroeft.
Doch, wat mijn stervensuur mijne afkomst na moog laten,
Houdt vrede, ô dierbaar kroost! de twist ontaart in haten.
Ach, de eendracht van het bloed is meer dan schatten waard:
Den vreedzame is 't bezit verzekerd van deze aard[1].
(Ja, vreedzaamheid is met zachtmoedigheid verbonden,
En dempt een welbron van een menigte van zonden.)
Zoekt, boven al, Gods rijk en Zijn gerechtigheid:
Het oovrig werpt Hy toe, waar 't werkend wordt verbeid;
En Hy kan 't kleine als 't groote, en boven 't groote, zegenen.
Benij geen welvaart ook, wat rampen u bejegenen.
Wie uwer meer verkreeg, 't zij broedren meê ten baat,
Wie 't min voorspoedig, min naar wensch des harten gaat;
Gelijk twee handen, de eene aan de andre, hulp betoonen.
Hoe lieflijk, waar die zucht in 't broedrenbart mag wonen
Zij broederliefde u meer dan vriendschaps vrije plicht,
En nooit die band des bloeds door 't zelfbelang ontwricht.
Doch, zoo er hier of daar een kronkel kwam in 't garen
En 't mededeelen niet van 't hart kon by 't besparen,
Ach, breekt geen liefdesnoer om kleinigheden af,
Maar duldt, wat, sterk geperst, de stof tot onheil gav'.
Laat tijdverloop, geduld, het ongenoegen lenigen,

En 't weêr bezadigd bloed zal alles weêr hereenigen.
Ja, naauwer knoop spruit uit verwijdring, wel gevierd,
Als oordeel en geen drift de harten weêr bestiert.
Zijt ook niet achtloos by behoeften van een ander,
Maar, by bescheidenheid in 't vorschen, tevens schrander,
Vooral barmhartig als uw Heiland! Dit verniel'
't Belang en de eigenzucht (de ontrusters onzer ziel,)
Geheel in 't Christlijk, in het broederhart. 't Zijn beulen
Wier kolen onbemerkt in 't diepst der harten smeulen,
Om ze eenmaal, doorgegloeid, te zetten in een vuur
Dat menschlijkheid verwoest en Godsvrees en natuur.
'k Beproefde 't - Gy, vervult wat ik verwareloosde,
En bloost niet voor u-zelf om 't geen waar ik om bloosde.
Vervult gy 't vaderlijk en thands betreurd verzuim,
En hangt uw zielen aan geen ijdel waterschuim.
'k Behoef tot onderwijs geen macht van zedespreuken
Die 't ongevoelig hart niet breken, naauwlijks kreuken;
Neen, zonder toestel van geleerdheid staat de plicht
Ons onmiskenbaar in zijn volheid voor 't gezicht.
Geen Filozoof heb ik ten grafkuil uit te delven;
‘Mint God met heel uw hart, uw naasten als u-zelven,’
Is 't woord des Heilands, hoogst en eenigst wetverband,
Waar alle Wijsheid, hoe beroemd, voor stort in 't zand.
Schuwt lettertwisten; tracht ook Godsdienstscheur te ontvlieden.
Helaas! in eigen tuin vindt elk genoeg te wieden.
Beschouwt en spiegelt u in de Euangelieblaân,
En schudt uit ziftenlust geen koornen weg van 't graan.
Zoekt daar uw zaligheid in ernstig Godvertrouwen,
Waar de echte zielrust woont, en zeker zult gy bouwen.
Ziet Abrahams geloof, het brak door de eeuwen heen:
De grond van ons verderf is 't Ongeloof alleen.
De Christen is in 't hart, by weêrspoed ook, te vreden:
Wat God geeft, rekent hy geen ware tegenheden;
Hy voelt er zegen in, erkent Gods zorg en dankt
Voor wat hy uit die hand, 't vall' zoet of zuur, ontfangt.
Doch waakt! want Voorspoed is der ziel het meest gevaarlijk,
En maakt den weêrstand by verzoeking hoogst bezwaarlijk,
Ja, sleept vergetelheid van Godsvrucht meê. Mijn kroost,
Hou gy die Vrede vast die ook op 't sterfbed troost;

Die Hoop by 't vast Geloof (ach! 't eenigst goed der menschen,)
Die 't brandend prikklen koelt van 't steeds meer hongrend wenschen.
Wat zoekt men? waarom woelt en foltert zich 't gemoed? -
Geleerdheid staat voor op; dan, 't altijd zorglijk goed;
Dan macht en rang. - In zich zij 't wenschbaar, 'k wil 't gehengen,
Maar 't brengt verdoling meê, zijn hart daarin te mengen.
't Kost vrijheid van de ziel, Gods allerhoogste gaaf!
Wat dan verkoopt men voor dat schijnschoon zich ten slaaf?

Na SPIEGHELS Amsterdamsch
van zijn tijd en smaak gevolgd.

Eindnoten:

1 Den zachtmoedige. Matth. V, 5. Van den vreedzame, zie § 9.

Aan Spieghel.*

Ja Spieghel, gy door wroet ons grondwoord rijke taal,
En mijdt uit heemschen pronk; maar dees uw roem is schraa
Gy wroet tot moddrig zand, om tot een hoop te maken,
Waar elk die 't leest, met moeite, en naauwlijks door kan raken.
Och hadt ge of oor gehad, of ware taal gekend,
En 't merk eens schoolpedants op alles niet geprent;
Uw woorden wel verstaan, en door ze zoo te schikken
Dat ze en gehoor en hart door melody verkwikken,
Den Dichtrengeest getoond by 't Filozoofsch verstand!
Gy waart de roem geweest van 't denkend Vaderland.

Zie SPIEGHELS I Boek, vs. 107 en 108.

* Spieghels Hartspiegel, 121.

Heidnentrots.*

Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinae.

HORATIUS.

Voortreflijk, ja! verhard uw ziel,
Gy die den Hemel trotst,
Dat, schoon hy krakende op u viel,
U niets verwrikken kost.
Ja, wijsgeer, ja, gy hebt gelijk,
Die zelf uw afgod zijt;
Stel dus uw fieren moed ten prijk',
't Zegt weinig, wat gy naar uw waan, niets hopend, vreest oflijdt.

Gy kent geen GOD, ontzachlijk God,
Die meer dan dooden kan;
En nietig is een vluchtig lot,
Voleindigd met den man.
Geen Heerscher staat u voor 't gezicht
Die de Eeuwigheid gebiedt;
Wiens eindloos hooger strafgericht
Tot eindloos feller jammer doemt dan 't ongevoelend NIET.

Maar dien trotseeren in zijn straf? -
Neen, 't waar vergeefs getracht;
Die poging hangt niet van u af,
Aan die is nooit gedacht.
Zoo dra men dezen God erkent,
Zijn aanzijn slechts vermoedt,
Dan siddert wie Zijn wetten schendt,
Dan zinkt de trotschheid-zelve in 't stof, dan ijzlen hart en bloed.

* Naklank, 96.

Gy dwazen, die uit ijdlen trots
Nog nabaauwt en herhaalt
Wat zulk een waanziek hart van rots
Door 't gruwzaamst lot betaalt.
Ach! wat is 't, op een moed gepocht,
Den Heiden nagebootst,
Die nooit naar waarheid onderzocht,
Maar, ketenvast aan 't Ongeloof, u met dien trots vertroost.

Ach, eindloos dwazer nog dan zy,
Doemschuldig, eindloos meer,
Schudt af den mom van huichlary!
En duur te koopen eer!
Gevoelt (gy doet het, ja gewis,
Hoe angstig gy 't verdooft,)
Wat zielswraak voor 't verloochnen is
Van Hem die al, wat is, omvat; ja beeft, wie niet gelooft!

Ach! 't bloed van Jezus roept en smeekt,
God hoort het, hoort gy 't ook!
God, die zijn schennis eeuwig wreekt! -
Vertrouwt geen hersenspook! -
Buigt neêr, en roept dien Heiland aan:
Hy bidt voor u, die leed:
Of, wilt gy reddingloos vergaan,
U staat nog eindloos zwarer ramp, dan 't Heidendom gereed.

Ontwikkeling.*

Al wat des kunstnaars hand uit hout of marmer teelt,
Ligt eer hy 't beitelt reeds in 't vormloos blok besloten;
En 't vormen door 't ponsoen, van 't meest aanloklijk beeld
Is niets dan 't van de stof die 't overstelpt, ontblooten.
Zoo, Dichter, is 't met U. Geen bygebracht sieraad
Bewijst den waren Geest met stout in 't wild te zweven;
't Ontwikklen uit de stof waarmeê gy zwanger gaat,
Dit 's wijsheid, dit 's de kunst, die 't doode blok doet leven.
Maar gy, verstaat gy dit, ô Eeuw van enkel waan,
Die wat gy grijpt, verminkt in 't dwaas en schaamtloos pronken;
Die klanken zonder ziel voor wijsheid door doet gaan,
En 't kittlen van uw trots voor gloed van hemelvonken!
Wier schaamtloos laffe taal in 't hart geen oorsprong heeft,
Maar in 't verwilderd brein, door valsch gerel aan 't walen,
En dartlend in de lof die ge aan elkander geeft,
Uw slaaprig piepen keurt voor zang van nachtegalen!

* Naklank, 178.

Ex tempore.*

E x t e m p o r e, wat wil dat woord?
Wat meent het? - ‘Voor de vuist en zonder voorbedenken.’ -
Het zij zoo! 't Is 't gebruik, gelijk men daaglijks hoort,
En wie zal 't hoog gezag van d' Oppertaalvorst krenken
Q u e m p e n e s j u s e t n o r m a e s t?
Die throon is al te wel gevest.

My echter brengt dit woord een ander denkbeeld mede,
En 't is naar mijn verstand: g e p a s t en r e c h t t e r s n e d e.
Och, waarom ben ik toch zoo gants verdraaid van zin!
'k Las veel e x t e m p o r é-s (zoo 't heette), van mijn leven,
Maar weinigen waar ik die lofspraak aan kon geven:
‘Zy hebben 't rechte zout naar tijdsvereischten in.’

* Naklank, 185.

Braafheid.*

De deugdzame is hier onder bozen,
  Als 't goud in de ertsgroef onder aard.
Bevreemt ons dan 't verwarelozen
  Hetgeen de brave hier ervaart?
Waar is die 't kent in zulk vermengen,
  Bezoedeld en met slijk bedekt,
Zal 't vuur het tot geen glinstring brengen,
  Waardoor het de oogen tot zich trekt?
Ja, 't proef- en zuivervuur van 't lijden,
  Van onderdrukking, tegenspoed!
Dit moet de deugd van 't slijk bevrijden
  Dat 's wat ze in luister schittren doet.

N a M o t a n a b b i .

1828.

Wareld.*

Erken het, ô mijn hart: 't gewin van heel een wareld
  Waar niets, indien de ziel zich-zelv' daarmeê verloor.
Geen Koninklijke kroon, hoe schittrend overpareld,
  (Indien ze ook 't hoofd niet klemt) heeft meer dan valschen gloor.
Geen wellust, geen genot, kan ooit de ziel genoegen,
  Voor grooter vatbaar dan dit plekjen van 't heelal,
Het geen men, na een perk van steeds onvruchtbaar zwoegen,
  In 't einde met zijn rif gevoelloos dekken zal.

* Avondschemering, 62.
* Avondschemering, 89.

Wat dan, wat zorgt ge steeds in 't nietig lijfsbehoeven,
(Dat eenigst hier op aard wat steeds onze aandacht boeit!)
En wroet in 't blinkend slijk uit onderaardsche groeven,
Als waar 't geluk een klomp die in een mijnkloof groeit?
Wat wenscht ge reis aan reis in ijdlen arbeid zuchtend,
Naar de avond van een dag verwoest in zelfgekwel -
Wat hijgt ge op 't slaaploos bed naar d' aan te breken uchtend,
Bedrieglijk even zeer, en enkel guichelspel?
Ach! 't één dat noodig is, dat graf noch dood kan sloopen!
Spilt ge om een schemerschim die op de wolken zweeft,
In luchtgreep zonder baat en zielverteerend hopen
Om 't geen wanneer ge 't grijpt, noch lijf noch wezen heeft!
Weg, zielsbetoovering! vaarwel, gy trouwlooze aarde
Wier oogsten ledig zijn van levenvoedend graan:
En wee, wiens dorschvloer niets dan nutloos stroo vergaârde,
Dat schoon 't de schuren berst, geen honger kan verzaân!
Of voelt men 't prikklen niet, het ingewandverscheuren
Der zielbehoefte, meer dan 's lichaams hongersnood?
Wat spilt men bloed en merg voor klaterende leuren,
En spijst zich-zelf met wind in plaats van 's levens brood?
Neen, Wareld, aardsche schijn van leven, mijmrend droomen,
'k Beproefde u lang genoeg, en 'k walg van heel uw schat:
'k Ben eindlijk worstlens moê, maar aan uw fuik ontkomen,
En zoek in hooger kring hetgeen geene aard bevat.

1828.

Nietigheid.*

Ach! al des stervlings roem is niet
Dan blinkend ijs en ruischend riet.
Het ijs versmelt, het rietjen knikt,
Als zon of wind het tegen blikt.
Waar blijft dan 't schitterschoon kristal?
Waar 't oorbehagend pijpgeschal?
Eén rukjen luchts, één zonnestraal!
Daar ligt des hoogmoeds flonkerpraal.

Onderwerping.*

Geleid me, ô Vader, die der Heemlen zwaai gebiedt,
Waarheen 't uw wil behaagt! 'k weêrstreef of aarzel niet.
'k Ben vaardig: wilde ik niet, met schreien en verzuchten
Zou ik 't vervullen van uw raadslag niet ontvluchten.
Het lot geleidt die wil; die niet wil, sleept het meê
En weêrstand maakt voor 't hart wat plichtig is tot wee.

1828.

Uit Seneca. (Epist. CVII.)

* Avondschemering, 91.
* Avondschemering, 115.

Vaarwel.*

VAARWEL roept m'aan elkaâr by 't afscheid onder vrinden,
Maar wat, ô CHRISTNEN, houdt dit kleine woord al in!
't Bevat by 't tijdlijk, ook het eeuwig welbevinden.
Mijn Lezers, neemt gy 't ook in d' uitgestrektsten zin.

10
18—28.
18

's Menschen eigendom op aard.*

مدعاله دره دنلو يوغنكن وجودمز

De Turksche Dichter BAKI.

Naauwlijks 't nietig zonnestofjen, opgetrokken van heur gloed,
't Vezelstofjen dat ze in 't schijnsel van heur lichtstraal hupplen doet,
Onding, in de lucht bewogen,
Naauw bemerkbaar aan onze oogen;
Ja, geen drup die ons 't verhemelte in zijn dorst verkwiklijk laaft;
Is ons eigendom aan de aarde.
Waar dan, stervling, is uw waarde
Daar ge steeds zoo stout op draaft?
Neen, word wijs, herken u-zelven,
IJdel menschelijk geslacht,

* Naklank, 196.
* Vermaking, 110.

Dat uw voedsel, bloed en kracht,
Uit haar moederschoot moet delven!
Stof zijt ge, en haar eigendom:
Haast neemt zy 't u slechts geleende
Toen zich ziel aan slijk vereende,
Wederom.

Morgenstond.*

Ales diei nuneius
Lueem propinquam praecinit.

PEUDENTIUS.

Reeds bloost de ontstoken kim van 't wederkeerend licht,
En wekt ons van het dons; de bruine schaduw zwicht,
En 't sluimrend leven rijst van uit de duistre sponde.
Met nieuwe statelijke pracht
Herneemt de bron des lichts haar dagelijksche ronde,
En zweept den legerstoet der nacht
Ontluisterd en beschaamd van 's hemels vale transen.
Zy deinzen, en 't gewelf van d' onafmeetbren boog
Verdiept zich voor het starend oog,
Waar licht en duister mengt tot blaauwe waterglansen,
Daar 's aardrijks helft ontwaakt van uit haar sluimerzucht,
En heel de burgerschap van weide, bron, en lucht,
Een nieuwe wording schijnt te vieren
By 't boschdoorgalmend tierelieren
Dat heinde en verr' op kim en bergen wederstuit,
Terwijl het gloeiend Oost de zonnepoort ontsluit.
Daar stapt ge, ô Vorst des daags, in goud en purperstralen
De hemelheirbaan op, ontstoken van uw gloed,

* Nieuwe Vermaking, 127.

Verwelkoomt door den morgengroet
Van nieuw ontwaakte zangchoralen,
En roept ons tot den plicht des levens: duren plicht
Des schepsels, enkel stof voor 's Makers aangezicht! -
Wat zegge ik, enkel stof? - Ook zelfs die stofomkleeding
Behoort hem niet, maar is slechts bruikgoed, slechts te leen,
Een kleistof, aan deze aard ter stâge wormverkneding,
Aan al wat de aard betreedt en heel deze aard, gemeen.
De plicht diens schepsels -? Dien wat adem heeft ontfangen
Vervult, maar gy alleen, bevoorrechtste in 't heelal,
Met onverzaadlijkheid van immer nieuw verlangen
Verwaarloost en vergeet in 't prangen
Van zielsbegeerten, van behoeften, zonder tal! -
Behoeften -? Durft gy 't dus benoemen,
Gy, nooit verzadigd hart dat ze u uit weelde schept,
En, huichlend voor u-zelf, verbloemen,
Wat ge uit een dartle drift in 't stof vertreden hebt?
Behoefte, kent gy die, en weet gy te onderscheiden
Wat trek van grilligheên, en wat behoefte zij?
Wat grilligheên die slechts verleiden?
Wat nooddruft voor de ziel of heelende artseny?
ô Mocht gy 't -! Maar, van waan, van zelfzucht ingenomen,
Schept zich verbeelding ijdle droomen,
En wiegt het harte in slaap, tot ons 't verbijstrend licht
In de oogen valt, waarvoor de nevelscheemring zwicht;
En, groote God! wat zal de schrik zijn van 't ontwaken!
Gy siddert, ô mijn hart; bereid u tot dit uur,
't Is dat der slooping van heel d'omvang der Natuur!
Ach 't zal u, eer men 't gist, in bliksemvlucht genaken.
De deur der toekomst sluit zich open: 't is gedaan,
Reeds hoor ik ze op haar gondels kraken,
En 't eeuwig morgenlicht breekt aan.

1828.

Nacht.*

Redit quietis hora.

PRUDENTIUS.

De dag, zijn arbeid, ging voorby,
Het uur der rust verscheen;
De nacht bereidt heure artseny
Voor de afgematte leên:
Dien beker der vergetelheid
Die alle zorgen sust,
En 't lichaam nieuwe kracht bereidt
Uit doffe sluimerlust.
ô Gy, die aan het menschlijk lot
Den zwoegens-plicht verbondt,
Gy schenkt ons, aartsweldadig God,
Ook dees verkwikkingsstond.
Uw hand, kastijdt zy, is niet wreed;
Maar vaderlijk in 't slaan;
Uw straf, genezing onder 't leed,
En brengt slechts zegen aan.
Ach, streelend kruipt een zacht gevoel
Door aderslag en bloed,
En ademt balsem by 't gewoel
Der walling van 't gemoed.
De sluimring wandelt door de lucht
Op zachte vlerken om;
Natuur bezwijmt in sluimerzucht,
En bosch en veld zijn stom.
Maar 't beekjen echter klatert voort
Dat uit zijn bronaâr schiet,

* Nieuwe Vermaking, 137.

En kust den groenbezoomden boord,
  En drenkt het schrale riet;
En rustloos stroomt de levenswel
  Die 't ingewand besproeit,
En 't werkzaam hart en zenuwstel,
  En brein en merg, doorvloeit.
Dan zweeft van uit den starrenboog
  Een Engel over ons,
En stort een balsem van omhoog
  Op 't ledenkoestrend dons.
Dan rijzen we in herboren kracht
  En biên den dank aan Hem
Die hellen dag en duistre nacht
  Hervoort roept door Zijn stem.
Hy die aan 't licht zijn wieken geeft,
  Den wind in boeien slaat,
En al wat zelfbewustheid heeft
  Uit milde hand verzaadt.
Hy schenkt ons, na volbrachten plicht,
  Herhaling van de vlijt,
En drijft voor ons het wandlend licht
  Door rust- en werkens-tijd:
ô Zie by 't sluimren der natuur,
  Als in dit beeld van 't graf,
Ons hart het nakend stervensuur,
  En legg' zijn zonden af!
Ja vangen we in vernieuwd bestaan
  ô GOëL, keer aan keer,
Een rein en hemel-leven aan,
  DRIE-EENIGE, U ter eer'!

1828.

Kwijning.*

Στυγητοὶ, μισοῦντες ἀλλήλους.
PAULUS.

Duister is het in mijne oogen,
Duister is het in mijn hart,
't Aanzicht, met een mist betogen,
En de borst, beklemd van smart.
Opgehoopte jaar aan jaren
Stortten nevels op mijn kruin;
Stormen joegen schuim en baren
Op dit naakt ontheisterd duin.
't Waggelt van herhaalde schokken,
By de geesseling der lucht,
Die het strooit met wintervlokken
Daar het heesterbiesjen zucht.
Lente en zomer vlogen over,
Najaars adem, koud en schraal,
Plonderde 't van 't laatste lover,
En daar ligt het dor en kaal.
Ach! nooddruftig is het leven,
Zoo het leven heeten mag,
Stuksgewijs allengs te sneven,
Beidende op zijn jongsten dag.
Ach! wat toeft gy van te klimmen,
Morgenstond, zoo lang verbeid!
Wanneer rijst gy uit de kimmen
Van deze aardsche nietigheid?

* Nieuwe Vermaking, 145.

Waartoe jaren rond te zwerven
Door een nare wildernis
Om in 't jammer weg te sterven
Dat ons onontwijkbaar is?
Waartoe aan 't doorworsteld leven
Vastgenageld, jaren lang,
Om het eindlijk op te geven
Door een ijzren lotbedwang?
Waarom valt het hard, te leven?
Waarom geeft het sterfuur angst? -
Waarom aan het leed te kleven
By oprechte rustverlangst? -
Waarom - vraag ik? IJdel vragen!
't Schepsel dat van God verviel,
Moet in alles zich beklagen;
't Heeft aan lichaam troost noch ziel.
Immer moet het, euveldoener,
Zuchtend bukken in zijn lot,
Tot de almachte schuldverzoener
Hem te rug breng' tot zijn God.

1828.

Arbeid.*

Non vobis mellificatis apes.

VIRGILIUS.

Hoe strekt ge, ô Bie, uw spitsche snuit
Naar 't honigsap van 't bloemtjen uit,
En put het uit de zwangere aderen
Waar 's Hoogsten voorzorg 't in besloot!
Hoe weet ge 't stuifmeel in uw schoot
Van 't bevend stengeltj' op te gaderen,
En kneedt het tot een klevend wasch,
Uw honigzeem ter voorraadkas!

Wat vliegt ge met een blij gezuis
Naar 't u van stroo gevlochten huis,
En rept uw vlerkjens door de winden:
En zwirrelt in gemengden drom
Al momm'lend veld en kruidhof om,
Om 't zenuwstreelend aas te vinden,
Het geen ge, u-zelv' en ons ten baat,
Ter neêr legt in de blanke raat!

Wat roemt men ons in 't Oogstgetij',
Voor de onvermoeide vlijt der Bij',
Het werkzaam sloven van de mieren
Wanneer zy door 't gerijpte graan
Ten roof op vreemden arbeid gaan,
En noestig door elkander zwieren?
Hun vlijt en arbeidzaam gewoel
Heeft niemand dan zich-zelf ten doel.

* Nieuwe Vermaking, 148.

Mijn ziel, beproef u-zelve oprecht;
Wanneer ge u 't hart aan d'arbeid hecht,
Bedoelt ge iets anders dan u-zelven?
Wat is 't, dat u tot ijver port?
Wat, als gy 't in uw schuren stort?
Verbeeldt ge u, 't meê in 't graf te delven?
Neen, werk, als 't Bietjen, voor 't Heelal,
En God is 't die 't belonen zal.

1828.

Getytelde tytels.*

Dat men verzen schrijft waar alles, buiten rijm en maat, in faalt,
't Is dat kennis, geest, en oordeel in de zelfmin zijn verdwaald.
't Is vergeeflijke eigenliefde, voor heur dwaasheid immer blind,
Zich uit onverstand verstrikkend in het warnet dat zy spint.
Maar dat m'aan die dommigheden glorietytels zet te pronk,
Dit 's eens konings gunst bespotten die of rang of tytel schonk.
Vorsten, ach wat strooit gy tytels, riddernamen, lint en goud;
't Heft den Dichter niet tot hooger, 't maakt slechts kreuplerijmers stout.
Laat de Dichtkunst aan zich-zelve: ze is door zich al 't geen ze ooit wordt;
Wie zich inbeeldt ze op te heffen, doet heur waardigheid te kort.
Praalt een tytelblad met tytels, och, dan ben ik reeds gewis,
Dat de Autheur een windbejager, maar geen ware Dichter is.

1828.

* Nieuwe Vermaking, 188.

De hanenkraai.*

Wat stem vermaant in stille nacht
Het slapend menschelijk geslacht
Den Allerhoogste lof te zingen?
Wat roept die schelle en raauwe kreet
Den achteloozen stervelingen,
Wier hart hun Schepper steeds vergeet?

Gy vogel, die op 't huislijk dak
Of d'uitgebreiden lindentak
Uw schildwacht uitstaat tot den morgen,
En nacht- van nachtwaak onderscheidt,
Wat wekt gy de ingeslapen zorgen
Van uit die zelfvergetelheid?

Hoe plechtig klinkt uw heesche stem!
Met welk een nadruk, kracht, en klem,
Door 't neevlig van het holle duister! -
Hoe dringt zy tevens hart en oor
By 't flikkren van den morgenluister
Met zenuwschokkend krijschen door! -

Ja, klink, getrouwe wachttrompet,
En roep ons tot herhaald gebed,
En tranen als de Apostel weende
Na dat hy roekloos zich vermat,
En op een zelfbestand zijn leende,
Dat in zich-zelf nooit steunsel had.

* Schemerschijn, 77.

Herinner ons van stond tot stond
Dat schroomloos trotsen met den mond,
Dat steeds een voorbode is van zwichten;
En leer hem die zich zeker acht,
Als d'eersten steun der Christenplichten,
Verloochening van eigen kracht.

Ja, tref ons ieder oogenblik
Den boezem met gegronden schrik
Voor 't broze weefsel waar we aan hangen:
Ach Petrus, fiere Petrus, viel!
Gy, tranen, stroomende op zijn wangen,
Weest voorbehoedsels onzer ziel!

Klink door, gy schrille wachterstrot,
Dat ge ons ten roepstem zijt tot God!
En uit der zonden slaap moogt stooren
By 's Helschen vijands nachtverraad,
Wien, daar hy 't onkruid zaait in 't koren,
Geen sluimrig zielsgebed weêrstaat.

1828.

Nacht.*

't Is nacht, en alles neigt ter rust
Met neêrgebogen hoofd:
Des hemels lamp is uitgebluscht,
Het vlammend vuur der werkenslust
In 't matte hart verdoofd.
Strek, schepsel, de afgematte lêen
Op de u gespreide koets;
En sla, gy susser van 't geween,
Uw donzen vleuglen om hem heen,
En koel het blaakrend vuur met één
Des opgezetten bloeds. -

De nacht ontrolt; gy, sluimring, daalt,
En wappert over 't dons.
Doch waartoe om my heen gedwaald
En 't afgematte brein onthaald
Op 't momm'lend Bij-gegons?
Gegons, dat oor en hart vermoeit
Als golvenruischend strand;
Waarby de bloedstroom hevig vloeit,
De stormwind door de hersens loeit,
En 't kranke hoofd gedrochten broeit
Om 't schuddend ledikant!

Ach! wel, ja wel hem, die, van God
Met menschlijk licht bedeeld,
In 't needrig, stil, maar werkzaam lot
De zoetheid smaakt van 't zelfgenot

* Schemerschijn, 84.

Waarvan de krekel kweelt!
De zoetheid van des hemels glans,
Den bloei van 's aardrijks schoot,
Der hemellichten wisseldans
Aan avondkim en morgentrans,
Steeds dankbaar voor 't beleefde thands,
En 't nakend morgenrood.

Ja, wel, na d'arbeidzamen dag
Des grijzaarts wagglend hoofd,
Die 's levens avond vieren mag,
En, vrij van banden en gezag,
Zijn God en Heiland looft!
Wiens zalige gewetensrust
Zijn' leden rozen spreidt,
De zielvijandige aardsche lust
In 't kalme hart heeft uitgebluscht,
En dankbaar ook de roede kust
Van Gods weldadigheid!

Mijn God, mijn Heiland, schenk my dit!
Ik vraag geen overvloed.
Genoeg, indien ik U bezit!
En zoo ik ooit om meerder bid,
Vergun my 't ware goed.
Ja, 'k stel my gantsch in Uwe hand,
Bestier, verleen, onthou:
Verdoof in 't woelende ingewand
Die vlam die spartelt, bruischt en brandt,
Dien gloed die alle vezels spant,
En maak mijn hart getrouw!

1828.

Het tabakrooken.*

Quid hoc veneni saevit in praecordiis!

HORATIUS.

Die heb met Godvergeten hand
Zijns grijzen vaders nek gebroken,
Die 't eerst dat heilloos stinkend rooken
Heeft ingevoerd in 't Vaderland.
Hy gaf 't verachtlijk wormgebroedsel
Der laffe en vuile luiheid, voedsel
In breinbedwelmings tooverrust:
Hy was 't die vlijt en spierkracht doofde,
En 't menschdom 's levens waarde roofde
Voor dronkenschap der zwijmellust. -

Waar ben ik? in wat Hel van rampen?
Op ieder voetstap waar ik treê,
Omwalmt my 't walglijk onkruiddampen,
En doet my borst en longen wee.
Hoe keert my 't hart en de ingewanden,
Wanneer dit stinkende oliebranden
Zijn gif door heel de lucht verspreidt,
In 't lichaam om met pijnlijk wringen!
En geldt dit voor versnaperingen,
Voor feestonthaal en lieflijkheid? -

ô Gouden tijd van onze Vaderen,
Toen de ouderwetsche goede eier
Vernieuwde krachten stortte in de aderen
In 't smaaklijk voedzaam garstenbier!
Doch, Frankrijk, ja by uw venijnen

* Schemerschijn, 97.

Van aangezette valsche wijnen
Heeft ook dit gif zijn rechte plaats.
Welaan, het moog wien 't lust vermaken;
Voor my zal nooit die wierook blaken;
Voor my geen stinkend dampgeblaas!

1828.

Geven.*

‘De man is lastig: 'k gaf hem dikwijls, maar wat is 't?
Het baat niet, en het is niet beter dan verkwist.
't Druipt door zijn vingers weg, men weet niet waar gebleven,
En eindlijk, hoe 't ook zij, 't verveelt, gestaâg te geven.’ -

Heel wel; maar zoo 't dan ook vervelen mocht aan God,
Wat wierd van u of my, en heel het menschlijk lot?
Ach! zoet is 't weldoen steeds, en meer dan zich verrijken,
En 't eenigst waar de mensch zijn God in kan gelijken!
En, wat geeft ge ooit dan 't gene u God als leengoed gaf?
Geef 't, door wien Hy 't begeert, Hem weder, eischt Hy 't af.
Elks nooddruft is zijn recht op 't geen gy kunt ontberen,
En 't weigren is den God die allen schiep, trotseeren.
En wist ge, welk een heil de blijde gift verzelt,
Wat zaligheid met haar in 's Gevers boezem welt,
Hoe vurig deze dankt voor de onnadenkbre weelde
Dat hy des Hemels gaaf met zijne broedren deelde,
Nooit sloot uw boezem zich voor één natuurgenoot,
En de almoes ware uw hart een dierbaar hemelbrood.
't Is zaad, voor 't oog van God gestort in vruchtbre voren,
Voor de oogst die ons verwacht, in de aarde niet verloren,
En dat Zijn goedheid-zelv', verwaait het ook op 't veld,
d' Oprechten gever toch met zegening vergeldt,

* Schemerschijn, 147.

En, vruchtbaar nog voor 't kroost van 't nakroost onzer telgen,
De zonde en zwakheên voor Gods aanschijn uit mag delgen.
Maar beef, die in zijn gift of praal of eerzucht zoekt!
Hy heeft zijn loon reeds weg, zijn gaaf is hem vervloekt.

1828.

Aan prins Karel van Lotharingen.*

Wie is die oorlogsheld in d' eersten bloei der jaren,
Hy door Bellonaas hand omkranst met lauwerblaâren?
Verwinnaar heft hy 't hoofd ten hoogen hemel op,
Aan één der Goôn gelijk van d' Olympeeschen top.
Ontzachlijk als God Mars, aan Pallas zij' in 't wapen,
Schaart hy in 't ruime veld zijn drom van oorlogsknapen,
Daar 't Egis van haar borst met bliksemstralen plet,
En alles schudt en beeft waar hy zijn treden zet.
Een breeden stroom gelijk door neêrgeplaschte wolken
Ontzwollen aan zijn boord, en bruischende uit zijn kolken,
Sloopt, sleept hy in 't geweld van d' ongestuimen vloed,
Vernielt, en breekt, en slecht, wat weerstand hy ontmoet.
Maar welk een schittrend zwaard blinkt in zijn dappre handen,
Welks vonkling 't hart schokt tot de verst gelegen landen?
Het is de kling der wraak, die hem de heup omgordt
Sints tweedracht de aardkloot met haar plagen overstort,
En, in de dronkenschap op 't menschdom uitgegoten,
Ten oorloge opdaagt met al 's afgronds vloekgenooten.
Ja, groote Karel, ja, we erkennen 't vreeslijk zwaard
Door d' arm eens oorlogshelds Euroop ten heil aanvaard,
Wen de onverwinbre Eugeen het blikkren deed in de oogen.
Toen mocht ons Neêrland ook op schrikbre krijgsliên bogen,
Op mannen, door dien held ten zegepraal gevoerd,
By 't volksberaad als aan de heirspits onberoerd.
Dan ach! die tijd vervloog. Een vree van dertig jaren

* Halbertsma, Geslacht van de van Harens, 258.

Doofde onze krijgsmoed uit, en stremde 't bloed in de aâren
Dat eens zoo moedig bruischte. Een nieuw geslacht verscheen,
Vermetel, roekloos, en ervaringloos met één.
Een dolle en woeste teelt, die, in zijn bondgenooten,
Zich zelf van steun, van macht, van vrijheid tracht te ontblooten,
En 't Vaderland op nieuw te leevren aan 't geweld
Eens nabuurs, wien 't gelust dat hy 't in ketens knelt.
Ja, om ons, reddingloos by 't trouwloost overrompelen,
In laffe sluimerzucht en zwijmelrust te dompelen,
En voor te komen dat geen redder meer ontsta,
Wiens wijze ervaarnis ons van boei en juk ontsla.
Ja, dat een handvol van vijandlijke oorlogslieden
De duizendtallen van beschermers dwing' tot vlieden,
Daar ze in 't gevaar ontzet hun vreemd en onbekend,
Geen moedwil meer weêrstaan die onze vrijheid schendt;
En, voor 't heelal de schande en dwaasheid uit moog blinken
Waardoor we uit dolle twist in 't wis bederf verzinken,
En als een volk dat eer, en trouw, en moed verzaakt,
Zich vreemde en bondgenoot ten spot en voetveeg maakt.
Maar Gy, roemruchte Prins, met glorie overtogen,
Zult groot en dierbaar zijn aan volk en staatsvermogen.
Het zij ge een vreê waarom ge 't lemmer gespte op zij,
Omhelzen doet als steun van Lothrings monarchy;
Het zij ge voortgaat met aan 't hoofd der oorlogsbenden
Verwoesting, angst, en schrik van voor u uit te zenden,
En vreeslijk instort, als een watervloed wanneer
Neptuun, in grimmigheid door 't worstlend windenheir
Gesteund, zijn golven met den drietand noopt, de stranden
Bestijgt, en de aard verzwelgt in 's afgronds ingewanden.

10
18—28.
13

De morgen.*

Ales diei nuncius
Lucem propinquam praecinit.

PRUDENTIUS.

De dagheraut verkondt het naadrend morgenrood
En roept ons uit den arm der dagelijksche dood:
Rijst tragen, sluimrende in de zonde; rijst ten leven!
Ja waakt: de dag ontluikt, op vleugelen geheven,
En zweeft de steilte van den hemel in 't gemoet.
De morgenwekster brengt aan 't licht heur uchtendgroet
En huppelt door 't geboomt' met vrolijk tierelieren,
Door de Echoo nagegalmd by 't grof geloei der stieren
En 't lammerengeblaat, terwijl de krekel springt
En, wippende over 't kruid, het lied der Lente zingt.
De kim draagt rozen en stort balsemende geuren,
Doormengd met daauwdrop en verschoten waterkleuren,
Terwijl de regenboog met zevenvoudig licht
De kimmen overspant. De vochte nevel zwicht,
De schaduw krimpt allengs, en, met het hooger stijgen
Der zon, schijnt bloem en plant den hemel toe te hijgen
En 't hoofd te buigen by de stoving van heur gloed,
Met luwe waassems uit des aardrijks schoot gevoed.
Nu blinkt het welvend blaauw met nieuw verwekten luister;
Nu vliegt de bijkorf leeg met momm'lend vlerkgefluister,
En zwiert en hof en veld met noeste zwermen door,
En heel het aardrijk wordt één Godheidprijzend choor,
Dat in zijn aanzijn, in 't vervullen van zijn plichten
Één blijden morgendank ten hemel schijnt te richten.
Maar wy, wat liggen wy, in vadzigheid geboeid,

* Nieuwe Vermaking, 130.

Op 't donzen peuluw, van het luiaarts-zweet besproeid,
En rekken ons den dood die 't steeds misbruikte leven
Verdeelt, als ware 't ons ter pijniging gegeven,
En weldaad, dat men 't zich verkortte? - Stervling, ach!
Herrijs uit d' arm diens doods en groet den nieuwen dag.
Verhef u, vadzig hoofd, bezwaard van ijdle droomen
Die 't brein verduistren, van zich-zelven ingenomen;
En gy, rampzalig hart dat in den nevel stikt,
Ontsluit, heropen u voor d' adem die verkwikt,
Den levensadem die u toezuist uit den hoogen!
Koom! voor den Schepper van den morgen neêrgebogen!
Hem 't hart geheiligd, dat geschapen tot Zijne eer,
Zijn dank in één smelt met het juichend Englenheir!
De dag herschijnt; maar eens..! ja eenmaal zal die schijnen,
Die 't floers verscheuren zal der donkre wolkgordijnen
En toonen in de lucht by 't jongst bazuingeschal
d' Ontzachelijken throon des Rechters van 't Heelal.
Deze uchtend is voor ons een voorboô van dien morgen,
En houdt het lotgeheim van ons, van elk, verborgen;
Het eeuwig lotgeheim! - Waardeer haar, ô mijn ziel!
Haast strandt dees kranke hulk en stoot heur wrakke kiel
Te barsten op de rots, door geen beleid te ontroeien,
De zeewind drijft ons voort, de woeste golven spoeien,
En voeren door 't geweld van d' opgezetten vloed
Ons, door de deining heen, de schipbreuk in 't gemoet.
Ach! slapende of ontwaakt, dit lot is elk beschoren:
Wy sterven elken dag, by ieder morgengloren,
By ieder avondstond; ja elk vervlietend uur
Verslindt zich 't leven, als zich-zelf verteerend vuur.

1829.

Avond.*

De tijd des arbeids is vervloten;
De staf, die 't lichaam onderstut,
Is d' afgematten arm ontschoten,
Van geest en krachten uitgeput;
Gevoel en leven zijn verdoofd
By 't afgepijnigd brein in 't hoofd.

De dagtoorts heeft haar loop voltogen,
Maar de onvermoeibre tijd volhardt;
Een nevelschemer dekt mijne oogen,
Met weêrzin pijnlijk opgespard;
En 't blinkend legioen der Nacht
Bestijgt zijn tintlende avondwacht.

De breede vleugels uitgeslagen,
By 't bruischen van 't vergistend bloed,
Strooit om d' ebeenen statiewagen
Verbeeldings dartle schemerstoet
Zijn maankropzaad, en bilzenkruid,
By handenvol op 't aardrijk uit.

Daar streeft in duizlig kringgewemel
Het kakelbonte droomlivrei
En wandelt by den duistren hemel,
Door mist en neveljacht ten rei,
Doorhuppelt aard en lucht en zee
En sleept Verbeeldings wolkkoets meê.

* Nieuwe Vermaking, 133.

Neemt me op in deze uw wentelkringen
Gy vlugge Geesten daar gy waart,
En steunt mijne ijdle huppelingen
In 't roekloos steigren boven de Aard.
Ach 't harte vindt hier duur noch rust,
En hijgt en dorst naar hooger lust.

ô Dat ik op uw vlindervlerken,
Van dit benedenwareldvlak
Mocht rijzen tot de hooger perken
Van 't ruim en onbezoedeld vak,
En scheppen met den ademtocht
Een drop van 't boezemsterkend vocht!

Doch neen, wat viere ik enklen schimmen
In 't afgematte brein den toom?
Duik neêr in de u bepaalde kimmen,
Mijn ziel! en kweek geen ijdlen droom.
Zij 't uitgeput en geestloos bloed
Door kalme nachtrust aangevoed!

Strooi maankrop, Susser aller zorgen;
Giet balsem op de moede leên!
Haast groeten wy d'ontwaakten morgen,
Met al wat ademt, lotgemeen.
Verpoozinglust van 't daggewoel
Is zin-insluim'rend ongevoel.

Welaan dan! strekken we onze leden
Ter krachtvernieuwing door die rust,
Die, hart en aders ingegleden,
Ons voorbereî tot versche lust!
Tot versche lust ten Christenplicht
Die oprijz' met het morgenlicht!

Blijmoedig legge 't hoofd zich neder,
En werp' zijn zorgen op zijn God.
Al stormt in 't rond het buldrend weder,
Die God belast zich met ons lot.
Geen leed, dat onze koets genaakt,
Daar, waar Zijne Almacht voor ons waakt!

1829.

Grafschriften.*

Wat 's schranderheid, en wat geleerdheid? Wat, de lof
Van alle uitmuntendheên, gegeven aan ons stof!
De doode, zoo hy zelf zijn grafschrift mocht beoogen,
(Uit afkeer voor den hoon der opgepronkte logen,)
Keerde om en wierp den steen die 't rottend lijk verbergt
Den vleier tegen 't hoofd, die God in 't aanzicht tergt.

1829.

* Nieuwe Vermaking, 163.

Weldadigheid.*

Wat meent gy? is het goed
Het geen ge aan anderen doet,
ô Stervling, in uw oog van waarde zoo verheven,
Dat, zoo hy die 't geniet
U daar geen dank voor biedt,
Gy 't u beklagen moogt, als vruchtloos weggegeven? -
Wat eischt gy dank of loon
Voor 't enkle plichtbetoon
(U opgelegd van GOD) aan elk behoeftig broeder?
Wat is 't, betaalt ge uw schuld,
Dan, slechts een plicht vervuld
Aan HEM, en aan u-zelv', en de algemeene moeder
Wier altijd volle borst
De u prikkelende dorst
Meêwarig lescht en laaft door steeds vernieuwde togen,
En wier getrouwe schoot
Met elken stofgenoot
U troetelt in 't gevoel van eigen krachtvermogen?
Neen span die krachten in
Uit zuivre broedermin,
En dank by 't weldoen Hem, die 't u vergunt te plegen;
Maar wacht voor 't plichtbetoon
Geen dank of zegenloon;
In 't plichtbetrachten-zelf bestaat de hoogste zegen.

1829.

* Nieuwe Vermaking, 166.

Wijsheid.*

הניב סוקמ הז יאו אצמה זיאמ המכחהו
בויא

Neen, 't is geen Wijsheid, wat dees wareld Wijsheid noemt;
Geen wijsheid als eene eeuw van zelfverblinding roemt,
Die steeds naar neevlen grijpt in 't aardsche golfgewiegel,
En 't wezen glippen laat voor 't schijnbeeld in den spiegel.
Neen, Wijsheid is uit God, daalt uit Zijn volheid neêr,
En stijgt te Hemwaart tot heur aderoorsprong weêr.
Zy die verborgenheên mag inzien, gunstgenooten
Des hemels door 't geloof dat wondren werkt, ontsloten;
Ja, 't geen geen oog, geen oor, geen menschelijk gemoed,
Of zag, of hoorde of dacht, genieten, smaken doet,
Daar 't, door Gods Geest geroerd en 't sterflijk rif ontheven,
Op vleuglen van verlangst ten hemel op mag zweven.
Maar ach! hoe kan de mensch, met de aardsche last belaân,
Het geestlijk, 't Godlijk, 't waar en hemelsch goed verstaan?
Neen, de oogen scheem'ren op de schitterglans der waarheid.
't Isnacht voor hem wien 't oog verblind wordt door heur klaarheid;
Doch zalig wien de Geest dien Jezus schonk, verlicht!
Schenk, Heiland, schenk ons dien, en open ons 't gezicht!

Zoo sprak die Leeraar uit de school der Farizeeuwen
Door Jezus-zelf verwekt ten aanstoot dier Hebreeuwen,
Die, 't blinde Heidendom hun deel in 't Godlijk licht
Benijdend, zich uit spijt beroofden van 't gezicht,
En Mozes deksel voor den glans der Godheid stelden,
En Horebs donders voor den zang van Bethlems velden.
Hy, ('t uitverkoren vat den volken toegeschikt,)
Wiens oog verborgenheên, den mensch te hoog, doorblikt!

* Nieuwe Vermaking, 169.

Doch waar, waar houdt Zy plaats in dees zoo duistre stonden?
Waar graaft men ze, uit wat mijn? Waar wordt heur aârgevonden? -
Geen afgrond die ze omvat, geen zeegolf die ze omspoelt,
Zoo verr' het vlietend ruim om 's aardrijks stranden woelt!
Geen goud haalt by haar in waardy, geen puikrobijnen,
Of diamanten, die van eigen vuurgloed schijnen
En schittren by de nacht. Maar ach! voor 't zoekend oog
Verborgen, zien wy slechts haar weêrglans van omhoog.
God kent haar, Hy alleen; geen aardsche stofgenooten.
Uit Hem is ze afgedaald, uit Almacht voortgesproten.
Hy die de dropplen van den regen, van het meir,
Heeft afgewogen, Hy de Alscheppende Opperheer.
Van hem straalt ze af in 't hart der Wijzen van deze aarde.
Neen, ze is geen hofplantsoen uit onze doornengaarde,
Gezaaid, gekoesterd, door een menschelijke hand;
Maar God is 't die ze schenkt en in den boezem plant.
Van hier dan de ijdle trots! - De kennisse aller waarheid
Omvat haar niet. Ze is eene uit God gedaalde klaarheid;
Haar vrucht, de Godsvrees, liefde, en 't zelfverdoemend hart
Dat van zijn zwakheên beeft, en steeds in doornen wart
Waaraan 't zich-zelf verworgt. - ô Wijsheid, gift van boven,
Wie kent uw waarde? en wie vermag het, u te loven! -
God kent haar, ze is uit Hem; maar wat is 't, dat gy wroet,
ô Sterflijk mensch, en wat, dat onwaardeerbaar goed?
Hy leerde 't u: 't Is, ‘God, en niets dan Hem, te vreezen,
Van 't kwaad te wijken, en Zijn Wet getrouw te wezen.’

1829.

Spijsverzadiging.*

Omnes quod sumus aut vigemus, inde est.

PRUDENTIUS.

Het lijf ontfing zijn recht, door 't voedend spijsgenot
Gesterkt; verhef, mijn ziel, u opwaarts tot den God
Die u, die 't voedsel schiep tot onderhoud van 't leven,
En 't uitdeelde om Zijn macht, Zijn goedheid, eer te geven.
Hy, de onbegrijpbre, die in 't ongenaakbaar licht
Op Cherubsvleugelen Zijn zetel heeft gesticht.
De bron van 't ZIJN, die 't AL uit ledig NIET deed worden
En vestigde en verbond aan onverstoorbare orden;
Die dit verganklijk lijf, uit aarde saamgekleefd,
Door voeding onderhoudt en 't steeds vernieuwing geeft.
Weldadige! Hy, onze en aller schepslen Vader
Door 's levens gaaf, maar de onze in Christus eindloos nader;
Hy, de ons verzoende door Zijn menschgeworden Zoon!
Kom, werpen we ons op de aard, de voetbank van zijn throon.
In 't leven door ons-zelf vergaande stervelingen,
Is 't leven, dat we op nieuw in dit genot ontfingen,
Een nieuwe schakel aan de keten van ons zijn.
Een nieuw geboorte-uur, ons met ieder zonneschijn
Uit elke nacht gebaard, lacht ons in d' uchtend tegen;
Maar elke voeding is een nieuwe wordingszegen,
Een nieuwe lijfsgeboorte in stofverwisseling,
Geduurzaam uitgevloeid uit d' onuitputbren spring
Der schepping, die een lijf tot staâg vervallen neigend,
Zich uit de volheid van zijns Makers almacht eigent
En weêrgeeft, als de lucht die door zijn boezem vliet,

* Nieuwe Vermaking, 172.

En 't bruischend bloed verfrischt daar 't door zijne aadren schiet.
Leer, Vader, ons die gift waardeeren, haar besteden,
Uw' naam, van de Englen met ontzetting aangebeden,
Ter eer'! Zij elke drop en vezel, elk besef,
Aan U geheiligd; en, Almachtige, verhef
Mijn neêrgebukte ziel ten Uwaart! Leer my danken;
Is 't met geen Englentoon, geen Serafijnenklanken,
Voor 't minste met een hart, gezuiverd door een gloed
Waarin de erkentnis blaakt van 't diepgeroerd gemoed! -
Ach! was hy dankbaar, hy, de vader van ons-allen;
Als door Uw hand gebootst, volmaakt en onvervallen,
Hy 't eerst Uw heerlijkheid aanschouwende in 't Heelal,
Zijn lofzang menglen mocht aan 't Englenlofgeschal,
Zijn wy 't als hy! Ja meer, ja tien- en duizendwerven
Verdubbeld, daar ge ons uit de zondenacht van 't sterven
Ten hemel roept, zijn schuld, met de onze saamgetast,
Genadig opheft, en ons vrijwaart van die last!
Weldadige! Gy, God en Vader des geschapenen,
Omgordt ons by dit vleesch met de ondoordringbre wapenen
Waarop de pijl der Hel, door wareldlust gewet,
Te rug stuit! dek ons 't hoofd door 't eeuw'ge heilhelmet,
De borst door 't pantser der gerechtigheid! Geef Vrede
In 't hart dat tot U zucht! Verhoor, verhoor de bede
Die uit den boezem des verslaagnen t' Uwaart stijgt,
Terwijl hy van den druk der zonde smacht en hijgt!
Verkwik hem door het woord van Uw beloftenisse,
En smoor het zelfverwijt, het wroegen van 't Gewisse,
En zeg 't gepijnigd hart, verkrimpende onder 't slaan:
‘Voor U, ja ook voor U, heeft Jezus 't recht voldaan.’

1829.

De dood.*

Mors prima coepit innocentis vulnere;
Cessit deinde vulnerato innoxio.
Per crimen orta, dissoluta est crimine,
Abel quod ante perculit, Christum dehinc.
Finita et ipsa est, finis exsortem petens.

PRUDENTIUS.

De dood ving aan met een onnoozle neêr te vellen:
Hy stierf, en 't aardrijk werd bezoedeld met zijn bloed.
Een nog onnoozler bloed moest d' eersten moord herstellen;
Dit vloeide aan Christus kruis, en 't misdrijf was geboet.

1829.

Op sommige waan- en wandichters.*

At Musae furcis praecipitem ejiciunt.

MARTIALIS.

Beschaam hem, die, van geest en kunst versteken,
Naar Pindus loof de dorre handen strekt,
En, om zich-zelv' ten roem een takjen af te breken,
Zijn machteloozen arm verrekt!
Ja, leer dien trotschen roekeloozen
Voor eigen zelfgevoel te blozen,

* Nieuwe Vermaking, 182.
* Nieuwe Vermaking, 191.

Die om Kastalischen lauwrier
Te slingren om een vooze lier,
Zich opheft in vermetel springen,
En 't ezelachtig Midasrot
Een handenklappen af te dwingen
Het echte Dichtrenchoor ten spot!
Wie oordeel mist, of smaak, of kennis,
Voor dien is 't zingen, Hoogheidschennis. -

ô Jammer van dees dollen tijd,
Daar 't lustgenot van 't Choor der Hemelen
Door vuige zwijnen wordt ontwijd,
Of exters die het bosch doorwemelen;
Terwijl bescheiden Filomeel
Van uit een duistren hoek het orgel van haar keel
In zachte noten drukt, en, met vermengde zuchten,
Den nacht haar tonen brengt, om lof en smaad te ontvluchten,
Daar ze in haar weemoed als tot enkel klanken smelt!
De nachtwind zuist haar toe, en 't flikkrend starrenveld
(Aandachtig luistrend,) schijnt met zijne legerbenden
In statelijker zwier zijn boogvlakte om te wenden,
En drijft, in weêrwil van zich-zelf,
Den morgen toe, aan 't zich verschietend throongewelf,
Om van heur tonen nog een enklen op te vangen.
Ontziet, Onheilgen, die gewijde tooverzangen,
En mengt geen vorschgekwaak, geen tjilpen of getoet
Aan dees haar hemelval, verachtlijk wangebroed!
Natuur misvormde u niet met kromme neb en klaauwen
Tot wellust van het zangrig bosch:
Jaagt roof met havik, kraai, en kaauwen,
Of uilen, schuw voor 't ochtendgraauwen,
Ontscholen voor den dag in hollen tronk of rots. -
En, echte Zangers, rijkbegaafden,
Wie 't Goden ambrozijn en Pindus hoefbron laafden!
Vervolgt het lastig bastaart-ras,
En drijft ze van den Hoefbronplasch,

Uw eigendom, uw recht, u van Natuur geschonken.
Drukk' Vorstengunst of blind fortuin
Hun gouden loovren op de kruin,
En laat wien 't lust met eer en schat en wapens pronken;
Maar vloekt den doffen kop die meê naar laauwren tracht,
Naar Lethes vloed en Plutoos nacht!

Grafschrift van een bejaarden krijgsheld.*

Hier ligt hy, de arm van Mars, beschermer van het Recht,
Aan wiens ontzachlijk staal de zege was gehecht.
Hy die in slag aan slag het spits aan 't sterflot bood,
Vond, met den vrede in 't hart, op 't zachte dons den dood.

* Nieuwe Vermaking, 196.

De nachtegaal in 't kooitjen.*

Verheug u, Nachtegaal, daar ge in uw kooitjen zit,
Al wiegt gy op geen tak in frissche mirthebladeren:
Hier zwiert geen havik rond, op roof en moord verhit,
Hier stremt geen Wintervorst u 't laauwe bloed in de aderen.
Hier strooit ge lust noch klacht aan de Echoos van het woud,
Maar moogt het teder oor van lieve Amine streelen;
En, zoo 't verduisterd oog geen morgenzon aanschouwt,
Hier vindt ge een groene zoô en 't zekere onderhoud,
En smelt uw veldmuzijk in Maagdlijke orgelkelen.

1829.

Op een roosjen.*

Wat laat ge, lief Roosjen met doornen omspitst,
Het hoofd, als bevreesd, op het stengeltjen hangen,
Terwijl u de daauw van den morgen verfrischt,
Tot parels gedrupt op uw blozende wangen.
Die dorens toch schrikken het Bijtjen niet af,
Maar 't vindt in uw boezem zijn lustbed en graf:
Die parels beschamen en tulband en kroon,
Maar spreiden noch weelde noch hartzeer ten toon,
Doch lokken den Zéfir in 't dartelend zwerven,
In 't kusjen der liefde bezwijmend te sterven.

1829.

* Nieuwe Vermaking, 199.
* Nieuwe Vermaking, 200.

Gelukwensching.*

Goud of zilver heb ik niet
Dat ik vrienden mocht vereeren;
Maar hetgeen mijn hart u biedt,
Geef ik in den naam des Heeren!
Wenschen zijn het tot uw heil,
Voor geen wareldschatten veil.

Neemt die aan, geliefde vrinden,
't Is de taal van eer en deugd
Die my aan uw hart verbinden,
En doen deelen in uw vreugd.
Zoo moog 't echte zielsgenieten
Door uw borst en aders vlieten!

* Schemerschijn, 70.

[Aan het slot van een dichtbondel.]*

Wat is mijn arbeid? wat mijn trachten, peinzen, zwoegen?
Ach niets dan nietig kaf dat wegstuift op den wind.
Wat wachten we op deze aard dan distels van ons ploegen,
Dan wat de tijd vertreedt, en wat de vlam verslindt.
Gy echter, groote God, Gy wilt ons werk aanschouwen;
Gy duldt in uw genade ook 't geen onze onmacht poogt,
En zoo wy hout of stroo op d'echten grondsteen bouwen,
Dat werk verga in 't vuur, die rots zal hem behouwen
Die niet in ijdlen waan op lof van menschen oogt.

Geniete en zij gesticht wie deze blaân moog lezen!
Ook 't nietigst wekt somwijl van uit een sluimring op;
Een vluchtig zielsgevoel kan zaad van andre wezen,
En alle leven hangt aan d' eersten hartenklop.
Vergeet men (is er goeds) den trechter wien 't doorvloeide:
Al 't goede is uit de Bron van 't eenig, eeuwig goed.
De Landman schept geen brood, maar Hy die 't veld besproeide,
Door wiens Almachte wil de blijde graanhalm groeide,
En 't uit de korenschuur gespijsde lichaam voedt.

* Schemerschijn, 164.

Vriendschap.*

Amicos appellare debemus, non levi notitiâ conjunctos; sed quibus fuerint jura cum patrefamilias, honestis familiaritatis quaesita rationibus.
PAULUS Ictus, 1. 223, § 1, ff de v.s.

Een bloote kennis maakt geen vriendschap, neen, ô neen!
Maar 't wederkeerig recht op omgang en vertrouwen,
Gegrond op deugd, verstand, en ziels-eenstemmigheên,
Die weêrzijds hart in hart als spieglend aan doen schouwen.

1829.

Verdraagzaamheid.*

Men lacht uit spotterny, men weent uit mededogen,
Om dwaasheên die ons steeds omringen waar wy gaan;
Doch rust van dartlen spot, en droogt uw schreiende oogen,
Daar is, hoe 't iemand neem, toch geen verbeetren aan.
Is 't dwaasheid om ons heen; dwaas zijn we in 't oog van anderen,
En meest is 't zonder schuld, indien de blinde dwaalt.
De waarheid zien wy noode, ook als zy hevigst straalt,
En, by de blinden blind, verdragen wy malkanderen!

1829.

* Nasprokkeling, 5.
* Nasprokkeling, 6.

Echo.*

Wat wilt ge, onzichtbre Galmgodin?
Om niet is al uw klagen.
Houd vrij uw jammertonen in:
Hy die zich-zelven kan behagen
Heeft geen gevoel voor huwlijksmin.
Vertrouwt dit, Echoos onzer dagen,
En schuwt den pronkenden Mannin.

1829.

Kleine omzetting.*

Puntdichten? - Is er een in 't boekdeel, dat my smaakt,
Zoo zeg ik van d'Autheur: ‘Hy heeft het WEL gemaakt.’

Puntdichten? - Is er een in 't boekdeel, dat my smaakt,
Zoo zeg ik van d' Autheur: ‘Heeft HY het we gemaakt?’

1829.

* Nasprokkeling, 13.
* Nasprokkeling, 45.

Andwoord aan een autheur.*

Non potes hoc tenuis praeda sub hoste mori.

MARTIALIS.

Gy vergt oprechtheid en geen vleien of verbloemen;
Maar 'k bid verschoon my liefst van 't andwoord op uw vraag.
Indien gy lof begeert, gy moogt u-zelven roemen;
Wees echter niet beducht dat ik uw werk zal doemen,
't Valt buiten mijn bereik: ik bukte nooit zoo laag.

1829.

Boosheid.*

De oprechtlijk brave draagt den snoode-zelv' geen haat;
Maar scheidt de boosheid af van hem die haar begaat.
Hy duldt ze, en mint den man die 't bange juk moet dragen:
Zijn hart kan wie verdoolt, niet haten, maar beklagen.

N a PROSPER.
1829.

* Nasprokkeling, 49.
* Nasprokkeling, 50.

Redding.*

Wat blijft ge in 't bed, ô kranke, uit wanhoop neêrgezegen,
Daar de Arts uw deur bestormt? Rijs op en laat hem in.
De grafkuil gaapt u aan, de doodschrik grijnst u tegen,
Uw toevlucht is alleen in zijne menschenmin.

N a PROSPER.

1829.

Lichtgeloovigheid.*

Geloof van andren niet wat best is niet te weten,
En neem geen naspraak van uw medestervling aan:
't Is God-alleen, in 't hart ten rechterstoel gezeten,
Die schijn van waarheid schift, en zekerheid van waan.

N a PROSPER.

1829.

* Nasprokkeling, 51.
* Nasprokkeling, 52.

Natuur.*

Exspecta. -
HERVAEUS.

Wacht, zegt Hervéus, wacht, tot zich Natuur herstelle,
Ze is werkzaam, onvermoeid, en zoekt steeds evenwicht;
Maar zoo zy altijd niet ten nadeel overhelle,
Van waar de ziekten dan, waar ieder krank aan ligt?
'k Zag in mijn leeftijd veel, maar ziels- en lijfsgezondheid
Was altijd wagglend, nooit volkomen sterk en vast,
En, wat natuurkracht ooit aan 't weekgestel ten grond leit,
't Volkomen w e l buigt zelf het lichaam door zijn last.
Dit wondre samenstel, waarmeê, waarin wy leven,
Slijt zich door 't leven-zelf in luttel jaren af;
En 't hoofd, voorheen zoo fier ten hemel opgeheven,
Buigt eer men 't nog vermoedt, naar 't ons verbeidend graf.
Wat 's onze roeping dus op 't aardrijk, dan te lijden?
Wie twijfelt, kent zich-zelf, kent zijn bestemming slecht.
Welaan dan! dat we ons hier aan 't leed ten offer wijden!
Een beter aanzijn werd ons elders weggelegd.

1829.

* Nasprokkeling, 54.

Aan Polygraphus.*

Gy schenkt me uw werken steeds, en dankbaar neem ik ze aan,
Doch vraagt mijn oordeel niet. Dit 's dubbel wel gedaan:
Want, zoo ge als schrijver vroegt: Hoe hebt gy 't boek gevonden?
Wat kon mijn andwoord zijn, dan: Keurlijk fraai gebonden!

1829.

Hoogmoed.*

Geen ondeugd die zich niet door wandaân doet bemerken,
Maar hoogmoed mengt zich ook aan de allerbeste werken,
Vergiftigt en vervalscht, wat, van dit mengsel vry,
God welbehaaglijk waar, tot zelfafgodery.

1829.

* Nasprokkeling, 55.
* Nasprokkeling, 56.

Wil en daad.*

De ziel die 't goede wil, schoon de uitkomst haar te loorstelt,
Geve aan de Godheid dank voor 't goede wilbestuur;
Maar wien zijn driftig hart een zondig oogmerk voorstelt,
Dien staat, gelukt het hem, dat willen dubbeld duur.

N a PROSPER.

1829.

Nagedachtenis.*

Est immota dies, praefixaque tempora fatis,
Deque ferunt primis ultima judicium.

ALCIATUS.

Het uur is vastgesteld en wordt door niets verschoven,
Dat licht- en ademstroom in oog en borst bepaalt;
En, wat zich de ijdle waan van 't morgen mag beloven,
Is luchtgreep van een hart in wareldzucht verdwaald.
Wat dan, wat vleien we ons met de aan te breken ochtend,
Wat stellen wy 't voldoen aan dure plichten uit?
Licht dat, met teedren traan ons overschot bevochtend,
Een dierbre vriendenhand ons morgen de oogen sluit.
En dan -? dan zal ons elk een duurzaam vonnis lezen,
En wegen 't zielloos lijk zijn lof en naspraak af;

* Nasprokkeling, 57.
* Nasprokkeling, 61.

Die 't minst ons heeft gekend, de strengste rechter wezen,
   En schrijven roem en smaad op 't ongevoelig graf.
Één schittring zal misschien een reeks van dwaasheên dekken;
   Één dwaasheid, al wat lof van 't nakroost hopen mocht.
Wat reinheid toch op aard die zuiver is van vlekken;
   Wat leven, dan misleid, dat heil in wandaân zocht!
Wie kent hier iets dan schijn in de uiterlijke daden?
   Wie spoort de welbron na, waaruit de handling vliet?
Ach! 't oordeel van den mensch is niets dan blindling raden,
   Het hart, en 't geen 't bewoog, erkent de stervling niet. -
Doch wat, wat volgt ons na, of blijft ons by in 't sneven?
   Rampzaalgen zoo 't aan ons of menschlijk oordeel hing!
't Is God, die 't oordeel velt van 't doorgeworsteld leven,
   En ons, om Jezus wil als Jezus buit ontfing.

1829.

Genot.*

Geniet; maar wacht u, 't hart te kluistren aan het goed!
Waardeer het, maar als een die 't eenmaal missen moet.

1829.

* Nasprokkeling, 66.

Eigen vlucht.*

Van 't wiegjen af ontvonkt door 't Godlijk Dichtrenvuur,
Vermeet zich kreuple kunst u leidsels aan te binden?
Verwerp ze, wakkre vriend! Om Pindus top te vinden
Ontfing de vrije Geest zijn vlerken van Natuur,
Geen valsche leer moet ze ooit met kleevrig rag omwinden.
Neen, sla ze moedig uit en klepper ze in de lucht!
De Dichter volgt geen spoor, maar kiest zijn eigen vlucht.

1829.

Schrijversroem.*

Men zegt: mijn arbeid wordt met gretigheid gelezen? -
't Mag zijn, maar 't gaat alleen den Boekverkooper aan.
Dien mag het ('k gun het hem,) tot eenig voordeel wezen;
Ik, voor my-zelven, ben met dat ik 't schreef, voldaan.
Ik lach met Martiaal en zijn N o n n i h i l s u m u s .
Van 't Schrijvers glorietjen geldt: T o t a v i t a f u m u s .

1829.

* Nasprokkeling, 69.
* Nasprokkeling, 78.

Erfschuld.*

De kindren (zij 't eens zoo!) zijn gaven van 't Geluk,
Als vruchten van den boom waarvan ik d' appel pluk,
Maar de Oudren, 't Voorgeslacht, maar heelde reeks van Vaderen
Wier bloed ons d' oorsprong gaf en uitvloeide in onze aderen,
Die gaf ons 't toeval niet. 't Is ware eenzelvigheid
Eens boomstams wijd en zijd in takken uitgebreid,
En de eik zal eik zijn tot in 't laatste van zijn loten,
Als 't water water blijft, zijne aders uitgeschoten.
Ach! zijn we eenzelvig met hun wezen, niet ontaart,
En onvervalschte teelt van 't geen ge, ô Vaadren, waart.
Dan ach! is de appel nog wat Adam eens bekoorde,
Hoe dwaas moest Adam zijn dat hy zijn lust niet smoorde!

Neen, Adam, neen, 'k beticht, 'k beschuldig, 'k doem u niet.
Vergeve u God als ik, Hy die op 't harte ziet!
't Bedriegt ons door den trek daar eenmaal ingedreven,
Die heil, die welzijn zoekt en onverderflijk leven.
Maar kennis (de eigenschap die Gode-alleen behoort)
Bracht ons 't gevoel van leed, van spijt en onmacht voort.
En ach! vervallen, wat vermogen wy, dan telgen
Onze eigenschappen met den bloedstroom in doen zwelgen?
Zy worden 't geen wy zijn. Wat immers is de vrucht
Dan de uitgestorte sap, verhardende in de lucht!
Ach! onherstelbaar is 't verderf in alle loten
Uit d' eersten Hoofdstam van Gods schepslen voortgesproten.

Hoe! onherstelbaar? - Ja, ten zij de Godheid-zelv
Ons toevalle uit de trans van 't hemelsche gewelf.
Maar ja, dit wilde Hy. Hy-zelf met ons vereenend,

* Nasprokeling, 89.

Op 't aardrijk nevens ons bezwijkend, lijdend, weenend;
Als broeder ingelijft in Adams nageslacht,
En die aan 't gruwzaam kruis voor ons den zoen volbracht.

Ja, één zijn we allen. Ja, één Adam, stervelingen;
Wy, die als spranken uit zijn bloedfontein ontspringen,
Wy zijn uit hem, met hem eenzelvig, met hem één;
Zijn schuld is de onze, en ons zijn vloek en doem gemeen; -
Maar ook Uw lijden, God die Adam hebt vervangen,
Is 't onze en ons ten baat, hoe zonde en doemschuld prangen.
Versterk ons, ach! en geef vrijmoedigheid; ja, geef
Ons 't zielvertroostend woord: Ik, uw Verlosser, leef.
's Aartsvaders eerste zonde is aller overtreden,
Zijn opstand tegen God sleept d' afval meê der leden:
Zijn schuld is de onze, en, ach! vermengd met eigen schuld.
Maar Christus heeft voor ons der zonden straf geduld.
Thands zijn we ontschuldigd. Ja, Gy hebt op 't eeuwig leven
Den zondaar 't recht dat hy verbeurde weêrgegeven.
Gy leedt, voldeedt voor hem, verduurdet leed en dood,
In 't stof als elk van ons voor elken stofgenoot,
En loste uw broeders - Ach! uw broeders? - Doemelingen
Die Ge aannaamt om den doem die op hen lag, te ontwringen.
Verlosser, ach, ontfang... helaas! d' onnooslen dank
Die 't harte t' Uwaart heft, doch kwijnend, krachtloos krank,
Weêrstrevig aan zich-zelf als aan den plicht weêrstandig,
Ja, aan Uw heiligheid, Uw oppermacht, vijandig.
Ontschuldigd uit genade op 't wrekend Golgotha,
En dubbel schuldig door 't verwerpen dier genâ.

D e n 6 v a n B l o e i m a a n d 1829.

Wijsheid.*

Σοφία ού τοϋ αίῶνος τούτου.
I KOR. II:6.

Geen menschenwijsheid! neen; maar Waarheid uit den hoog en,
Die U verheerlijkt; niet, onze eigen trotsheid voedt.
Die smeeken we, ô mijn God. - Verwant is 't aan de logen,
Wat hier van 't onverstand als waarheid wordt begroet.

1829.

's Menschen nietigheid.*

Homo certe arrogans est qui sibi audeat vindicare,
quod humana conditio non recipit.

LACTANTIUS.

Wat zijt gy, nietig schepsel,
In 't wroeten afgeleefd?
Een uitgedord verlepsel
Dat aan geen tak meer kleeft,
Maar op den Herfstwind wiegelt
Verschroeid door zonnegloed,
En in het beekjen spiegelt
Waarin het storten moet.

In schittrend kleurgemengel
Boodt ge u den morgen aan,
Om, met geknakten stengel,
Voor de avond te vergaan.

* Nasprokkeling, 96.
* Nasprokkeling, 111.

Ach naauwlijks nog ontloken,
Verheft ge een frissche bloem,
Of, van den steel gebroken,
Is 't uit met al uw roem.

Gy, lust der hofwaranden,
Wat is uw leven kort,
Door lucht en middagbranden
Geslingerd en verdord!
Met de eerste morgenstralen
Steegt ge op in koningsdracht,
En de avond zal niet dalen,
Of uit is 't met uw pracht.

Wat vluchtige oogenblikken
Vervullen heel uw lot!
En wat is van 't verkwikken,
ô Alweldadig God!
Neen, niet tot ijdel pronken
Of wellustzwelgery
Hebt ge ons een zoet geschonken
Zoo schichtig weêr voorby!

Ja, buige ons 't hoofd dan neder,
En zinke in dorren grond;
Toch eens herrijs ik weder
In nieuwe morgenstond.
Op nieuw zult Gy ons kleeden,
Met luisterrijker tooi;
Wien Ge eens in 't licht deedt treden,
Wordt geen vergaan ten prooi.

1829.

Kennis.*

Wat, ô Wijsgeer, zijn de lessen, die gy aan de wareld geeft? -
Proeven van uw geestvermogen, schoon ge er zelf zoo schaars naar leeft.
Welk om zijn ze ons; maar Verblinde, zoo gy meent dat dit volstaat!
Leer ook lust en krachten scheppen, deugdemin en ondeugdhaat.
Ach! geen deugd ligt in 't beschouwen zonder vatbaar heid van 't hart;
Dit weêrstaat het best betoogen, en houdt zelf bedwang voor smart.
't Hartverandren is geen poging die u ooit gelukken mag:
Roemrijk zij uw zielsbedoelen; 't brengt geen Blindheid tot den dag.
Licht de schellen des vooroordeels van heur oogen; ja, zy ziet,
Maar, of 't licht haar moog doordringen, zien de ziet zy echter niet:
Grijpen zal zy naar 't afstandig, en zich stooten aan 't naby.
ZIEN is meer dan lichtverkrijgen, 't eischt de ervaring aan heur zij'.

1829.

* Nasprokkeling, 114.

Navolging.*

‘Volgt mijn lessen; niet, mijn voorbeeld,’ zegt de Zedenfilozoof. -
Christen, neen, wees blind voor 't laatste, maar wees ook voor 't eerste doof.
Vroomheid is geen loutre kennis van een opgeklaard verstand;
't Is gevoel van 't zuchtend harte, 's Hemels Geestendom verwant.
't Daalt van boven, daauw des hemels, en geen menschlijk samenstel,
Geen verzinsel van den Wijsgeer, geen vernuftig hersenspel.
't Wordt door lessen niet verkregen, niet gewonnen door de vlijt:
Hoogmoed steunt een zelfbeschaving die zich dus van plichten kwijt.
Neen; 't is invloed van dien Heiland, die de Godswet heeft vervuld;
In wiens naam wy leven, handlen; die ons wascht van onze schuld.
Wees Hem dankbaar, bid en volg Hem, en sta de aardsche wijsheid af.
(Les en voorbeeld voegt Hy samen) en treê welgemoed naar 't graf!

1829.

* Nasprokkeling, 113.

Boezemzucht.*

Ach of mijne begeerte kwame en dat God mijne verwachting gave.

JOB. VI, 8.

Mijn kindsheid, jeugd, en bloei, was ééne reeks van plagen;
Mijn verdre levenstijd, een ijdle handvol wind;
Mijn ouderdom bezweek, by hoop op beter dagen,
In pijniging van 't hart die geest en merg verslindt.
Wat nu? - Den dood verbeid; na zestig jaar verlangen,
Schenk' hy me een stille koets by 't ingaan van de nacht!
Bevrijder, kom! ruk los die ketens die my prangen;
Ach! koel is 't in uw arm, en op uw peuluw zacht.
'k Heb lang gewoel en brand van 't middaguur gedragen
Dat bloed en brein ontstak, en hijg naar 't stille graf;
Zij thands 't gekromde lijf van 't harde juk ontslagen,
En licht' me uw dorre hand het pak des levens af!
Wat 's leven? - Lijden. - Wat 's genoegen? - Wakend droomen.
Wat, vreugde? - Zelfbedrog en blinde razerny.
'k Beproefde 't. 'k Heb die bron voorby en af zien stroomen;
Van in heur wel verslijkt, vloot ze in moeras voorby.
Thands rust ze, en vloeit niet meer: heur ader, uitgeloopen,
Is dor verdroogd, en 't bloed blijft in zijn kreitsloop staan.
Zie neder, God van Heil, op wien wy schepslen hopen,
Zie neder in genade, en neem mijn zielzucht aan!

Den 21 van Bloeimaand 1829.

* Nasprokkeling, 115.

Liefdeplicht.*

Ἐὰν πίςιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ μὴ δύναται ἡ πίςις σῶσαι αὐτόν.

JACOBUS II, 14.

Wees vroom, en (kunt gy 't?) lei een leven vrij van zonden,
Maar, stervling, zoo gy 't kost, ook daarin ligt geen baat;
Om andren wel te doen zijn we aan deze Aard verbonden,
En lijdenden de traan te droogen van 't gelaat.
Neen, troosten wy die lijdt, en laven we en verkwikken
Wie honger', dorste, of smachte, of in het leed verkwijn'!
Verbeelding van Geloof behoort tot 's Vijands strikken;
Daar, waar de Liefde ontbreekt, kan 't waar Geloof niet zijn.

1829.

* Nasprokkeling, 116.

Menschlijke kennis.*

Omnis sapientia hominis in hoc uno est,
ut Deum cognoscat et colat.

LACTANTIUS.

Wat is uw kennis, sterveling,
Besloten in een engen kring!
En durft ge u nog vermeten,
Dat weinig, moeilijk uit de nacht
Die om u wemelt saamgebracht,
Met Wijsheids naam te heeten?

Helaas! voor Waarheid, ziet gy schijn;
Voor hartevreugd bejaagt ge pijn,
En grijpt naar wufte schimmen
Die 't zintuig uw verbeelding biedt,
Of, naar u 't bloed door de aders vliedt,
Het duizlend brein beklimmen.

Neen; ken, erken u-zelf te recht
Eer ge over waar en valsch beslecht;
Belijd uw onvermogen!
Doorzoek uw hooggeroemd verstand:
De Dwaling leidt het aan de hand,
Met schillen voor haar oogen.

Zoo grijpt en tast dan 't dwarlend paar,
Mengt vuur en water door elkaâr,
Betwist de zon heur luister,
En roemende op een steile vlucht
Doet ijdle sprongen in de lucht
In ondoordringbaar duister.

* Nasprokkeling, 117.

Ja meer! bestrijdt en wederstreeft
Den God die u het aanzijn geeft,
  En paait u-zelv' met logen;
Aanbidt uw eigen hersenspook,
En voedt uw ziel met, ijdlen rook
  En valsche zwijmeltogen.

En echter prijkt uw ijdle trots
Als ware uw waan een vaste rots,
  Onschudbaar voor de winden.
Helaas! een enkle straal van licht
Beschijne 't ongeblind gezicht,
  Dat alles zal verzwinden.

Steeds zweven we in een nevel om,
Die uit den poel des afgronds klom,
  En alles voor onze oogen
Miskleurt, verduistert, en vervormt;
Hier, door 't oproerig hart bestormd,
  Daar, door ons brein bedrogen.

Ach! kennen we onze nietigheid,
En, immer door ons-zelf misleid,
  Zien we op naar hooger luister,
Daar Waarheid, God, en Leven blinkt,
Wen 't aardrijk in verwoesting zinkt,
  Met stofgewaad en kluister!

D e n 19 v a n B l o e i m a a n d 1829.

Heden.*

Stel geen bekeering, geen verbeetring, uit tot morgen;
Roep heden, roep dit uur, uw Rechter om genâ.
De naadringstond des doods is voor uw oog verborgen;
Één ademhaling slechts, en mooglijk is 't te spâ.

N a PROSPER.
1829.

Gelatenheid.*

Men rooft, onthoudt, betwist, u 't wettig eigendom! -
‘God gaf 't; en is 't Zijn wil, Hy neme 't wederom.’ -
Maar laat ge snoodaarts dus in 't Uwe strafloos prijken? -
‘Wat kan my buiten God verarmen of verrijken?’ -
Doch de onrechtvaardigheid...! - ‘De wraak behoort aan Hem!’ -
Intusschen mist gy 't uw'. - ‘Zoo Hy 't my niet bestemm'.’ -
Toch doet ge uw gade en kroost hun billijk recht ontberen. -
‘Het veiligst draag ik ze op aan d' Opperheer der heeren. -
'k Heb laster, 'k heb geweld, 'k heb armoê doorgestaan, -
En dankte als Rijkdom kermde in schuren volgelaân.’ -
Maar 't ongelijk...! ‘'t Is God die 't op zijn tijd zal richten:
Ook lijdzaamheid behoort tot de echte Christenplichten.’

1829.

* Nasprokkeling, 120.
* Nasprokkeling, 122.

Gelatenheid*

Nil admirari. -

HORATIUS.

Niets vreemd te vinden, en voor niets verbaasd te staan,
Hier slechts hangt, wat gebeur', des menschen zielsrust aan.
Geen zonsverduistering, geen vurige komeeten,
Verwekken klemmende angst by 't onbesmet geweten,
Geen zeestorm die de lucht als de oevers zuchten doet,
Geen Volksberoering die de Steden zet in bloed,
Geen fakkel van een Krijg, die, uit de Hel gebroken,
By 't krakend trompgeschrei zijn vlag heeft opgestoken.
Wie zulke rampen ducht, en vrees noch hoop verbant,
Is nimmer kalm van hart, maar dobbrende in 't verstand.
Doch, wee dien zwakke, die, door gloriezucht bevangen,
Van volksgejuich of blaam zijn welzijn af doe hangen,
En, voor zich-zelf en God, een ander rechter kiez',
En dus, by elken wind zich omkromt als een bies!
Wat recht heeft dees of die, om ons de wet te stellen?
't Is God, die over ons het vonnis heeft te vellen
En in 't geweten spreekt. Dit hoor' men, en berust',
Wat wind zich hoog verheffe en ombruisch' langs de kust.
Wat ziet ge, ô sterveling, uw evenmensch naar de oogen?
Wat vraagt ge eene andre wet dan die van 't Alvermogen,
Uw' boezem ingedrukt? Zoek in uw eigen borst
Een heiliger bevel dan dat van eenig' Vorst;
Maar dien geene afgoôn, geene omwolkte hersenspoken,
Schoon duizend duizenden op hunne altaren rooken.
Wees balling, zoo 't moet zijn en zwervend, stort uw bloed
Maar draag de rust der ziel steeds met u in 't gemoed.

* Nasprokkeling, 123.

Geen vrees weêrhoude u, en geen uitzicht op genoegen
Verlokke u 't kalme hart tot lustbegeerig zwoegen;
Maar sta onwrikbaar, 't zij de vleiende Sireen
U aanlokke of 't geweld u dreige. Sta alleen;
Duld spot, vervolging, haat, verachten en verguizen;
Laat storm en watervloed verdelgend om u bruizen,
Ja, zie d' afgrijsbren dood in 't gruwzaam aangezicht:
't Is wellust voor 't gemoed, te lijden voor den plicht.

1829.

Een.*

Daar is slechts één Geloof, één Hoop, en ééne Liefde,
Één Heiland ten behoud, en ééne Zaligheid;
En wee hem die 't verband van zulk eene Eenheid kliefde,
En 't geen onscheidbaar is, arglistig onderscheidt!

1829.

* Nasprokkeling, 125.

Onverhoord gebed.*

Gy bidt, gy smeekt, en God verhoort niet, arme droeven?
Ach! dankt dat Hy zijn raad, en d'uwen niet, voltrekt.
Hy weet het, Hy-alleen, wat we in ons leed behoeven,
Die, als ge uit waanzucht valt, de hand ter hulpe strekt.
De geest die in u bidt, ô Christen, vraagt verhooring,
Maar heeft geen ware zucht ter heiligmaking in;
't Verleenen waar verderf; 't vergunnen, zielverstooring;
't Onthouden is genâ, 't ontnemen, zondaarmin.

1829.

Weldadigheid.*

Verhef u op geen gift, maar dank den Heer der Heeren
Wien ge uit een teder hart in 't weldoen moogt vereeren.
't Is weinig, dat men bidt en liefdegaven pleegt,
Zoo dankbaarheid tot God den gever niet beweegt.

1829.

* Nasprokkeling, 126.
* Nasprokkeling, 127.

Echtgenoot.*

Wat is de plicht, de staat van Echtgenoot? -
Een band van trouw, onbreekbaar door den dood;
Een liefde die, het hoogste goed op aarde,
Steeds vaster klemt en zachter, wie zy paarde.
Een zachte gloed die uit den boezem welt,
En eigen wil in 't minnend hart versmelt;
Die door geen dood noch jammer uit te roeien,
Nog Engelrein voor 's Hoogsten throon blijft gloeien.

1829.

Op de aristarchen dezes tijds.*

Plaatst ge U in Dichtkunsts rechterstoel,
Verban dan 't Dichterlijk gevoel,
Zet Midas hulsel moedig op,
En oordeel met een ezelskop;
Zoo moogt ge aan 't hoofd der schrandre bent
Die thands haar Kunstorakels vent,
De Poëzy door heel het land
Verwoesten met uw onverstand,
En pralen op den hoogen prijs
Als opperkundig, opperwijs;
En 't nakroost, zotter nog dan gy,
Roemt eens uw Proza-poëzy,
En Momus juicht U zeker na:
P e r m e s s u s v i e l , v i c t o r i a !

1829.

* Nasprokkeling, 128.
* Nasprokkeling, 133.

Bemoediging.*

Totius muudi odium et impetum sustinere.
LUTHER.

Den haat en d'aanval van heel 't wareldrond te dragen
Valt hard; maar Christen, lijd! Gy draagt ze niet alleen:
God-zelf zal door Zijn geest de Zijnen onderschragen,
Voor d'adem van Zijn mond stuift Hel en Wareld heen.
Sta moedig! Nooit is zwak die 't recht heeft aan zijn zijde,
Maar de Almacht trekt met hem die 't voorstaat, zelf ten strijde.

1829.

Maerlant.*

Den grijzen Dichter uit ondichterlijken tijd,
Wiens kunstelooze pen, der Waarheid toegewijd,
Zoetvloeiendheid van taal met kracht en kieschheid paarde,
Geschicht- en Zedeleer, Natuur, en Kunst, verklaarde,
Vereeuwigt geen penceel noch kopervlijmend stift
Maar 't beeld hetgeen zich-zelf in 't hart zijns lezers grift.
Rechtschapenheid en trouw met haat voor logenvonden
Drukt MAERLANTS inborst uit, aan noeste vlijt verbonden.

* Naspokkeling, 135.
* Belg. Muzen-Almanak, 1829.

Gijsbert Japik.*

De Wareld, duivelsch van natuur,
Of liever, van natuur vervallen,
Verwarelt nog van uur tot uur,
En wordt meer duivelsch op den duur,
En ieder kraauwt zijn zeer met schurkend vreugdeschallen.
Eens Kaïns vloekbre broederslacht
Wordt tot een heldenstuk van riddermoed en kracht;
't Geweld eens Nimrods wordt de grondslag van de macht;
Een Nabal is de man die 't zijne neemt in acht;
Eens Achans diefstal kwetst geen kieschheid van geweten,
Ja Absalons gevloekt vermeten
In moedwils vuile lust zijn' stiefmoêrs aangedaan,
Mag voor een aartigheid, een dartlend grapjen gaan.
ô Wareld, tot in alle dingen
Verduiveld! 'k zag u binnen kort
De onpeilbre poel der doemelingen,
Onred-, onkeerbaar ingestort,
Waar 't niet, dat enkle Godverloofden,
Doorzaalgen, van omhoog verlicht,
Getrouw aan waarheid, hart, en plicht,
U 't gruuwzaam Hellejuk, u-zelv ten spijt, ontroofden,
En drongen op den weg tot zelfbehoud gericht.
ô Dat gy, wie uw welvaart zocht
Slechts niet met wrevel hooren mocht!

* Nasprokkeling, 2.

Zelfgevoelen.*

Σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιςώθης, εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμαθεςτ.

2 TIMOTH. III, 14.

Altijd buigend, altijd schuddend, als een rietscheut in de beek,
Naar 't het windtjen lust te wenden by verandering van streek,
En onzeker van zich-zelven, weiflend met den stroom der lucht,
Schaduw van voorbygaand zweven dat en oog en hand ontvlucht;
Zoo is 't wispelturig schepsel dat, met dwarrelkrankte in 't hoofd,
Filozoofsche modegrillen als Orakeltaal gelooft.
Wijsgeer, laat aan simple vrouwen 't weêrhaandraaien naar den trant,
Maar laat gy u niet vervoeren uit uw onverwrikbren stand.
Denk vrijmachtig, onbekommerd wie het goedvind', wie het wraak,
Laat de wareldweêrhaan draaien naar een grilligheid van smaak.
Waarheid is slechts één in wezen, gy, vergaap u aan geen mom,
Zie en hou haar vast in weêrwil van al 't filozofendom.
Haar miskent hy die door andren, niet met eigen oogen ziet:
Wie ze in 't hart niet weet te vinden, zoek ze vrij, hy vindt ze niet.
Uit den hemel is haar oorsprong, en, die ze in een aardklomp zoekt,
Wordt met ingebeelde droomen door zijn eigen hart verkloekt.

* Nasprokkeling, 63.

Noodige achterdocht.*

De Wijsheid waakt: het zij! maar rustlooze Achterdocht
Hou toch aan d' ingang wacht, of list zal ze overvallen.
Zoo ze inslaapt op heur post, helaas! verrade wallen,
Gy zijt door de achtloosheid verkocht.

1829.

's Heeren avondmaalviering.*

Ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου.

I COR. XI, 29.

Hy die aan 's Heeren disch onwaardig eet en drinkt,
Beseft hy 't, tot hoe diep, hoe redloos, hy verzinkt?
Almachtig God, keer af die 't heiligst dus ontwijden,
Hun Heiland lochenen, en spotten met zijn lijden!
Gy roept ons, Jezus! Ja; doch waar is 't feestgewaad
Dat dien gerechtigd maakt die tot Uw bruiloft gaat?
't Ontzachlijkst oordeel wacht den duizendvoud vermetelen
Die zich aan 'tgastmaal by 't genoodigd volk durft zetelen

* Nasprokkeling, 66.
* Nasprokkeling, 97.

En niet geroepen, niet, in zuivren dosch gehuld,
De dischwet by dit zoo ontzettend feest vervult!
Hem wordt de noodiging een valstrik voor 't geweten.
Vergeefs is 't in de rij der vroomen aangezeten,
Vergeefs zelfs, uiterlijk een blinkend kleed aanvaard,
Dat met de zuiverheid van Jezus vrienden paart.
Hy dringt in 't hart en ziet (wat plooien dit bedekken,)
Wat in dat moordhol schuilt, ook zelfs de minste vlekken.
Is 't mooglijk, stervling, dat die noodigende stem
Die u ten feestmaal roept, uw boezem niet beklemm'.
Beproef, beproef u-zelf. Geen ongekuischte handen
Betaamt het, de Englenspijs dus roekloos aan te randen;
Ja, meer dan Englenspijs aan 's Heilands eigen disch
Te ontheilgen, ongeroerd door Gods geheimenis.
Ontzachlijk is de wraak voor zulk een heiligschennis!
Doorzoek, beproef u-zelf met eigen zondekennis,
En wasch en zuiver u door 't vlekloos offerbloed
Dat voor den zondaar stroomde in onuitputbren vloed.
Het Lam, voor ons geslacht, is heilig; in die plasschen
Vergunde ons de Almacht ons geweten rein te wasschen;
Maar wee hem die 't miskent! rampzalig is zijn lot!
Hy heeft geen leven, geen verlosser meer noch God.

Waarheid en wijsheid.*

Wat 's Waarheid? - Dat, wat is. - Wat 's Wijsheid? - Dit te erkennen
Wat is 't geen is? - Geen schijn, geen toegespiegeld beeld,
Maar door zich-zelf bestaande, en niet in 't brein geteeld,
En voor 't bereik te hoog van mensch en Englenpennen. -
Wat wint ons wroeten dan? - Een nevelwolk van waan;
En 't ingebeeld verstand grijpt die voor wezen aan.

Wees gy de Ixion niet, mijn vriend! Gevoel u-zelven:
Stel menschenwetenschap niet hooger dan haar prijs.
Verheug u in 't gewin van kennis, maar word wijs,
En leer uit eigen borst de Waarheid op te delven.
Daar schuilt ze in de inspraak van de welbron van al 't zijn,
Wier ader Leven is, en Waarheid, vrij van schijn.

* Nasprokkeling, 121.

Aan de drukkunst.
In eene drukkerij, waar men my verzocht een versjen zelf te zetten.*

Toon, Wonderkunst, tot aan het jongst der tijden
  Aan 't dierbaar kroost gesproten uit mijn bloed,
Dat steeds mijn hart zijn Heiland dorst belijden,
En volge 't my in voor Zijne eer te strijden,
  Der Hel den trots die op den brave woedt.

Grondregelen,
op iemands verzoek naar de Fransche quatrains gevolgd.*

Geef Gode de eer die gy Hem schuldig zijt te geven.
  Geef, eer ge iets onderneemt, op 't geen gy doen zult acht.
Wacht u van andre liên dan braven aan te kleven.
  Roem geen begaafdheên ooit waarvoor gy lof verwacht.

Leer u met buigzaamheid in elks gevoelen schikken,
  En zoo m' u iets betwist, wijk gul, maar onbedeesd.
Leer met bescheidenheid eens anders oordeel wikken,
  En maak geen pronkery van d' u verleenden geest.

Spreek nooit met wie het zij, dan naar zijn vatbaarheden;
  Geef nooit belofte of woord in onbedachtzaamheid;
Maar blijf uw woord getrouw als de allerheiligste eeden,
  En tracht oprecht te zijn in alles wat ge ooit zeit.

* Nasprokkeling, 131.
* Nederl. Muzen-Almanak 1830.

Wees zacht, gespraakzaam, en gedienstig, en toegevend;
   En toon aan ieder mensch een vriendelijk gelaat,
Vermij gemeenzaamheid, maar wees voor elk wellevend.
   Breng geen beslissing uit, dan na een rijp beraad.

Heb steeds belangloos lief, heb deernis met gebreken:
   Wees by den Hooger stand wel needrig, maar niet laag:
Stel op elks vriendschap prijs en tracht haar aan te kweken.
   Schuw pleit en rechtsgeding als d' ergsten levensplaag.

Tracht nooit eens anders zaak nieuwsgierig na te sporen:
   Hou 't geen u raakt, geheim; maar toon niet dat gy 't doet.
Beloon, waar 't pas geeft, ruim, en acht het niet verloren:
   Leen, zonder oordeel niet, maar met een blij gemoed.

Tot welk een stand ge u moogt verneedren of verheffen,
   Misken u-zelven nooit, neem trots- noch laagheid aan;
Laat wat een ander grieft, u steeds met deernis treffen.
   Duld feilen; wees een vriend in waarheid, niet in waan.

Drukk' geen zwaarmoedigheid uw zielskracht ooit ter neder,
   Noch toon aan andren ooit uw wrevel in 't verdriet.
Breng, waar de tweedracht heerscht, de vrede en liefde weder,
   En wreek u, waar gy 't kunt, door weldaân, anders niet.

Prijs zonder vleiery; berisp, maar zonder smalen.
   Geef plaats aan zachte scherts, maar niet dan in de maat.
Toon nooit een misgreep aan, om met uw geest te pralen.
   Waardeer in elk beroep wie 't oefent naar zijn staat.

Verwijt de weldaad nooit die ge iemand hebt bewezen;
   Bedek ze, opdat hy nooit om zijn verplichting blooz'.
Voorkoom den wensch eens vriends dien ge in zijn hart kunt lezen;
   Pleeg edelmoedigheid; maar kwist niet roekeloos.

Betoom de gramschap straks in de opkomst van heur vlagen.
Spreek van de afwezigen nooit anders dan tot eer.
Toon voor genoten dienst een dankbaar hart te dragen.
Speel, maar met kalme ziel, hoe kans of lot zich keer'

Spreek weinig; doe niets voor; en wees uw plicht gedachtig.
Stel prijs op elke gift die iemands liefde u schenkt.
Val nooit een schuldnaar hard, tot wedergaaf onmachtig,
En toon hem nooit een oog dat hem in 't harte krenkt.

Benij geen ander ooit den Goddelijken zegen.
Breng wat u werd vertrouwd, by andren nimmer uit.
Beroem u-zelf van niets; houd uw geheim verzwegen,
En stel u boven smaad zoo wel als lofgetuit.

Heb deze reeglen als een richtsnoer steeds voor oogen,
Gy jongling, die den voet op 's levens heirbaan zet;
Maar zie by alles op naar 't alziend Alvermogen
Dat kracht en wijsheid geeft en uit bekomm'ring redt.

Laatste nalezingen.

Uit den Fingal Dl. II.

Een Dichter, waard dien naam (geen' uit den grooten hoop,
Die by 't onkundig graauw zijn verzen draagt te koop),
Wiens werk den stempel draagt van 't echte geestverheffen,
Zoo ik hem wensche en eisch, maar enkel kan beseffen.

Dan wringt hy 't vers in nieuwgevormde krullen:
Verplaatst, zet om, verandert, en verschikt;
En stopt en lapt om maat en zin te vullen;
En draait, en rondt, en vijlt, en glanst, en likt;
Slijpt hier een punt, schaaft daar een stooting glad;
En 't arme vers wordt als een schol zoo plat.

Uit de Verhandeling over het Treurspel, [Treursp. Dl. II.]

't Is waar, ik nam somtijds de wet der Kunst in acht,
Aan weinigen bekend, van minder nog betracht.
Maar als ik d' opgang zag van blinkende gedrochten,
Die Vrouwen, die 't Gemeen, met zoo veel drift bezochten,
't Ellendig jammerwerk vereerende als wat puiks,
Keerde ik my-zelven meê naar d' onzin des gebruiks.
En nu, gereed een Stuk voor 't Schouwtooneel te schrijven,
Begin ik, met 't verstand mijn kamer uit te drijven,

En sluit wat voorschrift heet met zes paar sleutels op,
Dat boek noch les my hindre of toeschreeuwe aan den kop;
En 'k volg de kunst van hun die 't algemeen behagen,
Verzekerd, op dat spoor de stemmen weg te dragen.
't Gemeen betaalt het spel; men spreke naar zijn' smaak,
En hang' den domkop uit, op dat men 't bet vermaak!

Uit de Treurspelen Dl. II.

Scheld deze deugd my kwijt!
Want in de weeldrigheid van dees bekrompen' tijd,
Moet deugd van de ondeugd-zelv geknield vergeving smeeken;
Ja, vrijen, dat zy haar een broodkorst toe moog steken.

[N a a r SHAKESPEAR.]

Uit de Gedachtenisrede op Pestel.

Neen, schroomen we op dit Meir van tallelooze klippen
Geen branding by den storm die om ous giert en ruischt,
En schokk' de roerpen nooit in de onbezweken vuist.
Gedenken wy den Man van wiens verheven lippen
De Wijsheid en de Deugd in Hemelstroomen vloot,
De Waarheid door het hart haar zuivre stralen schoot
En 't hart ontbranden deed voor menschlijkheid en plichten!
ô, Zie zijn reine Geest van uit den Englen sfeer
Op ons, zijn werk, zijn hoop, met dankbre wellust neêr!
Zijn' Leerling voegt het nooit, voor tijd of lot te zwichten.

Uit de Vaderl. Letteroefeningen 1810.

Stel twee nullen op elkaâr:
Stel de andere daar neven:
De eerste daar weêr naast geschreven,
En de rekening is klaar.

Uit de Verhandeling over de Geslachten der Naamwoorden, 1818.

De man van kunde en smaak, de vriend der Taalgeleerdheid,
  En die 't verlicht verstand, geen ydle waanzucht acht,
Beproeve en onderzoek', schift' waarheid van verkeerdheid,
  HEM eigen ik mijn werk by tijd- en nageslacht.

Uit de Proeve over de werking en invloed der geesten.

Ja, opstaan zult gy, ja, mijn stof! na korte stervensrust;
  Een nimmer weêr verganklijk leven,
  Zal de Almacht die u schiep, u geven.
    Geloofd zij God!

Deze dorst waarvan uw harte
  Naar 't onsterflijk aanzijn smacht,
Deze t r e k in leed en smarte
  Die naar hooger heilstand tracht,
Zijn tot tuigen, onderpanden,
  Dat gy na des levens pijn,
Vrij van dees vergangbre banden,
  Boven graf en dood zult zijn.

Uit de Taal- en Dichtk. Verscheidenheden Dl. I.

  Wie buiten duins of zaaie of egg',
Hy kan 't omtuinen of bedijken;
Zijn sloven zal hem niet verrijken;
  De zee spoelt al zijn arbeid weg,
En gaat met winst en uitzaad strijken,
  Wat yver hy ten koste legg'.

Dus is 't met my. Hoeveel ik wroet,
De domheid blijft er tegen razen,
Van waan- en zelfzucht opgeblazen,
En 'k zaai en akker' voor den vloed.
Maar 't hart veracht den hoon der dwazen,
Als 't God en waarheid hulde doet.

[V a n MAERLANT n a g e d i c h t .]

Maar wy zullen nacht en dag,
Wat ons keeltjen schreeuwen mag,
Kwikken, kwakken, kwaken,
Rikkikkik, rikkikkik,
Wien die zang het hart doet braken,
Tot een schrik.
nbsp;
* * *
nbsp;
En ik zal er tegen razen,
Ook al schreeuwde ik dag en nacht,
Tot ik al dat kikkwakblazen
Tot verstommen heb gebracht.

[N a a r ARISTOPHANES V o r s c h e n .]

't Staat heerlijk, by den drom van kluistervaste slaven,
Het spoor van SCHOON en WAAR kloekhartig in te slaan;
Maar wie, die 't immer op zou draven,
Voorzag hy 't luttel wegs, door 't Lot hem toegestaan?
Ach! naauwlijks blinkt ons 't doel van meer naby in de oogen,
Of 's levens avondstond breekt hoop en uitzicht af:
Een handbreed gronds alleen was de aanwinst van ons pogen,
En 't langzaam naadrend wit verbergt zich achter 't graf!

Zie daar dan heel onze oogst van 't uitgewoekerd leven,
In zielsgekwel verwoest, in zelfgevlei ontsnapt;
En 't weinig, dat de vlijt eens leeftijds op kon geven,
Wordt eindlijk, half gerijpt, by 't ledig stroo vertrapt.

Uit de Taal- en Dichtk. Verscheidenheden Dl. II.

‘De Vorst des afgronds beeft van ondren op zijn zetel,
En siddrend springt hy op en geeft een schrikbren gil,
Bevreesd dat 's aardrijks schok haar bodem scheuren wil,
En mensch en godendom de afschuwlijke oorden toonen,
Waar afschrik, duisternis, en vloek, en jammer wonen.’

Ilias, XX Boek, vs. 61.

- ‘Daar rijdt hy op de baren,
Omhuppeld door den stoet der logge waterscharen
Uit diepte en kolken, die zijn' Koning hulde doet,
En juichende om zijn koets hem aanstaart uit den vloed.
De zee bruischt zelv van vreugd en doet haar golfjens rollen.’

Ilias, XIII Boek, vs. 26.

Hy, dunkt my, heeft een Godenleven,
Die immer aan uw zij' mag kleven,
En op uw lippen 't woord verrast;
Het lachjen om uw mond ziet zweven,
En op uw minste lonkjens past.

Maar my, my heeft dat zoet der oogen
Het hart ten boezem uitgetogen,
Mijn tong en aders doen verdroogen. -
Van d' eersten aanblik van uw schoon,
Doorzweeft een vluchtig vuur mijne aâren,
'k Zie niets dan nevels om my waren,
En hoor in 't zuizend oor geen menschelijken toon.

Een ijskil zweet gudst langs mijn leden;
Mijn kniën wagglen onder 't treden;
Een siddring grijpt my aan, die hand en arm ontwricht
En 't bloed in d' aderslag doet beven;
'k Ben uitgebleekt als 't gras gevallen voor de zicht;
'k Gevoel 't my naadrend uur van sneven;
Mijn borst gaat d' ademtocht begeven,
Mijn oog het licht.

Doch alles mag men zich verstouten,
Als 't uiterst van de nooddruft prangt.

Gebeden zijn een kroost van 't Opper-godendom;
Scheelzichtig, half ontheupt, van nek en kniën krom.
Zy kruipen zorglijk voort, waar 't Leed met stoute stappen
Vooruit snelt over de aard tot moorden en vertrappen.
Zy echter zalven 't wee en heelen 't naderhand,
By die haar afkomst eert, den hemel na-verwant.
Ilias, IX Boek, vs. 498.

Het edel kroost heeft VAN NATUUR,
Een EIGEN kracht en vlammend vuur,
En schittert van aalouden luistert,
Maar die d o o r k u n s t o f t a a i e v l i j t
Op 't steile pad der glorie schrijdt,
Hinkt steeds van d' afgeschudden kluister.
Hy waggelt, glibbert op zijn baan,
En, schijnt zijn voet ook vast te staan,
Hy zal in 't grootsch ontwerp bezwijken:
Al vest hy de oogen op den top,
Hy geeft in 't eind de poging op,
Om roem- en machtloos af te wijken.

Naar een Latijnsche vertaling van PINDARUS.

Door d' a a n g e b o r e n Heldengloed
Van 't adeloud en roemrijk bloed
Wordt Vaderlijke deugd gesteven;
Doch wilde en aangeleerde moed
Van die door de afkomst niet verheven,
Maar in zijn lager kring omschreven,
De baan der eer meent op te streven,
Treedt nimmer dan met wanklen voet.
Nu hier dan derwaart heen gedreven,
Na duizend kunsten door te zweven,
Is 't eindlijk slechts in 't stof gewroet.

Naar PINDARUS zelf.

‘ô Echtverbonden, vol van gruwlen en van schrik!
Gy hebt my voortgebracht, en, na my 't licht te geven,
Het bloed waaruit ik wierd, op nieuw te rug doen streven,
En vaders, broeders, zoons, als bloed- en bedgemeen,
En vrouw- en moederschap, gemengeld onder een,
En wat m' op 't aardrijk snoodst en schandlijkst kon bedrijven.’

Uit SOFOKLES Koning Edipus.

‘Maar Hectors donderstem drijft hen vervaarlijk aan,
‘Te dringen naar de vloot, van 't plondren af te staan:
‘Want wien der krijgren ik zijn rijen zie verloopen,
‘Dien straffe ik met de dood.

Ilias, XV Boek, vs. 346.

Breng, Vreemde, in Spartes wal, 't bericht,
Dat hier, voor Vaderland en plicht,
Haar Jonglingschap verslagen ligt.

d' Algoeden grooten God gewijd,
Beslisser van den oorlogsstrijd.

Des dappren Hertog Karels heir,
Belegeraars van Murtens wallen,
Ligt, door 't Helvetisch zwaard gevallen,
Hier neêr.

Neen, als ik eens mijn meer dan aardsche Bruid,
Aan wie mijn ziel, mijn heil en adem hangen,
In Echten band aan 't brandend hart mag prangen,
Dan stort die ziel zich op HAAR boezem uit;
Dan duldt mijn hart, ten hemel opgetogen,
De omhelzing niet der opgepronkte Logen.
De POëZY, zie daar in wie ik smelt!
Vermaak, wien 't lust, zich met haar bastaartzuster,
(Verworgingspook voor wien heur arm omknelt,)
De Lelie my, geen fletsche Haagliguster,
Noch valsche Heul van 't overmoedig veld!

Rampzaalge rechters met hun brillen,
Die sproetjens zien op 't schoonst gelaat,
En trek voor trek verbinden willen
Aan ingebeelde regelmaat!
Met recht is 't, dat zy n e u s w i j s heeten,
Wier neus hun schemeroogen draagt,
Om niets van 't ware schoon te weten
Dat elk natuurlijk oog behaagt.
Hoe veel een lonkend oogjen nijpen,
De lach het mondtjen oopnen mag,
Gevoelen moet hy 't, niet begrijpen,
Die hart voor lonkjens heeft of lach.

Naar 't Spaansch van LOPE DE VEGA.

Als speler Fuzius, wat al te veel beschonken,
Den rol van Hekuba op 't rustbed uit blijft ronken,
Schoon Polydorus schim, geheeschen uit de kolk,
O n t w a a k , m i j n M o e d e r , roept, met heel een schreeuwend volk.

Na HORATIUS.

Uit de Taal- en Dichtk. Verscheiden heden Dl. III.

['t Hervormen onzer taal] daar elk zich meê bemoeit.
Is 't werk van onverstand, dat al wat deugt verknoeit,
En denken noodig had te leeren, eer 't mocht schrijven
Om andren met zijn zweep in 't valsche spoor te drijven.

Uit de Verklarende Geslachtlijst der Naamwoorden.

Men kende in dezen tijd de vinding van 't papier
Nog niet, maar schreef op 't vel van een of ander dier,
Het geen [n u p e r g a m e n t ,] toen c a r t a werd geheeten.
't Is daarvan dat, ter plaats' met d' ossenhuid gemeten,
De nieuwgebouwde stad den naam kreeg van C a r t h a a g .

Uit de Bydragen tot de Tooneelpoëzy.

Want met een staf en zonder hulp der hand
Schrijft zy dees taal op 't uitgespreide zand:
'De geile zoons van 't trotsche Gothisch wijf
Zijn daders van dit gruwlijk wanbedrijf.'

Uit een O u d - Engelsche Ballade.

Vergeefs door kuipery een eedgespan geschapen,
Een Rechtrenklub gevormd of opgeprest te wapen;
In spijt van domme lof, of vitzucht, of gezag,
Is... een prul, d e C i d een flonkerbag.

Naar BOILEAU.

Ik kus niet de aarde waar ge op treedt,
Te heilig dat ik 't my vermeet;
Noch waar gy op getreden hebt,
En die uw voet tot hemel schept;
Maar die ge nog zult overgaan:
ô Zeg, wat weg meent ge in te slaan?
Met enkle kussen van mijn mond
Plavei ik dien geheelen grond.

Naar 't Spaansch.

Voor uwe voeten, hoorde ik zeggen,
Ontluikt de roos aan struik en heggen;
Maar neen, de grond waarop gy treedt,
Maakt ge één verhemeld starrenkleed.

Naar 't Spaansch van LOPE DE VEGA.

Wie d'ongetemden Kelt in Spanjes bergrug-keten
Miskenne; de Oostergloed van 't Palestijnsche zaad
Met de ernst des Arabiers en 't Gotsche moedvermeten,
Zie daar, wat Spaansche kunst, wat Spaanschen geest verraadt!
Van daar die stoutheid, wie geene overmacht verlaagde;
Die ijverzucht voor de eer, door de eeuwen nooit verflaauwd;
Die adel van 't gemoed wien nood noch dood vertsaagden,
Met liefelijke waas van teêrheid overdaauwd!
Van daar, by 't zachtst gevoel van 't fijnstaandoenlijk harte,
Die onderworpen dienst gewijd aan 't Vrouwlijk schoon;
Die Ridderlijke deugd die alle rampen tartte;
Die samensmeltende Echt van Liefde- en Heldentoon!

Die tooverkracht van taal, die harten kan verrukken
  Waar onverbasterd bloed door krachtvolle aadren vloeit,
En die 't der Dichtkunst' past den zielen in te drukken;
  Die toon, die 't oor vervult, en in den boezém gloeit!
De Gauler mengde dien aan Italjaansche weekheid;
  De Duitscher, aan 't gesnork van zijn verschorde keel:
De vuurgloor stierf by ons in Noordelijke bleekheid,
  En 't statig fier verslapte in leniger gekweel.
Doch buldre een stugger taal uit 's Hertzwalds rommelwinden,
  Of wiege Itaaljes stem op 't dons der Liefdevlerk,
En moge ons Neêrlandsch kracht aan gladder stem verbinden,
  De Spaansche grootheid stijgt op arendswiek naar 't zwerk.

  Geen Klioos krijgstompet, geen dolk van Melpomeen
Vereischt het, d'echten geest eens Dichters uit te drukken.
  De glans des grooten mans straalt zelfs uit kleinigheên,
  By duizend ongeroemd of achteloos vertreên,
Maar die 't verheven hart in zielsverwondring rukken.
  VAN HARENS, Broedrental dat zelden weêrgâ vond!
  ô Waarom zweeft uw naam geen Wareldgordels rond!

Uit de Aanteekeningen op P.C. Hoofts Gedichten, Dl. III.

  Met de morgenzon verschijnt,
  Met de zelfde zon verdwijnt
't Bloemtjen onzer groene jaren:
  In een omzien en niet meer
  Neemt des levenskracht een keer,
En verzilvren gouden hairen.

N a ar het Italiaansch van METASTASIO.

Helena aan Menelaus.

Uw brief, mijn goede man, was zoo verschriklijk lang,
En teemde en kermde zoo in éénen koekoekszang,
Dat reeds op 't eerste blad de vaak my had bekropen;
En 'k hield voor al de rest geen vierdeel oogs meer open.
Ik vatte naderhand het lezen wel weêr aan,
Maar 't hielp niet: 'k geeuwde op nieuw, en moest het laten staan;
'k Geloof dat gy 't papier met maankop hadt bestreken.
Ik zend hem u te rug, mijn meening tot een teeken.
Ik-zelv behoef hem niet; u is hy mooglijk nut,
Indien ge in 't bed eens niet zoo veel als voormaals dut:
Want 'k hou zoo niet als gy, ja zelfs niet op de veêren,
Van 't sluimren. 'k Heb 't ook thands by Paris niet te leeren.
Dus pruil, of kijf, of vlei; ik ben nu eenmaal hier;
En daarom zet u slechts als weduwnaar by 't vier.
Het marmren schouwtjen is waarschijnlijk wel gewreven,
En 't haardtjen, glad geschuurd, zal mooie flikkring geven.
Ik wensch u turf en hout in goeden overvloed!
My warmt een Oostersche arm, zoek gy den schoorsteen-gloed.

Uit de Aanteekeningen op Vrouwe K.W. Bs. Rodrigo de Goth Dl. I.

Geen zegepalm ziet hy zijn hoofd beschaaûwen;
  Geen zachte rust, geen kalmte streelt hem meer;
Een drukkende angst deed al zijn kracht verflaauwen,
  Geheel zijn ziel zinkt in verdoving neêr.
Alleen en stil, beweegloos neêrgezeten,
  In pijlgesnor, in zege, of strijdrumoer,
Van slaap beroofd, wat om hem is, vergeten,
  Is 't of de dood hem bloed en merg doorvoer.

Als de aadlaar, die by de eerste zonnestralen,
  Op hooge rots, in onbeweegbren stand,
Uit de eenzaamheid, langs de onafzienbre dalen

Met rollend oog het aardrijk overspant;
Onnagespeurd, en zonder na te speuren,
Waar de ethervloed den vroegen morgen koelt,
Of over de aard de regenwolken scheuren,
Of de ochtenddaauw hem langs de klaauwen spoelt.

G r a a f J u l i a a n , Treurspel.

Neen, zonder drift kan ik uw naam niet noemen,
Laffe Orpas, en Verrader Gulian,
In 't grondloost diep van 't vloekverblijf te doemen,
Waar geen berouw, geen weenen, redden kan.
Wat woede heeft uw boezems aangeschonnen,
Om Vaderland en Wet en Heilgeloof,
Door Koningsmacht in eeuwen pas herwonnen,
Aan 't Moorsch geweld te leevren tot een roof!

Naar het Spaansch van JUAN DE MENA.

Thands, in een Godlooze eeuw zich domplende in de zonden,
En waardig 't voorgeslacht in watervloed verslonden,
Vervolgde 't snode ras, van euvelmoed bezield,
Wie in 't geloovig hart nog Godsvrucht overhield;
Niets slechts waar woede en wrok zich by den Afval vestten,
Maar, even als in 't Oost, in 't kruisvereerend Westen.
't Geloof was koud, verstierf, verstikte in lustgenot,
En 't plichtvergeten hart verloor den vrees voor God.
Gerechtigheid vloog naar den Hemel weg van de aarde;
Geen blanke onnoozelheid, geen onschuld meer had waarde;
Baldadigheid, omstuwd met Bloeddorst en Geweld,
Besteeg den zetel, van Bedrog en Moord verzeld;
De minnelijke Deugd verstak zich, of, bezweken

Met de afgehijgde Hoop, zocht andre wareldstreken;
En de Ondeugd dartelde en doorkankerde elke ziel;
Als of de donkre nacht der wareld nederviel,
Waar uit de wederkomst des Heilands op zal dagen:
Geen liefde of waarheid meer, maar ontrouw en belagen!
En alles rende in 't wilde, als redenloos en woest,
Of heel de Wareld weêr ten Baiaart keeren moest.
De Vorsten achtten 't niets, rechtvaarheid te schenden;
En 't hollend volk met hun, zich stortende in ellenden;
Geene eeden, geen verdrag, hoe heilig, hield meer stand;
Maar vlam en oorlogszwaard verheerden land by land,
En de ijslijkheên des krijgs, om 't minst geschil ontstoken,
Deên 't overstroomend bloed langs puin- by puinhoop rooken.
Geen eigendom bestond: 't was zede en gangbaar recht,
Te plondren waar slechts buit aan d' aanslag was gehecht.
De kerk, ontheiligd, werd aan 't onreinst vee geschonken;
De nachtuil knapte in 't choor waar boetgezangen klonken;
De roof was wettig en de doodslag ging voor moed,
En land noch water meer of 't was gedrenkt van 't bloed.
De needrige, in zijn hut steeds open voor 't bespringen,
Vereerde alleen den man die moedwil kon bedwingen.
De gruwlijkste Ontucht hield geen schaamte meer in toom,
Maar holde in vollen ren, sleepte alles in heur stroom;
En zuivre Zedigheid, vriendin der heilige Engelen,
En (wie ze als hemelspruit in minnende armen strengelen,)
De frissche Matigheid vond nergens heul of plaats.
't Was al met Bacchusdienst en tierend dansgeraas
Vervuld, by moordend spel en vloekend Godverzaken.
Geen onderscheid was meer in Klerk of Leek te maken.
't Nam al, een vreemden mom, onvoegbre vormen, aan;
En 't volgziek volk geleek aan wat hen voor moest gaan.
De Herders zelfs der Kerk, in wellust ingeslapen,
In ledigheid verstompt, verlieten kooi en schapen,
En vleiden Groote of Prins en wie in macht of rang
Het kwaad in goed verkeerde, uit vloekbaar zelfbelang.
De Kerk doolde af en zonk in ijdle praalvertooningen,
En 't Hof verloochende den Opperheer der Koningen;
't Gemeen verkankerde in het jammer; en de list,
Door Waanzucht uitgebroeid, met Staatkunsts naam vernist,

Droeg roem. Natuur verkracht, baarde onopnoembre weën
En overstelpte de aard met uitgegoten zeën,
Ja 't scheen of 't menschdom zich, vertwijflend, over 't hoofd
In d' afgrond had gestort, van menschlijkheid beroofd.
Throon, Kerk, Gemeente, Land, Stad, Dorpen en Gehuchten,
't Lag al ontheisterd, en in wanhoop, weg te zuchten.
Noch 't Godlijk woord, door zijn Verkonders snood verdraaid,
Noch bliksem door de vuist zijns Wraakherauts gezwaaid,
Noch noodstorm die dees aard deed schudden op zijn schragen
Noch oorlogsgeessel, pest, of scherpe hongerplagen,
Niets trof 't verstaald gemoed van Christnen, niets deed baat,
Om 't hart te ontweldigen aan 't vastgenageld kwaad.

Dus was de toestand dier beklaagbre gruweltijden.
Gy, Christnen, thands zoo laauw in 't hart aan God te wijden,
Beschouwt die dagen, en ook de uwe, tegens een;
En, driewerf groote God, zie neder naar beneên!
Gy, steeds vergrijp en straf in juiste schalen wegend,
ô Weeg ze ons thands niet toe, die Ge in genâ nog zegent;
Maar recht al 't kromme, ô God, en delg Gy onze schuld
Door die Barmhartigheid, die al wat is, vervult!

Naar het Engelsch van BARRET.

Rodrigo treedt op 't slagveld, fier en stout,
In 't blanke staal, doorwrocht met gloeiend goud,
In 't goud omvat van de omgeklonken randen.
Zijn strijdhelm voert om 't lichtweêrspieglend hoofd
Een starrenkrans, waarin gesteenten branden
Wier flonkergloed den Hemelriem verdooft.
Hem draagt een koets die aan de Morgenkimmen
Voor 't Wareldoog ten zetel strekken mocht,
Van meer waardy en oogverblindend glimmen
Dan of zy waar uit enkel goud gewrocht.
Met zijden glans in trotsche praalvertooning

Plooit om 't kuras de purpren statiedosch;
Zijn staf, zijn tred, toont Spanjes grootsten Koning,
By 't forsch gelaat des onverwonnen Goths.

Maar even als 't verstorend Herfstsaizoen
Wen 't buldrend Noord de strijdvaan op koomt steken,
Den Olm ontbloot, en 't hem omkleedend groen
In flarden rijt en strooit langs veld en beken;
Daar 't dorre blad op 't vlietend stroomnat drijft
Dat met ontzag zijn wortel plach te baden:
Zoo is ons lot waar niets bestendig blijft,
Maar de eer verwelkt als afgeschudde bladen.
De fiere kruin, geplonderd van zijn loof,
Voelt straks de lucht aan tak en schorsen knagen,
En knop en telg zijn 't onweêr pas ten roof,
Of 't heeft den stam ontworteld neêrgeslagen.

Niet anders zag dees jammervolle dag
Rodrigo dwars door de Oorlogsdrommen snellen;
Maar eindlijk prooi van d' onafkeerbren slag
Die kroon en roem in 't bloedig stof moest vellen.
Daar ligt zijn lijk vertrapt in 't stroomend bloed;
Daar heel zijn heir, en staf en Rijk verloren.
(Dien bliksemstraal heeft geen lauwrier verhoed!)
Een Olm was hy, een wervelwind de Mooren.

Naar het Spaansch van LOPE DE VEGA
[Veroverd Jeruzalem].

Op de overfulpte koets, den rand met goud beslagen,
't Ivoren wielgestel met zilver overwrocht,
En meer triomf- of feest- dan strijd- of oorlogswagen,
Haalt die de Rijksthroon torscht, door Alarik gedragen,
Zich-zelv' den vloek op 't hoofd, met bloed niet afgekocht.

ô Ramp! ik zag den strijd, een strijd van drie paar dagen;
Doch neen, het was geen strijd, maar dolle menschenslacht.
Helaas! verwijfde lafaarts vloden;
't Verraad verkocht wie weêrstand boden;
En trouw en dapperheid bezweek voor de overmacht.

Naar het Spaansch van QUINTANA.

Altijd beklaagbre Guadalete
Die zoo veel bloeds voerde in de zee!
Wie ooit uw ouden naam vergete
Dien 't vreemde juk verwisslen deê;
Ge erinnert ons de afgrijsbre dagen
Toen Spanje werd in boei geslagen:
En, voert ge thands een zuivrer nat,
Nog zien we een zweemsel in u zweven
Van Oudren bloed, u bygebleven,
Wanneer ge uw stroom door 't steengruis spat,
En over 't roestig staal van pijlen,
En lans, en schilden, heen komt ijlen,
Waarvan 't een overschot bevat.

Naar het Spaansch van LOPE DE VEGA.

Toledoos Kerkvoogd schonk den Vorst aandachtige ooren,
Maar van verwondring vol in 's Konings biecht te hooren.
De zilvren lamp gaf met heur scheemrend flikkerlicht
Die droeve plechtigheid nog naarder aangezicht.
Rodrigo lei zijn ziel den achtbren Kerkvoogd open,
Ontdekte heimlijkheên, het scherpziendst oog ontslopen,
En dan (maar dan alleen) aan 't mommend hart ontscheurd,
Als Wroeging, Schaamte, en Vrees, den boezem wringt en sleurt,
En volgeladen schuld, in zondenlast bezweken,

't Vertwijfelend gemoed zich noodzaakt uit te spreken.
't Verzwakkend licht scheen bleek van voor 't versierd altaar
Op 's Kerkvoogds kalm gelaat en grijsverzilverd hair;
Maar 's Konings aanzicht, schoon met bloote kruin gebogen,
Beschaduwde zijn hand by neêrgeslagen oogen,
En 't zonk als schuilende in de plooien van zijn kleed,
Wen hy 't verholenst van zijn zondenschuld beleed.
Geen fiere nazaat van een Alarik kon 't dragen,
Dat menschlijke oogen hem in zulk een houding zagen,
Of iemand roemen kon, dat waar 't geweten spreekt,
Hy Vorst' of Krijgsmans kaak door wroeging zag verbleekt.

Uit het Engelsch Dichtstuk:
Vision of Don Roderick.

Ach! riep in 't midden harer Vrouwen
Florinde al jamm'rend uit, met neêrgedrukten geest:
Dat me ooit Rodrigo aan moest schouwen!
Ach! dat hy blind gelijk zijn vader waar geweest!
Witiza nam dien 't licht der oogen,
Maar beter, zoo 't aan hem, den schaker, waar geschied;
Kastieljes burg zou nog op Spanjes Rijkskroon bogen,
En de Afrikaan vertrad den schildleeuw niet!

Naar het Spaansch van LOPE DE VEGA.

Dat bloed der strijdbre Gothen,
In stam en adeldom
Zoo heerlijk uitgeschoten,
Dat geen der Vorstenloten
Tot zulk een luister klom.

Naar het Spaansch van DON JORGE MANRIQUE.

Gedoscht in reine deugd als onverletbaar staal,
Leefde Egilone alleen voor Hemel en Gemaal;
Hechtte ieders hart aan zich, en kende geen sieraden
Dan blanke eenvoudigheid in inborst en gewaden,
Als argloos veldgebloemt' door eigen luister schoon.
In stroomen van gejuich en teedren hartetoon
Klonk haar geliefde naam, uit duizenden van kelen,
En alles droeg haar beeld in feest en praaltooneelen.
't Riep al en zuchtte om haar, en hing en bad haar aan,
En jubelde om een wenk dien ze op hen neêr mocht slaan.
Gebied en praal lag aan heur voeten als vertreden.
Maar zie, door aardsche drift den hemel thands bestreden!
De trots bekrijgt de liefde, en dorst naar wraak en eer
Biedt Godsdienstijver, biedt verneedring, tegenweer.
De weêrspoed doofde 't licht dat heerlijk uit haar straalde,
En, nader aan den brink die 't aardsch gezicht bepaalde,
Blijkt sterflijkheid van klei, die, in zich-zelf verhard,
Van één scheurt, berst, verkrimpt, en 't oog ten afschuw werd.

G r a a f J u l i a a n , Treurspel.

ABDALAZIS.
Nog mint ge uw Vaderland?

juliaan.
Abdalazis, die zucht is menschheid ingeplant.
Alleen den Groote niet, of die van uit den hoogen
Zijn kroost slechts éénmaal 's daags met onverschillige oogen
Ziet leiden aan de hand der wulpsche kamermeid,
En de ooren wreevlig sluit als 't zich vermaakt of schreit.
Of die, wanneer een vreemde, aan zijnen disch gezeten,
Hem naar zijn Landgoed vraagt, den naam zelfs is vergeten;
Wiens waatren heel 't gewest omslingren; wiens geboomt'
De donderwolk doorboort, die langs de bergen stroomt.
Neen, andren zijn het, die met hartelijker zinnen
Het land van hun geboorte uit echte zucht beminnen,

Als woonoord van hun vroegste en dierbre vriendenkring,
En Kerk, die in haar schoot hun kindsche bede ontfing.
Deze, als geweld, verraad, of ongebonden Heeren
In weelde en dartelheid, de deugd ten hoon, braveeren,
En wijzer hoofden zelfs bezwijken in hun plicht,
Slaan dan op deze ellende een onverwrikt gezicht;
Staan, wen de krijgstrompet en lucht en grond doet daveren,
En zien 't vijandlijk vuur langs trans en torens klaveren,
Ja, zien 't met bitter en verhardend zielsvermaak.

G r a a f J u l i a a n , Treurspel.

Een Vorst, der Godvrucht meer dan mooglijk één verknocht
In de onbezonnen eeuw waarin hy leven mocht:
Met deugden rijk versierd, en vijand aller snoodheid:
Van needrigheid vervuld in 't middelpunt der grootheid.
Die, machtig Koning, wars van wareldlijke pracht,
Den Koning niet vertoonde in kostbre kleederdracht.
Zijn' schedel mocht geen kroon met de ijdle glans genaken,
Waarin gesteente en goud elkander tegenblaken;
Een scherpe doornenkrans omvatte 't voorhoofd hem
Als Christus torschen wilde in dat Jeruzalem,
Wanneer Hy met het hout zijn' schoudren opgeladen,
Gekromd heur straat doorkruiste om onze gruweldaden,
Voor ons der zonden straf aan 't vloekhout door ging staan,
En 't menschdom uit den boei van 's Afgronds Vorst ontslaan.

't Was Godfrieds needrigheid, die (vreemd aan later dagen)
De gouden kroon ontzeide om Jezus kroon te dragen;
Waardoor zich 't onverstand, steeds in 't beslissen stout,
By d' opgeblazen kring van kroon- en schildherout
(Aan schittering gehecht en ijdle staatsiewetten)
Vermat, dees Christenvorst van 't Koningdom te ontzetten,
Zijn deugd, sieraad der ziel, in 't Godlijk oog zoo schoon,
(Die de Englen in hun zang verbreiden voor Gods throon,)
Miskennende in hun waan. - Maar wy, rechtschapen zielen,
Die, Christnen, door die deugd voor Christus nederknielen,

Erkennen hem als Vorst, volkomen Held en Vorst,
Die meer dan kroongoud in zijn doornen heeft getorst;
En baak en Godlijk licht voor latere Opperheeren
Die 't Christlijk warelddeel in 's Heilands naam regeeren.
Want hy, Godvruchtige, wees de eedle gaaf niet af
Wen 's Hemels dierbre gunst hem opriep tot den staf,
Maar, d'ijdlen wareldpraal die Vorsten houdt gevangen
(Zijn Heiland tot een hoon) onchristlijk aan te hangen.

Ziet, Koningen der aard, Gy Vorsten, hooggethroond,
Waar zielenädel, waar oprechte grootheid woont!
Schouw hier het voorbeeld aan eens Konings, heil der volken!
Geen Nimrod bootst hy na met torens tot de wolken,
Of geen Semiramis met Beemd- en Hofzaalbouw;
Geen Nero in de zucht voor zang en renbaanschouw;
Geen Elogabalus in schandlijk lustverzaden;
Maar eedle Jozuaas in Christen-heldendaden;
Maar Judiths in 't verslaan van woesten Heidnen-trots;
Maar Davids in de hoop op Sions vaste rots,
En Salomoos in zucht voor 's Hoogsten tempelhulde,
Die van zijn voorhoofd straalde en heel zijn borst vervulde.

Naar 't Engelsch van BARRET.

Des Konings oog viel op Florindes schoon,
Bevallig, fier, maar voor geen throon geboren;
Doch, waar is Min, gewapend met een Kroon,
Door wederstand in 't brandend hart te smooren!
Geen Ledaas spruit, door Trojes val vermaard,
Was zoo het bloed van tien jaar oorlogs waard,
En nimmer zag het blinkend oog der dagen
Van Noordbeerin tot Argoos waterwagen
Zoo streng een deugd met zoo veel schoons gepaard.

Zijn liefde klom met d' afkeer dien zy toonde,
In 't hart gevoed door 't prikklen van de spijt.
Versmading, ach! die hart en scepter hoonde,
Waar is de Vorst die haar geduldig lijdt?

Zijn dienstbewijs verdubbelt by 't weêrstreven;
't Getergd gevoel deed hart en aders beven;
De lijdzaamheid was uit haar kracht gerekt;
De liefdedrift, tot razerny verwekt,
En 't blakend hart, der vlam ten prooi gegeven.

Verlangen, angst, en tranenvloed, en klacht,
Bedreiging, min, geweld, en zinsvervoering,
Bestrijden 't hart met onweêrstaanbre kracht;
En 't mist zich-zelf in matte zielsontroering.
Rodrigo mint, hy brandt, en dringt, en smeekt,
Aanbidt, en vleit, en jammert, en doorweekt;
En 't tintlend vuur in haar betoovrende oogen
Gloeit meer en meer by elk weêrstrevig pogen.
Waar elke vonk een nieuwe vlam ontsteekt.

Nu scheen jasmijn de Maagdekaak te bleeken
Niet minder schoon dan met den rozengloed;
Nu schiep de lust, in veldpeöon versteken,
Een schaamteblos uit nieuwherlevend bloed.
Rodrigo, met een oog vol bliksemstralen,
Dat heiligdom noch heiligheid ontziet,
Versmoort zijn vlam in al die tranen niet,
Maar wacht op 't lot dat hem doet zegepralen,
Of 't oogenblik dat hy zijn bloed vergiet.

In 't eind, zie daar het maagdlijk hart bezweken
Voor mannendrift en ondernemingskracht!
De morgenwaas van 't rijpend ooft gestreken,
Den roem des hofs, Pomonaas rijkste pracht!
Koudzinnigheid, de vrucht der lustverzading,
Neemt thands de plaats van heur begoochling in;
En leedbesef, gevoel van zelfversmading,
Vertwijfeling, en wanhoops wanberading,
Zie daar de wraak, de schaduw zulker Min!

Naar het Spaansch van LOPE DE VEGA
[Veroverd Jeruzalem].

Een Roderik regeerde, uit Gotschen stam gesproten,
  Wiens borst die Geest besloop die kuischheids eer belaagt.
Een voorwerp, door Natuur met schoonheên overgoten,
  Trof hem 't aandoenlijk hart in eene aanbidbre maagd.
Haar, meer dan Helena betoovrend door haar luister,
  Gaf de echt van Juliaan 't noodlottig levenslicht.
Zy scheen aan 's Konings Hof alle andre schoonheên duister,
  Gelijk by de Avondstar het dof gestarnte zwicht.
Dit voorwerp had den Vorst zijn boezem ingenomen;
  En hy verwon door tijd, gesteente, en dartle pracht,
Of mooglijk, by een drift, niet langer in te toomen,
    Door misbruik van zijn macht.

  Naar 't Engelsch van BARRET.

    Zy vat de pen; de pen en vingers beven:
      De hoon drijft aan, de tederheid weêrhoudt;
    Wat wraakzucht schrijft, wenscht de eerzucht uitgewreven,
      En schaamte gruwt wanneer zy 't blad aanschouwt.

    De Letters zijn verwoede Legerknapen,
      De regels schrift zijn dichte drom aan drom,
    Slagordenswijs geschaard in 't oorlogswapen,
      By zucht op zucht in plaats van legertrom.

        ***

    't Geschrift is kort. - Een half geuite bede
      Aâmt wraak op hem dien ze eeuwig haten moet:
    Maar 't kort geschrift, en de afgebroken rede
      Schiet bliksem uit, die Spanje smoort in 't bloed.

Naar het Spaansch van LOPE DE VEGA
  [Veroverd Jeruzalem].

Uit de Aanteekeningen op Vrouwe K.W. Bs. Rodrigo de Goth Dl. II.

Gelukkig oord welks rijk begroeide toppen
De pas geboren zon met de eerste stralen groet,
Gy Spanjes dierbre wieg, verstort uw zilvren droppen
In Selaas ruimen vloed,
Door Buene en Debaas stroom, wier afgevloten wateren
Van uit de omspitste welbron schateren,
Aan d' uithoek van Euroop ontmoet.

Daar staat de jeugd van 't dartlend veld te bloeien
In frisschen bloemenglans met Hemelstarrengloed,
En spot met winterkoude en roostend zomerschroeien,
In 't ongestoorde Lentezoet;
En Amaltheaas volle horen,
Stort kleuren, geuren, most, en koren,
Aan Kavadongaas trotschen voet.

Met hupplend pluimgediert' op tak by tak beladen,
Keert stevig, eeuwenheugend, woud
d' Ontvlamden zonnegloed op altijd groene bladen,
Waar kalme Rust haar zetel bouwt:
Terwijl een dichte wal van struik en heesterspruiten,
Die 't helle middaglicht als 't woudgebulder stuiten,
Een luwe schaduw onderhoudt.

Aan 't Oost en daar de middagstralen
Zich spieglen in den vloed, die door Peönje stroomt,
Vernieuwt de aanminnigheid der dalen,
Zich naast het steigrend boschgeboomt',
En vlecht Reynazoos kruipende ader
Zich met Buënaas loop te gader,
Met veldschakeersels rijk omzoomd.

Verlaat Reynazoos traag gekronkel,
Ge ontmoet, aan de andre zij', der Deba vluchtig nat,

Met parelrijk gevonkel,
Aan Cuebaas bron ontspat,
Hier, bruischt ze in golvend schuimend klotsen
Door de engte van gespitste rotsen;
Daar strijkt heur vloed de rimpels glad.

Ginds draait ze zich in dartle wrongen,
En spuwt in 't bochtig kristallijn
Haar onvaste oever uitgesprongen
Een voet-ompaarlend stroomfenijn,
De wandlaar voelt in 't argloos treden,
Zich 't bloed verstrammen in de leden,
En - zag zijn laatsten zonneschijn.

De hier in 't rond geschaarde bergen
Vertoonen kruinen, grijs en bloot,
Wier spits aan spits den hemel tergen,
Als reuzenkroost, aan de aard te groot.
Die de oogen naar hun top wil heffen,
Voelt zich 't ontzag dier grootheid treffen;
En - uit wat handvol stofs hy sproot.

Zy overschaaûwen veld en heien,
Hun zijden zijn in 't wild met heesters overgroeid;
Zy kleeden d' ingang der valleien
Met welfsels, van geen zon doorgloeid,
En weven met onzichtbre handen,
Tapijten over gruis en zanden,
Waarin een eeuwig voorjaar bloeit.

Toont de ongelijke bergspitsketen
Hier de akeligste woesteny,
Vol naakte rots en barre reten,
By 't lachend groen der vcldkleedy;
Toch ziet m' in vrolijk tierelieren
't Gevogelt' hier zijn bruiloft vieren
By 's beekjens zoete melody.

Aan 't eind dier hooge heuvelklingen
Rijst Kavadonga voor 't gezicht,
Welks naam, wat vrijheid eert, het glorielied zal zingen,
Aan Heldenmoed en deugd en Godsdienstmin verplicht.
Hier was 't tooneel dier eedle woede
Die Spanje van den doodsnik hoedde!
Zwicht hier Platéa! Sparte, zwicht!

Hier stonden de onvertsaagde Helden
(Zy, koel by 't grimmen van de dood!)
Wier glorie de eeuwigheid zal melden;
Wier hoofd, voor 't Vaderland, zich-zelf ten offer bood;
Wier hart voor de overmacht van geen verwinnaars schroomde,
Maar 's Albedwingers loop betoomde
Die 't halve West by 't Oost in ijzren boeien sloot!

Hier weten zich de zilvren stroomen
Van Dibaas onwaardeerbren vloed
Met statig ebben in te toomen,
En elders stort ze in 't schuim met driewerf dubblen spoed.
Een steile rots omsluit deze oorden,
En dreigt met afgereten boorden
Een val die 't aardrijk siddren doet.

Zy schijnt, met onbereikbre kimmen,
Van uit de donderwolken af
De vlakte dreigende aan te grimmen
Met blikken, onverzoenbaar straf,
Als koos zy, by haar naadrend vallen,
Dit dal van lust en vreugdeschallen
Heur dorre grijsheid tot een graf.

In 't naakt dier rots ontmoeten de oogen
Een diepe en neveldonkre grot,
Met d'engen ingang, rond gebogen,
Als woonplaats van den Bergklipgod.

De Zon ontzegt van 's hemels transen
De minste van zijn flikkerglansen
  Aan dit afgrijslijk Wonderslot.

Zoo schittren hier de lusttooneelen
  Van bloemgewas en lieflijkheên,
En 't ijslijkst dat Natuur kon telen,
  Voor 't oog des wandlaars tegens een.
De schoonheid schittert onverduisterd,
Ja, door die worst'ling opgeluisterd,
  En fierer op die krijgstrofeên.

Dees streek had de Almacht uitgekoren
  Voor 't moedigst Heldenstuk der Aard.
Dees was dat wonderwerk beschoren
  Dat Spanjes Rijksthroon heeft bewaard:
Hier deed Zy d'oorlogsgloed ontbranden,
Die zich aan de overzeesche stranden
  Een nieuwe wareld won door 't zwaard.

Naar het Spaansch van SALDUENA.

Hy luistert - en herkent het dof geruisch
Van water, dat ter zij' van 's boetlings kluis
Zich nederstort uit vier verscheiden vlieten
Die langs het dal al murmlend nederschieten.

Haar zilvren plasch verparelt in zijn val
De blanke Maan, weêrspieglende in 't kristal,
En toont alom in 't kronklend ommezwieren
Natuur verschoond door eigen kunstversieren.

Eene is er die de rots, waar ze uit ontspringt,
Ten deele omspoelt, maar deels zich verder dringt,
Met breeder vloed als dolend rondgedreven,
Tot waar Natuur haar d'oorsprong had gegeven.

Eene andre, als met een tweeden rang te onvreên,
Barst stout en trots van uit een berg van steen,
En (als de Oront, zijn ruimen zeecijns brengend,)
Stort nederwaart, zijn schat ter aarde plengend.

De derde bruischt gelijk een volle zee;
Maar wordt in 't zand bezadigd en gedwee,
Om mensch en dier, en vee en visch, te drenken,
Een halve maan beschrijvende in heur zwenken.

De vierde zijgt, van uit een grot geweld,
Als door de kunst by droppels langs het veld.
Geen eeuw, geen land, geval, of kunstvermogen,
Bracht ergens ooit dit wonderstuk voor oogen.

Naar het Spaansch van SALDUENA.

De onnoozlen kruisigen hun leden
In 't afgelegen woudverblijf
Met duizenden van hardigheden,
Ter dooding van het zondig lijf.
Geheel der wareld afgestorven,
Ontvlieden zy de ledigheid;
En tuigen teen- en bladerkorven
Van hunner handen arrebeid.
De breede palmen die daar groeien,
En boom- en struikgewas, en kruid,
Verschaffen rijzen, twijgen, roeien,
In ieder jeugdig-tengre spruit.
De schors en weeker boomstamschellen
Verwerkt hun altijd noeste hand

Tot kruissen, kralen, kerkkapellen,
   En bedesnoer, en gordelband,
Die goud- en zilvermaaksel tarten.
   Zy weven 't ruwe hairenkleed
Ten dienst van boetgezinde harten,
   't Weêrspannig lichaam streng en wreed:
Of snijden menschenbekkeneelen,
   Met zielsontzetting aangeschouwd,
Om zondeschrik in 't hart te telen,
   Uit ruw en ongeëffend hout.
Hier zit nu de een zich af te zonderen
   En, met den Bijbel in den schoot,
Gaârt spreuken uit die mijn van wonderen,
   En balsems voor den prang der dood.
Dees leest, geplaatst by 't nederschieten
   Van d' een of andren waterval,
De stille Godvrucht der Hermieten,
   Welëer bewoners van dit dal.
Een ander overpeinst by 't vloeien
   Der rimpelende waterbaan,
Hoe 's menschen levensdagen spoeien,
   En hoe geen oogwenk stil blijft staan.
Dees met een kruisbeeld in de handen,
   Kust elke wond, en werpt zich neêr,
En, met doortintelde ingewanden
   Betreurt de smarten van zijn Heer.
[Ach, zalig zich dien Heer te wijden
   Die zondaars vrijkocht door zijn bloed,
Ja, zalig in voor Hem te lijden
   Met dankbaar opgewekt gemoed!
Mocht in Hem hulde toe te brengen
   Hun eenvoud slechts dit kunstgewrocht
Met Hem, den Godmensch, niet vermengen,
   Die ons voor zoo veel jammer kocht!]
Dees, weggevoerd door 't bloemschakeeren
   Op 't groen van levenden smaragd,
Aanbidt en looft den Heer der Heeren
   In 't onafmeetlijk van Zijn macht.
En dees, waar 't heldre beekgeklater

Door 't keigruis zilvren parels rondt,
Vermengt zijn tranen met het water
Dat bobb'lend opbruischt uit den grond.
Een ander roept van uit de rijzen
Gedierte en vogel tot zijn disch,
Dien God tot dank- en eerbewijzen
Die onze en aller Schepper is.
Dees ligt in levens onderdrukking
Gevoel-, besefloos, en verstard;
En, rijzende uit die zielsverrukking,
Treurt, dat hy niet ontbonden werd.
De Liefde Gods, den band ontwrongen,
Ontrukt hun somtijds rust en duur,
En sloopt, ten Hemel ingedrongen,
De kracht der zwichtende Natuur. -
Wanneer by 't stille nachtgewemel
De heldre Maan in zilverglans
Heur pad langs 't laagste van den hemel
Bewandelt aan de azuren trans,
En 't goud der broederlijke stralen
In dees haar volheid niet benijdt,
Maar in 't verheven zegepralen
De Middernacht tot Middag wijdt:
Dan, met zijn wandelstaf in handen,
Treedt de altijd wakkre Anachoreet
Door 't eenzaam der ontvolktste landen,
Door struik en dorens, zonder leed.
Dan schouwt hy in de doodsche stilte
Gestarnte en lucht met eerbied aan,
En prijst des Makers macht en mildte,
Die zoo veel wondren deed ontstaan.
Dan barst zijn boezem, opgetogen
In lof- en dankgezangen, los,
En smeekt, in oodmoed neêrgebogen,
Den zegen af diens GROOTEN GODS!
Dan slaat hy Zijn volmaaktheên gade,
Verheft Zijne Almacht in zijn lied,
En juicht en roemt Zijn Heilgenade
Die 't al met zegen overvliet.

De Nacht, met eerbiedvoelend zwijgen,
Staat stil, en 't windtjen ademt flaauw
By 't ritslen der ontwaakte twijgen,
En 't zijgen van een vruchtbren daauw.
Enz.

Naar het Spaansch van BUSACO.

En Graaf en Hertog en by één vergaârde Grooten
Aanvaarden in den kring dien ze om den Heirvoogd sloten
Een oud eerwaardig schild, waarop de ontzachbre Vorst
Zich opgeheven ziet en schouderhoog getorscht,
Daar ze in d' aalouden stijl der Gotsche Legertroepen
Tot driewerf, ‘Koning heil! heil Koning! Koning!’ roepen.

Naar het Spaansch van CH. DE MESA.

Artois rukt woedend voort, en spreidt aan alle kant
By 't vluchtend akkervolk verwoesting, moord, en brand.
Wat raad? Ik grijpe en torsch mijn gade en kind in 't kermen
Naar 't diepst van 't naaste bosch, geladen op mijne armen.
't Was Winter, en een eik bood by de ontvallen blaân
Slechts takken tot verdek en schrale schuilplaats aan.
Mijn Weêrhelft koester ik met ze aan mijn borst te prangen,
En zy 't aandoenlijk wicht, van koude en schrik bevangen.
By de aanbraak van het licht doorzoek ik wijd in 't rond,
Of ergens beter wijk of toevlucht open stond.
Het bosch was reeds vervuld van felle Ruitrenscharen.
Ik kies een byweg, vlieg, en laat alle uitzicht varen.
De droeve dag gaat om. Afgrijslijk rijst de nacht,
Met welk een ongeduld al zwervend doorgebracht!

Wat tranen perste ze uit! Hoe wenschte ik naar het dagen!
't Verscheen; maar voor mijn hart met de ijslijkste aller plagen.
'k Boor door de struiken naar mijn eikenstam te rug.
De Liefde wijst my 't pad en maakt mijn voeten vlug.
Mijne Anne...! 'k Zie haar weêr, maar (hemel!) zonder leven,
En 't wichtjen in haar arm nog aan haar boezem kleven,
Beî door den wreeden prang des hongers overmand.
Ik roep. Nog heft zy 't oog en drukt my aan de hand,
En geeft den laatsten zucht bevriezende op de lippen.
'k Verstijf en voel de dood my door 't gebeente glippen;
Gelukkig, had ze my met d'eigen slag geveld.
(ô Woede, ô ijslijkheid, in woorden nooit gemeld!)
Maar neen, dit was me ontzegd door 's noodlots ongenade.
Haar stof behoorde aan de aard, en, zonder staal of spade,
Bedek ik 't dierbre lijk van Moeder beide en Wicht
Met afgevallen loof. Rampzalige uitvaartplicht!
Daar ligt ze en blijft den knaap nog dood aan 't harte drukken:
'k Was machtloos, 't van de borst, zijn doodbed, af te rukken.
Zie daar heur grafplaats dan, naauw veilig voor 't gediert',
Ja 't minste windtjen zelfs dat door de bladers giert!

Naar het Latijn van BUSSIÈRES.

Wanneer de Sarraceen 't verheffen van een Koning
Vernam by d' opstand van 't Asturische geslacht,
Zond hy een menigte van Moorsche legermacht
Om 't ongeachte rot hun schuilhoek uit te jagen.
Pelagio beseft wat kracht hem op komt dagen,
En zijn geringe stoet bezet Anseves top.
Straks trekt Alchamech met zijn duizendtallen op,
En meent door de overmacht hem van 't gebergt' te dringen.
Het koomt tot slaan. Maar zie Gods arm den trots bedwingen!
De Spanjaart slaat den Moor, 't gering het duizendtal;
Een twintigduizend vindt den doodsnik in dit dal.

Naar BARRET.

Het Vrouwvolk gaat in leêr gewonden
En draagt geen sluier en geen huiven;
Maar 't heeft op 't hoofd byzondere kuiven
Op 't voorhoofd als een kam gebonden,
Van roden baai, geheel naar voren
Gelijk eens Eenhoorns lange horen.
De mannenkleêren zijn doorsneden;
Hun beenen bloot, om licht te treden.

* * *

Wy steken naar Kastieljen over
Den grensstroom door. Het land is pover,
Vol heide en hongersnood daarby,
En ook, in Moorsche heerschappy.

Naar het Oud-Engelsch van PURCHAS.

De Christentroep bestookt de Moorsche Legerknechten,
Die met de zelfde waar den Christenhoop berechten.
Hier splijt de Grieksche lans het Partsche krijgsrondas;
Daar boort de Partsche pijl door 't Grieksche lijfkuras.
Ontvalt een' Christen de arm door 's Meders oorlogs-houwer,
Hem ploft des Christens axt het hoofd van hals en schouwer.
Daar slaat de Grieksche bijl een Heidenruiter neêr;
Hier bonst een Griek van 't paard door 't Perziaansch geweer;
Zy worstlen in het zand by 't onverzoenlijkst wrokken,
En tuimlen om en om, met wederzijdsche schokken;
En, vaart de Byzantijn door 't Babelsch zwaard tot God,
Zijn spiets jaagt dees te post naar 't brandend Helleslot.

Naar BARRET.

De laatste Spaansche Vorst van 't heldenbloed der Gothen,
Rampzaalge RODRIK, ligt in dezen zerk besloten.
  Zwijg Wandlaar, eer heel 't Land zich omkeere in de zee!
Door Liefdes pijl gewond, werd hem 't verstand getroffen,
En Spanje, dat voor 't staal der Mooren neêr moest ploffen,
  Getuigt het in heur boei, beschreit het in heur wee.

De naam van Juliaan doe alle harten beven!
De vloek van al wat leeft moge op den booswicht kleven,
  Ja, noem' hem 't wareldrond den Spaanschen Herostraat.
En zij, zoo lang 't gestarnt door 's Hemels boog zal zweven,
Florindes bittre naam de erinn'ring uitgewreven!
  Ze is MOORDHOL, en dat HOL verzwolg den gantschen Staat.

  Naar het Spaansch van LOPE DE VEGA.

Uit de Aanteek. op c. huygens Koren-Bloemen Dl. V.

  't Uitmuntendst Vrouwelijn zeilt Amstels haven binnen;
Zy, 't werk der Hemelgoôn en de afgunst der Godinnen!
Zy lacht den Dichtrenrei, zy smeelt haar vrienden toe,
Zet broeders-zelfs in roer als met een tooverroe'.
Het Hof benijdt de School, de School den Hovelingen,
Om kille kuischheids gunst, om naar heur lonk te dingen.
Ach! Huygens, 't is vergeefsch. Die kuische kent geen min:
Het schuim van Alkmaars vloed smoort Pafos schuimgodin.
Zy spinn', graveer', en maal, en zing', en smelte in beden,
En speel de Duitsche Lier, naar onze of vreemde zeden;
Zy kent geen minnaarszucht, geen kus van louter vuur,
Of wat den balsem stort in 's minnaars hartkwetsuur;
Ze is Gode-alleen gewijd, en ademt, teedre moeder,
Voor 't kind dat, aan haar schoot, geen Vader heeft of hoeder.

Of, Huygens, ze is aan u. Uw dicht behaalt dien prijs:
't Is heilig als haar hart, en warsch van moordgekrijsch.
U leest ze, en, Constantijn, uw heilge en arbeidsdagen,
Met d'indruk eens gemoeds, den hemel opgedragen.
Ik teeken Krijg en Schrik, zing Veld- en Legerstoet,
Een vreemde in 't kerkgebaar: mijn pen is nat van bloed.
Gy wint het, Ridder, ja! Uw adel haalt het over;
Uw stand, en uw lauwrier verdooft mijn eppelover.
Wy zwichten. Als Jupijn zijn bliksem blinken laat,
Voert minder Godendom de wapens zonder baat.

Na VAN BAERLE's Latijn.

Ik stamelde: ô mijn droeve en al te loome dagen!
En meer; wanneer ik haar met lachjens om den mond
By 't blinkend zielental op starren zag gedragen;
Voor my te vroeg, eilaas! voor haar, ter rechter stond,
In 't Vaderland gekeerd, als star der starrentransen,
Nu ze eer de scheemring viel der naderende nacht,
De dagreis, haar bestemd, ten einde had gebracht.
De wareld was vervuld, doorflonkerd met heur glansen,
Als God, om 's Hemels zwerk te sieren met heur gloed,
Haar weder tot zich nam, zijn eigen wettig goed.

Dit bleef van al die hoop waarvan mijn boezem gloeide
My droeve, neêrgestort in 't hartverscheurendst leed!
En nu zy me is ontroofd, door wie mijn dichtaâr vloeide,
(Zy, 't hoogste en middelpunt van wat ik dacht of deed!)
Wat, wat vermag ik meer, dan 's Hoogsten wil' te zwijgen,
Om door godvruchte troost mijn jammer te overstijgen?
Want wat is d'Echtgenoot op aarde een wreeder smart,
Dan dat zijn weêrhelft hem wordt afgescheurd van 't hart!

Naar het Italiaansch van PETRARCHA.

Uit de Aanteek. op C. Huygens Koren-bloemen Dl. VI.

Wien de oude wijsheid niet behaagt,
Wie hoonlacht op de vroeger tijden:
Ik mag, en wil het gaarne lijden,
Dat hy in 't juichend zelfverblijden
Den nieuwen kap met bellen draagt.

Wat allen prijs te boven gaat,
Is welgemeende goede raad.

De wolf ontrust de lamm'renkooi,
Maar de ezel rust niet van de vlooi.

's Avonds iemands brood gesmaakt,
En dan 's morgens twist gemaakt.

Den Boer gedijdt veel mesten
Juist altijd niet ten besten.

Waar een kies ons hinder doe,
Daar trekt ook de tong naar toe.

Wulpsche min, verkeerd in Echt:
't Doen is dwaas, en 't einde slecht!

Wy vatten zoo de waarheid aan
Als zy die uit klappeien gaan.

Zie wat ge doet aleer gy trouwt.
Geen knoop is 't die men stukken houwt.

Aan [of op] een pot die ziedt
Waagt de vlieg zich niet.

De Brand is uitgegaan,
En dood die 't heeft gedaan.

Vraagt men met verhaaste drift,
't Andwoord dient eerst wel-gezift.

Uw ware vriend is 't, die uw naam
Durft redden van een valschen blaam.

Wien hart en degen niet volstaat, [v o l d o e t ,]
Geeft lans en harnas ook geen baat. [m o e d .]

't Vereisch by geld en by geweeren,
Zijn goede handen die 't beheeren.

Het vuur brandt meer of minder straf,
Naar 't hout is dat de takken gaf.

Een ezel met een kreupel been,
Een roodbaard, en de Droes, zijn één.

Aan de maaltijd komt te kort
Waar alles opgegeten wordt.

Zijn wy vrolijk, zoo de schulden
En zoo lang zy 't willen dulden.

De geen die dreigt aleer hy slaat,
Doet als hy toeslaat, weinig kwaad.

Een eerst vooraf gedreigde klap
Is, als hy neêrkomt, altijd slap.

Een lui en lekker leven,
Zal vroege rimpels geven.

Ieder (s n e d i g) kappellaan
Prijst zijn heiligdommen aan.

Ieder voer' geen andren praat
Dan van 't geen hy (w e l) verstaat.

Hy verzwijgt het geen ik gaf;
Wat ik neem, daar spreekt hy af.

Geef 't hobblend schip een zwaarder vracht,
Zoo maakt het zeker beter jacht.

Veel geluks is 't onder 't mallen!
De Ezel moest in 't koren vallen.

Mishaagt de raad u van een Vriend,
Hy heeft u w a a n d a c h t t o c h [of, e r k e n t e n i s] verdiend.

't Is zeker, of men 't zwijgt of zegt:
Wat onrechts helpt ons aan ons recht.

Die eens besluit genomen heeft,
Mishaagt het, welken raad men geeft.
[Of, Beleedigt men, wat raad men geeft.]

Zie toe, die kraaien op wilt kweken:
Eens zullen ze u een oog uitsteken.

Daar 's vrede tusschen dief en dief
en tusschen guit en guit:
Nooit pikt de kraai op d' andren kraai
en steekt hem de oogen uit.

Zijn oogkwaal heeft de Schout verloren,
Maar ze is gevallen op zijn ooren;
Breng geld en gift, hy neemt en ziet;
Maar reden -? die verstaat hy niet.

By 't geen gy doet niet ingeslapen,
Noch 't aanvertrouwd aan losse knapen!

Gaven breken rotsen
Zonder hard te botsen.

Mijn wreken zij aan God verbleven
Die sneeuw en regen beurt wil geven.

[Spr. XX, 22.]

Zotten, wel ten halve dol,
Maken 't op een bruiloft vol.

Twee koffers had hy die men vleide:
D' een liet hy argloos open staan,
En d' andren wist men op te slaan;
Zoo werd hy 't schatbaarst kwijt uit beide.

Nooit wordt een arbeid goed,
Van die hem wreevlig doet.

Wie ge eens gevaders kerkplicht doet
Dien komt een aandeel van uw goed.

Stroo of eiers, 't is my wel,
Wat mijn buik te vreden stell'.

Verlost den hangende uit den strop,
Hy hangt u-zelven eenmaal op.

Het is de kleeding die wy dragen,
Die vreemden maakt van naaste Magen.

Geloof van vrouw of vriend geen kwaad,
Dan dat zich niet ontkennen laat.

Laat daar uw Vaders en geslacht,
En word om eigen deugd geacht.

Wat zegt gy Meester, komt er hair?
Och, of er eerst maar huid op waar!

't Valt juist niet in ieders aart,
Dat hy doen met zeggen paart.

Hebt ge of geheimen of gebrek,
Vertrouwt gy 't aan uw vriend,
Hy heeft den voet u op den nek,
En gy, 't gevolg verdiend.

God geef my met dien man verschil,
Die me en verstaan en hooren wil.

Het daaglijksch woord te Romen, is:
Eerst spinnen, vrouw; en dan ten disch!

Waar kindren zijn, zult ge altijd vinden,
Daar heeft men bloedverwant, noch vrinden.

Hebt twee orakels by de hand:
Dees, ONDERVINDING; die, VERSTAND.

Elk gaat uit
Op zijn buit,
En zy kennen geen genoegen
In zich by elkaâr te voegen.

Wat eelt in 't oor en op de tong
Bevond ik nuttig, van zeer jong.

De mist, al is hy juist geen Sant,
Doet toch mirakels op het land.

‘De Doctor, in zijn kunst bedreven,
Helpt teffens van de koorts en 't leven.’
Want vast geneest hy meest volkomen,
Als ze eens voor al wordt weggenomen.

Wel verzadigd, wel gevoed,
Denkt niet aan die vasten moet.

De vrouw is vlasch, de man is vuur,
Dat zijn zy beide van Natuur.
De Duivel komt en blaast het aan,
Is 't vreemd, indien men 't aan ziet gaan!

't Leed vereischt die 't meê help' dragen,
't Goede wil geen onderschragen.

De beste worp nog ooit gedaan,
Is gants van 't spelen af te staan.

Meloen of vrouw op 't oog wel te onderscheiden,
Is even moeielijk in beiden.

Notenboomen, boeren-(of liever domme) lieden
Moet men met den stok gebieden.

Hebt gy goeden verschen Visch,
Eet hem schielijk, hard en frisch;
En wordt uw dochter houwbaar,
Verzuim niet lang, maar trouw haar.

Die in 't slijk zit vast genepen,
Zoekt er andren in te sleepen.

Die verliest, speelt zoo lang voort,
Als 't den winner slechts bekoort.

Hy werp' geen steenen by zijn buren,
Wiens dak geen weêrworp kan verduren.

Een slechte mosch is 't inderdaad,
Die zelf zijn eigen nest verraadt.

Der kindren dienst doet weinig baat;
Maar wee, die 't goede hart versmaadt!

Een jonge knaap in vreemde streken,
Een oude paai op eigen land,
Indien zy van het hunne spreken,
Zy liegen al op eenen trant.

Past maar een oud man op zijn eten,
Hy doet Methusalem vergeten.

Leege maag en broods gebrek
Luistren naar geen fraai gesprek.

Om 't huis des nijvren ambachtsmans
Mag honger zwerven door de wijken.
Hy moog door 't sleutelgat eens kijken,
Maar vindt om in te gaan geen kans.

't Diep verval van alle zaken
Is in 't purper en scharlaken.

Wat tot Staatsbelang behoort,
Praat wie wijs is, nimmer voort.

Hebt ge 't wilde zwijn getroffen
  Wien het ook vervolgen moog,
Om u straks op 't lijf te ploffen,
  Laat het alles uit het oog.

Ik ging naar 't Hof, en zeker 'k was een beest;
Maar Ezel ben ik nu: ik ben te Hoof geweest.

Een overkunstig ambachtsman,
Daar wordt wel meest een zwerver van.

Arme vader, roep vrij wee!
Deze meid is nommer twee.

Als de koe in 't land, zich voeren;
Als de kat, zijn nagels roeren!

Het kind kwam nog niet eens in 't leven,
Wy hebben 't reeds een naam gegeven.

Neen, maar waar ze in 't harte zit,
Daar verfoeit men zulk een wit.

Dat de Hemel my bewaar
Voor een wijvenbabbelaar.

Een praatmoêr van een man?
De Heer bevrij' me er van!

Die zich-zelven heeft genood,
Geef men maar een slecht stuk brood.

Der Arme lieden bruiloftsvieren
Bestaat in anders niet dan tieren.

Wees om geen schelmery gestoord;
De galg krijgt wat haar toebehoort.

Al wat een stoute tong bediedt,
Is slappe handen, anders niet.

Is 't vrouwtje in kleeding net en kuisch,
De man klopt aan geen ander huis.

Een veldslag en een schildery,
Dient niet gezien van zeer naby.

Welkom heet men 't Staatsverraad;
Maar die 't pleegde wordt gehaat.

Geleding-breuken of kwetsuren
Zijn pijnlijkst en die 't langste duren.

Goede winst verdoet zich weêr,
Kwade, teffens ook zijn heer.

De rozen die de tijd zou telen,
Schept wijsheid aan nog dorre stelen.

Het slechte slijt ik aan mijn Vrinden;
Het goede zal gaauw koopers vinden.

Steek (hebt ge uw hersens slechts gezond,)
Nooit leêge handen naar den mond.

Geef bevelen, maar zie toe
Dat men ze ook behoorlijk doe.

't Avondeten moordt zoo velen,
Dat geen Doctor ze kan heelen.

Niet zijn waar my min verdriets,
Dan armoedig zonder iets.

Van den Ezel bet gedragen,
Dan van 't Paard ter aard' geslagen.

Zoo sterk geen kabeltouw
Als 't hairtjen van een vrouw.

Nog beter d' Ezel voort te stouwen,
  Al is het beest ook nog zoo stug,
Dan zelf de vracht te moeten sjouwen,
  Ten koste van zijn eigen rug.

Beter lui, dan luiheid plegen,
Zonder nut en zonder zegen.

Beter, vreemd en stil verblijf,
Dan, by maagschap in 't gekijf.

Alleen is eens zoo wel
Dan met een kwaad gezel.

Wijsheid in wat hoek zy steekt,
En in welke taal zy spreekt,
Is my altijd aangenaam;
Doch waartoe de vreemde kraam,
Of waartoe by 't voedzaam graan
Dat men voorhad op te laân,
Giftig onkruid meê getast,
Daar tot onzent tarwe wast?

Een vrouw voor 't open venstergat,
Is, druiven aan het wandelpad.

Mijn petemeutjen drinkt en kwaakt,
Zoo dat ze een goeden kikker maakt.

Ik lij' die my mijn goed onttrekt,
Maar gants niet die mijn naam bevlekt.

Is men in verlegenheid,
't Hondtjen...., het Vrouwtjen schreit.

't Hageljaar brengt goeden oest!
Wee maar, wie hy treffen moest!

't Beste meestert hy de wonden,
Die ze zelf heeft ondervonden.

Ik wil voor morgen
Niemand borgen.

Hetgeen de manheid moest beteekenen
Is daar niet altijd voor te rekenen.

God geve u nooit een grooter nood,
Dan vele kinders, weinig brood.
[Of, Dan talrijk kroost en weinig brood.]

Ik zal niet zeggen: scheer u weg;
Maar maken 't, zonder dat ik 't zeg.

Als de Hemel 't goed kan vinden,
Regent het met alle winden;

Regent het, het is maar regen;
Sneeuw valt zacht in vlokken neêr;
Maar den stormwind staat niets tegen,
Waaien is het slechte weêr.

Juffer, schoonheid, en Godin,
Noemden we u, wanneer we u vrijden:
Nu veranderden de tijden;
Alle namen moet gy lijden,
  Die ons schieten in den zin.

Het stelen was een heel goed ding,
Indien m'er slechts de beurs voor hing.

Dreigen zonder toe te slaan,
Toont eens mans bevreesdheid aan.

Hy, die geen Artsen by zich haalt,
Ontkomt; of 't sterfuur was bepaald;
Maar wie zich aan hen overgaf,
Betaalt den beul nog, by zijn straf.

Die eens anders doen belacht,
Geeft op 't zijne weinig acht.

Die mijn kind het neusjen snuit,
Drukt aan my zijn vriendschap uit.

Dien de Liefde zit in 't herte,
Ziet zijn lief al in de verte.

Zingend kan een mensch zijn plagen
Als met tooverkracht verjagen.

Die 's winters wil op mossen passen,
En 's zomers nesten wil verrassen,
  Heeft zeker in zijn schuren
  Niets over voor zijn buren.

Die gewoon is veel te zwoegen,
Weinig goeds kan hem genoegen.

Die zijn gelden op zal halen,
Moet veel heen en weder dwalen.

Die in een jaar zich schatrijk hoopt;
Wordt reeds op 't halfjaar opgeknoopt.

Het sparen is om weêr te vinden.
Het mesten doelt maar op verslinden.

Zijt ge aan uw krankheid lang gewend,
Zoo brengt ze u zeker aan uw end.

Die naar zijn lusten doet,
Doet niet hetgeen hy moet.

Als ik iemands zaken doe,
't Geen er op zit, komt my to e .

Wien 't lot geen leed weêrvaren laat,
Die maakt zich 't goede-zelf tot kwaad.

Het leed verraadt
Zich op 't gelaat.

Het k w a l i j k n e m e n dient ons nimmer.
Wie kwalijk n e e m t , die g e e f t nog slimmer.

Die uit den misthoop is gegroeid,
Kan nooit genoeg in tijds besnoeid,
Want eens geworteld, wordt hy groot,
Al de andre planten groeit hy dood.

Geweigerd en dan toegestaan,
Wordt slechts om vredes wil gedaan.

Een goot of dak niet straks hersteld,
Is, wat geheel het huis ontgeldt.

Die man bemint zijn vrouw niet recht,
Die haar een kleinigheid ontzegt.

Weêrstreeft ge uw moeders goeden wil,
Eens buigt ge voor een stiefmoêrs gril.

Kan EENS 't vooroordeel niet ontbinden,
Daar baat geen TIENMAAL ondervinden.

Die niets gewaagds (o f , nooit wat stouts) heeft ondernomen,
Is nooit uit de armoê opgekomen.

Die geen talent van vragen heeft,
Verstaat de kunst niet hoe men leeft.

Zoo gy geen honig koopen kont
Zoo voer de honig in den mond.

Den arme ziet geen maagschap aan,
Maar schaamt zich 't naaste bloed;
Maar hem wil ieder één bestaan,
Die schijven klinken doet.

Die weinig kan of weinig weet,
Is met zijn kennis gaauw gereed.

Is verrijken al uw wensch;
Zoek of zee of bergrug-grens.

De bergvoetpas en havenreê
Brengt die daar wonen voordeel meê.

Die langen ouderdom verlangen,
Zy dienen 't spoedig aan te vangen.

Schapenteelt en kindertucht;
Altijd wat, waarom men zucht.

Die 't Priesterschap verkrijgen kan,
Maakt zelf geen brood, maar eet er van.

Die op salaat geen wijndronk neemt,
Die weet niet wat hy zich ontvreemt.

Een goede Chocolade-kop!
Maar, om den waterdronk daarop.

't Gat stoppen na 't verlies van goed,
Is zorgen als 't geen nut meer doet.

De wond wanneer zy eerst verkoelt,
Wordt dan het pijnelijkst gevoeld.

By ‘t Welkom, welkom nieuwe schoen!’
Daar heb ik niet in huis van doen.
[Of, Daar vind ik 't onder mijn fatsoen.]

Is rijkdom overmatig groot,
Zoo loopt de Stamper rond, en 't baat niet wat hy stoot.

't Beleefd verzoek van groote lieden
Heeft meer geweld nog}dan 't gebieden.
Heeft vrij meer nadruk}dan 't gebieden.
Heeft sterker aandrang}dan 't gebieden.

Wat doet men aan den kranken man,
Wien geen geneeskunst redden kan?
Buikzuivren en wat bloed onttrekken,
En - sterft hy, 't lijk met aarde dekken.

Gants dor, en niet van hongersnood!
ô Schuw hem even als den Dood.

Men kan door zijde of door Satijn
Geen man van stand of aanzien zijn.
Of Geen zijden of satijn' gewaad,
Verandert iemands rang of staat.

Zend andwoord, meisj', aan die u schreef:
Papier en inkt is niet te geef.

Drinkt en loopt gy even wel;
Niet een haas is u te snel.

Waar zotheid ongemak en pijn,
Wat zou 't alom vol krijtens zijn!

M eisjen, hebt ge geen verstand,
Hou den mond, en roer de hand.

Wenscht ge u-zelven ziek te maken,
Wasch uw hoofd en duik in 't laken.

Dikwijls houdt de gouden scheê
Looden messen zonder sneê.

Ieder een zou gaarne braaf zijn,
Mocht hy dan der zonden slaaf zijn.
Maar zijn lusten af te staan
Jaagt er ons een schrik voor aan.

- - Loeg u 't geluk slechts aan,
Wat wetens kon u licht volstaan,
Al schoon het ook niet diep mocht gaan.

Een Ezel in een Apenrot,
Wordt van geheel den boel bespot.

Een Vader kan (is 't nood) wel honderd kinders voên;
Maar honderd kunnen 't hem niet doen.

‘Houd gy m e daar den mond! - Blijf gy m e daar van daan? -
Ruim gy m e uw vodden weg! - Bezie me eens zulke pennen!’ -
Gevaarlijk is die taal voor wie ze eens aan mocht wennen;
Een' Heidensch' Outerpaap is ze ijslijk slecht vergaan.

‘Ik zal, sprak VADIUS, dien ouden ram eens kelen,
“Maar snijdt gy me onderwijl de ballen knapjens af,”
Terwijl hy zich gebukt aan 't slachters werk begaf;
En 't knechtjen, flink van hand, gehoorzaamt zijn bevelen;
En wip! daar ligt de boel in 't zand,
En de arme Priester is ontmand,
Uit misverstand.
Spreek duidlijk, die beveelt! gebieden is geen spelen.’

Naar MARTIALIS.

Zoo'n klein kanonnetjen! wat wordt daarmeê bedreven,
Zei Jaap de Boer? ik deuk, dat zal op 't schieten gaan.
Zy richten 't naar een star - 'k moet kijken. - Sacristaan!
Daar valt er een, dat 's raak! en zonder vuur te geven!
De duivel haal me, maats, dat hebt ge fix gedaan;
Maar ken je dat een star, ik waag er my niet aan.

Twee Fransche meisjens, zeer verlegen
By schielijk opgekomen regen,
Bedongen onder weg een sleê
Voor half een schelling alle twee.
Zy stapten in; maar, vol van knepen,
Riep 't booze sleepertj' onder 't sleepen:
‘Twee blanken 't stuk, twee blanken maar!
Fransch goedtjen, (Burgers!) lichte waar!’

Daar is verbasterde Adeldom,
Van bloed, en dus van deugd, vervallen;
Maar die door 't geld tot aanzien klom
Waar zal die nieuwling toch meê brallen?
Gelijken wil hy d'Adel, ja;
En aapt, om elk in 't oog te steken,
Hetgeen hy kan, doldriftig na:
Geen deugd of grootheid, maar gebreken.
Met d'Adeldom uit gunst of geld
Is 't zeker anders niet gesteld:
By laagheid uit het slijk gerezen,
Moet alles wel bemodderd wezen.

Die niet gezien wil zijn, bemaskert zich 't gelaat,
En 't oogmerk is, ter sluik en ongezien te wandelen;
En groet men 't vrouwtjen dan by name,
Foei onbeschaafde liên! dat 's onbescheiden handelen.

't Zijn boze liên of slechten,
En die aan de eer niet hechten,
Die dus hun naasten rechten,
Als ze uit geweten vechten,
Waar 't recht niets uit kan rechten.

Onstuime stormwindvlagen,
Die in den brand de vlam ten hemel jagen,
En storten steeds een wolkenbreuk van smarte
En tranenregenen op 't jamm'renswaardig harte.

Uit de Nieuwe Taal- en Dichtk. Verscheidenheden Dl. II.

In den ópgang van onze dagen
Is 't álles louter welbehagen,
Wát ons het lotgestarnte zendt:
A'lles is weelde, minnekozen!
Dórens wassen niet aan de rozen
By den bloéi van des levens Lent'.

Maar ách! verdwijnt die schoone morgen;
Stráks verdringen zich pijn en zorgen:
Liéfde, wéllust, en vreugd vergaat.
Doch grijpen we ze nóg in 't vluchten!
A'ch! - men smaakt des Lévens genuchten
Nímmer te vroeg, en nímmer te laat.

Onzékerheid ‘- ô - hoe vervult gy 't ál! -
Wíé - zal op 't slib van aardsche vóórspoed - bouwen?’
Wíé - op den lách van 't tróételend geval
Zich éénen dag ‘- één enkel uur - vertrouwen? -
Eén oogenblik ‘- dáár ligt een dwingeland -
Die dúízend op één grammen wenk - deed beven.

Het mórgenrood - begon den wég des daags te banen, -
Het vadzig ménschdom - weêr tot d' arbeid áán te manen, -
En zorg - en smart - te doen herléven, in de rust
[Door de artsenykracht van den zachten slaap] gesust.
'k Bevond me alléén, en vierde - aan mijn bespiegelingen
Den tóóm - om in 't geheim der wétenschap te dringen, -
Als zich iets wónderlijks vertoonde voor mijn oog. -
't Scheen, dat mijn stil vertrék - dat álles - zich bewoog.

Enz.

't Gewélfsel - scheurde, en deed den hemel my beschijnen; -
Ik zag de muren - in een oogenblik verdwijnen, -
De olij'f- en cedertak - [in hunne plaats gesteld], -
Schonk frissche lommer - aan een vreugdverwekkend veld
Dat vóórtsproot - geschakeerd met rijke blóémsieraden;
Een héldre beek [gelijk kristal] króóp langs de paden;
Een vruchtbre wáássem - dáálde, en kuste 't jeugdig gras
Ja, 't scheen - dat dit het dal der záálge zielen was.

'k Word in dees Raadzaal dan by de Algemeene Staten
Van 't Hoofdloos Neêrland, op mijn aanzoek, toegelaten?

Ontwijfelbaar, mijn Heer, en 't is op deze plaats
Waar 't algemeen belang des Nieuwverbonden Staats
De samenkomst beleidt van Neêrlands achtbre Vaderen,
Terwijl ze op Willems last in 't aadlijk Delft vergaderen,
Dat u als Afgezant van 't Spaansche Legerhoofd,
Nog dezen dag gehoor en andwoord wordt beloofd.

Doch de Vorstin, reeds lang door hevige zorge bevangen,
Kweekt het vergift in den boezem en koestert verborgene vlammen.
Immer herdenkt zy den Krijgsheld; en immer den Godlijken oorsprong
Zijnes geslachts; zy prent zich zijn stem en gelaat in het harte;
Ja, de onverpoosbare kwelling verbiedt hare leden te rusten.
Dido, gy brandt! ja gy brandt, onzalige! door uwe leden
Bruischt de verteerende vlam; zy zwiert door uwe aderen henen,
Tintelt uit oog en gelaat. - Wat moogt gy 't u-zelve verbloemen;
Heel uwe borst staat in gloed, in blaakrenden, woedenden vuurgloed. -

Onder den ijdelen naam van Vriendschap verschuilt men de strikken,
Strikken van valschheid, bedrog; lagen, die 't zonlicht zich schaamt;
Wee den misleidenden fiel die in zijne omhelzing 't verstikken,
In zijne onthaling de dood van den misleiden beraamt!
Wíe is 't geweest, die het staal uit gapende kluften der aarde
U ter vernieling, ô mensch, het eerst in het daglicht herbaarde?
Afgunst, en Toorn, en Geweld, de moeder van oorlog en moord,
Groefden 't uit d'afgrond der nacht, met nagels des moedwils doorboord. -

Uit De Geuzen Dl. II.

Waar of waarom, ô Nijl, gy aller stroomen vader,
  Verbergt ge uw grijzend hoofd voor 't aldoorzoekend oog?
Uw landstreek dankt zijn oogst uw overvloeiende ader,
  En 't plantjen smeekt door U geen regen van omhoog.

Naar TIBULLUS.

Maar welk een gloriezucht en onverzaadbre dorst
Naar waarheidkennis my doorblakert in de borst,
Hetgeen my 't vurigst drijft is d' oorsprong na te sporen
(Waar zoo vele eeuwen steeds haar poging in verloren,)
Des Nijlstrooms. Mocht ik zien waar hy 't omneveld hoofd
Omhoog steekt, 'k liet den krijg en wat hy me ook belooft.

Naar LUCANUS.

Ook is 't, dat op dien tijd de zwaarste regenwolken
Zich hoopen boven 't hoofd van dien beroemden vloed,
Wanneer ze 't Noordgeblaas daar samenhorten doet,
Van uit den middagstreek naar hooge bergkimtoppen
Gedreven met geweld, en uitgeperst in droppen.

Naar LUCRETIUS.

  Hoe God de scepters gaf en nam,
Al wat in later tijd zou wezen,
En 't menschdom hopen mocht of vreezen,
  Tot dat de tijd der weken kwam.

[(Indien men noodig heeft
Door nieuwe woorden te beteeknen 't geen onze Ouden
In min beschaafden tijd nooit hoorden of beschouwden,
Zal dit ons vrijstaan, met bescheidenheid gewaagd?)]

Dat nimmer Bloedraad zal herrijzen,
En hier de onnoozelheid verwijzen,
Party- of Dwangzucht ten gevall':
Den Burger van zijn recht versteken,
En om byzondre spijt te wreken,
Van zijnen Rechter trekken zal.

Uit de Geschiedenis des Vaderlands Dl. IX.

‘Ja het blaffen der kortouwen
Gaf den krijgslui zulk een moed,
Dat men fier en onverdroten
In één nacht wel vijftig schoten
Van de nieuwe borstweer doet.
“Vijand! vijand! repje gasten,”
Was de roep, “ô harde quasten!
Nu is 't eerst de pijnen waard
Om een moedig hart te toonen.”
Mit zond elk zijn blaauwe bonen
Na K e e s K a e c x verloren paard.’

Uit de Geschiedenis des Vaderlands Dl. XIII.

'k Heb nog macht van pijlen wapperen,
   En, die wetenschap bezit,
Hoort haar in den koker klapperen
   Eer de boog ze drijft naar 't wit;
Maar die Duitsche lepelschrapperen,
   Door hun distelvoêr verhit,
Als zy met de tanden knapperen,
   Knagen slecht op 't ezelsbit.
Roemt dan, hoopt dan keviesnapperen
   Op een schampschoot buiten 't wit,
Zwermgeraas van kermisklapperen,
   Voor een boerenkroeg of kit!
Lang reeds kende ik al die dapperen,
   Samenhangende als een klit,
By de Duitsche schoenenlapperen
   Vleugelmannen in 't gelid,
Wien de wind der orgeltrapperen
   In de voze vingers zit,
Zwijmelwijn- en giftdronktapperen,
   Met een breinkas zonder pit.

Aanteekeningen.

Aanteekeningen.

Achtergeblevene aanteekeningen

BEHOORENDE TOT VORIGE DEELEN.

Dl. IV. Bladz. 275

DE MAAIERS.

1 Geitenplant: anders cythisus genaamd.

Dl. V. Bladz. 202.

DE STAR UIT HET OOSTEN.

1 Den Oosterschen Vorsten werd, in plechtigheid verschijnende, ook een vnurstandaart voorgedragen.

Dl. VII. Bladz. 251.

PERZIUS HEKELDICHTEN.

1 Een plant, Saxifraga in 't Latijn; by ons, steenbreek of bevernel.
2 De Stoä, waar de slag van Marathon in geschilderd was.
3 In den Aran en Titus van Jan Vos.
4 By Menander.
5 Vers van Ennius, den Romeinschen Homerus.

EERSTE ONDERHOUD, bladz. 254.

Een Mode die 't verstand door zucht tot eer verleidt,
Klemt menig in den strik der volste onzinnigheid!
Die smetziekte, eens in loop, wijkt kruidery noch dranken,
Maar kankert voort in 't hart, en sterft eerst met de kranken.

[Spreuk uit JUVENALIS.]

Bladz. 255.

Ja, 't volk, deze eeuw, is zot op verzen, enz.

Het was onder Augustus, dat het te Rome tot een beschaafd en fatsoenlijk man begon te behooren, verzen te maken, en daar voorlezingen van te houden.

‘Mutavit mentem populus levis, et calet uno
Scribendi studio: pueri patresque severi
Fronde comas vincti coenant et carmina dictant. -
Scribimus indocti doctique poëmata passim.’

['t Veranderlijke volk heeft d' ouden aart verzaakt
En kent geene andre drift dan dat het verzen maakt.
Geen feest of jong en oud heeft rijmwerk voor te lezen. -
Geleerd en ongeleerd, 't moet alles Dichter wezen.]

Echter waren de Romeinen uit den aart geen Poëetische Natie, maar het was daar een Grieksche mode, als alles, wat tot fraaie kunsten en kennissen behoort. By de onze integendeel zat die zucht van ouds her in het bloed, en de geheele aanleg onzer taal is in een Dichterlijken geest; verstond men haar slechts! Maar deze taal te doen gelden, dit is inderdaad weinigen gegeven, en overal ook, en ten allen tijde, moeten ware Poëeten noodwendig schaarsch zijn. Multos (als Eumolpus by Petronius zegt) carmen decipit: nam, ut quisque versum pedibus instruxit, sensumque teneriorem verborum ambitu intexuit (een schralen zin in een omslag van woorden omwikkeld heeft), putavit se continuo in Heliconem venisse. En hoe licht ware dit toe te geven, ware 't niet dat elk zijn bewonderaars en navolgers vindt, en er een valsche smaak, ja algemeen wanbegrip omtrent het hooge der Poëzy niet alleen, maar zelfs omtrent taal en versificatie uit ontstaat, waardoor alle gevoel van het hart, en zelfs alle gezond verstand allengskens verwoest wordt, en opinioni veritas, de waarheid voor waan en genootschappelijke conventie, zwichten moet, gelijk onze eenw (God betere 't!)

zoo rijkelijk toont. - Ik zwijg van de afhankelijkheid van ziel, die dat hunkeren naar lof en toejuiching met zich brengt. Reeds vroeg heb ik my daarover verklaard, en tot groote ergernis van die genen, die den eenigen of hoogsten drijfveer in de gloriezucht doen bestaan. Zie de Werken der Maatschappy van Nederl. Letterkunde, 8e deel, mijn Verspreide Gedichten, enz.

Bladz. 256.

Dat vloeit, en 't is zoo glad, enz.

Zie daar de groote lof en het groote beginsel des verderfs van onze versificatie, sedert dat BADON en GHYBEN deu toon gaven, en de naam van gladde Maaspoëet opkwam. Hieruit ontstond die jammerlijke eenvormigheid, die zich, sedert een halve eeuw, van onze versificatie meester gemaakt heeft, en door het belachlijk begrip dat een vers uit enkel Jamben zou moeten bestaan, ondersteund wordt. Even of dat een vers was of heeten kon, dat in geene doorgaande melodie en verwisselende oplossing van een zelfde thema van zang, maar in de bloote herhaling van een uurwerksgetik of (gelijk ik het wat lager uitdrukke) van den nachtwachtsklep, bestaan kon. Ik weet wat ik by mijn eerste verschijnen in de Dichterlijke wareld, nog Jongeling, daarover in het Leydsche genootschap met de zulken heb overgebracht, wier verbasterd gehoor, noch Vondels, noch Feitamaas, noch zelfs de verzen van den Germanicus smaakten, en noch pyrrichiën, noch spondéën, noch eenigen zweem van trochéën meer dulden mocht. En eindelijk is het zoo verr' gekomen, dat men, voor verzen, hemistichen schrijft, die een heerlijk brokkelwerk maken. De stem van den voorlezer mag er dan een galm aan geven die iets naar zang gelijkt, of den ouden deun waarop ons gemeen Cats plach te lezen, vernieuwen.

Bladz. 256.

- Naar 't gevoel -

Ieder gevoel, elke aandoening, elke zielsbeweging, heeft niet blootelijk zijn byzonderen toon en klank, maar ook zijn byzondere toonen maatregeling. Onderscheidt men die? - Hierin echter bestaat de kracht, ja, wat de zang-vorm betreft, het innigste wezen der Poëzy.

Inderdaad de onuitputtelijke verscheidenheid, waar onze verzen oor en hart door streelen, beheerschen, en wegsleepen, is niet minder dan die der Grieksche en Romeinsche, die Ausonius oneindig noemt. ‘Tu,’ zegt hy aan zijn zoo veel belang inboezemend Neefjen:

- ‘Ta flexu et acumine vocis
Innumeros numeros doctis accentibus effer;
Affectusque impone legens. Distinctio sensum
Auget, et ignavis dant intervalla vigorem.’

[Geef, door 't verheffen, door de buiging van uw stem,
't Oneindige verschil van maat en toonval klem;
En breng gevoel en ziel, en hartstocht in de rede.
Neem 't kunstrijk wisslen waar, van smelting, rust, en snede
En elken volzin en verpoozing streng in acht:
Verdeeling sterkt den zin, en schenkt de flaauwheid kracht].

Ja, zoo is het: innumeri numeri! De oneindige verscheidenheid in de melody van het vers toont den Dichter; en deze wisten onze Vaders ook in hun lezen (of opsnijden gelijk men het oudtijds noemde), boven alle verbeelding, te doen gelden. Hierin was Punt een groot meester, en, meer nog dan Punt, Adriaansz, die zijn gelijk niet had, maar, door den nayver van Punt, van den schouwburg geweerd, zijn toevlucht in onze Oostersche volkplantingen koos, en op de reis omkwam. Corver, anders vrij grooter Tooneelkunstenaar dan Punt, en die eene oneindige studie van zijn kunst gemaakt had, had zijne flaauwer en minder buigzame stem tegen zich; en als Punt eindelijk de zijne door het snuiven bedierf, verviel alle denkbeeld van de versmelodie in acht te nemen. De afgrijslijk holle en lage stem van Passé, die op 't nieuwe tooneel voor Hoofdacteur ging, en de nabootsing der Franschen in 't zoogenaamde natuurlijk spelen, door Dufresne in den tijd van Le Kain opgebracht, en dat zich uit de Provinciën welhaast van het Parijsche Tooneel meester maakte, bedierf alles. Alleen Hilverdink, mismoedigd en nooit op zijn waarde geschat, behield in sommige rollen nog iets van het oude Dichterlijke. De bewondering en een soort van ontzag voor een Hoofdtooneelspeler van verdienste, en het nabootsen van zijne uitspraak, heeft ook aankomende Dichters het besef der Dichtmelody doen verliezen; en wat is het by zoo velen geworden?

‘Et Citharoedus
‘Ridctur, chordâ qui semper oberrat eâdem.

[De Speelman, die niet weet dan eene snaar te grijpen;
Of slechts één tenor speelt op al zijn orgelpijpen!]

Haec fierent si testiculi vena ulla paterni viveret in nobis? - Wat meent men? -

By Elius Spartianus vindt men dit uitgedrukt door de woorden ‘Haec, si ulla vena disciplinae paternae in nobis vivere fierent?’ Pescenn. Nigr. § 3. Eene zichtbare inroeping van Perzius spreekwijze, maar bedorven. Wat is vena disciplinae? Of een ingeslopen fout en verkeerde lezing van het woord testiculi of de betwetery van een Grammaticus, die zich de plaats des Dichters niet herinnerde, schijnt dit woord in disciplina te hebben doen veranderen. Dit in het voorbygaan!

Bladz. 257.

Landlijk, nachtlijk schoon. -

Waarom dan niet ook een p o o r t l i j k e u i t g a n g , eene a a r d e l i j k e v r u c h t b a a r h e i d ,een t h r o o n l i j k v e r h e m e l t e ,een h n t t e l i j k e w o n i n g , een v u n r l i j k e g l o e d , een z o n n e l i j k e o f m a n e l i j k e g l a n s enz. - Ach, dat men zijn taal eerst leerde verstaan eer men nieuwe woorden smeedde, of van het verbasterd en thands f a c t i c e Hoogduitsch overnam!

Bladz. 257.

TegenstrEven - enz.

Sedert lang schijnt men alle denkbeeld van het onderscheid tusschen den volkomen en onvolkomen, den heerschenden en den ondergeschikten accent verloren le hebben. Maar het is voornamelijk sedert men Talma van het Fransche Tooneel, zijn afrabbelen en uitstoten (want uitspreken is het niet) van een vers of lid eener periode en het dan aanhouden op de laatste m a s c u l i n e s y l b e (als ware 't iets fraais,) nabaauwt, (het geen echter het Fransch beter duldt dan het Nederduitsch,) dat dit afgrijslijk doorklinken van den slottoon van een vers loop heeft genomen. Dat dit onder Napoleon eene é l é g a n c e werd, kan niet bevreemden: want hy sprak zoo. ‘Ê t e s v o u s c o n n u d a n s l a r é p u b l i q u e d e s LETTRES?’ vroeg hy my, wanneer ik als Voorzitter in het Instituut, in eene kommissie ten gehoor verschijnen moest, en dit in de maat en toon: uuuuuuuuuuuu-'u. Ik kon my niet onthouden van er werktuigelijk op de zelfde wijs op te andwoorden of tegen te rabbelen:

Au moins j' ai fait ce que j'ai dû pour l' êTRE,

Zonder zelfs te hemerken dat het een vers, en, in andwoord op zijn woorden, een valsch rijm meêbracht, 't geen het waarlijk belachlijk maakte; waarover hy my vreemd, en als niet wetende hoe hy 't op moest nemen, aanzag.

Doch schreeuwend is het, als men sylben die, of in zich-zelve of p o s i t i o n e , kort zijn, lang maken durft en er den toon aan geeft. O n -DEUg d e n , DÉN ('t lidwoord), HÉT enz. Ons o m -WÉNt e l e n by voorbeeld. Wie zegt ooit: h y o m WENt e l t , v o o r h y w e n t e l t OM?

Bladz. 257.

Als de EgÁ HÁREN man, hy ZÍJ´NE vrouw verlaat,

Afgrijslijk klinken thands die voornaamwoorden den rechtschapen Hollander in het oor, sedert dat men zich dit zoogenaamd d e c l i -

n e e r e n als een Grammaticaal vereischte heeft ingebeeld. Maar hoe kon het anders, daar men, zoo al Nederduitsche woorden, geen Nederduitsche taal meer kent, maar alleen een taal van overeenkomst, die men op een Latijnsche Grammatica gevestigd, en daarnaar geplooid, gewrongen, en misvormd heeft. Doch, weet men dan volstrekt niet meer, dat het pronomen geen accent by ons heeft dan δειχτιχῶς? ô Hoe veel verzen breekt die dwaze, en tegen alle Taal strijdige opvatting, van de korte sylbe ook wanneer zy eene bloote s c h e v a is, te moeten schrijven en uitspreken, den hals!

'Dat eeuwige h a r e n , h a r e n , h a r e n , enz. (wien hairt het niet in de keel!) schreef ik eens in aanmerking op een my voorgekomen Dichtstukjen, aan den Autheur:

Ik denk, dat HÁREN, ZÍJNEN, HÚNNEN,
Is zekerlijk een weddingschap.
Of zou my dit bedriegen kunnen?
Gy doet het immers voor een grap?
Want wie zou de arme voornaamwoorden
Zoo zwaar met klatergoud omboorden,
Te schittrend voor hun knechtslivrei?
Dat goedtjen, kan men 't niet ontbeeren,
Schuilt best in schaduw van hun Heeren,
En nooit voegt hun zoo'n luid geschrei.'

Maar neen, het is goede ernst by de lieden. Schoon de geheele taal in klank bestaat, koomt het hun thands op den klank niet meer aan; maar op 't getrouw onderhouden en opvolgen van willekeurige grillen! en (men vergeve my 't woord!) schooljongens opvattingen.

Bladz. 257.

- DAADZAAK. -

Wist men toch, dat d a a d z a a k in onze taal van ouds i n s t r u m e n t e e l e daad, dat is, in een schriftlijke acte bestaande, beteekent, van d a a d , naamlijk, eene a k t e , geschrift, gelijk men in 't Latijn a c t a zegt, en de Engelschen nog d e e d zeggen. Zeker is het een d a a d z a a k als iemand een legaat maakt of schriftlijk een huur aangaat; maar het is geen d a a d z a a k , dat Kotzebue, dat de Hertog van Berry (de lijst zal, naar het thands geschapen staat, welhaast vergroot kunnen worden) uit zoogenoemde v r i j h e i d sdweepery vermoord is.

De Duitschers hebben, toen zy hun taal vergeten waren, hun woord van T h a t s a c h e in een nieuwen zin gebootst; en moeten wy ook die zotheid overnemen? Ik zeg die zotheid: want, is dat geen dat f a c t i

is, een d a a d z a a k, zoo is dat geen dat j u r i s is (als daar tegen overstaande) een r e c h t s z a a k; en de advokaat moet zeggen ter onderscheiding van de q u a e s t i o f a c t i en de q u a e s t i o j u r i s: 'N a de d a a d z a a k behandeld te hebben, zal ik tot de r e c h t s z a a k overgaan.' R e c h t s z a a k intusschen is het punt van rechten niet, maar de geheele c a u s a i n j u d i c i u m d e d u c t a.

Bladz. 257.

De HEMEL-LINGEN.

Voorlang heb ik elders doen opmerken, dat dit woord, als saamgesteld, h e m e l-s t o k v i s c h beteekenen zou, en dezen immers hangt men in de lucht om te droogen. - Doch wat baat het!

'Quamvis me l i g u l a m dicant equitesque patresque,
Dicor ab indoctis l i n g u l a Grammaticis.'

't Mag H e m e l i n g e n zijn, als wijs en onwijs weten,
Het dom Betweetrendom wil 't h e m e l LINGEN heeten.

Bladz. 257.

DINGEN, MENSCHEN.

Ook al, Hoogduitsche manier, die waarlijk wel den naam van w u r g e n d e uitspraak verdient, gelijk Hooft ergens spreekt. Even of onze taal niet genoeg met de harde en aan vreemde ooren zoo onaangename G voorzien was. - Weet dan niemand meer dat de G achter de N geen zelfstandige letter, maar hare toevoeging eene bloote wijziging van die N is, wanneer deze meer achterwaarts in den mond naar den wortel der tong toe, dan wanneer zy zuiver klinkt, en dus met behulp van eenige klemming der keel, uitgesproken moet worden? - Van de CH in m e n s c h e n heb ik onlangs breedvoerig gesproken.

Bladz. 257.

LIG-HAMEN, die enz.

Men weet toch wat een HAAM is, vertrouw ik. - Van de spelling als spelling spreek ik hier eigenlijk niet, als die, voor zoo verre zy slechts geene verkeerde afleidingen en woordbeteekenissen verwekt of ten grond legt, en de uitspraak niet verwringen doet, in zich-zelve vrij onverschillig

kan zijn. - Echter dat men, b.v. l i g t voor l i c h t (l e v i s) schrijft, het geen zeker niet van l i g g e n is, maar van l i c h t e n, dat is l i f t e n (met l e v e n en l e v i s, als bewegende en beweeglijk, verwant) en dat men het dus met h y l i g t verwart; dit, schoon het reeds voor een leeftijd ingevoerd was, stuit my geweldig. HY LIGT z i e k o f g e w o n d, versta ik; maar wat, als ik, gelijk onlangs, in een nieuwspapier lees: 'De Heer N. en Mejuffr. X. zijn te rug van een klein reisjen, en hebben een ongelukjen te samen gehad. De Heer vindt zich zwaar en de Dame ligt gewond.' Iemand vroeg of dit beteekende, dat de Juffer aan een kwetsuur het bed h i e l d, en de Heer z w a n g e r (zwaâr) was, en hy wilde 't omkeeren.

Bladz. 257.

- fonkelen.

Vreeslijk is het in mijn leeftijd met de ware en zich onderscheidende uitspraak van F en V vervaren. In mijne jonkheid roemden Nederlanders uit de West-Indiën (en ook wel van elders) in het Vaderland gekeerd, dat zy in den vreemde, hun kinderen by de echte uitspraak van deze twee letters hadden weten te bewaren. Thands kan men hier in Holland de besmetting des algemeenen verderfs met alle moeite tot zoo verr' niet tegengaan, dat men zijn kinderen de v e behoorlijk leert uitbrengen. - Men zegt o n t f a n g e n, en ik mag lijden, dat men even zoo o n t f o n k e n zegt, schoon het beter waar, zoo het gebruik o n d v a n g e n en o n d v o n k e n en zoo ook o n d g i n n e n, o n d s t a a n, o n d r o e r e n enz. met kennelijke onderscheiding van o n t n e m e n, o n t k e n n e n, o n t z e g g e n, en dergelijke, toeliet. Maar f o n k e l e n is de onlijdelijkste barbaarschheid die ooit een Hollandsch oor kwetsen kon.

Bladz. 257.

- berenpoom.

Dat de Hoogduitschers de B en P verwarren, is niet dan gedeeltelijk waar: maar algemeen is het zoo, dat zy onze N e d e r l a n d s c h e b en p met elkander vermengen, uit hoofde dat deze b en p niet volkomen de hunne zijn; zijnde onze p ongelijk zachter, en onze b minder zacht dan by hun; door 't welk zy vrij natuurlijk in deze verkeerde spelling der Hollandsche woorden vervallen. Zoo ontfangt men dikwijls brieven uit Duitschland, wier opschrift houdt: O p d i e PREESTRAAT bei die BAPEN- of BABENGRACHT.

Bladz. 257 en volgg.

> En welk een uitdruk enz.

Nog sterker treft een valsche woordschikking het Neêrlandsch gehoor dan een Onhollandsch woord of valsche uitspraak. Maar wie zal thands dien stal van Augias schoonspoelen! Immers maken velen er hun werk van, zich (opzettelijk, naar het schijnt,) onhollandsch uit te drukken, de afscheidelijke voorzetsels, en ook zoo, de hulpwoorden der werkwoorden, en ook de adverbia of adverbiale byzinnen behooren (van 't welk de rondheid en rijkheid onzer volzinnen afhangt) onmiddelijk by het verbum te plakken. En even zoo doet men met het relative en demonstrative w a a r i n , w a a r m e ê , w a a r v o o r , d a a r i n , d a a r v a n , enz. Een gevolg van het eeuwig vertalen uit het gebrekkige en eenvormige Fransch, dat men eindelijk ingezogen en mede tot grondvorm van zijn denkwijze gelegd heeft! Anderen daartegen verrekken de volzinnen op zijn Hoogduitsch, 't geen daarmeê het Latijnsche periodismus wil nabootsen. - En dan dat achter aan zetten van den Dativus aan den Accusativus! Jammerlijker wanspraak is ten aanzien van ons taaleigen niet te bedenken.

Het is ook die verwrongen constructie dikwijls meer dan de eigenlijke wanstaltigheid der versificatie, die die afgrijsselijke stroefheid in stijl te weeg brengt, daar men zoo veelvuldige malen (in den eigenlijken zin des woords) op STOOT. Ik zeg: in den eigenlijken zin, want thands begint men dit woord ook al op zijn Hoogduitsch voor o n t m o e t e n , b e j e g e n e n , te nemen. De plompaart s t o o t op alles, en niets kan hem grof of ruw genoeg zijn; zoo zelfs, dat een steenhouwer in Hamburg, b.v. geen steen- maar rotshouwer heeten mag: F e l s e n h a u e r . Van welke byzonderheid der Duitsche taal wel eens nader.

Maar dat s t o t e n daargelaten! Het stijve, verwrongene, en gedwongene van een zin laat geen vloeiend vers toe. Men kuische en schave wat men wil, daar is noch stuiten noch lammigheid te vermijden. 't Is dan, om nog eene oude aanmerking van my uit te schrijven,

> ‘Als of men gore melk ziet gieten
> Die scheidt en kabbelt voor de tuit:
> Het straaltjen hapert onder 't vlieten,
> En stort en flapt met horten uit.
> Gants anders is het echte vloeien
> Waar, vrij van taal- en stijl verknoeien,
> Des Dichters boezem raakt aan 't gloeien;
> Dan bruist, het zij dan zacht of fel,
> (Verteedren moog hy of verheffen)
> Zijn weeldrige ader glad en effen,
> Met volle borr'ling van den wel.’

Bladz. 259.

Moet voort naar Pontus meir in eeuwge ballingschap.

Een vers van Jan Vos uit zijn A r a n e n T i t u s, waar dat Treurof Gruwelspel meê besloten wordt. Dit vers was (als duizend andere, voornamelijk uit de Treurspelen van Vondel of van Klaas Bruin, en nog wel een enkel uit dit zelfde stuk,) in mijn jougen tijd by onze Ouders algemeen in den mond, en werd als eene aangenomen spreekwijs by alles toegepast. En op gelijke wijze was het met vele verzen van Cats, en enkele van Huygens en Le Brune. Thans kent men de verzen van Dorat en Voltaire beter dan die van onze Volksdichteren. Het is hier een ouderwetsche uitdrukking van een ouderwetsch denkende. - ‘Maar ongelukkig! wordt het den N i e u w e r w e t s c h e n d e u k e r e n (of ten minste s c h r e e u w e r e n) in den mond gelegd.’

Het is zoo, maar even zoo leg ik Sokrates en den Frygiaanschen Baardscherer Hollandsch in den mond; want zy spreken door my als 't geluidgevende speeltuig. Immers zullen fluit en klawier, den zang des nachtegaals of des koekoeks uitdrukkende, toch als fluit of klawier klinken.

TWEEDE ONDERHOUD, bladz. 260.

ô Mochten wy 't alleen den Hemel overlaten,
Wat ons en 't onze raakt en schaden kan of baten!

[Spreuk uit JUVENALIS.]

Bladz. 262.

- maar ach! een Fransche Cuisinier
Is de Almacht hier te sterk, en spot met zulk een beê.

T o u t c o m m e c h e z n o u s! Schoon de FRANSCHE keuken te Rome nog niet bestond,

‘Grandes patinae tucetaque crassa
Adnuere his Superos vetuere, Jovemque morantur.’

Deze t u c e t a schijnen toch een soort van r a g o û t geweest te zijn.

Maar: C u i s i n i e r? Elders: S a u f de wet? Foei, wat onduitsche woorden! - Men zie wat ik voor omtrent veertig jaar in mijne aanteekeuingen op ‘de Geuzen’ schreef. - Hooft verkoos, ‘liever w u r g e n d e woorden te gebruiken, dan onduitsche in te ruimen,’ en dit noemt hy zijne kettery. Men zie zijne Brieven. Zoo iemand, ik erken

Hoofts verdienste, maar (naar zijne uitdrukking), ‘alle g a l in de s u i k e r van zedigheid z u l t e n d e ,’ zij het my geoorloofd, eerbiedig te zeggen, dat ik van een ander gevoelen zou zijn, en dat ik nooit ‘s p e l d e n en s p i j k e r s zal o p z o e k e n ,’ om Hoofts geliefkoosde begrippen en prozastijl n a g e l v a s t i n m i j n h a r t t e m a k e n . Voorts, wat tot de taal der gewone verkeering behoort, behoort tot deze soort van Poëzy; als reeds aangemerkt is.

Dat wijders de geheele laatste helft van dit Onderhoud ten eenenmale op den hedendaagschen tijd overgebracht is, behoeft geene melding.

DERDE ONDERHOUD, bladz. 263.

Die snoode tooverkol, de Traagheid, moet gy smooren
Of, wat gy winnen mocht, dat alles gaat verloren.

[Spreuk uit HORATIUS.]

VIERDE ONDERHOUD, bladz. 267.

Ten Hemel daalde 't uit, dat heerlijk k e n u-z e l v e n .

[Spreuk uit JUVENALIS.]

VIJFDE ONDERHOUD, bladz. 269.

Wie is dan VRIJ? - De Wijze, als zelf zijn eigen heer;
Die armoê noch gebrek, noch dood ontziet noch banden;
Begeerten pal kan staan; zich hooger voelt dan de Eer;
En wien Geval noch Lot de kracht heeft aan te randen;
In alles rond en glad, dat niets meer op hem haakt.
Zeg wat ge, van dat al, u eigen hebt gemaakt? -

[Spreuk uit HORATIUS]

Bladz. 270.

't Omboorde jonglingskleed -

Men begrijpt dat dit op de p r a e t e x t a slaat; maar men kan het ook in een hedendaagschen zin opnemen, die met het overige mijner p a r a p h r a s e overeenstemt.

Bladz. 271.

De schatten van Kleanth.

Een proefjen van Kleanthes voortreflijkheid onder de Grieksche Wijzen

is, in zijn ons overgebleven Gebed, onder mijne Verspreide Gedichten te vinden, I Deel, bladz. 91. [Dl. XIII, bladz. 43.]

Bladz. 272.

Brengt dat geneeskunst meê? -

In Horatius tijd meende men, neen. Epist. II, I, 114.

‘Navem agere ignarus navis timet: abrotonum aegro
Non audet nisi qui didicit dare. Quod medicorum est
Promittunt medici; tentant fabrilia fabri.’

[Een schip te sturen schroomt de onwetende: en hy geeft
Geen' zieke wurmkruid in, dan wie die kunde heeft.
Een Arts neemt kranken aan; een Smit, een bout te smeden;
Geen ambacht of geen kunst zal uit zijn palen treden.]

Maar thands is de gelijkheid wat verder onder de menschen gevorderd, en ieder bederft wat hy wil. Dit behoort zekerlijk tot een volkomener vrijheid, schoon Perzius die niet vatten kan. En wat verschilt het ook, door wien het Patent betaald wordt?

Bladz. 273.

Aarleveensch gehinkel. -

By het tegenwoordig verval van onze Taal, waarin byna alle oude spreekwijzen, in mijn kindschen en bloeitijd gemeenzaam, zoo goed als Arabisch geworden zijn, hoop ik dat men echter nog weet wat Aarleveensch in goed Hollandsch beteekene. Het is plomp, onbedreven en zonderling, en daardoor belachlijk in 't oog. Het dorp Aarlanderveen (in de wandeling Aarleveen genoemd), oudtijds door zijne ligging weinig bezocht en weinig gemeenschap met eenige stedelijke beschaving hebbende, onderscheidde zich ten dage onzer Overgrootvaders geweldig door het zonderlinge van manieren en zeden; en van daar die benaming, die echter niets van het smadelijk bespottende in zich hield, aan andere uitdrukkingen, van dien aart, doch op Buitenlanders slaande, verknocht; als een Kamper stukjen begaan, Engelsch verstand ergens van hebben, Fransch gekoeter, en dergelijke.

Bladz. 274.

Zoo spreekt Cherestratus.

By Terentins in zijnen Latijnschen Eunuchus, in de personaadje van Phaedria, nagevolgd.

Bladz. 274.

In 't roedtjen.

De v i n d i c t a , zoo 't hiet, waar, by de oude plechtige vrijmakingen den slaaf het hoofd mede aangeroerd werd. By ons plach op vele plaatsen de aanroering van de zoogenaamde roê van Justitie, die den Hoofdschouten in de steden vooruitgedragen werd, desgelijks eene plechtige bekrachtiging te zijn.

Bladz. 275.

Van SUB- en OBJECTIF in 't wilde meê te praten.

Dat ik deze onderscheiding niet tegen ben, weet men genoeg; maar eigenlijk is zy van Leibnitz ten grond gelegd, en lang voor Leibnitz erkend geweest, schoon niet onder dezen kunstterm, waar honderden mooi meê zijn, zonder zelfs te verstaan, wat hy eigenlijk al insluite.

Wat p o s t u l a t a en a x i o m a t a zijn, weet ieder, of gelooft het te weten. In hoe verr' hy die er zich meê paaien laat, voor Wijze door kan gaan, zou nog zeer te bezien staan. Maar te recht zegt Lactantius, en het is van ieder nieuw opkomend Sectehoofd waar: ‘Quum vacare sapientiâ humanam vitam putarent, philosophiam commenti sunt; id est, latentem atque ignotam veritatem DISSERENDO eruere voluerunt, quod studium, per ignorantiam veri, Sapientiam putarunt.’

Bladz. 275.

Een nieuwe Zedeleer, en Staats- en Volkerrecht,

Van den Zedeleer spreek ik niet, hoe die thands in een cirkel rond draait, en eigenlijk op eigenbaat, en op de ingebeelde zelfgenoegzaamheid des hoogmoeds (twee heerlijke beginsels!) steunen moet. Maar de hedendaagsche Staatsleer? Immers onderstelt hy eene eeuwige en r a d i c a l e verdeeldheid tusschen vorst en volk, die er den grondslag van maakt. En het nieuwe Volkenrecht? Zwijgen wy! - Alles is werk van den wijsgeer,

Die wetenschappen vormt door 't kunstig onderscheideu;

maar welk kunstig onderscheiden, zoo de beschouwing iu werking veranderd wordt, wel verwoesten, maar niets vormen of scheppen kan. Het is ontleding, die 't zenuwgestel van het vaatgestel, enz. afzondert; maar 't beginsel van alles wat bestaan zal, moet eenheid zijn, als in God en Zijne schepping.

Bladz. 275.

En Eerdienst, van U-zelv, in plaats van Godsvereering.

Inderdaad ('k heb het elders, en voor zeer lang, beredeneerd,) koomt de geheele tijdgeest in alles op Autolatrie neder. - Doch wel te recht schreef Luther reeds in zijn tijd: ‘Dit kan God van den mensch niet verkrijgen, dat hy Hem God laat zijn, en zich niet in Zijne plaats stelt.’ Steeds was het zoo; alleen wordt dit thands tot uitersten gedreven, waar vroegere eeuwen van gegruwd en gebeefd zouden hebben.

Bladz. 275.

Het Filozofengraauw.

‘Dit klinkt hard.’ - Waarom? Zouden 't onder de ontelbare menigte der Filozofen, waar alles van krielt, alle C o r y p h é e n zijn? - Doch, om den aanstoot te verzachten, een pleister uit Duitschland! en wel, van den beroemden Göthe:

‘Mann nennts Vernunft und braucht's allein,
Um thierischer als jedes Thier zu sein.’

meer kan ik er niet van zeggen.

Bladz. 275.

Wie durft -

Wat Oxenstiern schrijft: ‘L a religion des Grands consiste pour l'ordinaire à servir Dieu sans désobliger LE DIEU,’ laat zich algemeen toepassen. Voor LE DIEU zegge men slechts LES DIEUX. De bewierookte afgoden dezes tijds naamlijk, hunnen aanhang, en die er zich, uit belang, mode- en gloriezucht, of onverschilligheid, byvoegen.

Met recht vraagt Juvenalis:

- ‘Nec civis erit qui libera possit
Verba animi proferre, et vitam impendere vero?’

[Hoe! niemand meer in 't land die uit de borst kan spreken,
En 't leven over heeft om Waarheids recht te wreken?]

BYVOEGSEL, bladz. 275.

Een ziel door God gesterkt, schudt zwakke bloôheid af.

Cicero: ‘Saepe enim videmus fractos pudore, qui ratione nullâ vincerentur. Hi vero ut famuli vinculis ac custodia ârcendi.’

[‘Dikwijls zien wy voor de schaamte bezwijken die onverwinnelijk zouden zijn; en hen moet men, als onvrije lieden, door bedwang en opzicht keeren of te rug houden.]

Bladz. 277.

- 't streelt het zwakke hart, verlicht en wijs te heeten.

De Ercilla, Araucana Cant. I.

‘No timen ley, ni Dios, ni que hay pecados;
Mas solo aquel vivir los approvecha
DE SER POR SABIOS HOMBRES REPUTADOS’

[Zy achten wet, noch God, noch euveldaân,
Maar 't eenig doel, de zucht waar voor zy leven,
Is enkel, VOOR VERSTANDIG DOOR TE GAAN.]

Bladz. 278.

- Ook zelf 't aandoenlijk schoon
Der kunne ontzag zich niet haar 't offer op te dragen
Van blos, van lijfgestalte, en wat haar deed behagen.

Men herinnert zich thands veellicht den tijd niet meer, toen de jonge meisjens, zich den blos der gezondheid schamende, tot koffydik, krijt, en dergelijke, niet uit kracht of trek van behoefte, als a b s o r b e n t i a , om zure of andere scherpten te matigen of te s a t u r e e r e n (waartoe de lijdende Natuur somtijds de gestellen aandrijft), maar als middelen van verstopping, om bleek te worden, en (zoo het toen genoemd werd) een v o o r n a m e of m o d e k l e u r te krijgen, een toevlucht nam die voor geheel het samenstel des lichaams verderfelijk was. Doch de zoo gezondheid als gestalte verwoestende rijglijven van voor ruim een leeftijd kunnen nog niet vergeten zijn, door welke tevens zoo menig een vrucht voor de geboorte of omgebracht of misvormd werd. - Van het zoo algemeen geworden overgeven van zijn kind aan

een vreemde zoogster (de afgrijslijkste soort van a b d i c a t i e inderdaad, die men zich voorstellen kan, en het invoeren waarvan altijd door den val van ieder Natie waar het zich vestigde gevolgd werd) spreek ik niet; by het welk men dikwijls zonder het te weten erger doet dan zijn kind dat om voedsel schreit, steenen voor brood, of een slang voor visch te geven. Ook dit echter is aan de valsche schaamte van niet als anderen te doen, grootendeels toe te schrijven. Maar hoe kan het missen, of een Volk dat eens de Natuur begint te verkrachten, moet eindigen met God-zelven af te vallen?

Bladz. 278.

> Ging, prooi diens Molochs, in zijn gloeiende arm te niet.

Dit alles, vertrouw ik, behoeft geene verklaring, aan de eene zijde van iemand die zestig jaren geleefd heeft, aan de andere, voor al wie niet geheel vreemdeling in de wareld is.

Ik kan echter niet nalaten, in toepassing op dezen Moloch, de volgende schoone verzen van den Heer Kinker (die my juist dit oogenblik voorkomen) in te vlijen, waarin hy van het kinderofferen aan Saturnus by de Karthagers spreekt, en die een voorbeeld der ware melody onzer verzen opleveren:

> ‘Zoo bracht in 't oud Karthaag, waar Kronos outers brandden,
> Een wreede moeder haar geliefdste en dierste panden
> Ten offer; sterker dan Natuur, en liefde, en smart,
> Drukt zy 't liefkozend wichtje aan 't afgepijnigd hart,
> Verdringt - ô neen, verdelgt, in overstemden moede,
> De schoonste en heiligste aller driften, dooft in woede,
> In blinde en heilge razerny, door niets gestuit,
> In 't gillend ingewand de laatste vuursprank uit,
> En reikt haar lievling, 't hoofd getooid met krans en lover,
> Terwijl hy de armtjes naar haar uitstrekt, juichend over;
> En stemt het hoogtijdlied, en houdt het oog gekeerd
> Naar 't flikkrend licht der vlam die hem tot asch verteert.
> 't Is niet genoeg, haar ziel door wanhoop af te martelen;
> 't Verpletterd moederhart moet nog van vreugde dartelen,
> Want wee de moeder, die de ontmenschte moed ontzinkt,
> En by het vreugdgeschal een traan in de oogen blinkt!’

Alleen zal ik aanmerken nooit by alzulke kinderoffers zoodanige aandoenlijkheid in de moeders bespeurd te hebben, ook waar en wanneer de traan veilig had mogen en billijk had moeten uitbarsten.

Bladz. 278.

- Verbeidt, en moet gy 't, duldt!

‘Wee u-lieden die de lijdzaamheid verloren hebt.’

JEZ. SIRACH.

Wy spreken hier van het dulden der vervolging en verdrukking eens alles overstroomenden aanhangs van ingebeeld-verlichteu iu een tijd,

‘Omnia cum liceant; non licet, esse pium.’

[Waar alles vrijstaat, maar geen echte Christenleer.]

Want, wat verkeerde begrippen in zich-zelve betreft, wierden zy slechts niet opgedrongen met een Godslasterlijke en tergende verguizing der eeuwige en boven alles onschatbare waarheid!) wie betwist dezen wijshoofden de vrijheid van gevoelen of denken? Haeretici sunt (zegt de voortreflijke Salvianus ergens) ‘sed non scientes; denique apud nos sunt haeretici, apud se non sunt: nam in tantum se orthodoxos esse judicant, ut nos ipsos titulo haereticae pravitatis (et obstinatae coecitatis) infament. Inzonderheid geldt dit van leerstellingen, uit een beginsel, met eerbied voor het Euangelie gepaard zijnde, geboren. Veritas apud nos est (dus vervolgt hy), sed illi apud se esse praesumunt. Honos Dei apud nos est; sed illi hoc arbitrantur honorem Divinitatis, quod credunt. Nos illos injuriam Deïtati facere certi sumus; illi nos Deo injuriosos esse existimant. Impii sunt, sed hoc putant veram esse pietatem, etc. En die zulke dwalingen ter goeder trouw aan- en overneemt, dien noemt Augustinus geen haereticus, maar imaginatione quâdam veritatis ac pietatis illusus.

Verdragen kan men zonder toe te stemmen. Aliud est quod docemus: aliud quod sustinemus. (Men versta dit in den zin van ferre, pati.) Aliud est quod praecipere jubemur, aliud quod emendare praecipimus, et, donec emendemus, tolerare compellimur. De zelfde Augustinus Contr. Faust. Libr. X. c. 21. Maar dit verdragen behoort tot de samenleving, en niet tot den leer der kerk, die zich zuiver moet houden van alle onrechtzinnigheid zoo wel als zedesmet. Dan helaas! gelijk Epifanius het uitdrukt, Τούς τήν ἀληθείαν διδάσκοντας διώκουσι, οὐκέτι λόγοις βουλόμενοι ἀνατρέπειν, ἀλλά καὶ ἐχθρίαις, en wat hapert er aan, om er met hem by te voegen, καὶ μαχαίραις.

ZESDE ONDERHOUD. bladz. 279.

Om rijk te sterven, in eens beedlaars staat te leven?

‘Quid est avaritia? Paupertatis timor semper in paupertate vivens;’ zegt, zeer eigenaartig, een thands weinig bekend Schrijver, naamlijk Bernardus Silvester, de curâ ac regimine rei familiaris, by Cats in zijn Houwelijk aangehaald.

Bladz. 280.

- als Homeer, tot Quintus omgeschapen.

Ennius met den voornaam Quintus, den toenaam Calaber, de Romeinsche Homeer, droomde dat Homerus ziel uit een paauw dien zy betrok, vervolgens in hem (Ennius) gevaren was.

Bladz. 281.

- in Moffrica.

Dat men hier te lande de Westfalingen, van onheuchlijke tijden af, Moffen noemt, waaruit dan ook het spottende woord van Moffrica (of 't ware, verlatijnschd uit Moffenrijk,) voortgesproten is, weet ieder, maar men schijut er de beteekenis van een scheldnaam aan te hechten. Zeer verkeerd. Het woord heeft inderdaad niets gemeen met een handmof of met moffelen, 't zij in den zin van wegstoppen, 't zij van vermoorden, en ook niets smadelijks. Het is van het oude woord mo-en, mowen of mouen (in 't Engelsch to mow), dat wy thands, met een bloot Dialektverschil maaien uitspreken. Het werkwoord beteekent dus eenvoudig maaien of snijden, en het naamwoord niet meer of minder dan maaier; het geen zeker niets verachtelijks in zich heeft, dan voor zoo verre men zulke maaiers als boerenhuurlingen mocht willen vernederen. De Westfalingen weet men dat, sints eenen ongedenkbaren tijd, in menigte by ons overkwamen om in de Oogst te maaien; en onze Landlieden kenden hen niet anders dan als maaiers. - Alleen is er in die benaming dit onheusche, dat men niet mower maar mow of mof zeî; niet met het nomen verbale, maar met den wortel zelf van het werkwoord, even gelijk men een scharenslijp, een mandtjenskoop, een deugniet, een doeniet, een beschik-al en dergelijke zegt, waarin een gebrek van achting ligt opgesloten, dat by scharenslijper, albeschikker, enz. geen plaats heeft. - Het is een ondeugende, of hy deugt

niet, is een eenvoudig oordeel; maar een deugniet is door de vorming des woords eens smadelijke uitdrukking. In onze tegenwoordige dagen schijnt men dit onderscheid, even als zoo vele andere fijnheden en keurigheden onzer taal (waar onze ouders zoo kiesch op waren, en die in een gesprek zoo veel onderscheiden nuances aan de denkbeelden gaven), vergeten te zijn.

Mof, als handmof, is niets anders dan een mouw, en ingevoerd toen men den arm van een kleed dus reeds noemde: want oorsprouklijk is mouw niet die arm, maar eene eenvoudige opening in een kleed om de armen door te steken, van hetzelfde mo-en, als snijden gebruikt, zoo als koren snijden en koren maaien ook van ouds het zelfde en even gebruikelijk was, zoo by ons als in Duitschland. Van dit zelfde mo-en is ook made (worm), volkomen vertaling van insect, gekorven, made (weide, ter afmaaiing) enz. - Mof zegt men voor mow, als verf voor verw, murf voor murw, en dergelijke. - My docht, dat dit woord eenige opheldering vereischte.

Bladz. 282.

Chrysippus korenhoop.

‘Maken drie graankorrels een hoop uit,’ vroeg hy. - Neen. - ‘Nu, vier dan?’ - ‘Nu, vijf?’ - ‘Nu, als er een zesde bykoomt?’ - Eu zoo verder voort, in 't oneindige, ten bewijze dat er nooit een hoop ontstaan kon, dewijl de toevoeging van een enkel graan dat gene, dat geen hoop is, niet tot een hoop maken kan. Dit naar hem benoemde argument, dat voor de oude Filozofen zeer belemmerend was, noemde men van ouds Chrysippus korenhoop. - Doch inderdaad, de onderving leert het: Die zich met een zeker kapitaal niet rijk genoeg acht, acht het zich, na een halve ton gouds daarby te verkrijgen, ook niet; maar, het geen hy bezit met zijne steeds groeiende begeerte naar nog meer vergelijkende, vindt hy zich altijd beneden het peil dat hy (naar zijn wensch) bereiken moest. - ‘Quidquid illi congesseris, non finis erit cupiditatis, sed gradus,’ zegt Seneca. ‘Inunc, et puta pecuniae modum ad rem pertinere, non animi.’ (Consol. ad Helv. c. 10) - Horatius.

- ‘Scilicct improbae
Crescunt divitiae; tamen
Curtae nescio quid semper abest rei.’

[Ach! groeie 't goed met zorg en pijn,
't Zal altijd iets te weinig zijn,
En de uitkomst is, naar meer te zoeken.]

Dl. VIII. bladz. 267.

BACCHUS.

1 Van Dichters als Jan Vos.

Dl. VIII. bladz. 401.

OLDENBARNEVELD.

1 Men zie wat ik gezegd hebbe in het B u i t e n l e v e n , Aant. blz. 4 [Dl. VI, bladz. 461.] Men kan een groot en achtenswaardig man zijn en zich niet te min strafbaar misgrijpen.